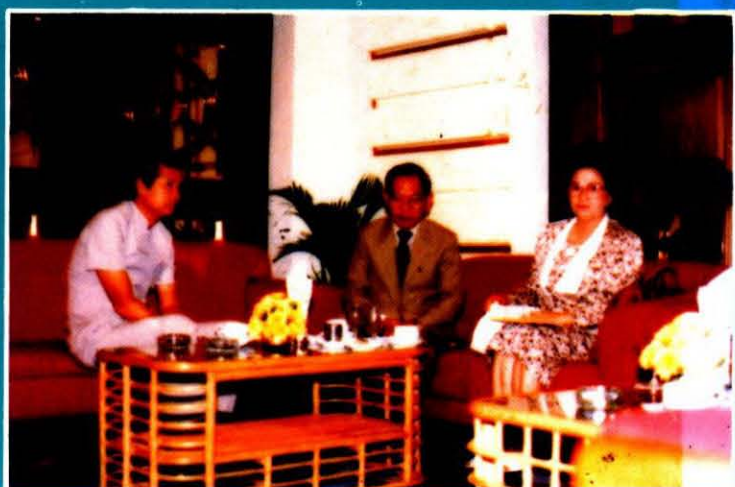
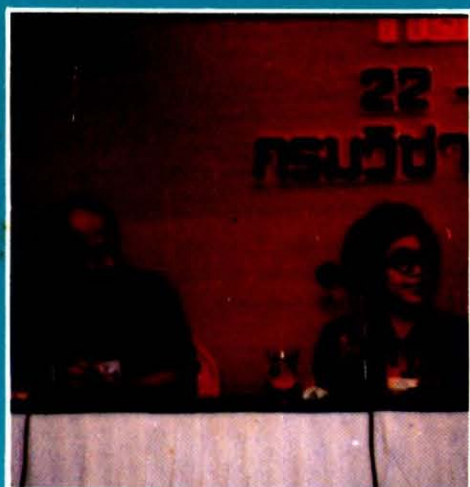
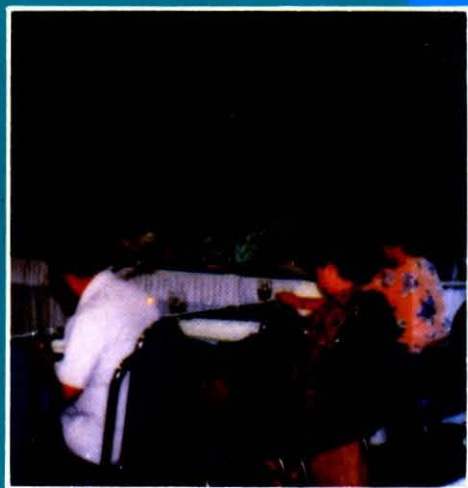

รายงานการสัมมนาในระดับชาติ

เรื่อง

หลักสูตรประถมศึกษา

กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961119359

รายงานการสัมมนาระดับชาติ
เรื่อง
หลักสูตรประถมศึกษา

วันที่ ๒๒ - ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๓๐
โรงแรมเอเชีย เมืองพัทยา

กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

รายงานการสัมมนา เรื่องหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับพุทธศักราช ๒๕๒๑ ฉบับนี้ เป็นผลงานของผู้เข้าสัมมนาทุกท่าน ที่ได้กรุณาสละเวลา สติปัญญาและกำลังใจให้แก่งานนี้ ซึ่งจะ เป็นประโยชน์แก่การปรับปรุงการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศชาติ และโดยเฉพาะข้อเสนอแนะที่ปรากฏในรายงานการสัมมนาฯ จะเป็นแนวทางที่ดีให้กรมวิชาการได้ศึกษาและปรับปรุงงานพัฒนาหลักสูตรประถมศึกษาให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

เอกสารฉบับนี้ ได้รวบรวมและสรุปคำบรรยายอภิปรายในแต่ละรายการตลอดระยะเวลาการสัมมนาไว้ โดยจัดเรื่องเป็น ๓ บท บทแรกเป็นบทสรุปคำบรรยายและอภิปรายเรียงลำดับตามกำหนดการสัมมนาเป็นวัน ๆ ไป ส่วนบทที่สองเป็นบทสรุปในภาพรวมและบทที่สามเป็นการอภิปรายผลการสัมมนา

ในบทแรก สำหรับคำบรรยายและอภิปรายวันที่หนึ่งของการสัมมนาเป็นข้อคิดความเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรประถมศึกษาปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต วันที่สองเป็นเรื่องสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา วันที่สามเรื่องความเหมาะสมของหลักสูตรประถมศึกษาในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ และวันสุดท้ายเป็นการสรุปผลการสัมมนาเรื่องหลักสูตรประถมศึกษา ซึ่งแต่ละเรื่องได้จัดบทสรุปที่เป็นสาระสำคัญและรายละเอียดไว้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาแก่ผู้สนใจ

กรมวิชาการขอขอบพระคุณผู้เข้าสัมมนาทุกท่าน ในความสนใจและตั้งใจจริงที่มีต่อ งานการจัดการศึกษาของชาติ ซึ่งกรมวิชาการเป็นเจ้าของเรื่องในครั้งนี้ และหวังว่าเอกสารฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการศึกษาระดับประถม ซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติ

(นายโกวิท วรทิพัฒน์)

อธิบดีกรมวิชาการ

๑๗ กรกฎาคม ๒๕๓๑

สารบัญ

บทที่		หน้า
๑	บทนำ	๑
๒	สรุปรายงานการสัมมนา	๕
	หลักสูตรประถมศึกษาปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต	๖
	หลักสูตรศึกษากับขอบฟ้าใหม่ของเมืองไทย	๗
	การอภิปรายเรื่องหลักสูตรประถมศึกษา	๑๑
	สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา	๒๘
	สภาพและปัญหาการศึกษาจากการติดตามผล	๒๕
	การวิจัย และรายงานต่าง ๆ	
	การอภิปรายเรื่องสภาพและปัญหาการศึกษาจากการ	๔๐
	ติดตามผลการศึกษาและการวิจัยและรายงานต่าง ๆ	
	ความเหมาะสมของหลักสูตรประถมศึกษา	๕๒
	ความเหมาะสมของหลักสูตรประถมศึกษาแต่ละกลุ่ม	๕๓
	ประสบการณ์	
	การอภิปรายเรื่องความเหมาะสมของหลักสูตรประถมศึกษา	๖๒
	แต่ละกลุ่มประสบการณ์	
	การประชุมกลุ่มเรื่องความเหมาะสมของหลักสูตรประถมศึกษา	๗๒
	และแนวโน้มในอนาคต	
	กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้	
	ภาษาไทย	๗๔
	คณิตศาสตร์	๗๘
	กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	๘๑
	กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย	๘๕
	กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ	๕๑
	กลุ่มประสบการณ์พิเศษ (ภาษาอังกฤษ)	๕๔
	กลุ่มการศึกษาตลอดชีวิต	๕๗
	สรุปการสัมมนาเรื่องหลักสูตรประถมศึกษา	๑๐๑

บทที่**หน้า**

	การอภิปรายทั่วไปเรื่องหลักสูตรประถมศึกษา	๑๐๖
๓	สรุปผลการสัมมนาและข้อเสนอแนะ	๑๒๑
	สรุปผลการสัมมนา	
	หลักสูตร	๑๒๑
	สื่อการเรียนการสอน	๑๒๕
	การนำหลักสูตรไปใช้	๑๒๙
	ข้อเสนอแนะ	๑๓๔
๔	อภิปรายผลการสัมมนา	๑๓๗
	เรื่องที่ต้องแก้ไขปรับปรุง	๑๓๗
	เรื่องที่ต้องทบทวน	๑๓๘
	เรื่องที่เป็นแนวคิดใหม่	๑๔๑
ภาคผนวก		๑๔๓
	คำกล่าวรายงานในพิธีเปิดการสัมมนา	๑๔๕
	คำกล่าวปราศรัยของ ฯพณฯ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ	๑๔๙
	คำบรรยายพิเศษของ ฯพณฯ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (พลเอกมานะ รัตนโกเศศ)	๑๕๐
	รายการเอกสารประกอบการสัมมนา	๑๕๒
	รายชื่อวิทยากรและผู้เข้าร่วมสัมมนา	๑๕๓
	รายชื่อคณะกรรมการดำเนินการสัมมนา	๑๖๔
	รายชื่อคณะบรรณาธิการ	๑๖๙

บทที่ ๑

บทนำ

กรมวิชาการได้พิจารณาเห็นว่า หลักสูตรประถมศึกษา ฉบับพุทธศักราช ๒๕๒๑ นั้น กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้มาเป็นเวลามากกว่า ๕ ปีแล้ว ถึงแม้ว่าตลอดเวลาการใช้หลักสูตรดังกล่าว กรมวิชาการจะได้ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเกี่ยวกับตัวหลักสูตร การใช้หลักสูตรมาแล้วก็ตาม แต่ก็เพื่อวัตถุประสงค์ให้การใช้หลักสูตรดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ยังไม่มีการทบทวนหลักสูตรเพื่อหาแนวทางที่จะพัฒนาต่อไปในอนาคตแต่อย่างใด ฉะนั้น กรมวิชาการจึงได้จัดสัมมนา ระดับชาติ เรื่องหลักสูตรประถมศึกษา ครั้งนี้ขึ้น

วัตถุประสงค์

การสัมมนาครั้งนี้ ต้องการระดมความคิดจากผู้ทรงคุณวุฒิและนักการศึกษาทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เกี่ยวกับหลักสูตรประถมศึกษาในปัจจุบันและอนาคต เพื่อทำเป็นข้อเสนอแนะต่อกระทรวงศึกษาธิการได้ใช้เป็นแนวทางปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของเศรษฐกิจ สังคม ของประเทศชาติและท้องถิ่น ตลอดจนความต้องการของผู้เรียนต่อไป

หัวข้อของการสัมมนา

เรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรประถมศึกษา ที่นำมาจัดเป็นหัวข้อในการสัมมนา แบ่งออกเป็น ๓ เรื่องใหญ่ ๆ คือ

๑. หลักสูตรประถมศึกษาปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต
๒. สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา
๓. ความเหมาะสมของหลักสูตรประถมศึกษาในแต่ละกลุ่มประสบการณ์

วิธีการสัมมนา

การสัมมนาครั้งนี้ได้จัดให้ผู้ทรงคุณวุฒิบรรยาย และอภิปรายนำในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการสัมมนาทั้ง ๓ หัวข้อ และเปิดอภิปรายทั่วไปในแต่ละหัวข้อ ต่อจากนั้นจึงแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม แต่ละกลุ่มพิจารณาประเด็นต่าง ๆ ตามลักษณะเฉพาะของแต่ละกลุ่มประสบการณ์/งาน ซึ่งอยู่ภายในขอบเขตของหัวข้อในการสัมมนาทั้ง ๓ หัวข้อ ดังได้กล่าวแล้วข้างต้น การอภิปรายเป็นแบบ Brainstorming sessions แล้วจึงสรุปผลการสัมมนาในวันสุดท้าย

กำหนดการสัมมนาโดยสังเขป

วันพุธที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๓๐

๘.๐๐ - ๘.๐๐ น.	ลงทะเบียนและรับเอกสาร
๘.๐๐ - ๘.๓๐ น.	พิธีเปิดและบรรยายพิเศษ (พลเอกมานะ รัตนโกเศศ)
๘.๓๐ - ๘.๔๕ น.	พัก
๘.๔๕ - ๑๐.๑๕ น.	บรรยาย เรื่องหลักสูตรประถมศึกษากับขอบฟ้าใหม่ ของเมืองไทย
๑๐.๑๕ - ๑๐.๓๐ น.	พัก
๑๐.๓๐ - ๑๒.๐๐ น.	อภิปราย เรื่องหลักสูตรประถมศึกษา
๑๒.๐๐ - ๑๓.๓๐ น.	อาหารกลางวัน
๑๓.๓๐ - ๑๕.๐๐ น.	อภิปราย เรื่องหลักสูตรประถมศึกษา (ต่อ)
๑๕.๐๐ - ๑๕.๑๕ น.	พัก
๑๕.๑๕ - ๑๖.๓๐ น.	อภิปราย เรื่องหลักสูตรประถมศึกษา (ต่อ)
๑๖.๐๐ - ๑๘.๐๐ น.	อาหารเย็น
๑๘.๐๐ - ๒๑.๐๐ น.	ศึกษาเอกสารประกอบการประชุม

วันพฤหัสบดีที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๓๐

๘.๓๐ - ๘.๔๕ น.	เสนอรายงานเรื่อง สภาพและปัญหาการประถมศึกษา จากการติดตามผล การวิจัย และรายงาน ต่าง ๆ
๘.๔๕ - ๑๐.๐๐ น.	อภิปราย เรื่องสภาพและปัญหาการประถมศึกษา จากการติดตามผล การวิจัย และรายงานต่าง ๆ
๑๐.๐๐ - ๑๐.๑๕ น.	พัก
๑๐.๑๕ - ๑๒.๐๐ น.	อภิปราย เรื่องสภาพและปัญหาการประถมศึกษา จากการติดตามผล การวิจัย และรายงานต่าง ๆ (ต่อ)
๑๒.๐๐ - ๑๓.๓๐ น.	อาหารกลางวัน
๑๓.๓๐ - ๑๕.๐๐ น.	อภิปรายทั่วไป
๑๕.๐๐ - ๑๕.๑๕ น.	พัก
๑๕.๑๕ - ๑๖.๓๐ น.	อภิปรายทั่วไป (ต่อ)

๑๘.๐๐ - ๑๙.๐๐ น.

อาหารเย็น

๑๙.๐๐ - ๒๑.๐๐ น.

ศึกษาเอกสารประกอบการประชุม

วันศุกร์ที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๓๐

๘.๓๐ - ๑๐.๐๐ น.

อภิปราย เรื่องความเหมาะสมของหลักสูตรประถม-
ศึกษา แต่ละกลุ่มประสบการณ์

๑๐.๐๐ - ๑๐.๑๕ น.

พัก

๑๐.๑๕ - ๑๒.๐๐ น.

อภิปราย เรื่องความเหมาะสมของหลักสูตรประถม-
ศึกษา แต่ละกลุ่มประสบการณ์ (ต่อ)

๑๒.๐๐ - ๑๓.๓๐ น.

อาหารกลางวัน

๑๓.๓๐ - ๑๕.๐๐ น.

แบ่งกลุ่มอภิปรายตามกลุ่มประสบการณ์

๑๕.๐๐ - ๑๕.๑๕ น.

พัก

๑๕.๑๕ - ๑๖.๓๐ น.

แบ่งกลุ่มอภิปรายตามกลุ่มประสบการณ์ (ต่อ)

๑๘.๐๐ - ๑๙.๐๐ น.

อาหารเย็น

๑๙.๐๐ - ๒๑.๐๐ น.

แบ่งกลุ่มอภิปรายตามกลุ่มประสบการณ์ (ต่อ)

วันเสาร์ที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๓๐

๙.๐๐ - ๑๐.๐๐ น.

สรุปผลการประชุมและอภิปรายทั่วไป

๑๐.๐๐ - ๑๐.๑๕ น.

พัก

๑๐.๑๕ - ๑๒.๐๐ น.

อภิปรายทั่วไป

๑๒.๐๐ - ๑๓.๓๐ น.

อาหารกลางวัน

๑๓.๓๐ - ๑๖.๓๐ น.

อภิปรายทั่วไป (ต่อ) และปิดการประชุม

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

บทที่ ๒

สรุปรายงานการสัมมนา

การสัมมนาระดับชาติ เรื่อง หลักสูตรประถมศึกษาในระหว่างวันที่ ๒๒-๒๕ กรกฎาคม ๒๕๓๐ ที่กรมวิชาการจัดขึ้น ณ โรงแรมเอเชียพทยา เมืองพทยา นั้น ได้ทั้งความรู้ ความคิดเห็น และประเด็นปัญหาหลากหลายจากวิทยากรและผู้เข้าร่วมสัมมนา ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาต่าง ๆทางการศึกษา ได้แก่ นักการศึกษา ครู-อาจารย์ ผู้บริหารทุกระดับตั้งแต่ระดับปฏิบัติ งาน จนถึงระดับกำหนดนโยบาย ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทั้งในภาครัฐบาลและภาคเอกชนจากทุกภูมิภาคของประเทศ

สาระของการสัมมนา ได้สรุปรายละเอียดเรียงลำดับหัวข้อเรื่องตามกำหนดการประชุม โดยแบ่งเป็น ๓ หัวข้อ ดังได้กล่าวมาแล้วในบทนำข้างต้น แต่ละหัวข้อจัดเนื้อหาตามวิธีการสัมมนา เป็น ๒ ส่วน ส่วนแรกเป็นสรุปสาระสำคัญของเรื่อง ส่วนหลังเป็นรายละเอียดเนื้อหาโดยสรุปที่ วิทยากรหรือกลุ่มวิทยากรบรรยายและอภิปราย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

หลักสูตรประถมศึกษาปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต

สรุปคำบรรยายและอภิปราย

หลักสูตรประถมศึกษาฉบับพุทธศักราช ๒๕๒๑ เป็นหลักสูตรที่ดีกว่าหลักสูตรประถมศึกษาทุกฉบับที่มีมา ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหลักสูตร ส่วนใหญ่เป็นปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการใช้หลักสูตร การนิเทศการศึกษา การจัดการเรียนการสอน การประเมินผลและการบริหารหลักสูตร

ส่วนตัวหลักสูตรนั้น มีปัญหาเกี่ยวกับจุดหมาย และโครงสร้าง ส่วนเนื้อหาสาระมีมาก และยังมีควมไม่สมบูรณ์ในบางเรื่อง เช่น วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เป็นต้น

สำหรับแนวโน้มของหลักสูตรประถมศึกษาในอนาคตนั้น ควรเน้นที่คุณภาพของผู้เรียน เพื่อไปพัฒนาสังคมและใช้การศึกษานอกระบบมาช่วยในการจัดการเรียนการสอนให้สมบูรณ์

รายละเอียด

ประกอบด้วยคำบรรยาย และอภิปราย ของวิทยากรและผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้

หลักสูตรประถมศึกษากับขอบฟ้าใหม่ของเมืองไทย*

ในช่วง ๒-๓ ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน เมืองไทยเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ มากจากการสังเกตดูประวัติศาสตร์ของเมืองไทยระยะหลัง ๆ นี้ ประเทศไทยเป็นประเทศที่แปลกผ่านวิกฤตการณ์มาแต่ละครั้งแทนที่ประเทศจะทรุดลงกลับก้าวหน้าขึ้นเป็นลำดับ เช่น สมัยรัชกาลที่ ๔ ถูกบังคับให้ขายข้าวออกนอกประเทศเป็นครั้งแรก รัชกาลที่ ๕ มีวิกฤตการณ์เกี่ยวกับการล่าเมืองขึ้น รัชกาลที่ ๗ เศรษฐกิจตกต่ำ จนมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ก็ทำให้บ้านเมืองดีขึ้น แทนที่จะทรุดลง เมื่อถึงสงครามโลกครั้งที่ ๒ เราประสบวิกฤตการณ์อย่างหนัก แต่เราก็ก้าวหน้าขึ้น เมื่อมีวิกฤตการณ์น้ำมันใน พ.ศ. ๒๕๑๗ แทนที่ความเจริญของประเทศจะหยุดลงกลับก้าวหน้าไปเรื่อย จนกระทั่งมาถึงวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดเมื่อ ๔-๕ ปีที่แล้วมา ปรากฏว่าเมืองไทยเป็นประเทศหนึ่งที่หลุดพ้นวิกฤตการณ์อันนี้มาด้วยดีและก้าวหน้ามาเป็นลำดับ เพราะฉะนั้นขณะนี้ถ้ามองดูประเทศของเราเปรียบเทียบกับประเทศอื่นทั่วโลก เราก็ออยู่ในฐานะที่จะมองขอบฟ้าใหม่ได้แล้ว

ขอบฟ้าใหม่ หมายถึงว่า เราได้สะสมกำลังคนหรือทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรทางด้านอื่น ๆ และสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในแง่ของเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์มากพอจนถึงระดับที่นักวิชาการด้านการพัฒนา เรียกว่า ถึงขั้น Critical mass คือ ขั้นที่มีมวลอันสำคัญที่จะทำให้เกิดพัฒนาการได้ ซึ่งนักพัฒนาการจะพูดว่า ช่วงนี้เป็นช่วงที่เรากำลังบินเหินขึ้นสู่ฟ้า เรามองเห็นตัวอย่างในประเทศแถบเอเชีย มีประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ๆ เกิดขึ้น เช่น ใต้หวัน เกาหลี สิงคโปร์ เราได้เห็นเขามี Critical mass และเหินขึ้นสู่ฟ้า นั่นคือ เรามองขอบฟ้าใหม่ได้เต็มตาแล้ว

การบรรยายในวันนี้จะแบ่งเป็น ๓ เรื่อง คือ

๑. การพิจารณาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ในระยะเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมา
๒. สภาพของเมืองไทยในปัจจุบัน
๓. หลักสูตรประถมศึกษาในอนาคตตามทัศนคติของผม

*ผู้บรรยาย : ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์

๑. การพิจารณาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

ความหมายที่สมบูรณ์ของหลักสูตร หรือที่ภาษาอังกฤษว่า Curriculum นั้น น่าจะหมายถึง หลักสูตรและการเรียนการสอนมากกว่า

ส่วนในเรื่องการนำหลักสูตรไปใช้ ควรพิจารณาถึงสิ่งต่อไปนี้

๑.๑ ความเหลื่อมล้ำในการใช้หลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้มีผลแตกต่างกันหรือเหลื่อมล้ำกัน ในเรื่องคุณภาพการศึกษา เช่น ความเหลื่อมล้ำระหว่างโรงเรียนในเมืองกับต่างจังหวัด ความเหลื่อมล้ำระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่กับเล็ก ความเหลื่อมล้ำในชุมชนที่มีฐานะดีกับฐานะต่ำ ความเหลื่อมล้ำเหล่านี้ปรากฏโดยทั่วไป การวิจัยหลักสูตรจะต้องชี้ให้เห็นว่าจุดไหนเป็นจุดที่ควรจะต้องแก้ไขให้มากที่สุด

๑.๒ การนิเทศการศึกษา เป็นเรื่องที่น่าเอาใจใส่ในการวิจัยหลักสูตร แม้โดยภาระหน้าที่ศึกษานิเทศก์ จะมีบทบาทสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน แต่ก็ไม่ใช่ชี้ให้เห็นชัดว่า ศึกษานิเทศก์พัฒนาการศึกษาได้อย่างไร

๑.๓ การประเมินผลโดยตนเองของโรงเรียน และกลุ่มโรงเรียน จุดนี้ขาดไป self evaluation เป็นของจำเป็นในเรื่องการพัฒนาหลักสูตร เรื่องนี้จึงมองข้ามไปไม่ได้

๑.๔ การบริหารหลักสูตร การบริหารจะได้ผล ผู้บริหารจะต้องอยู่โรงเรียน จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนมีภาระอื่นที่จะทำมาก ผู้บริหารส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่โรงเรียนก็เลยไม่ได้บริหารหลักสูตร การบริหารโรงเรียนแบ่งเป็นบริหารงานธุรกิจ ธุรกิจ อาคารสถานที่ แต่หัวใจของการบริหารโรงเรียนอยู่ที่บริหารหลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรอยู่ประจำโรงเรียนเพื่อบริหารหลักสูตร จุดเหล่านี้เป็นจุดที่น่าคิด ชี้ให้เห็นว่า เพราะเหตุใดเราจึงไม่สามารถปรับปรุงการศึกษาได้

นอกจากตัวแปรที่ควบคุมได้ดังกล่าวแล้วยังมีตัวแปรที่อยู่นอกเหนือการควบคุม ได้แก่ สภาพและฐานะผู้ปกครอง การมีความคิดที่จะพัฒนาตนเองของเด็ก เราขอขยักตัวแปรเหล่านี้เป็นข้ออ้าง เช่น เราไม่สามารถปรับปรุงการศึกษาให้ดีขึ้นมาได้ เพราะเด็กพูดภาษาถิ่น เพราะเด็กมีผู้ปกครองยากจน ผู้ปกครองไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการศึกษามากเท่าที่ควร ฯลฯ ทั้ง ๆ ที่ในขณะที่เด็กอยู่ในโรงเรียน เราสามารถใช้ตัวแปรที่ควบคุมได้ ทำให้เกิดคุณภาพทางการศึกษาได้ ผมอยากเห็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการคิดค้นหาวิธีการคิดถึงตัวแปรที่เราควบคุมได้ไม่ใช่ไปอ้างตัวแปรที่ควบคุมไม่ได้และปล่อยให้สภาพของโรงเรียนเป็นอยู่อย่างเดิม

๒. สภาพของเมืองไทยในปัจจุบัน

ถ้ามองด้วยสายตาเป็นกลางตามสภาพความเป็นจริงแล้ว ประเทศไทยเรากำลังพัฒนาขึ้น

ในทุก ๆ ด้าน จะเห็นว่าเดี๋ยวนี้มีการเกษตรแบบพาณิชย์เกิดขึ้นแล้ว ใครก็ตามที่ส่งเสริมการเกษตร โดยไม่คำนึงถึงความต่อเนื่องไปสู่ระบบอุตสาหกรรม คนนั้นจะพาประเทศไปสู่ความหายนะ จึงต้องส่งเสริมการเกษตรควบคู่ไปกับการอุตสาหกรรม

อีกเรื่องหนึ่งคือ ความก้าวหน้าในระบบสื่อสารมวลชน มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วทั้งปริมาณ และคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโทรทัศน์และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น รายการสารสนเทศ รายการของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ฯลฯ ในด้านอุตสาหกรรมส่งออกและการท่องเที่ยวก็พัฒนาไปอย่างเห็นได้ชัด ด้านกีฬาเราก็มีนักกีฬาที่มีความสามารถแข่งขันได้รับชัยชนะและสร้างชื่อเสียงแก่ประเทศชาติมากกว่าแต่ก่อน ด้านการวิจัยทางการแพทย์และอื่น ๆ สิ่งเหล่านี้แสดงว่าเราผ่าน Critical mass มาแล้ว ทำให้มองเห็นความก้าวหน้าได้ชัดเจน และมีความพร้อมที่จะก้าวหน้าต่อไป เรามีปัญหาเรื่องบัณฑิตตกงานแทนที่จะเป็นผลเสียกลับมีส่วนที่เป็นผลดีอย่างคาดไม่ถึง นั่นคือช่วยเปลี่ยนโลกทรรศน์ของบัณฑิตให้เห็นว่า คนเรานั้นจะต้องสามารถทำงานได้หลายอย่าง ต้องไม่เลือกงานหรือมุ่งรับราชการแต่เพียงอย่างเดียว

๓. หลักสูตรประถมศึกษาในอนาคต

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ เป็นหลักสูตรที่ได้ร่างมาอย่างดี และเป็นหลักสูตรที่ได้มีการร่างขึ้นมาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคน ซึ่งเป็นหลักการสำคัญ เมื่อวิเคราะห์รายละเอียดแล้ว ปัญหาไม่ได้อยู่ที่ตัวหลักสูตร แต่อยู่ที่การนำหลักสูตรไปใช้ การแปลความหมายหลักสูตร ขบวนการหลักสูตร จึงขอให้ข้อคิดในเรื่องการนำหลักสูตรไปใช้ ๒-๓ ประการ

ประการแรก คือ การนำหลักสูตรไปใช้ต้องเน้นที่คุณภาพของคน เรื่องการสนับสนุนให้คนเป็นคนที่สมบูรณ์ เราสอนคนไม่ใช่สอนวิชา หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรที่มุ่งสอนคน เพราะฉะนั้นศึกษานิเทศก์จึงมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยโรงเรียนให้นำหลักสูตรนี้ไปใช้เพื่อให้คนมีคุณภาพสูง ผมขอยกหลักพุทธศาสนาเข้ามาพูดในที่นี้ว่าหลักการศึกษานี้ในพุทธศาสนานั้นท่านกำหนดไว้ว่าความรู้คู่กับคุณธรรม หลักของพุทธศาสนาไม่ได้สอนให้คนรู้เฉย ๆ รู้แล้วต้องมีคุณธรรมดีด้วย เพราะฉะนั้นคุณภาพของคนจึงไม่ได้อยู่ที่ความรู้อย่างเดียวต้องมีคุณธรรมด้วย

ประการที่ ๒ คือ ทฤษฎีกับการปฏิบัติ ในพุทธศาสนา มีปริยัติ ปฏิบัติ จนถึงขั้นปฏิเวธ ถ้าหลักสูตรนี้มีหลักการที่จะทำให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ต้องขึ้นอยู่กับศึกษานิเทศก์ที่จะไปช่วยเหลือโรงเรียน ว่าปฏิบัติอย่างไรจึงจะสร้างคนให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นได้

ประการที่ ๓ การศึกษาในโรงเรียนคู่กับการศึกษานอกโรงเรียน สิ่งโดยอยู่ในหลักสูตร สิ่งนั้นจะต้องเป็นของเก่า จะเป็นของใหม่ไม่ได้ การที่นำของใหม่มาใส่หลักสูตรไม่ได้ ก็เพราะว่าเนื้อหาสาระที่นำมาใช้ในหลักสูตรจะต้องประมวลมาจากวิชาต่าง ๆ ที่เชื่อถือได้ ฉะนั้นเราจึง

สอนของเก่าในโรงเรียน แต่ในขณะที่เดียวกันเด็กได้อ่านหนังสือพิมพ์ ฟังวิทยุ ดูทีวี ของใหม่เหล่านี้ เขาได้รับจากสื่อมวลชน ฉะนั้น เด็กจึงมีความรู้ที่เป็นของใหม่มากกว่าครู ผู้ปกครอง เพราะเขามีเวลาเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ การเรียนรู้ของใหม่จากสื่อมวลชนหรือกิจกรรมที่โรงเรียนหรือชุมชน จัดให้เป็นการเรียนรู้ทีละชั้น ซึ่งภาษาทางวิชาการเรียกว่า Mosaic Learning เช่น ดูทีวีครั้งหนึ่ง ก็ได้กระเบื้องมาแปะไว้แผ่นหนึ่ง ถ้าแปะหลาย ๆ อัน ก็เต็มเนื้อที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นกลุ่มก้อน เวลานี้โรงเรียนเราก็สอนของเก่าโดยอาศัย Mosaic Learning เช่นกัน ฉะนั้นการเรียนการสอนที่สมบูรณ์จะต้องอาศัยทั้งในระบบและนอกระบบ นั่นก็คือ โรงเรียนจะต้องทำหน้าที่ ๓ อย่าง ได้แก่

๑. สอนเด็ก
๒. จัดการศึกษาออกโรงเรียนให้แก่ผู้ใหญ่
๓. เป็นศูนย์วิชาการให้แก่ชุมชน

ถ้าในโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศทำเช่นนี้ได้ ก็จะทำให้เกิดเรื่องที่ Philip Coombs พูดอยู่เสมอว่า ชุมชนหรือประเทศทั้งหลายควรจะสร้าง Learning Network หรือเครือข่ายของการเรียน ขึ้นมาทั่วทุกหนทุกแห่งเพื่อให้คนที่อยู่ในโรงเรียน นอกโรงเรียน คนหนุ่มสาว คนแก่ได้เรียนสิ่งต่าง ๆ เราอาจสร้าง Learning Network ขึ้นมาได้โดยอาศัยโรงเรียนที่มีอยู่แล้วให้สอนนักเรียนในเวลากลางวันสอนผู้ใหญ่ในเวลาว่าง และเป็นศูนย์วิชาการของชุมชนด้วย ผมขอย้ำว่าในเรื่องของการประถมศึกษานั้น คุณภาพของคนเป็นเรื่องสำคัญแต่การที่จะสร้างคนให้มีคุณภาพดีนั้นจะต้องอาศัยกิจกรรมทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตรในเวลาเดียวกัน

การอภิปรายเรื่อง หลักสูตรประถมศึกษา*

การอภิปรายมีข้อคิดเห็นและประเด็นดังต่อไปนี้

สมชัย วุฑฒิปรีชา

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ นั้น ทุกคนมีความเห็นว่า เป็นหลักสูตรที่ดีที่สุด ถ้าหากมีการนำไปปฏิบัติได้จริง ๆ แต่เมื่อพิจารณาแล้วมีเรื่องที่จะต้องอภิปราย ๓ ประการ คือ

๑. ตัวหลักสูตรและวัสดุประกอบหลักสูตร (Input)
๒. เทคนิคการเรียนการสอน การวัดผลและการสอนซ่อมเสริม (Process)
๓. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอน (Output)

๑. หลักสูตรและวัสดุประกอบหลักสูตร ตัวหลักสูตรมีหลักการ ๓ ข้อ คือ

๑. เพื่อปวงชน
๒. ให้นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
๓. เพื่อเอกภาพของชาติ

ที่กำหนดให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นนั้น ไม่มีการระบุให้ชัดเจนว่า ปรับส่วนไหน ใครเป็นคนปรับ จึงไม่มีใครกล้าปรับ ทำให้โรงเรียนต้องใช้หลักสูตร เหมือนกันทั่วประเทศ ทั้ง ๆ ที่โรงเรียนมีความแตกต่างกัน จึงควรแบ่งให้ชัดเจนว่า ส่วนใดปรับได้และส่วนใดปรับไม่ได้ หน้าที่การปรับเป็นของใครและจะปรับอย่างไร

* ผู้อภิปราย

สมชัย	วุฑฒิปรีชา
ไสว	พราหมณี
อำไพ	สุจริตกุล
ธำรง	บัวศรี

ผู้ดำเนินการอภิปราย

โกวิท	วรพิพัฒน์
-------	-----------

ส่วนจุดหมายของหลักสูตรนั้น ก็มีมากเกินไปถึง ๓๑ ข้อ ทำให้จดจำนำไปสอนและปฏิบัติไม่ได้ ควรจะได้มีการพิจารณากำหนดให้น้อยลง และจัดลำดับความสำคัญไว้ด้วยเลือกเฉพาะที่สำคัญ ๆ เพื่อจะได้สามารถนำไปสอนและปฏิบัติได้อย่างจริงจัง รวมทั้งเรื่องคุณธรรม ๓๐ ประการ ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยก็ควรจะทำให้เป็นลักษณะเดียวกัน

เกี่ยวกับโครงสร้างเนื้อหาของมวลประสพการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจัดกลุ่มประสพการณ์ไว้ ๔-๕ กลุ่ม เดิมมีจุดมุ่งหมายให้มีการสอนแบบบูรณาการ แต่ในทางปฏิบัติครูกลับสอนเป็นรายวิชา ทำให้ขาดการบูรณาการ ขณะเดียวกันบางวิชาถูกลดความสำคัญลง เช่น วิทยาศาสตร์ ในกลุ่มสร้างเสริมประสพการณ์ชีวิต ทำให้ขัดแย้งกับสภาพความเป็นจริง ในขณะที่วิทยาศาสตร์กำลังเจริญก้าวหน้าและมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ส่วนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพนั้น ตามสภาพที่เป็นจริงเด็กประถมส่วนใหญ่เมื่อเรียนจบแล้วจะไม่ได้เรียนต่อ ต้องเข้าสู่ตลาดแรงงานทันที จึงควรมุ่งให้มีการนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ตามวัย และหาทางให้โรงเรียนเป็นหน่วยผลิตที่ครบวงจร

วัสดุหลักสูตร เช่น แผนการสอน คู่มือครู และอุปกรณ์การสอนส่วนใหญ่ขาดแคลน ทำให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ได้

๒. เทคนิคและวิธีการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผนการสอนเขียนไว้ดีมากแต่ถ้าทำเช่นนั้น ครูต้องมีภาระหนักขึ้นถึง ๓ เท่า การทำเช่นนั้นถ้าไม่มีระบบการนิเทศและการกำกับดูแลอย่างดีจะไม่ได้ผล ครูจึงกลับไปใช้วิธีการสอนแบบเดิม หรือไม่ปฏิบัติตามแผนการสอนเลย

การวัดผลการเรียน ตั้งเกณฑ์ให้นักเรียนไม่ต้องผ่านจุดประสงค์การเรียนได้ถึง ๔๐% ทำให้ครูไม่ยอมสอนซ่อมเสริมเพื่อปรับปรุงคุณภาพของนักเรียนเป็นเหตุให้คุณภาพการศึกษาอ่อนลงเรื่อย ๆ

๓. ผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอน ผลที่ได้จากการใช้หลักสูตรประถมศึกษา เมื่อประเมินแล้วพบว่า เด็กไทยอ่อนวิชาคณิตศาสตร์ ที่น่าสนใจยิ่งกว่านั้น คือ สมรรถภาพเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ และความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ลดลงมากในการจัดการศึกษา กลุ่มสร้างเสริมประสพการณ์ชีวิต สิ่งที่ต้องการเน้นเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอนซึ่งอยู่ในองค์ ๔ ของการศึกษา คือเรื่องการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ เน้นทักษะทางด้านภาษา ได้แก่ อ่านคล่อง เขียนคล่อง คิดเลขได้ เน้นทักษะทางกาย คือ พลศึกษา เน้นคุณธรรมตามหลักของศาสนา ด้านอาชีพ เน้นนิสัยเอาการเอางานและพื้นฐานที่จะออกไปประกอบอาชีพ

ปัญหาสำคัญของการใช้หลักสูตร ที่ต้องนำมาเป็นพื้นฐานในการปรับหลักสูตร คือ

๑. ผลผลิตของการศึกษายังไม่มีคุณภาพ

๒. จุดมุ่งหมายสำคัญในการศึกษาที่ต้องการให้นักเรียนนำความรู้และทักษะที่ได้ไปประกอบอาชีพนั้น ไม่มีการเอาจริงเอาจังเท่าที่ควร และโรงเรียนเองก็ไม่มีสภาพเป็นหน่วยผลิต

จึงไม่สอดคล้องกับชีวิตจริง

๓. ชุมชนยังไม่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

๔. ระบบการศึกษาของเราเป็นระบบปิดทำให้เกิดปัญหาบันไดคารา คือ เป็นระบบดึงเด็กเก่งจากท้องถิ่นไปรวมกันที่เมืองหลวง ดึงคนเก่งให้ไปเรียนเมืองนอก

โสว พราหมณ์

ในสภาพปัจจุบันมีนักเรียนเป็นจำนวนมากเรียนจบไปแล้วไม่มีงานทำ จึงตกอยู่ในสภาพยังมีความรู้สูงยิ่งหางานทำไม่ได้ แต่ในด้านการปกครองนั้น ต้องการคนมีความรู้มีการศึกษาสูงไปเป็นผู้นำชุมชน เช่น เป็นผู้ใหญ่บ้าน เป็นกำนันเพื่อจะได้ช่วยราษฎรในการติดต่อประสานงานกับทางราชการ

หลักสูตรประถมศึกษา เป็นหลักสูตรที่ดีเยี่ยมอยู่แล้ว คงไม่ต้องปรับปรุงอะไรมาก แต่ในเรื่องการนำไปใช้ต้องหาทางทำให้เกิดคุณภาพที่ดีให้ได้ เด็กประถมศึกษานั้นใช้เวลาเรียนปีละ ๒๐๐ วัน หรือ ๑,๐๐๐ ชั่วโมง ตลอดหลักสูตรใช้เวลาเรียน ๖,๐๐๐ ชั่วโมง แต่เมื่อจบออกไปแล้วรู้สึกไม่มีคุณภาพและไม่มีใครรับรองว่าเด็กที่จบชั้นประถมศึกษา เรียนไป ๖ ปีแล้ว ได้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ ฉะนั้นในการวัดผล นอกจากจะวัดตามหลักสูตรแล้ว ควรจะวัดที่คนเพื่อคว่าเมื่อเรียนจบไปแล้ว สามารถไปดำเนินชีวิตได้แค่ไหน อย่างไร เราจึงควรหันมาเน้นการศึกษาเพื่อชีวิต ควรให้โรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาคุณภาพของคน โรงเรียนประถมศึกษาไม่ควรสอนเฉพาะเด็กเท่านั้น แต่สอนชุมชนของเด็กด้วย เพราะในชีวิตส่วนหนึ่งของเด็กอยู่ในสังคมและชุมชนกับพ่อแม่ พระ และชาวบ้าน ถ้าโรงเรียนมีความแตกต่างจากชุมชนมาก การสอนก็จะไม่ได้ผล แนวความคิดโรงเรียนชุมชนจึงน่าสนับสนุน แต่แนวคิดดังกล่าวยังอยู่ในขอบเขตจำกัด เพราะครูยังไม่เข้าใจว่าเป็นหน้าที่ของตนหรือไม่ ทำอย่างไรจึงจะใช้โรงเรียนประถมให้เป็นเครื่องมือปรับปรุงคุณภาพของคนทั้งในโรงเรียนและชุมชนด้วย

อนาคตของคนไทยจะเป็นอย่างไร กระทรวงศึกษาธิการและทุก ๆ ฝ่ายจะต้องรับผิดชอบเอาหลักสูตรมาวิเคราะห์แล้วแบ่งงานกันทำ เช่น โครงการอาหารกลางวัน ควรจะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย จึงจะสำเร็จ ทำอย่างไรครู ผู้ปกครอง นักเรียน หลักสูตร จึงจะมีความผูกพันและมีความสมดุลกัน ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาที่จะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุตามเป้าหมาย คือ ทำให้คนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น

ขอให้ข้อคิดสุดท้ายว่า การสัมมนาใด ๆ นั้นควรจะสัมมนาถึงเรื่องที่จะทำในอนาคต ซึ่งเป็นการมองปัญหาและหาทางแก้ไขข้างหน้า ไม่ใช่สัมมนาเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นมาแล้วเพียงอย่างเดียว ที่กรมวิชาการกำลังดำเนินมาถูกทางแล้ว

อำไพ สุจริตกุล

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ เป็นหลักสูตรสมบูรณ์แบบ ซึ่งผิดไปจากหลักสูตรฉบับเดิม ๆ มาก คือ มีข้อความ เนื้อหาสาระ กิจกรรม ใส่ไว้ในหลักสูตรครบถ้วน เมื่อครูนำหลักสูตรไปใช้ ปรากฏว่า ครูพวกหนึ่งทำตามได้ แต่ต้องรับผิชอบหนักมาก ส่วนอีกพวกหนึ่งท้อใจเพราะมากเกินไป และยังไม่เข้าใจในรายละเอียดต่าง ๆ เท่าที่ควร

สรุปแล้ว ผู้บริหารยังไม่ทราบว่า จะบริหารหลักสูตรอย่างไร และครูก็ยังไม่ทราบว่า จะสอนตามหลักสูตรได้อย่างไร สิ่งที่น่าห่วง ได้แก่

๑. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ทำไมจึงไม่พัฒนาเหมือนกับสื่อมวลชน เช่น ครูยังไม่เข้าใจการแสดงบทบาทสมมติ การสร้างสถานการณ์จำลอง ฯลฯ การสอนให้ร้องเพลงก็ไม่รู้จักสอดใส่เนื้อให้เหมาะสม

๒. จริยธรรมในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ควรจะปรับให้เหลือข้อที่มีความสำคัญ ๆ จริง ๆ เท่านั้น

๓. ความเป็นครู คุณธรรมของครู อาชีพครูของเรานั้น ไม่มีใบประกอบอาชีพของการเป็นครูเหมือนกับอาชีพแพทย์และอาชีพอื่น ๆ สมควรอย่างยิ่งที่จะให้มีใบประกอบอาชีพของการเป็นครูด้วย ขณะนี้ ความพยายามที่จะให้มีใบประกอบอาชีพครูได้คืบไปแล้ว

การสัมมนาหลักสูตรประถมศึกษาควรจะทำก่อนหน้าปี สักหนึ่งปี เพื่อให้การสัมมนา มีผลสอดคล้องต่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๖ แม้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ จะมีลักษณะคืออยู่แล้ว แต่ก็มีจุดอ่อนที่ต้องแก้ไขอยู่เหมือนกัน ซึ่งจะเห็นได้จากผลของการใช้หลักสูตร ปรากฏว่าจำนวนนักเรียนที่เรียนจบแล้ว ไม่ยอมศึกษาต่อชั้นมัธยม มีมากขึ้นทุกที ในขณะที่เดียวกัน นักเรียนที่เรียนจบแล้วไม่มีงานทำ เหล่านี้เป็นเหตุผลที่จะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรทั้งสิ้น ซึ่งจะแจ่มแจ้งเป็นกลุ่มประสบการณ์ได้ดังนี้

๑) กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เราพยายามหลีกเลี่ยงที่จะให้เด็กมีพื้นฐานเรื่องอาชีพ โดยจัดให้เด็กกระโจนเข้าสู่งานอาชีพทันที และงานต่าง ๆ ที่ให้เด็กทำเป็นสิ่งที่พ่อแม่เขาทำอยู่แล้วจึงไม่เกิดศรัทธา การงานและพื้นฐานอาชีพ เป็นการผสมผสานระหว่าง Vocation กับ Academic จึงต้องสร้างให้นักเรียนสำนึกว่าทุกคนต้องประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงตนเองเสียก่อนแล้วแนะนำให้เด็กได้รู้จักงานต่าง ๆ ที่มีอยู่หลากหลาย พร้อมกับสอนให้เด็กรู้ Concept ในเรื่องอาชีพต่าง ๆ เพื่อให้เขาตัดสินใจได้ว่าชอบอะไร และสุดท้ายให้นักเรียนได้ทดลองฝึกทำจริง ๆ ขั้นตอนเหล่านี้ จะช่วยให้เด็กเกิดความรักและศรัทธาในอาชีพได้ นอกจากนั้น โรงเรียนกับบ้านและสถานประกอบการจะต้องมีความร่วมมือกัน และจะต้องมีการร่วมมือระหว่างการศึกษาในโรงเรียนและนอกโรงเรียนให้มากกว่านี้ เพื่อการฝึกหัดอาชีพให้กับเด็กต่อไปเมื่อเรียนจบหลักสูตรแล้ว เพราะเด็ก

ที่จบชั้นประถมศึกษาชันนั้นยังเล็ก ออกไปประกอบอาชีพทันทีไม่ได้

๒) เรื่องวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อดีตรัฐมนตรี ดำรง ลัทธพิพัฒน์ ได้กล่าวว่า ผู้ใดครองเทคโนโลยีผู้นั้นครองอำนาจ ผู้ใดครองเทคโนโลยีผู้นั้นครองเศรษฐกิจ ในอดีตเราต้องยอมรับฝรั่ง เพราะเทคโนโลยีของเราสู้เขาไม่ได้ ดร.วิจิตรวงศ์ ณ ป้อมเพชร พูดว่า เราเกิดปัญหาการว่างงานในปัจจุบันเพราะเราขาดความสมดุลทางเศรษฐกิจ (ความต้องการและการผลิตไม่สมดุลกัน) เช่น สิ่งที่ชาวชนบทต้องการชาวชนบทก็ผลิตขึ้นเองไม่ได้ ฉะนั้นต้องให้ความสำคัญแก่เทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ อย่าเอาไปแอบซ่อนเร้นไว้ (ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต)

๓) ครูไม่เข้าใจการเรียนการสอนตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ ปกตินักเรียนจะต้องเรียนตามสไตล์การสอนของครูเพียงแบบเดียว ทั้ง ๆ ที่นักเรียนแต่ละคนมีสไตล์การเรียน (Learning Style) ไม่เหมือนกัน Learning Style เป็นสิ่งสำคัญ ไม่ควรกำหนดวิธีการเรียนการสอนแบบเดียว ครูจึงควรใช้วิธีสอนให้หลากหลาย

๔) การสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ควรจะสอนให้สมดุลกัน ทั้งภาคความรู้และภาคปฏิบัติ และไม่ควรค้ำึงแต่วิธีสอนของครูมากนัก ควรคิดถึงวิธีเรียนของนักเรียนด้วย

การอภิปรายเรื่อง หลักสูตรประถมศึกษา* (ต่อ)

การอภิปรายมีข้อคิดเห็นและประเด็นดังต่อไปนี้

คุณหญิงอัมพร มีสุข

ขอเสนอแนะว่า ถ้ามีการปรับปรุงหลักสูตร ให้ยึดข้อมูลจากการประเมินผลการใช้หลักสูตร ๒๕๒๑ เป็นฐาน และข้อมูลอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น ครู นักเรียน ผู้ที่ประมวลข้อคิดทั้งหมดจะต้องเป็นกลาง ถ้าเขาคิดว่าไม่ดีก็ต้องรับฟัง แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า จะต้องรับฟังและปฏิบัติทุกอย่าง จะต้องพิจารณาเสียก่อน เช่น ที่ว่าปฏิบัติตามหลักสูตรไม่ได้ นั่น ก็คงไม่ใช่ทั้งหมด เพราะบางคนอาจปฏิบัติตามได้เป็นอย่างดี ความจริงแล้ว อยากฟังความคิดเห็นจากผู้เรียนให้มากที่สุด แต่ก็อาจจะทำไม่ได้

ในการใช้หลักสูตรนั้น มีคนจำนวนมากมาร่วมกันรับผิดชอบ จึงทำให้เกิดความเข้าใจไม่ตรงกัน จึงอยากจะขอฝากกรมวิชาการว่า จะมีวิธีช่วยให้เกิดความเข้าใจตรงกันได้อย่างไร

ในประเด็นที่ว่า ทำไมไม่บอกให้แจ่มชัดว่า จะให้ท้องถิ่นปรับปรุงได้แค่ไหนนั้น ไม่ควรจะไปกำหนดเช่นนั้น น่าจะปล่อยให้ท้องถิ่นปรับปรุงแก้ไขได้ จะคิดบ้างถูกบ้างก็ไม่เป็นไร เพราะมีแม่บทกำกับอยู่แล้ว คงไม่ถึงกับทำให้เกิดความเสียหาย แต่ต้องมีผู้ชี้แนะติดตามประเมินผล

ก่อนที่จะประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ นั้น ต้องทำความเข้าใจกับคนทุกระดับทุกประเภท เช่น ครู ผู้ปกครอง รวมทั้งสื่อมวลชนด้วย แต่ก็มีผู้ติติงว่าการใช้หลักสูตรให้ได้ผลดีนั้น จะต้องมีอุปกรณ์และครูต้องชำนาญและทำงานอย่างจริงจัง

การปรับปรุงหลักสูตรก็ต้องเกี่ยวกับคนมากมาย ต้องดึงผู้ปกครอง ประชาชนมาทำความเข้าใจร่วมกัน ในเมื่อเราทำหลักสูตรให้ดีที่สุดไม่ได้ เราก็ควรคิดว่า ทำอย่างไรจึงจะดึงคนมาร่วมคิดกันให้มาก และเราต้องคิดอยู่เสมอว่า หลักสูตรจะต้องยืดหยุ่นได้ ในการทำความเข้าใจกับ

* ผู้อภิปราย นายแพทย์บุญสม มาร์ติน
คุณหญิงอัมพร มีสุข
สนิท ชัยรงค์

ผู้ดำเนินการอภิปราย

วิชัย ตันศิริ

หลักสูตร จะมีแต่การอบรมครูก็ไม่ได้ เราจะต้องทำความเข้าใจกับคนที่ มี Authority ในประเทศ ด้วย ถ้าเขาไม่เข้าใจเราก็ไม่ควรโทษเขา ควรโทษตัวเราเอง

อย่าทำหลักสูตรให้มีลักษณะเป็นคัมภีร์หรือกฎหมาย ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามทุกประการ หลักสูตรที่ดีนั้นต้องยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้

การบูรณาการคุณธรรมเข้าไปในหลักสูตรนั้นยากมาก ปัญหาคือ ถ้าโรงเรียนสอนอย่างหนึ่งแล้ว สังคมเป็นอีกอย่างหนึ่ง ผู้เรียนก็ไม่ทราบจะเลือกปฏิบัติอย่างไร ดังนั้นควรจะต้องสอนให้เด็กรู้ว่าคนทุกคนเป็นมนุษย์บุุฒุนธรรมดา ย่อมมีข้อบกพร่องบ้างคงจะไม่บริสุทธิ์ทั้งหมด เมื่อเด็กเข้าใจอย่างนี้เด็กจะได้ไม่มีปัญหาในการเลือกปฏิบัติ

ในประเด็นที่ว่า จะจัดการศึกษาอย่างไรคนจึงจะมีงานทำนั้น จริง ๆ แล้วการมีงานทำนั้น ต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ ไม่ใช่อยู่ที่การศึกษาอย่างเดียว

ผู้ดำเนินการอภิปราย

ในการพัฒนาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ นั้นได้ใช้เวลานานพอสมควร โดยตั้งอนุกรรมการปรับปรุงหลักสูตรตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๓ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ก็ตัดสินใจปรับปรุงกันอย่างจริงจัง โดยเริ่มทำใน พ.ศ. ๒๕๑๗ จนกระทั่งประกาศใช้ในปี พ.ศ. ๒๕๒๑

นายแพทย์บุญสม มาร์ติน

ในการพัฒนาหลักสูตร ๒๕๒๑ นั้น ได้ถือหลักว่า ใส่เนื้อหาเข้าไปให้มาก ๆ เพื่อจะได้ปรับเลือกได้ ดังนั้นการปฏิบัติตามหลักสูตรให้ได้ทั้งหมดจึงเป็นไปได้ แต่ถ้าจะปรับใช้ให้เหมาะสมนั้นมีทางเป็นไปได้ จึงอยากเห็นความยืดหยุ่นของหลักสูตร โดยที่ครูบาอาจารย์ผู้วิจารณ์ญาณในการปรับใช้ให้เหมาะสม หลักสูตรต้องการให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความรู้ มีความรับผิดชอบ ต่อตนเองและสังคม ฯลฯ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้มากมายในหลักสูตรก็ให้เลือกดูว่าเนื้อหาอะไรเป็นไปได้และอะไรเป็นไปได้

ผู้ใช้หลักสูตรโดยตรงจะเป็นผู้บอกได้ว่า การใช้หลักสูตรได้ผลหรือไม่ กรมวิชาการ ในฐานะที่เป็นผู้กำหนดหลักสูตรควรประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เพื่อจะได้ทราบว่าปัญหาอะไร ได้อ่านรายงานเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรที่มีอยู่ในเอกสารประกอบการสัมมนาครั้งนี้พบคำว่า ไม่ อยู่หลายแห่ง เช่น ครูไม่มีอุปกรณ์การสอน ครูไม่เข้าใจการใช้หลักสูตร ฯลฯ จึงอยากจะทำให้ช่วยกันคิดว่า ทำอย่างไรจึงจะเอาไม่ออกให้หมด

ปัจจัยที่สำคัญอีกอย่างก็คือ กรมการฝึกหัดครู จะต้องติดตามดูว่า ครูที่ผลิตออกไปนั้น ทำหน้าที่ได้ดีหรือเปล่า สิ่งนี้จะช่วยสะท้อนให้เห็นความเหมาะสมของหลักสูตรการฝึกหัดครูอย่างชัดเจน

ถ้าเราสามารถสื่อ (communicate) ให้เด็ก ๆ ที่เรียนเข้าใจ เหมือนหนังสือเรียนสมัยก่อน เรื่องนายเถื่อนเป็นนายเมือง เราจำได้ขึ้นใจ หรืออย่างเพลงกราวกีฬาที่มีคำว่า กีฬา ๆ เป็นยาวิเศษ แก้กองกิลีสทำคนให้เป็นคน ฯลฯ เราก็สอนให้เด็กเข้าใจคำดังกล่าวได้ ซึ่งถ้าผู้เรียนเข้าใจครูเข้าใจ การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรก็ได้ผล รดจะวิ่งได้ดีหรือไม่คืออยู่ที่คนขับ จะโทษรถอย่างเดียวมันคงไม่ได้ หลักสูตรก็เช่นกันจะโทษหลักสูตรอย่างเดียวมันย่อมไม่ได้

ยุพา อุดมศักดิ์

Model ของการอุตสาหกรรมนั้น มี input, process และ product มีวิทยากรกล่าวถึง การศึกษาในทำนองเดียวกัน อย่างไรก็ตามเราจะเอา Model ของอุตสาหกรรมมาใช้กับพฤติกรรมของมนุษย์นั้น เป็นไปไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง Process ในสังคมมนุษย์นั้นซับซ้อนมากเพราะคนมีหัวใจ มีความรู้สึก Process ของการจัดการศึกษา จึงมีความซับซ้อนมากกว่า Process ในการอุตสาหกรรม

ลองมานึกดูว่า เราจัดการศึกษาเพื่อใคร อะไรเป็นเป้าหมายของการศึกษา เท่าที่อ่านเอกสารประกอบการสัมมนาแล้ว ดูเหมือนว่าความบกพร่องจะอยู่ที่ความฝันของนักวิชาการกับการปฏิบัติ ควรจะต้องทบทวนทั้ง ๒ ด้าน คือ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ถ้าทฤษฎีก็น่าจะนำไปปฏิบัติได้

ถ้านักการศึกษาสร้างหลักการหรือนโยบายผิดพลาด ปัญหาจะตามมาหลายอย่าง ในระบบการเมืองของไทย นักการเมืองจะทำตามนักการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ เช่นในการ defendงบประมาณประจำปีของแต่ละกระทรวง รัฐมนตรีคนใดอยู่กระทรวงไหน ก็มักจะ defend งบประมาณให้กระทรวงนั้น ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า นักการเมืองนั้นทำงานตามแนวนโยบายของนักการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเรื่องนี้ก็น่าจะดี แต่ขอให้ให้นักศึกษาคิดให้ดี ในการวางแผนและนโยบายต่าง ๆ

จากแนวคิดที่ว่า ควรให้กระทรวงศึกษาธิการฝึกออาชีพให้เด็กประถม นั้น น่าจะไม่ถูกต้องในเรื่องการใช้แรงงานเด็ก ดังนั้นการส่งเสริมให้เด็กประกอบอาชีพจึงผิดกฎหมายเพราะเด็กยังเล็ก

นักการศึกษาจัดการศึกษาเหมือนกันหมด ไม่ว่าประเทศจะมีการปกครองแบบใด ไม่ว่าบ้านเมืองจะเป็นเผด็จการหรือประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม จริง ๆ แล้ว การศึกษาต้องเป็นไปตามปรัชญาการปกครองของบ้านเมือง เพราะไม่ว่าประเทศใดก็ตามต่างก็ใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการเตรียมคน

ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ได้ระบุว่า “...ให้นักเรียนประกอบอาชีพตามสมควรแก่วัยและความสามารถได้” ซึ่งไม่ถูกต้อง เพราะการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา นั้น ไม่ควรจะเน้นวิชาชีพโดยเหตุผลดังต่อไปนี้

๑. เด็กที่มีอายุ ๖-๑๒ ปี ควรจะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาคนให้เป็นคนที่มีสติปัญญา คือ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และมีคุณธรรม ยังไม่อยากจะเห็นการพัฒนาเด็กให้เป็นกลไกของเศรษฐกิจ

๒. ผิดกฎหมายแรงงาน

๓. หลักสูตรที่จบในตัวเองมีส่วนผลักดันไม่让孩子เรียนต่อ โดยมุ่งให้ออกไปประกอบอาชีพ การกระทำดังกล่าวทำให้คนยากจนเสียเปรียบ เพราะเด็กที่ได้รับการศึกษาจะฉลาดเฉลียวเกิดการเอาเปรียบกันขึ้น

๔. เรามักจะกำหนดให้เด็กเรียนอาชีพบางอย่างแท้จริง ๆ แล้ว เราไม่มีเครื่องมือวัดความถนัดในวิชาชีพ ดังนั้นเราจะไปรู้ได้อย่างไรว่า เด็กจะชอบหรือมีความถนัดในอาชีพเหล่านั้น

๕. เราจะคาดคะเนแนวโน้มในอนาคต ว่าเมืองไทยมีลักษณะเป็นประเทศเกษตรกรรมในลักษณะใดลักษณะหนึ่งได้นั้นคงเป็นไปได้ยาก เพราะการเกษตรอาจจะเปลี่ยนแปลงรูปแบบได้แต่ในประเทศคอมมิวนิสต์ เขาคาดคะเนได้ เพราะเขาหาตัวเลขออกมาเลยว่า มีคนบริโภคผลผลิตทางการเกษตรกี่คน ในปริมาณเท่าไร เขาจึงสามารถวางแผนได้ว่าจะต้องผลิตเท่าไร แต่ประเทศเรานั้นเป็นประเทศเสรีนิยม เราจะ Controlled Economy หรือ Planned Change ได้หรือไม่

๖. เราจะต้องยอมรับความจริงข้อหนึ่งว่า การเรียนรู้ของเด็กนั้นไม่ใช่ได้จากโรงเรียนเพียงแห่งเดียว แต่ได้จากภายนอกด้วย กระทรวงศึกษาธิการคงรับภาระทั้งหมดไม่ได้ โดยเฉพาะการพัฒนาวิชาชีพนั้น จะต้องอาศัยกระบวนการศึกษาอย่างอื่นด้วย เราจึงควรมี Solid Foundation ในการพัฒนาเด็ก โดยเน้นการพัฒนาคนให้เป็นคน อย่าเพิ่งคิดในเรื่องพัฒนาเพื่อเป็นกำลังคนให้มากนัก

การเรียนในแต่ละวันมากเกินไปสำหรับเด็กไทย (๖ ชั่วโมง) เป็นการขัดเคียดให้กับเด็ก ควรจะให้เวลามากกว่าหลักสูตรมากกว่านี้

ถ้าจะแก้ไขปัญหามาตราชาติให้ได้ จะต้องปรับปรุงระบบบริหารการศึกษาภายในกระทรวงศึกษาธิการใหม่

ผู้ดำเนินการอภิปราย

หลักสูตรประถมศึกษาที่มีปรัชญาผสมผสานกันหลายปรัชญา สำหรับกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพนั้น เน้นการจัดประสบการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพื่อให้มีลักษณะนิสัยและทักษะที่เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพเท่านั้น ไม่ได้มุ่งที่จะฝึกอาชีพแต่อย่างใด

สนิท ยี่รงค์

หลักสูตรประถมศึกษา ๒๕๒๑ นั้น สมบูรณ์แล้ว สามารถนำไปปฏิบัติได้และปฏิบัติได้ดีด้วย จากประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรได้ดำเนินการดังนี้

๑. นำแผนการสอนของกรมวิชาการมาปรับใหม่ โดยยึดหลักบูรณาการ วิธีการก็คือ เอากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเป็นแกน และเอากลุ่มประสบการณ์อันมาบูรณาการเข้าด้วยกัน เช่น เรื่องบ้านของเรา ก็เอาภาษาไทยและกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยมาบูรณาการ

ในแผนการสอน นอกจากระบุวิธีสอนแล้ว ยังสอดแทรกวิธีเรียนลงไปด้วย โดยแนะให้เด็กศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง เช่น การสัมภาษณ์บุคคลในท้องถิ่น เป็นต้น ให้เด็กเรียนเป็นกลุ่ม วิธีการที่ใส่เข้าไปคือ วิธีการแก้ปัญหา เราใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อฝึกคุณธรรมและใช้แหล่งวิชาการในท้องถิ่นมาช่วย

นอกจากนี้ก็มีกรอบครุโดยยึดหลักที่ว่า กระบวนการสอนในห้องเรียนเป็นอย่างไร ก็จะอบรมครูอย่างนั้น ทั้งนี้เพื่อให้ครูเข้าใจการสอนจริง ๆ ในห้องเรียน นอกจากนั้นได้อบรมผู้บริหารโรงเรียนและประธานกลุ่มด้วย และเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนได้ผล เราจัดให้มีการนิเทศติดตามผลอย่างใกล้ชิด

ในการสอนข่าวและเหตุการณ์ ทุก ๆ ข่าวจะฝึกให้เด็กออกมาเล่าข่าวเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ สามารถอ่านหนังสือพิมพ์ได้แล้ว ส่วนในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ ไม่นับเนื้อหาสาระ แต่เน้นกระบวนการมากกว่า เมื่อเด็กเรียนชั้นสูงขึ้นก็จะเก่งไปเอง

สำหรับโครงการของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่เรามักจะห่วงกันว่า มีมากเกินไป เช่น โครงการอาหารกลางวัน โครงการประชาธิปไตย ก็ได้จัดลงในบทเรียนด้วย

ส่วนการนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ เราเน้นหลักสามัคคีธรรม การวาระธรรม และปัญหาธรรม ซึ่งจะฝึกให้เด็กทำงานคิดเป็นนิสัย

การสอนให้ครบวงจรก็ทำเช่นกัน เช่น เรื่องพืช ก็ให้เด็กปลูกพืชส่งสหกรณ์ขาย และจัดสรรเงินกัน

ผู้ดำเนินการอภิปราย

หลักสูตรมีหลายความหมาย การจัดหลักสูตรหรือการพัฒนาหลักสูตรมีหลายแนวทาง คือ

๑. แนว Subject Matter เน้นวิชาการเป็นหลัก ซึ่งแต่ละวิชาจะมี Discipline ของมันเอง
๒. แนว Solving Problem หรือแนวทางแก้ปัญหา

๓. แนว Inquiry หรือแนวคิดค้นคว้า

๔. แนวขบวนการ การจัดหลักสูตรของอาจารย์สนิท จัดว่าเป็นแนวขบวนการซึ่งช่วยเสริมสร้างสติปัญญาให้ผู้เรียนได้

๕. แนว Structure of Subjects ยึดความคิดรวบยอด (Concepts) มีการจัดหมวดหมู่ของการเรียนรู้ ตั้งจุดประสงค์การเรียนรู้ตามหลักของ Bloom เมืองไทยน่าจะกำหนดหลักสูตรเป็น minimum และ maximum เพื่อให้การปฏิบัติตามหลักสูตรยืดหยุ่นได้

อภิปรายทั่วไป

จิรา จันทร์กระจ่าง

หลักสูตรนี้ดีแล้ว แต่ตัวแปรที่ทำให้ไม่ดีก็คือ การวัดและประเมินผล เช่น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สุ่มโรงเรียนเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ โรงเรียนที่ถูกสุ่มก็แนะนำให้เด็กที่เรียนอ่อนขาดเรียน เพื่อจะได้ไม่ต้องรับการทดสอบ ข้อมูลที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ จึงไม่ตรงกับความเป็นจริง

วิรุยุทธ วิเชียรโชติ

หลักสูตรประถมศึกษา ๒๕๒๑ เป็นความหวังของประเทศ เราได้ปฏิรูปการศึกษาจากการสอนหนังสือ มาเป็นการสอนคน แต่จุดบกพร่องที่สำคัญก็คือ หลักสูตรภาคทฤษฎีนั้นดีเยี่ยม แต่หลักสูตรภาคปฏิบัตินั้นสอບคค ที่อ่อน คือ เรื่องการอบรมครูและการสร้างสื่อ การปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น และความร่วมมือขององค์กรในท้องถิ่น เท่าที่ทราบขณะนี้ได้มีการสอนหลักสูตรใหม่ด้วยวิธีการเก่าไปแล้ว การแก้ไขจึงควรแก้ที่หลักสูตรภาคปฏิบัติ กรมแต่ละกรมต่างก็ทำกันไป กรมการฝึกหัดครูก็ไปอีกแนวทาง ควรมีการประสานงานระหว่างกรมการฝึกหัดครูกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติด้วย ขอชมเชยอาจารย์สนิทที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ดีมาก ขณะนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้มีความก้าวหน้าในเรื่องอุปกรณ์การสอนเป็นอย่างมาก เพราะมีศูนย์สื่อการเรียนในระดับโรงเรียนแล้ว

วิจิตร จันทรากุล

หลักสูตรนี้ดี แต่ปัญหาอยู่ที่การใช้หลักสูตรของครู จึงมีผลกระทบมาถึงกรมการฝึกหัดครูด้วย ทำอย่างไร หลักสูตรประถมศึกษากับการฝึกหัดครูจึงจะไปพร้อมกันสักที

แสงชัย สุนทรวัฒน์

การสร้างหลักสูตรจากส่วนกลาง มีปัญหาในการนำไปใช้ในท้องถิ่นมาก แต่ในประเทศสหรัฐอเมริกา มี Board of Education ซึ่งให้ท้องถิ่นแต่ละแห่งจัดการศึกษาเองและกำหนดนโยบายการศึกษาด้วยตนเอง การสร้างหลักสูตรมี ๒ หลัก คือ จะ Create หรือ Develop เด็กอเมริกันถูกพัฒนาให้คิดมากกว่ารู้ เป็นการพัฒนาค้น โดยค่อย ๆ ปล่อยให้โตแล้วสร้างกรอบให้ภายหลัง หลักสูตร ๒๕๒๑ ของเราคงจะเป็นแบบ Develop มากกว่าจึงขอให้ทำต่อไป

เราอยู่ในประเทศที่จัดว่าไม่มี Sense of Direction ไม่มีใครรู้ว่า ในกาลข้างหน้าเราจะเป็นอย่างไร มีอะไรที่จะฝึกเด็กให้แข่งกับตลาดโลกได้ Harvard University ยอมรับว่าอเมริกาแพ้ญี่ปุ่น เพราะอเมริกาสร้างระบบบริหารการธุรกิจ โดยการฝึกให้คนทำงานบนกระดาษ ส่วนการสร้างหลักสูตรของญี่ปุ่นจะ Create เด็กมากกว่า Develop เพราะทำให้ซึมซาบและนำไปใช้ได้เร็ว ประเทศไทยในอนาคตจะต้องต่อสู้กับตลาดโลกจึงต้องเตรียมเด็กตั้งแต่ตอนนี้

ยกตัวอย่างการเตรียมเด็กในด้านภาษาอังกฤษ การสอนออกเสียงภาษาอังกฤษยังไม่ถูกต้อง เช่น ออกเสียงคำว่า English ไม่ถูกต้อง หนังสือเรียนบางเล่ม ใช้คำไม่สอดคล้องกับชีวิตจริงของเด็ก เช่น This is a wig. เด็กไม่ใช่ผมปลอมจึงไม่เข้าใจ

สุไร พงษ์ทองเจริญ

การเขียนหนังสือเรียนภาษาอังกฤษ ได้พยายามทำตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว โดยเริ่มตั้งแต่ย้ายไปหายาก นำสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเด็กมาใช้เป็นบทเรียน

ความจริงแล้วไม่ควรเรียนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาเลย เพราะมีปัญหาเรื่องครูผู้สอนและปัญหาอื่น ๆ อีกมาก เราเคยเสนอแนะไปว่า โรงเรียนที่จะเปิดสอนภาษาอังกฤษนั้น จะต้องมีความพร้อมจริง ๆ เช่น ครูจะต้องเรียนวิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาเอกในระดับ ป.กศ.สูง หรือระดับปริญญาตรี เป็นต้น ถ้าครูไม่พร้อมก็จะมีปัญหา เช่น Here you are. (พูดในขณะที่ยื่นของให้ผู้อื่น) ก็ยังมีครูหลายคนสงสัยว่า ทำไมไม่ใช่ You are here. เมื่อเป็นอย่างนี้เราก็รู้แล้วว่าทำไมในเวลา ๒ ปี ที่เรียนภาษาอังกฤษไปนั้นจึงไม่ได้อะไรเลย

ยุพา อุดมศักดิ์

ยอมรับว่ารัฐบาลไม่มี Sense of Direction จริง ๆ อย่างที่ผู้แทนเดลินิวส์ (แสงชัย สุนทรวัฒน์) พูด เพราะว่า คำว่าท้องถิ่นของเรากับสหรัฐอเมริกานั้นแตกต่างกัน ท้องถิ่นของเรานั้นยังปกครองโดยราชการ การกระจายอำนาจจึงเป็นการกระจายงานให้ข้าราชการปฏิบัติ ดังนั้นโครงการโรงเรียนชุมชนคงไม่มีทางสำเร็จได้

อยากทราบเหมือนกันว่า เราจัดการศึกษาเพื่อใคร อเมริกานั้นประชาชนแต่ละคนเป็นเป้าหมายหรือ Ends รัฐเป็น Means รัฐจัดให้คนแต่ละคนได้รับการพัฒนาสูงสุด ถ้าเราไม่สามารถจะรู้ว่าเราจัดการศึกษาให้ใครก็ไม่สามารถจะพูดได้ว่าจัดการศึกษาอย่างไรเหมือนกัน

อาชีวะในชั้นประถมศึกษามิได้หมายความว่าให้ตัดออก แต่ควรสอนให้เด็กมี awareness ให้ตระหนักในเรื่องอาชีวะ

คำว่า ประชาธิปไตย นั้น ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ แต่ถ้าเป็นเผด็จการ ผู้นำสั่งอะไรก็ต้องทำตาม

ว่าที่ ร.ต.สวัสดิ์ ดวงจันทร์

จากการติดตามผลการใช้หลักสูตร ทราบว่า ครูผู้สอนทั้งประถมและมัธยมไม่เข้าใจหลักสูตรเท่าที่ควร และไม่ได้รับการฝึกมาจากวิทยาลัยครู จึงคิดว่า กรมวิชาการกับกรมการฝึกหัดครูน่าจะประสานสัมพันธ์กันเพื่อเตรียมครูในเรื่องหลักสูตร

นอกจากนี้แล้วในเรื่องบุคลิกลักษณะของครู ครูยังไม่เป็นตัวอย่างแก่เด็กและบุคคลทั่วไป เช่น ครูไว้ผมยาวรุงรัง มีบุคลิกลักษณะไม่น่าเลื่อมใส เป็นต้น

บันลือ พฤษะวัน

การพัฒนาหลักสูตรนั้นต้องเริ่มทำทุกระบบ ตั้งแต่ระดับอนุบาลขึ้นไป ผลสำเร็จของการใช้หลักสูตรขึ้นอยู่กับครูเป็นส่วนใหญ่ เรามีสรรพาวุธสูงแต่คนใช้ ๆ ไม่เป็นจะทำอย่างไร หลักสูตรประถมและมัธยมศึกษา ควรคำนึงถึงความต่อเนื่องระหว่างกลุ่มประสบการณ์หรือหมวดวิชา

การเตรียมครูควรคำนึงถึงความสอดคล้องกับการพัฒนาหลักสูตรด้วย

การทำหลักสูตรไว้อย่างกว้าง ๆ แต่ไม่สามารถปฏิบัติตามได้ทั้งหมดนั้น ก็เปรียบเสมือนพ่อแม่ที่ตัดเสื้อผ้าให้ลูกเพื่อโตจึงไม่มีความเหมาะสม ดังนั้นการทำหลักสูตรในโอกาสต่อไปควรทำให้พอเหมาะ

สมยศ เม่นแย้ม

ผู้บริหารหลักสูตรบางส่วนไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรประถมศึกษา ๒๕๒๑ จึงทำให้การใช้หลักสูตรไม่ได้ผล การประเมินผลก็มีส่วนทำให้หลักสูตรล้มเหลวเช่นเดียวกัน

วิจิตร สินศิริ

หลักสูตร ๒๕๒๑ มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมในยุคหนึ่ง แต่ในระยะเวลาต่อมาก็ไม่สอดคล้องเสียแล้ว ในการพัฒนาหลักสูตรจึงควรทำดังนี้

๑. จัดทำหลักสูตรให้นำสังคมมากกว่าที่จะให้สอดคล้องกับสังคม
๒. สอนคนให้สร้างสรรค์งานใหม่ ๆ เมื่อเรียนรู้วิชาการงานฯ แล้ว ก็ควรสร้างงานง่าย ๆ ให้กับคนอื่นได้ ไม่ใช่เป็นการสร้างงานอาชีพอิสระเท่านั้น แต่ต้องสร้างให้คนอื่นมาร่วมทำด้วย
๓. สร้างหลักสูตรให้เข้ม ให้เด็กเกิดความสำนึกและปฏิบัติจนเป็นนิสัย

บุญส่ง พลอยขาว

หลักสูตร ๒๕๒๑ นี้ดีแล้ว การสนองหลักสูตรขึ้นอยู่กับคน จะต้องหาวิธีการและสิ่งอำนวยความสะดวกซึ่งได้แก่ สื่อการเรียนการสอนมาช่วยทำให้ครูและผู้บริหารเข้าใจและใช้หลักสูตรอย่างถูกต้อง ควรกระตุ้นครูให้ทำเอง

สำหรับจังหวัดสุรินทร์ได้จัดให้มีการสอนซ่อมเสริมทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นมาก ในการสอนซ่อมเสริมดังกล่าวได้ใช้วิธีการหลายอย่าง เช่น ให้พี่สอนน้อง เป็นต้น เนื่องจากจังหวัดสุรินทร์เป็นท้องถิ่นที่นักเรียนพูดภาษาอื่นมากกว่าภาษาไทย จึงได้เน้นการเรียนการสอนภาษาไทยเป็นพิเศษ ได้ส่งเสริมให้ครูจัดทำหนังสืออ่านประกอบซึ่งได้ทำไปแล้ว ๘,๐๐๐ เล่ม

กลุ่มกรรมการและพื้นฐานอาชีพก็จัดว่า เป็นกลุ่มประสบการณ์ที่สำคัญอยากให้คงไว้ เนื่องจากเด็กประถมศึกษาในต่างจังหวัดมีโอกาสเรียนต่อไม่มาก (ในสุรินทร์เรียนต่อเพียง ๒๑%) จึงจำเป็นต้องสร้างนิสัยให้นักเรียนรู้จักทำงานต่าง ๆ

การประเมินคุณภาพของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ นั้นมีประโยชน์มาก ช่วยกระตุ้นให้การเรียนการสอนดีขึ้นเรื่อย ๆ และเห็นด้วยที่ว่า การปรับปรุงหลักสูตรควรทำให้พร้อม ๆ กันได้แก่ ประถม มัธยมและฝึกหัดครู

อารี สัตหณวี

นโยบายของหลักสูตรต้องการให้เด็กเรียนในลักษณะ Concrete มากกว่า Abstract กลุ่มกรรมการและพื้นฐานอาชีพจึงช่วยได้มาก เพราะกลุ่มงานฯ ต้องการให้เด็กเรียนรู้ด้วยการทำงาน ไม่มุ่งเพื่อฝึกอาชีพที่จะไปเกี่ยวพันกับพระราชบัญญัติแรงงาน กลุ่มงานฯ เหมาะสำหรับเด็กกรุงเทพฯ หรือเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะดี ซึ่งไม่ค่อยจะได้ทำงานบ้านเป็นการพัฒนาเพื่อให้เกิดความมั่นใจในตัวเอง การฝึกทำงานเป็นการฝึกคิดไปด้วย เพราะการทำงานต้องแก้ปัญหา การอ่านหนังสือแต่เพียงอย่างเดียวคงไม่พัฒนาสติปัญญาให้ได้ดี ฉะนั้นวิชาการงานจึงมีความจำเป็นที่ต้องสอนให้รู้จักวิเคราะห์ปรับปรุงงานให้ดีขึ้น การฝึกงานแต่เล็ก ๆ จะช่วยให้เกิดความรับผิดชอบไม่เห็นแก่ตัว รู้จักร่วมมือกันทำงานกับคนอื่น การเรียนในระดับประถมศึกษา

เป็นระยะที่เด็กจะเรียนรู้อะไรต่าง ๆ จึงต้องฝึกให้เด็กทำงานเพื่อพัฒนาความฉลาด แต่ไม่ฝึกเพื่อแรงงาน

นवलเพ็ญ วิเชียรโชติ

หลักสูตรควรมี ๕ ลักษณะ คือ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เน้นจริยนิสัยและการอยู่ร่วมกันแบบประชาธิปไตย ปัญหาที่มีอยู่ก็คือ ไม่ได้บูรณาการทั้ง ๕ ลักษณะเข้าด้วยกัน วิธีการที่อาจารย์สนิททำนั้น เป็นวิธีการบูรณาการลักษณะทั้ง ๕ นี้เข้าด้วยกัน

ในเรื่องอุดมการณ์แห่งชาติที่ว่าไม่มี Sense of Direction นั้น ความจริงแล้วมี คือมีเป็นลักษณะ ๓ มิติ ได้แก่

๑. คุณภาพทางจิตใจ
๒. คุณภาพทางสังคม
๓. คุณภาพทางเศรษฐกิจและวัตถุ

ลักษณะดังกล่าวจัดว่าเป็น Sense of Direction ของประเทศได้เช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นลักษณะของมหาอำนาจ การพัฒนาคนให้มีคุณภาพตามลักษณะเหล่านี้ จะช่วยให้สามารถแข่งขันกับตลาดโลกได้

อัมพร ณ เชียงใหม่

ดิฉันเคยเป็นครูผู้สอนในโรงเรียนทดลองหลักสูตรของกรมวิชาการ ตอนแรกไม่ค่อยเข้าใจหลักสูตร จึงคิดว่าหลักสูตรไม่ดี หลังจากสอนไปประมาณ ๔-๕ ปี จึงเข้าใจหลักสูตรดีขึ้น ตอนนี้ยืนยันได้เลยว่า หลักสูตรนี้ดีแน่ แต่ก็มีบ้างเป็นบางกิจกรรมที่ทำไม่ได้

สำหรับกลุ่มการทำงานและพื้นฐานนั้นสอนแล้วช่วยให้เด็กมีคุณลักษณะที่ดีของสังคมหลายประการ จึงไม่ควรตัดออก

สวัสดิ์ จงกล

เรามีความเข้าใจไม่ตรงกันในเรื่องของหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตรในระยะแรก ๆ แต่เดี๋ยวนี้ดีขึ้นมาก อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันเราก็ยังไม่มีการสอนในเรื่องการใช้และการบริหารหลักสูตร ดังนั้นเมื่อครูไม่เข้าใจหลักสูตร จึงไม่ทราบว่าจะไปโทษใคร

ปัจจัยที่ทำให้หลักสูตรสำเร็จหรือไม่ มีหลายอย่าง เช่นตัวหลักสูตร นักเรียน ครู และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร เป็นต้น ดังนั้น เมื่อการใช้หลักสูตรไม่ได้ผล จึงไม่ควรชี้จุดใดจุดหนึ่ง แต่ต้องช่วยกันดูว่ามีจุดอ่อนตรงไหน

สนิท ยีรงค์

การวัดและประเมินผลมี ๒ ลักษณะ คือ การวัดตามกระบวนการเรียนของโรงเรียน กับ การวัดของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพื่อเร่งรัดคุณภาพ

การวัดและประเมินผลของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ช่วยกระตุ้นให้ครูทำงาน ส่วนการวัดด้านกระบวนการเรียนการสอนนั้น พิจารณาจากแผนการสอนว่ามีจุดประสงค์อะไร เช่น ต้องการคุณธรรมอะไร เป็นต้น

การวัดและประเมินผลด้านการปฏิบัตินั้น อาจใช้วิธีสังเกตตรวจผลงาน ส่วนการวัดผลและประเมินผลด้านคุณธรรมนั้น ก็ใช้วิธีสังเกตและสอบถามเจ้าตัวโดยตรง ถามเพื่อนหรือผู้ปกครอง เพื่อตรวจสอบให้เห็นจริงว่า เด็กมีคุณธรรมเหล่านั้นจริงหรือไม่ คุณธรรมที่สอนเด็กไปแล้ว จะต้องติดตัวเด็กตลอดไป ไม่ใช่แสดงออกเฉพาะต่อหน้าครูเท่านั้น การติดตามดูนิสัยของเด็กดังกล่าว มีหลายวิธี ไม่เพียงแต่ครูตามไปดูที่บ้าน แต่ได้ตามไปดูหลายแห่ง เช่น ภายหลังจากจัดงานของโรงเรียน ซึ่งอาจจะป็นงานประจำปี ทั้งที่เป็นกิจกรรมภายในและภายนอกโรงเรียน เมื่อโรงเรียนจัดงานต่าง ๆ เสร็จแล้ว พบว่าเด็กไม่ทิ้งเศษกระดาษเกลื่อนกลาดไม่เหยียบย่ำแปลงผักหรือทำความเสียหายสิ่งของต่าง ๆ เป็นต้น

การสอบปลายภาคเรียนและปลายปีนั้น ให้ครูผู้สอนเป็นผู้สอบนักเรียนในชั้นของตนและจะสอบเมื่อใดก็ได้ หรือบางครั้งให้เด็กสอบกันเองก็ไม่ปรากฏว่าเด็กลอกคำตอบกันแต่อย่างใด

ยุพา อุดมศักดิ์

หลักสูตรกำลังยึดยึดค่านิยมของชนชั้นกลางให้แก่เด็ก เช่น ในแผนการสอนกลุ่มการทำงานฯ สอนให้เด็กจัดห้องรับแขก ซึ่งเป็นสภาพที่ไม่มีความสัมพันธ์ กับชีวิตของเด็กในชนบทแต่อย่างใด

ในเรื่อง Teaching License หรือใบประกอบโรคสอนนั้นไม่เห็นด้วย เพราะการเอากฎหมายไปใช้ในการแก้ปัญหานั้นคงไม่ได้ การที่ระเบียบวินัยเสื่อมโทรมนั้น ไม่ได้มีเฉพาะในวงการครูเท่านั้น แต่เป็นทุกวงการ ในเรื่องนี้เรามีกฎหมายข้าราชการครูอยู่ด้วย อยากจะเน้นคุณธรรมในเรื่องใด ก็ให้ระบุลงไปกฎหมายนั้น ครูสภาเป็นองค์กรอิสระไม่มีสิทธิ์ออก License การออกกฎหมายมักจะมีช่องโหว่ ก่อให้เกิด Corruption ได้ นอกจากนี้ ทักษะของครูเป็นทักษะพิเศษหรือเปล่า คนที่ไม่เคยเรียนวิชาครูมาจะทำการสอนได้ไหม ถ้าทักษะของครูไม่เป็นทักษะพิเศษก็ไม่ควรจะมี

การศึกษาในระดับประถมศึกษาควรเน้นคุณธรรมและสติปัญญาเท่านั้น

นายแพทย์บุญสม มาร์ติน

เราจะช่วยกันพัฒนาหลักสูตรประถมศึกษาให้ดีกว่าที่เป็นอยู่

คุณหญิงอัมพร มีสุข

ถ้าจะปรับปรุงการบริหารระหว่างกรมต่าง ๆ ในกระทรวงศึกษาธิการ ก็ควรจะปรับปรุงพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการแผ่นดินทั้งหมด

อำไพ สุจริตกุล

ทักษะวิชานั้น น่าจะเป็นสิ่งที่จำเป็น เพราะ Born Teacher นั้นหาได้ยากมาก แม้แต่ในทางการแพทย์ก็ยังมี Medical Education เหมือนกัน

สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษา ระดับประถมศึกษา

สรุปคำบรรยายและอภิปราย

การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาในปัจจุบันมีสภาพสมบูรณ์มากน้อยแตกต่างกันตามปัจจัยที่ทำให้เกิดความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน ปัญหาสำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้ได้แก่ ปัญหาเรื่องการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีทุกกลุ่มประสบการณ์ กลุ่มประสบการณ์ที่มีปัญหามากที่สุดได้แก่กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ส่วนปัญหาเกี่ยวกับตัวหลักสูตรไม่ค่อยมีปัญหามากนัก แต่แผนการสอนคู่มือครูทุกกลุ่มประสบการณ์มีเนื้อหาสาระมากจนครูไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ครบถ้วนตามเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

รายละเอียด

ประกอบด้วยคำบรรยาย และอภิปรายของวิทยากรและผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้

สภาพและปัญหาการประถมศึกษาจากการติดตามผล การวิจัย และรายงานต่าง ๆ*

ทบทวนสภาพและปัญหาการประถมศึกษา ในภาพกว้าง ๆ ๔ ประเด็น ดังนี้

๑. สภาพทั่วไป
๒. ลักษณะที่สำคัญ ๆ ของหลักสูตร
๓. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการทำวิจัย ประเมินผล
๔. สรุปผลการประเมิน

๑. สภาพทั่วไป

จากสถิติการศึกษา ปี ๒๕๒๘ มีหน่วยงานและจำนวนโรงเรียนระดับประถมศึกษา ดังนี้

สังกัด	กทม.	ภูมิภาค	รวม
สปช.	๓๖	๓๑,๒๑๔	๓๑,๒๕๐
กศ.สศ.	๔	๓๒	๓๖
กทม.	๔๒๖	—	๔๒๖
เทศบาล	—	๔๖๕	๔๖๕
สาธิต วก./ทบวง	?	?	๑๐
ตชด.	—	๑๑๗	๑๑๗
ร.ร.ชาวเขา	—	๓๕	๓๕
สช.เอกชน	?	?	๑,๔๒๕
รวม	๔๖๖ +	๓๑,๗๑๑ +	๓๓,๗๖๔

* ผู้บรรยาย วไลย กันททรัพย์

จำนวนนักเรียนประถมศึกษา มีดังนี้

สังกัด	กทม.	ภูมิภาค	รวม
สปช.	๔๘,๐๐๒	๖,๓๗๑,๒๑๒	๖,๔๑๙,๒๑๔
กศ.สศ.	๓,๑๙๙	๑๑,๗๐๒	๑๔,๙๐๑
กทม.	๒๑๙,๗๑๘	—	๒๑๙,๗๑๘
เทศบาล	—	๒๓๕,๓๓๕	๒๓๕,๓๓๕
สาริต	?	?	?
คชค. - ชาวเขา	๑๓,๗๖๗	—	๑๓,๗๖๗
สช.	?	?	๖๔๐,๖๙๕
รวม	๕๔๖,๒๖๘	๖,๖๐๔,๗๘๖	๗,๑๕๐,๐๕๔

นักเรียนในโรงเรียนรัฐบาล มีจำนวน ๖,๕๑๐,๓๕๙ คน

นักเรียนในโรงเรียนเอกชน มีจำนวน ๖๔๐,๖๙๕ คน

(? = ไม่มีข้อมูล)

สถิติจำนวนนักเรียนดังกล่าว มีอัตราส่วนที่น่าสนใจ คือ

นักเรียนใน กทม. : นักเรียนในภูมิภาค

รัฐ	๒๗๑,๘๗๐ :	๖,๒๓๘,๔๘๙	(๐๔ : ๙๖)
เอกชน	๒๗๔,๓๙๘ :	๓๖๖,๒๑๗	(๔๓ : ๕๗)
รวม	๕๔๖,๒๖๘ :	๖,๖๐๔,๗๘๖	(๐๘ : ๙๒)

นักเรียนโรงเรียนรัฐบาล : นักเรียนโรงเรียนเอกชน

กทม.	๒๗๑,๘๗๐ :	๒๗๔,๓๙๘	(๕๐ : ๕๐)
ภูมิภาค	๖,๖๓๘,๔๘๙ :	๓๖๖,๒๑๗	(๙๔ : ๐๖)
รวม	๖,๕๑๐,๓๕๙ :	๖๔๐,๖๙๕	(๙๑ : ๐๙)

เมื่อเปรียบเทียบหาอัตราส่วนต่าง ๆ จะเห็นว่าจำนวนประชากรในกรุงเทพฯ ต่อจำนวนประชากรในส่วนภูมิภาค เท่ากับ ๕,๓๖๓,๓๗๘ : ๔๖,๔๓๒,๒๗๓ (๑๐ : ๙๐) จำนวนนักเรียนประถมศึกษา ต่อจำนวนประชากรในวัยเรียนเท่ากับ ๗,๑๕๑,๐๕๔ : ๔๕๘,๓๐๐ (๙๕ : ๘๘) และอัตราส่วนนักเรียนประถมศึกษาต่อนักเรียนนักศึกษา เท่ากับ ๗,๑๕๑,๐๕๔ : ๑๐,๔๔๙,๗๔๗ (๖๘.๔๔%)

สำหรับแนวโน้มนักเรียนประถมศึกษา มีข้อมูลที่น่าสนใจดังนี้

ปี	นักเรียน	% ลดจากปี ๒๕๒๔	% ลดจากปีก่อน
๒๕๒๔	๗,๔๔๕,๒๑๕	๑๐๐	๑๐๐
๒๕๒๕	๗,๔๑๓,๕๗๑	๙๙.๕๒	๙๙.๕๒
๒๕๒๖	๗,๒๗๒,๑๕๓	๙๗.๖๒	๙๘.๐๕
๒๕๒๗	๗,๒๓๓,๕๔๑	๙๗.๑๐	๙๙.๔๗
๒๕๒๘	๗,๑๕๑,๐๕๔	๙๖.๐๐	๙๘.๘๖

๒. ลักษณะของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑

๒.๑ เป้าหมาย : เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถพื้นฐาน กงสภาพอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณได้ ประกอบอาชีพได้ตามควรแก่วัยและความสามารถ และดำรงตนเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ดังนั้น จุดเน้น คือความรู้และความสามารถพื้นฐานในการประกอบอาชีพและความเป็นพลเมืองดีในสังคมไทย

- ๒.๒ หลักการ :
- ๑) การศึกษาเพื่อปวงชน
 - ๒) มุ่งให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ไปใช้ในการดำรงชีวิต
 - ๓) มุ่งสร้างเอกภาพของชาติ โดยมีเป้าหมายหลักร่วมกัน แต่ให้ท้องถิ่นมีโอกาสจัดหลักสูตรบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการได้

- ๒.๓ จุดหมาย :
- ๑) คุณสมบัติที่ต้องการเน้น
 - พึงตนเอง
 - วินัยในตนเอง
 - วินัยในตนเอง
 - ขยันหมั่นเพียร
 - ซื่อสัตย์
 ฯลฯ
 - ๒) ความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต
 - มีสุขนิสัยส่วนตัวและส่วนรวม
 - รู้กฎหมายที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน
 ฯลฯ

- ๓) ชีวิตที่สงบสุข
รู้จักปรับตัว
เข้าใจและศรัทธาในศาสนาที่ตนนับถือ
ฯลฯ
- ๔) สมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติ
เชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตย
ฯลฯ

๒.๔ โครงสร้างและเนื้อหา มี ๕ กลุ่มประสบการณ์ คือ

- ๑) กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้
ภาษาไทย
คณิตศาสตร์
- ๒) กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (สปช.)
- ๓) กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย (สสน.)
- ๔) กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ (กพอ.)
- ๕) กลุ่มประสบการณ์พิเศษ
ภาษาอังกฤษ
วิชาอาชีพที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิต

๒.๕ เวลาเรียน ตามหลักสูตรกำหนดไว้ ๖ ปี แต่ละปีมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า ๔๐ สัปดาห์ สัปดาห์ละไม่น้อยกว่า ๒๕ ชั่วโมง จำนวนวันไม่น้อยกว่า ๒๐๐ วัน และจำนวนชั่วโมง ไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ ชั่วโมง ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๔ และไม่น้อยกว่า ๑,๒๐๐ ชั่วโมง ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖

๒.๖ การประเมินผลตามหลักสูตร

ให้โรงเรียนเป็นผู้ประเมินผล ยกเว้นชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖
ประเมินแยกเป็นรายกลุ่มประสบการณ์
ประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน ให้ผ่านจุดประสงค์ที่กำหนด และประเมินผล
ปลายปีในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒, ๔ และ ประถมศึกษาปีที่ ๖
การตัดสิน มีเวลาเรียน ๘๐ เปอร์เซ็นต์ ผ่านจุดประสงค์ ๖๐ เปอร์เซ็นต์ และ
ประเมินผลปลายปีได้ตั้งแต่ระดับ ๑ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒, ๔, ๖

๓. ก รับผิดชอบ ประเมินผล และการวิจัยหลักสูตรประถมศึกษา

หน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการประเมินผล :

กรมวิชาการ มี ศูนย์พัฒนาหลักสูตร สำนักงานทดสอบทางการศึกษา และกองวิจัยทางการศึกษา

กรมเจ้าสังกัด มี สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในส่วนของหน่วยศึกษานิเทศก์ และกองแผนงานหรือกองวิชาการของหน่วยงานดังกล่าว

ทบวงและสถาบันการศึกษาอื่น จะเน้นการวิจัยที่ผู้ศึกษาวิจัยดำเนินการ เพื่อประกอบการเรียนในสถาบันการศึกษา โดยจะศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับงานประถมศึกษาที่ผู้ศึกษาเกี่ยวข้องทำงานอยู่

สำหรับกรมวิชาการ เมื่อได้ทำการศึกษาวิจัยแล้ว ได้นำผลการศึกษาวิจัยดังกล่าว รวมทั้งงานวิจัยที่มีผู้ทำ มาสรุปผล วิเคราะห์ และจัดสัมมนาไปแล้วที่จังหวัดกาญจนบุรี

ในการประมวลผลการประเมินหลักสูตร เพื่อการสัมมนานั้น ได้พิจารณาออกเป็น ๔ ลักษณะ คือ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การจัดสื่อการเรียนการสอน

การเรียนการสอน

ตัวหลักสูตร

๓.๑ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ภาษาไทย :- อยู่ในเกณฑ์น่าพอใจ ขอมรับได้

คณิตศาสตร์ :- ก่อนข้างต่ำ ยกเว้น ความรู้ ความเข้าใจในหลักการและวิธีการทางคณิตศาสตร์

สปช. :- อยู่ในเกณฑ์น่าพอใจ การวัดยังเน้นเนื้อหามากกว่าความเข้าใจในหลักการ เครื่องมือวัดยังมีคุณภาพไม่ดีนัก

สตน. :- ด้านความรู้ ความคิดน่าพอใจ การประเมินด้านลักษณะนิสัย ยังมีน้อย

กพอ. :- ด้านความรู้ ความคิด น่าพอใจ ยังไม่มีการประเมินด้านลักษณะนิสัยที่เกี่ยวกับการทำงาน

ภาษาอังกฤษ :- ยังต่ำ โดยเฉพาะด้านการอ่านและการเขียน

๓.๒ การจัดสื่อการเรียนการสอน สรุปได้ดังนี้

ภาษาไทย :- น่าพอใจ

ควรเพิ่มเติม สื่อฝึกเขียนและพูด

- คณิตศาสตร์ :- สื่อประเภทหนังสือเรียนค่อนข้างยาก ใช้ภาษาที่นักเรียนไม่ค่อยเข้าใจ
- สพข. :- ครูไม่ค่อยสอนตามแผนการสอน
หนังสืออ่านเพิ่มเติมยังมีน้อย คุณภาพหนังสืออยู่ในเกณฑ์ปานกลาง
สื่อทางวิทยาศาสตร์ยังไม่ชัดเจน
ขาดการฝึกทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
- สทน. :- มีสื่ออยู่ในระดับดีมาก
- กพอ. :- แผนการสอนมีคุณภาพใช้ได้
- ภาษาอังกฤษ :- ยังไม่มีการประเมินที่ชัดเจน

๓.๓ ด้านการเรียนการสอน

- ภาษาไทย :- มีปัญหาด้านการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนที่มีการใช้ภาษาถิ่น
- คณิตศาสตร์ :- ครูและผู้ปกครองยังไม่ยอมรับคณิตศาสตร์แผนใหม่
- สพข. :- ครูยังไม่สอนแบบบูรณาการ
- สทน. :- ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการสอนจริยธรรมและศิลปะศึกษา แผนการสอน เสนอกิจกรรมมากเกินไป
- กพอ. :- โรงเรียนส่วนใหญ่สอนไม่ครบตามหลักสูตร ครูขาดทักษะและอุปกรณ์ ทำให้การสอนไม่เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- ภาษาอังกฤษ :- ครูไม่พร้อม
ครูไม่สอนตามขั้นตอน
ครูขาดความรู้ในวิธีสอนวิชานี้

๓.๔ ด้านตัวหลักสูตร

- ภาษาไทย :- โครงสร้างและเนื้อหามากเกินไป ยังไม่เหมาะสมกับเวลา
- คณิตศาสตร์ :- เนื้อหามาก แต่เวลาน้อย
- สพข. } :- ยังไม่มีผลวิจัยที่ชัดเจน
- สทน. }
- กพอ. }
- ภาษาอังกฤษ :- เนื้อหายากเกินวัยเด็กและมากเกินไป ครูสอนไม่ทัน

จากผลการวิจัยดังกล่าว พอจะสรุปได้โดยย่อดังนี้

- ๑) พิจารณารายกลุ่มประสบการณ์/รายวิชา
มีปัญหาน้อยที่สุด คือ ภาษาไทย
มีปัญหามากที่สุด คือ คณิตศาสตร์
- ๒) พิจารณาในประเด็นที่ประเมิน ๔ ประเด็น
ปัญหามากที่สุด คือ การเรียนการสอน
ปัญหารอง คือ ตัวหลักสูตร
ปัญหาน้อย คือ ผลสัมฤทธิ์และสื่อ

สภาพและปัญหาการประถมศึกษาจากการติดตามผล การวิจัยและรายงานต่าง ๆ* (ต่อ)

การอภิปราย มีข้อคิดเห็นและประเด็นต่าง ๆ โดยละเอียด ดังนี้

อารี สัมหลวี

องค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย จุดหมาย เนื้อหา โครงสร้าง กระบวนการเรียน การสอน การประเมินผล ดังนี้

จุดหมาย ไม่ค่อยมีปัญหามากนัก แม้ว่าจะมีผู้อภิปรายแย้งว่าประเทศไทยยังขาด Sense of Direction แต่ที่จริงในหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๑ ก็มีจุดหมายนี้อยู่ ซึ่งคงจะต้องมีการทบทวนกันว่า ในหลักสูตรนี้จะทำอย่างไรจึงจะบรรลุจุดหมายได้จริง ๆ

เนื้อหา โครงสร้าง ไม่มีปัญหาเท่ากับการเรียนการสอน สำหรับเนื้อหาและโครงสร้างหลักสูตรประถมศึกษา มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑) ควรมีการปรับปรุงเนื้อหาวิชาทุกกลุ่มประสบการณ์ให้ทันสมัย ทุก ๒-๓ ปี ถ้าทำได้ ควรจัดการประชุมพิจารณาปรับปรุงเนื้อหาทุกปี หากเกรงว่าจะพิมพ์หนังสือแบบเรียนใหม่ไม่ได้ก็น่าจะพิมพ์ใบแทรกหรือทำเอกสารลักษณะอื่น ๆ ส่วนการปรับปรุงโครงสร้างใหญ่น่าจะประชุมปรับปรุงให้ทันกับเหตุการณ์ทุก ๕-๖ ปี

๒) เนื้อหาหลักสูตร ควรจะปรับปรุงพัฒนาให้เหมาะสมกับท้องถิ่นและชุมชน คือ จะต้องกระจายอำนาจในเรื่องนี้ให้ผู้บริหารและผู้ดำเนินการทางการศึกษาในท้องถิ่นพยายามจัดทำ

๓) การที่กรมวิชาการแตกเนื้อหาหลักสูตรออกมาเป็นแผนการสอน เพื่อช่วยครูนั้น เป็นสิ่งที่ดี แต่ถ้าให้ใช้เหมือนกันหมดทั่วประเทศนั้นไม่เหมาะสม ถ้าสามารถกำหนดทักษะเนื้อหา ชั้นต่ำกับชั้นสูงไว้จะได้ไม่เป็นการเอาไม้บรรทัดอันเดียวเป็นเกณฑ์ไปวัดทุกแห่ง

* ผู้อภิปราย อารี สัมหลวี
 พันธ์ หันนาคินทร์
 กมล สุคประเสริฐ

ผู้ดำเนินการอภิปราย

วินัย เกษมเศรษฐ

การเรียนการสอน เป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะเป้าหมายของหลักสูตร มุ่งไปที่การพัฒนาตัวเด็ก เราต้องการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดี ถ้าเป้าหมายใหญ่อยู่ที่ตัวเด็ก เนื้อหาหลักสูตรจะต้องมีการปรับให้ยืดหยุ่นเพื่อเอื้อให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุตามเป้าหมาย แต่การทำหลักสูตรไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างในความสามารถของเด็ก ยกตัวอย่างเช่น แผนการสอนกำหนดเวลาในการเรียนเรื่องบวกไว้ ๑๐ ชั่วโมง แต่ความจริงแล้ว แม่เด็กจะเรียนได้เหมือนกัน แต่เด็กบางคนจะต้องใช้เวลาเรียน เวลาทำความเข้าใจมากกว่าเด็กคนอื่น ๆ เป็นต้น เราไม่มีเวลาให้แก่เด็กกลุ่มที่เรียนช้า ทำให้เกิดปัญหาเด็กเรียนอ่อนและกระทบไปถึงประสิทธิภาพที่เราอยากให้เด็กมีความสามารถเข้าสู่การแข่งขันระดับโลก เวลานี้เราสอนเด็กในลักษณะที่เป็นกลุ่มใหญ่ (mass) โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างของเด็กแต่ละคน

ข้อเสนอแนะสำหรับวิธีการแก้ปัญหาการเรียนการสอน ที่กระทำกันอยู่ปัจจุบัน คือ การจัดสอนซ่อมเสริม แต่สิ่งที่น่าจะทำ ได้แก่

๑) การจัดทำเครื่องมืออย่างใดอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้ครูสามารถวิเคราะห์วินิจฉัยได้ว่าเด็กแต่ละคนอ่อนในวิชาใด

๒) ควรจะมีหน่วยงานหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งลงไปช่วยครู วิจัยและพัฒนาสื่อที่จะช่วยครูเกี่ยวกับการเรียนการสอน และในเรื่องวิธีการสอนที่จะให้ได้ผล

การประเมินผล มีการประเมินผลกันมาก ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เวลาสอนจริง ๆ เกือบจะไม่มี ข้อเสนอแนะก็คือ

๑) ควรประเมินผลจากจุดมุ่งหมายที่ว่าจะพัฒนาเด็ก ไม่ควรประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านเดียว

๒) ควรค้นคว้าประเมินผลในสิ่งซึ่งเป็นคุณธรรมต่าง ๆ ทางลักษณะนิสัย เช่น ความรับผิดชอบ ความเสียสละ การทำงานเพื่อส่วนรวม ฯลฯ

นอกจากองค์ประกอบหลักสูตรทั้ง ๔ ส่วนแล้ว ยังมีประเด็นที่น่าพิจารณาในการทบทวนหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๑ ดังนี้

การคัดเลือกครู ให้โรงเรียนจัดสอบเพื่อคัดเลือกครูเอง วิธีการคัดเลือก เช่น ให้ครูที่จะสอนได้ทดลองสอนคนละหนึ่งสัปดาห์ แล้วดูว่าวิธีการที่แต่ละคนใช้สอนเป็นอย่างไร ถ้าเด็กมีปัญหาครูจะแก้ไขอย่างไร ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อวิทยาลัยครูจะได้สอนนักเรียนฝึกหัดครูโดยเน้นภาคปฏิบัติให้มากขึ้น ไม่ใช่สอนวิชาครูบนกระดานดำ

การอบรมครู มีความสำคัญอย่างยิ่ง ครูทุกคนมีความตั้งใจ แต่ก็ต้องการความช่วยเหลือที่ครูสอนไม่ค่อยได้ผลเท่าที่ผู้บริหารต้องการก็อาจจะเนื่องมาจากขาดเครื่องมือสนับสนุน ไม่มีความรู้ ความมั่นใจ ควรจัดอบรมครูโดยใช้วิธีการอบรมที่ได้ผลจริง ๆ

การนิเทศ การนิเทศจะต้องมีทั้งในระดับนอกโรงเรียนและระดับภายในโรงเรียน ผู้บริหารระดับโรงเรียนจะต้องเป็นผู้นิเทศทางวิชาการ การที่จะให้ผลการเรียนเป็นไปได้ดีที่สุด ผู้บริหารระดับโรงเรียนจะต้องบริหารทางวิชาการให้มากกว่านี้ สำหรับการสอนของครูนั้นก็จะต้องหาวิธีให้ครูใช้เวลาสอนในห้องเรียนให้เป็นประโยชน์ให้มากที่สุด

การประชาสัมพันธ์ เพื่อให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วม คือ เข้าใจการเรียนการสอน การเรียนตามหลักสูตรหลายเรื่องเด็กต้องเอาไปใช้ที่บ้าน ผู้ปกครองบางคนอาจไม่มีเวลาอยู่กับเด็ก จะต้องพิจารณาหาวิธีการทำให้พ่อแม่เข้าใจว่าหลักสูตรต้องการพัฒนาเด็ก แต่ขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงความแตกต่างของผู้ปกครองในกรุงเทพมหานครกับผู้ปกครองในต่างจังหวัด

พินิจ หันนาคินทร์

๑. ความหมายของหลักสูตร ในเรื่อง Sense of Direction ถ้าดูแผนการศึกษาแห่งชาติ จะเห็นว่ามียุคมุ่งหมายอยู่ ๑๐ ประการ ซึ่งก็อาจจะถือได้ว่าจุดมุ่งหมายในแผนการศึกษาแห่งชาตินี้คือ เจตนารมณ์อันแสดงถึง Sense of Direction ชัดเจนแน่นอนแล้ว

๒. หลักสูตร ตัวหลักสูตรดี แต่การนำไปใช้ยังไม่ตรงกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร ปัญหาอยู่ที่ไม่เข้าใจกันอย่างชัดเจนว่าจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนคืออะไร เช่น การเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ระดับประถมศึกษา ต้องการให้ทักษะ หรือความคิดรวบยอดแก่เด็ก

๓. ความรู้พื้นฐาน ความรู้พื้นฐานที่ต้องการให้แก่เด็ก มีขอบเขตจำกัดแค่ไหนเป็นความรู้พื้นฐานที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน หรือเป็นความรู้พื้นฐานสำหรับการสอบเข้าเรียนต่อในระดับสูงขึ้นไป

๔. ความทันสมัยของเนื้อหา การเรียน ต้องทันสมัยเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม สถานการณ์ในปัจจุบันด้วย

๕. ความหมายของท้องถิ่น การใช้คำว่าท้องถิ่นในหลักสูตรไม่มีความแน่ชัดถึงการแบ่งเขต ทำให้มีผลกระทบไปถึงการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้แก่เด็ก ในระดับการศึกษาชั้น ๆ การให้เด็กเรียนรู้และเข้าใจสิ่งที่อยู่ใกล้ชิดกับตัวยังพอเป็นแนวทางที่ยอมรับได้ แต่ถ้าเด็กจบประถมศึกษาปีที่ ๖ แล้วยังมีความคิดจำกัดอยู่กับท้องถิ่นของตน ไม่รับรู้สภาพแวดล้อมของท้องถิ่นอื่น ก็จะกลายเป็นว่าการจัดการศึกษาขาดความเป็นเอกภาพของชาติไป

๖. การจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา ต้องอาศัยเทคนิคการสอนเป็นพิเศษ ส่วนระดับมัธยมศึกษาก็ยังไม่มีการสำรวจความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการของนักเรียน สรุปก็คือ การจัดการเรียนการสอนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ยังไม่เป็นที่ไปตามจุดมุ่งหมายของแผนการศึกษาชาติ นั่นคือระดับประถม-

ศึกษาจัดการเรียนการสอนเพื่อสอบแข่งขันเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาจัดการเรียนการสอนเพื่อสอบแข่งขันเข้าเรียนระดับอุดมศึกษา

๑. การประเมินผล ผลการเรียนตามหลักสูตร จะต้องประเมินด้วยหลักเกณฑ์ที่แน่นอน ไม่ใช่วัดผลโดยพิจารณาค่านิยมบางประการ จะต้องวางมาตรฐานหรือเกณฑ์กลางที่เป็นรูปธรรม ให้มากที่สุด

๒. ครู ควรจัดการอบรมครู เพราะในการปฏิบัติมีการบรรจุผู้ที่ไม่มีความรู้ทางครู นอกจากการอบรมครูแล้ว ควรใช้ระบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพด้วย

กมล สุดประเสริฐ

เสนอข้อคิดเห็นในประเด็นความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาการศึกษาในประเทศไทย โดยสรุปว่า ระบบโรงเรียนและระบบการศึกษาของไทยมีความแตกต่างกันมาก ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่อยู่ในระบบ คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนจะดีหรือไม่อยู่ที่สิ่งต่อไปนี้

๑. เด็กนักเรียน ไม่มีใครช่วยโดยเฉพาะเด็กในต่างจังหวัด จากการวิจัยได้ผลว่า เด็กในชนบทไม่พร้อมในการเข้าเรียนถึง ๓ ด้าน คือ

๑) ไม่พร้อมทางร่างกาย

๒) ขาดประสบการณ์ทางด้านที่จะนำเด็กให้ได้ความคิดรวบยอดต่าง ๆ โดยภาษา หรือสิ่งที่ได้รู้เห็น ได้แก่ ความไม่เข้าใจภาษากลาง พ่อแม่ไม่สนับสนุนลูก อย่างเพียงพอ

๓) สังคมของเด็ก ไม่ใช่สังคมของผู้ใฝ่เรียน ตรงกันข้ามกลับเป็นสังคมที่บั่นทอน ความตั้งใจของคนที่ยากเรียน

๒. ครู ถ้าครูมีความรู้ดี มีสื่อสนับสนุน ได้ร่วมมือกันสร้างบรรยากาศในทางการเรียน ภายในห้องเรียนดี จะส่งเสริมให้คุณภาพการศึกษาดีขึ้น จึงต้องให้การสนับสนุนครูให้มาก นอกจากนี้ ครูจะต้องมีเทคนิคและวิธีการสอนต่าง ๆ หลากหลาย เช่น ให้เด็กสอนซ่อมเสริมกันเอง ให้เด็กซ่อมเสริมตัวเอง ฯลฯ เป็นต้น

๓. ผู้บริหารโรงเรียน ครูใหญ่จะต้องมีส่วนช่วยในการบริหารงานวิชาการมาก ครูใหญ่ ที่อายุยังไม่มากสามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งพยายามที่จะเข้าใจหลักสูตรและ แผนการสอน และปรับปรุงตัวแผนการสอนให้เข้ากับสภาพของชุมชนท้องถิ่นที่ตั้งของโรงเรียนด้วย

๔. สถานภาพของโรงเรียน บรรยากาศ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนจะต้องดึงดูดใจ นักเรียน ถ้าจัดได้ดีเด็กจะอยากไปโรงเรียนทุกวัน เช่น จัดห้องสมุดให้มีบรรยากาศดึงดูดใจให้มา ใช้ห้องสมุด การจัดมุมหนังสือ ฯลฯ

การอภิปรายเรื่อง สภาพและปัญหาการประถมศึกษา* จากการติดตามผลการวิจัยและรายงานต่าง ๆ

การอภิปราย มีข้อคิดเห็นและประเด็นต่าง ๆ โดยละเอียดดังนี้

พัชรา จิรายุกุล

ตัวหลักสูตรดี แต่ยังมีอุปสรรคในการนำไปปฏิบัติอยู่บ้าง เนื่องจากปัจจัยบางประการ
ได้แก่

๑. ครู ครูทั่วประเทศจำนวนนับแสนคน จะปฏิบัติงานสอนได้ตรงตามจุดมุ่งหมายของ
หลักสูตรทั้งหมดนั้นย่อมเป็นไปได้เพราะครูแต่ละคนอยู่ในสภาพแวดล้อม และสถานการณ์
แตกต่างกัน และในขณะเดียวกันครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ต้องรับภาระหนัก ประมาณ ๕๐
เปอร์เซ็นต์ เป็นครูประจำชั้นต้องสอนหมดทุกวิชาและรับผิดชอบงานของกระทรวงอื่น ๆ อีก
มากมายหลายโครงการ

๒. นักเรียนและสภาพแวดล้อม เด็กในบางท้องถิ่นแม้จะได้รับการสอนการฝึกให้มี
ลักษณะนิสัยที่ดีต่าง ๆ แต่พฤติกรรมของเด็กก็ไม่ดี ความประพฤติและคุณธรรมของนักเรียน
ที่โรงเรียนแสดงออกอย่างหนึ่ง พอหมดเวลาเรียนกลับบ้านก็มีพฤติกรรมและลักษณะนิสัยอีก
แบบหนึ่ง สิ่งแวดล้อมทางบ้านก็ไม่ช่วยเสริมสร้างหรือสนับสนุนให้เด็กมีพฤติกรรมและคุณธรรม
อันดีพอ แม่ผู้ปกครองไม่เอาใจใส่ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนอย่างเพียงพอ

๓. อุปกรณ์การเรียนการสอน เด็กมีความพร้อมในการเตรียมอุปกรณ์การเรียนน้อย

๔. เนื้อหาวิชา เนื้อหาวิชามีมากเกินไปและยุ่งยากซับซ้อน จนครูต้องสอนตามแนว
หลักสูตรเก่า ผสมผสานกับแนวใหม่เพื่อให้เด็กเรียนเข้าใจง่ายขึ้น

๕. การวัดผลประเมินผล ครูประจำชั้นต้องรับผิดชอบการวัดผลประเมินผลทั้งหมด
บางแผนการสอนมีจุดประสงค์มากกว่า ๔๐ จุดประสงค์ ซึ่งครูประจำชั้นต้องวัดให้หมด ถ้าเด็ก
ไม่ผ่านจุดประสงค์ ครูประจำชั้นก็ต้องหาเวลาสอนเสริมให้แก่เด็ก

*ผู้ดำเนินการอภิปราย ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์

วัชระ อุทธา

การจัดการเรียนการสอน ยังมีอุปสรรคอยู่บ้าง คือ

๑. ขาดสื่อการเรียนการสอน เช่น การเขียนภาพระบายสี มีดินสอสีไม่พอกับจำนวนเด็กในห้อง ครูต้องแก้ไขโดยการแบ่งกลุ่มนักเรียนให้ใช้ร่วมกัน
๒. บางโรงเรียนครูแบ่งชั่วโมงกันสอน ควรจัดทำบันทึกการสอนสำเร็จรูปหรือแผนการสอนที่เสนอกิจกรรมให้ครูสามารถปฏิบัติได้จริงเป็นการสนับสนุนการสอนของครูซึ่งจะช่วยประหยัดเวลาในการเตรียมการสอนของครู เพราะครูต้องทำกิจกรรมอื่น ๆ ของโรงเรียน อำเภอ และจังหวัดอีกหลายกิจกรรม

ลำพอง น้อยอยู่

หลักสูตรประถมศึกษา ๒๕๒๑ มีทั้งส่วนดีและส่วนไม่ดี

ส่วนที่ดี ก็คือ บอกระดับตอนการศึกษาไว้มีทั้งเนื้อหาและกิจกรรมทุกขั้นตอน ถ้าครูได้อ่านรายละเอียดก็จะจัดการเรียนการสอนได้ไม่ยาก

ส่วนที่ไม่ดี ก็คือ

๑. แผนการสอนหรือคู่มือครูมีเนื้อหามาก แต่มีคาบเวลาเรียนน้อย เช่น คณิตศาสตร์ประถมศึกษาปีที่ ๖ เวลาที่สอนน้อยไป เด็กยังไม่เกิดทักษะ จึงต้องหาทางแก้ปัญหาด้วยการใช้เวลานอกสอนซ่อมเสริมทุกเย็นตอนเลิกเรียนและวันเสาร์-อาทิตย์
๒. ครูเตรียมการสอนไม่ทัน เพราะมีงานกิจกรรมอื่นแทรกซ้อนเข้ามา ครูต้องเตรียมการสอนที่บ้าน ข้อเสนอแนะคือ ให้ลดเนื้อหาการเรียนการสอนที่ไม่ได้ใช้ในชีวิตประจำวันโดยตรงลงเสียบ้าง ถ้าลดเนื้อหาแล้วจะให้คาบเวลาคงเดิมก็ได้

วินัย ใจมั่น

๑. หลักสูตรนั้นดี แต่ก็ยังมีจุดอ่อนอยู่ที่แผนการสอน คือ เนื้อหามากแต่เวลาน้อย

๒. บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้หลักสูตร เริ่มมาจากผู้บริหาร ได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ศึกษานิเทศก์อำเภอ บุคคลที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสนใจ ศึกษาให้เข้าใจหลักการแนวทางของหลักสูตรอย่างชัดเจน ไม่โยนภาระการใช้หลักสูตรไปให้แก่ครูผู้สอนตลอดเวลา

๓. ครูผู้ใช้หลักสูตร ครูที่ได้รับการบรรจุเข้าเป็นครูโดยไม่มีพื้นความรู้วิชาชีพครูมาก่อน จะมีความเข้าใจในหลักสูตรน้อย ไม่สนใจศึกษาหลักสูตร นอกจากนี้ก็มีครูสูงอายุที่เคยชินกับการสอนแบบหลักสูตรเก่า ไม่ยอมรับหลักการแนวทางหลักสูตรใหม่ไปใช้

เปรียม วรคันติ

โดยทั่ว ๆ ไป หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๑ ตีในลักษณะที่กำหนดเอาไว้อย่างชัดเจน ในส่วนจุดมุ่งหมายของหลักสูตรก็กำหนดไว้ว่า ต้องการให้เด็กที่ผ่านระบบการศึกษาประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึงประถมศึกษาปีที่ ๖ มีคุณสมบัติอันดีงามอย่างไรบ้าง เช่น มีความซื่อสัตย์ มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว นอกจากนั้นยังมุ่งให้เด็กมีความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้ในทันทีขณะที่ยังอยู่ในวัยเรียน อย่างไรก็ตามแม้ว่าหลักสูตรจะมีความเหมาะสมก็เป็นความเหมาะสมกับสภาพในอดีตคือตั้งแต่ปี ๒๕๒๑ เป็นต้นมา ปัจจุบันเหตุการณ์ทั้งหลายเปลี่ยนแปลงไปจึงสมควรมีการปรับปรุงกันบ้าง ปัญหาความไม่เหมาะสมของหลักสูตรกับยุคสมัยปัจจุบันนี้ ก็คือ

๑. เนื้อหามาก เวลาล้น ครุสอนไม่ทัน ถ้าจะลดเนื้อหาลงบ้าง เพื่อให้เหมาะสมแก่เวลา ก็จะช่วยลดความวิตกกังวลของครูลงได้บ้าง

๒. การอบรมครู เพื่อส่งเสริมสนับสนุนครูนั้น ก็เป็นเรื่องที่ดีแต่ต้องคำนึงว่าบุคคลมีหลายประเภท เช่น รู้มากทำมาก รู้มากทำน้อย รู้น้อยทำน้อย เป็นต้น

๓. ครูผู้สอนรับภาระงานมากทั้งการสอนและงานโครงการของหน่วยงานอื่น ควรให้ความสนับสนุนครูในด้านวัสดุหลักสูตรต่าง ๆ

๔. กลุ่มโรงเรียนมีแนวโน้มที่จะช่วยเหลืองานวิชาการได้ ควรได้รับการสนับสนุนอุดหนุนด้านเอกสาร วัสดุหลักสูตรด้วย จะเป็นประโยชน์แก่การจัดการศึกษาโดยส่วนรวม

วิรุยุทธ วิเชียรโชติ

หลักสูตรมีความสำคัญมาก เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาชีวิตและสังคมทำให้ครูต้องเพิ่มภาระหน้าที่ขึ้นคือ เป็นผู้สอนและผู้พัฒนา จึงต้องได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือในเรื่องต่อไปนี้

๑. ให้การอบรมให้มีความรู้เข้าใจในเรื่องหลักสูตรอย่างชัดเจน
๒. ปฏิรูปคุณภาพของครูหรือการเรียนการสอนให้ครูใช้ทักษะการสอนแบบใหม่ ๆ
๓. ให้การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์แก่ครูเพื่อให้ครูใช้ในการสอนให้มากขึ้น
๔. ให้การฝึกอบรมให้ครูเข้าใจการประเมินผลอย่างชัดเจน รวมทั้งให้แรงจูงใจที่จะหนุนครูให้ทำงานเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องสามารถร่วมมือกับชุมชนให้ได้ เพื่อปรับสภาพการจัดการศึกษาให้เป็นเรื่องของประชาชนมากกว่าที่จะปล่อยให้เป็นที่ของฝ่ายรัฐบาล
๕. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งอาศัยหลักของ Bloom นั้นเน้นเพียง ๓ ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย อาจจะยังไม่เพียงพอต่อการพัฒนาสภาพการศึกษาของสังคม

ไทย ควรเสริมจุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้เข้มแข็งและเหมาะสมอีก ๒ ด้าน คือ “อิทธิพิสัย” โดยใช้อิทธิบาท ๔ เป็นแกนและ “สังคัมพิสัย” เน้นความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย รวมเป็น ๕ ด้าน เรียกว่า “เบญจพิสัย”

ยุพา อุดมศักดิ์

๑. การศึกษาระดับประถมศึกษา ขาดอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนการสอนมาก รัฐบาล ควรจะพิจารณาจัดสรรงบประมาณเพิ่มให้กับระดับประถมศึกษาหรือไม่

๒. ระบบการคัดเลือกครู เกิดความบกพร่องตรงส่วนใด ในกรณีที่บรรจุครูไม่ตรงตาม วุฒิ การจัดการด้านฝึกหัดครู มีความบกพร่องในเรื่องของหลักสูตรฝึกหัดครูหรือไม่

๓. งบประมาณที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้รับไปใช้ในการพัฒนา ควรจะมุ่งเน้น พัฒนาการศึกษามากขึ้นกว่าเดิม ปัจจุบันใช้ไปในการพัฒนาด้านวัตถุเสียมาก

๔. ควรปรับปรุงระบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร เพื่อแก้ปัญหาที่เด็กต้องใช้ เวลาในการเรียนซ่อมเสริมมากไปแทนที่จะได้ใช้ชีวิตและพัฒนาในส่วนอื่น ๆ ตามวัย ขณะเดียวกันก็เพื่อแก้ปัญหาให้ครูไม่ต้องเสียสละเวลาส่วนตัวมาใช้ในการสอนซ่อมเสริมเด็กจนไม่มี เวลาของตัวเองและครอบครัว

๕. การวัดผลดูจะเน้นหนักไปทางด้านความรู้ มากกว่าอีก ๒ พิกัด คือ พฤติกรรม คุณธรรม และทักษะต่าง ๆ

๖. การสอนเด็ก ควรจะสอนให้เด็กเป็นเด็กสมวัย ไม่ใช่สอนเด็กเพื่อให้ไปสอนผู้ใหญ่

๗. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ควรประเมินผลงานของสำนักงานฯ เองจากเบื้องล่างขึ้นมา

๘. รัฐบาลยังไม่มี Sense of Direction ในแง่ปรัชญาทางการเมืองที่เด่นชัดในการ บริหารประเทศ ดังนั้นจะหาปรัชญาทางการศึกษาหรือจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการเมืองได้ยาก สังคมทุกสังคมจะใช้เวลาการศึกษาเป็นเครื่องมือเพื่อเตรียมคนการศึกษาของไทยเราจะใช้คุณลักษณะ อะไรในการเตรียมคน

ก่อ สวัสดิพิพาณิชย์

๑. ในหลักสูตรประถมศึกษา กลุ่มที่มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ กลุ่มทักษะ โดยเฉพาะ วิชาคณิตศาสตร์ ในด้านการนำหลักสูตรไปใช้

๒. การนำหลักสูตรไปใช้ของกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ มีปัญหาดังนี้

๑) ด้านนโยบาย

๒) การจัดการเรียนการสอน ยังไม่มีคุณภาพ มีปัญหาข้อเรื่องบุคลากร ผู้บริหาร
โรงเรียน ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารระดับสูงของจังหวัด ทรัพยากรในท้องถิ่น

๓. จากการอภิปรายของครูต่อสภาพปัญหาอันเกิดจากการใช้หลักสูตรประถมศึกษา
และผู้บริหารต่าง ๆ ก็มีข้อมูลที่ทำให้เห็นว่า ควรจะต้องมีงานวิจัยต่อไปในเรื่องการบริหารหลักสูตร

สำราญ วรรณศรี

เนื้อหาหลักสูตรและกิจกรรมมีมาก ครูต้องทำงานหนักทั้งด้านเตรียมการสอนและการ
จัดกิจกรรมเสริมอื่น ๆ เช่น โครงการสหกรณ์ในโรงเรียน โครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน
 ฯลฯ ทำให้ครูจัดการเรียนการสอนได้ไม่ทัน

๑. ควรมีการศึกษาสภาพปัญหาการใช้หลักสูตร โดยใช้ผลของการวิจัยและการสอบ
ถามข้อมูลจากครูผู้สอนให้มากขึ้นอีกเพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรต่อไป

๒. กรมวิชาการควรให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงหลักสูตรในบางส่วน เช่น
จัดทำสื่อการเรียนการสอนแบบบูรณาการให้ครู

บรรเทา กิตติศักดิ์

จากผลงานวิจัยของนิสิตปริญญาโทในความรับผิดชอบ สรุปได้ว่า

๑. เนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เหมาะสมและเป็นประโยชน์ในการ
ดำเนินชีวิต แต่มีเนื้อหามากเกินไป เวลาเรียนน้อย ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมที่จะสร้างเสริม
ประสบการณ์ได้อย่างกว้างขวาง นอกจากบอกให้จด

๒. หน่วยพลังงาน สารเคมี หน่วยจักรวาลและอวกาศ หน่วยสิ่งมีชีวิตซึ่งบูรณาการ
เนื้อหาทางสังคมศึกษาและวิทยาศาสตร์เข้าด้วยกันนั้น ครูเน้นการเรียนการสอนในเชิงสังคม-
ศึกษา ไม่เน้นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทำให้นักเรียนขาดทักษะกระบวนการทางวิทยา-
ศาสตร์ และเจตคติทางวิทยาศาสตร์

เพ็ญสุข หวังแก้ว

หลักสูตรประถมศึกษา ที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้นอกจากหลักสูตรประถมศึกษา
ฉบับพุทธศักราช ๒๕๒๑ แล้ว ยังมีหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๔ อีกฉบับหนึ่ง ซึ่งมีคำขวัญ
ว่า “เรียนรู้ร่วมกันสร้างสรรค์ชุมชน” หลักสูตรฉบับนี้ใช้กับชุมชนชาวเขา โครงสร้างเนื้อหา
สาระของหลักสูตรนี้แบ่งเป็น ๒ กลุ่มวิชา คือ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และสังคม
ถ้าเป็นเด็กจะใช้เวลาเรียนอย่างน้อย ๖,๐๐๐ ชั่วโมง ผู้ใหญ่ใช้เวลาเรียนอย่างน้อย ๑,๒๐๐ ชั่วโมง
การเรียนการสอนใช้สถานที่ในศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา โดยจัดเป็นศูนย์การเรียนรู้

สำหรับเด็กและผู้ใหญ่บนภูเขา ครูผู้สอนเป็นครูอาสาสมัคร จ้างเป็นรายปี ได้รับค่าสอนตามวุฒิ วุฒิปริญญาตรี การบรรจุครู ใช้วิธีสอบข้อเขียน สัมภาษณ์ และให้ทดลองขึ้นไปสอน บนภูเขาเพื่อปฏิบัติสัมพันธ์กับเขา หลังจากนั้นจะมีการฝึกอบรมครูทั้งภาคพื้นดินและบนภูเขา

ครูผู้สอนพอใจหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๔ ดังกล่าวเพราะ

๑. มีเอกสารหลักสูตร สื่อการเรียนครบและเพียงพอ
๒. ครูมีที่อยู่ในหมู่บ้าน ผู้เรียนมาพบได้ตลอดเวลา
๓. ผู้เรียนจะเรียนที่ศูนย์การเรียนรู้ก็ได้ หรือเอาสื่อไปเรียนนอกสถานที่แล้วมา วัดผลภายหลังก็ได้

ฉะนั้นถ้าจะปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๑ ให้มีลักษณะคล้ายคลึงกับ หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๔ ครูอาจจะพอใจขึ้นบ้าง

ทวิวิธน์ ธนาคม

โครงการแผ่ไทย-แคนาดา ต้องการพัฒนาบุคลากรทฤษฎีสังคมศาสตร์ จึงได้จัดทำชุด การสอนสำหรับกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพในส่วนของงานบ้านและงานประดิษฐ์ฯ โดยยึด หลักสูตรของกรมวิชาการเป็นหลัก การดำเนินการได้สำรวจความต้องการ (Need Assessment) จากครู นักเรียน และผู้ปกครอง แล้วจัดทำชุดการสอนขึ้น ๑๒ ชุด (กล่อง) ใช้เวลาเรียน ๖๕ คาบ แล้วนำไปทดลองใช้ สภาพปัญหาที่พบจากการนำชุดการสอนไปทดลองใช้ ได้แก่ ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญแก่ชุดการสอน

ศักดิ์ คำประไพ

การใช้หลักสูตร มีปัญหาคือ ยังไม่เป็นที่น่าพอใจของผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ทั้ง ๆ ที่ ผู้บริหารและครูได้พยายามจัดการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ถึงแม้ว่าครูจะผ่านการอบรมมาหลาย ครั้งแล้วก็ตาม แต่เนื่องจากเนื้อหาของหลักสูตรมาก การวัดผลตามจุดประสงค์มีหลายข้อ และ นอกจากงานสอนงานวิชาการแล้ว ครูก็ยังต้องรับภาระงานอื่น ๆ จากเจ้าสังกัด และกระทรวง อื่น ๆ อีก จึงทำให้เกิดปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของครู

ฉะนั้น ควรตัดทอนเนื้อหาของหลักสูตร ปรับปรุงการวัดผล ลดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีหลายจุดประสงค์ให้น้อยลง

แสงชัย สิงหวิบูลย์

สภาพปัญหาการใช้หลักสูตรมุ่งไปที่ตัวหลักสูตรและครูผู้สอน แต่ก็ยังมีปัญหาอีกเรื่อง

หนึ่ง คือ ผู้บริหารหลักสูตรทั้งในระดับโรงเรียน อำเภอ จังหวัด มีงานมาก ไม่อาจอุทิศเวลาให้กับ การบริหารหลักสูตรหรืองานวิชาการได้อย่างเต็มที่ทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

ถ้าจะมีการปรับปรุงหลักสูตร ก็ควรจะพิจารณาแก้ไขที่ผู้บริหารหลักสูตรด้วยการฝึ กอบรมทั้งด้านวิชาการและการบริหารหลักสูตร

ประกอบ สุวรรณอาภา

ควรกำหนดหลักเกณฑ์บางอย่างที่จะเอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน เช่น เกณฑ์จำนวนนักเรียนต่อห้อง ต่อครู เกณฑ์อัตราการบริหารครู

สมประสงค์ ปิ่นจินดา

วิชาคณิตศาสตร์นั้น ไม่ว่าจะ เป็นหลักสูตร พ.ศ. ๒๕๐๓ หรือ หลักสูตร พ.ศ. ๒๕๒๑ ผลสัมฤทธิ์ของวิชานี้มักจะอยู่ในอันดับท้าย แต่จากเอกสารสรุปผลการวิจัยของกรมวิชาการเอง ปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานี้ไม่มีปัญหามากนัก เนื้อหาสาระเหมาะสมกับนักเรียน จะมีบ้างที่บางบทเรียนไม่สัมพันธ์กัน จากการวิจัยพอสรุปได้ว่า ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์จากสื่อการ เรียนคณิตศาสตร์เต็มที่

ม.ร.ว.สุรวัช ศรีวัช

๑. กลุ่มทักษะฯ ภาษาไทย ยังมีปัญหาด้านการใช้คำผิดและไม่ร่วมสมัย
๒. กลุ่มคณิตศาสตร์ ยิ่งเรียนยิ่งรู้่น้อย จนผู้เรียนเกลียดคณิตศาสตร์ไปเลย
๓. กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เนื้อหาไม่แตกต่างไปจากสมัยก่อน เกี่ยวกับ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์มีประเด็นชวนคิดว่า ครูผู้สอนมีการสอนกระบวนการกลุ่มหรือไม่
๔. กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย เสนอคุณธรรมให้นักเรียนเรียนถึง ๓๐ ประการ ซึ่งมากจนครูสอนไม่ครบ หมวดศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ พลศึกษา ครูไม่เน้นความสำคัญเท่าที่ควร
๕. กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ขาดอุปกรณ์ ครูผู้สอนยึดตามแนวที่เสนอแนะไว้ ในแผนการสอนจนไม่คิดสร้างสรรค์วิธีการสอนที่แปลกออกไป

สำหรับกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ถ้าจะปรับปรุงแผนการสอนควรจะผสมผสาน วิธีการสอนสำเร็จรูปเข้าไว้ โดยไม่ต้องเน้นให้ครูไปบูรณาการเอง ส่วนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะ นิสัย ควรจัดหมวดหมู่คุณธรรมที่เหมาะสมให้เด็กเรียน นอกจากนี้ ควรปรับปรุงสื่อการเรียนการ สอนด้วยการใช้ชุดการสอนที่สามารถใช้ได้กับกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ หลายกลุ่ม

สมยศ แม่นแย้ม

๑. ครูมีภาระมาก จนทำให้ไม่สามารถตัดสินใจว่า จะสอนให้เหมาะหรือสอนให้หมด แต่เมื่อต้องเลือกครูก็จะเลือกเอาการสอนให้หมดมากกว่าสอนให้เหมาะ
๒. ผู้บริหารโรงเรียนไม่รู้เรื่องหลักสูตร
๓. ศึกษานิเทศก์ไม่มีเวลาดูงานเนื่องจากมีงานธุรการมาก
๔. การวัดผลประเมินผลสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ผู้สอนไม่ได้ดำเนินการสอบเด็กด้วยตนเอง ควรเปลี่ยนแปลงระบบการวัดผลในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เสียใหม่

เตือนใจ แก้วโอภาส

การใช้หลักสูตร ยังมีอุปสรรค คือ

๑. จำนวนศึกษานิเทศก์ในงานประถมศึกษายังไม่เพียงพอ ศึกษานิเทศก์อำเภอ ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรดีเท่าที่ควร
๒. ศึกษานิเทศก์อำเภอไม่ได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการจากผู้บริหารระดับอำเภอ ทำงานธุรการมากเกินไป ไม่มีเวลาปฏิบัติงานวิชาการ
๓. กลุ่มประสบการณ์พิเศษ ปัจจุบันมีผู้เลือกเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นทั้ง ๆ ที่โรงเรียนไม่มีความพร้อม เพราะ
 - ๑) สอนง่ายกว่าวิชาอาชีพเกี่ยวกับการดำรงชีวิต
 - ๒) ในการสอบเข้าเรียนต่อระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาบางโรงเรียนจะรับนักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษมาจากระดับประถมศึกษาแล้ว
ฉะนั้น ควรปรับปรุงด้วยการ
 - ๑) เพิ่มจำนวนศึกษานิเทศก์อำเภอให้มากขึ้น
 - ๒) หาวิธีการให้ครูเห็นว่าวิชาเลือกภาษาอังกฤษกับวิชาอาชีพเกี่ยวกับการดำรงชีวิต มีความสำคัญเท่าเทียมกัน
 - ๓) ถ้าจะเปิดสอนวิชาเลือก ต้องตั้งเกณฑ์การเลือกเรียนภาษาอังกฤษหรือวิชาอาชีพ เกี่ยวกับการดำรงชีวิตให้รัดกุมมากยิ่งขึ้น ไม่ยึดถือตามคำขอของผู้ปกครอง
 - ๔) ผู้บริหารควรสนใจให้มีการประเมินผลการสอนภาษาอังกฤษของครู

เด่นดวง อัมมวรรณ

๑. ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรทุก ๆ ๕ ปี โดยมีแกนกลางไว้ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งปรับไปตามสภาพท้องถิ่น

๒. ควรมีการบูรณาการระหว่างกลุ่มประสบการณ์กันได้

๓. การวัดผล ประเมินผล ไม่ควรเน้นทางด้านผลสัมฤทธิ์อย่างเดียว ควรเน้นด้านการพัฒนาคนและการสร้างคนด้วย

คุณหญิงอัมพร มีสุข

๑. สิ่งที่กรมวิชาการน่าจะทำต่อไป ได้แก่ การประเมินผล โดยเฉพาะการประเมินผล การบริหารหลักสูตร ซึ่งยังทำไว้ไม่มากพอ

๒. ปัญหาที่เห็นได้ชัดเจนอยู่ที่ครู เพราะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็ก จำเป็นต้องหามาตรการ เพื่อช่วยเหลือครูให้ได้อย่างเร็วที่สุด ผู้ที่จะต้องช่วยครูมีหลายฝ่ายตั้งแต่ครูใหญ่ไปจนถึงชุมชน

๓. การบริหารหลักสูตร ถ้าจะบูรณาการการบริหารหลักสูตรก็ต้องบูรณาการกับการ บริหารการศึกษาทั้งหมด กรมการฝึกหัดครูแทบจะไม่มีบทบาทในกระบวนการบริหารหลักสูตร ให้เห็นชัดเจนเลย ควรจะได้เข้ามาร่วมโครงการปรับปรุงหลักสูตรด้วยกัน

๔. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเคยเชิญครูและจัดโครงการ ออกมาในลักษณะแข่งขันกันมากไป ซึ่งไม่เป็นผลดีทางด้านจิตใจแก่ครูผู้สอน

พยุง สุขสังวรณ

๑. ข้อดีของหลักสูตรคือ ช่วยครูได้มาก แต่เนื้อหามากเกินไป และยังใช้กำสับสนกันอยู่ เช่น กลุ่มประสบการณ์หนึ่งใช้คำว่า “ความคิดรวบยอด” บางกลุ่มใช้ “หลักการ” เป็นต้น

๒. แผนการสอนที่ย่อมาจากหลักสูตรมีปัญหามาก แผนการสอนของแต่ละกลุ่ม ประสบการณ์เรียกชื่อต่างกัน เช่น คู่มือ แผนการสอน รวมทั้งมีรูปแบบและการแบ่งหน่วยเรียน ทำให้ครูไม่ค่อยเข้าใจ

๓. หลักสูตรขาดการประชาสัมพันธ์มาตั้งแต่เริ่มต้นคือตั้งแต่ระยะการปรับปรุงครั้งแรก เมื่อปี ๒๕๑๘-๒๕๑๙ ทำให้การสร้าง ความเข้าใจกับผู้ปกครองและบุคลากรอื่น ๆ ไม่ต่อเนื่องมา จนปัจจุบัน

กัลยา สุนิลาหงษ์

๑. หลักสูตรมีส่วนดี คือ ทำให้เด็กมีพฤติกรรมดีขึ้นมาก ที่เห็นได้ชัด คือ สามารถ รวมกลุ่มแก้ปัญหากันได้

๒. ถ้ามีการใช้หลักสูตรได้ถูกต้องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก็จะดี

๓. ข้อบกพร่องของการใช้หลักสูตร คือ ภาษาไทย ประการหนึ่งเห็นได้จากเด็กทาง ภาคเหนือซึ่งมีหลายเผ่า คำภาษาไทยในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ มีมากกว่า ๔๐๐ คำ จึงต้องปรับ

ภาษาเป็นภาษาพื้นเมือง และภาษาไทยกลางเสียก่อน จึงจัดการเรียนการสอนต่อไปได้ ทำให้การเรียนรู้ของเด็กเป็นไปได้ช้า นอกจากนี้ครูบางคนยังเปลี่ยนพฤติกรรมตัวเองซ้ำทั้ง ๆ ที่ผ่านการอบรมมาแล้ว ก็ย้อนกลับไปสอนแบบเดิมอีก

ตาราง บัณฑิต

๑. ครูสมัยก่อนใช้สื่อน้อยประเภท คือ ใช้หนังสือและตัวครูเองเป็นหลัก ปัจจุบันไม่ทราบว่าครูใช้ตัวเองเป็นหลักมากเพียงใด การอภิปรายส่วนใหญ่ว่าหลักสูตรดี แต่ก็มีข้อแม้ “แต่” หลายประการ ก็แสดงว่าหลักสูตรยังบกพร่อง เรามองแต่ในแวดวงของเราคือ ครูประถมศึกษา ทำไมไม่ถามกรมมัธยมศึกษา ชุมชนและสังคมดูบ้าง ในประเด็นที่ว่าเด็กจากระดับประถมศึกษาที่ขึ้นไปมัธยมศึกษาควรมีลักษณะอย่างไร

๒. การเรียนรู้กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ไม่ควรมุ่งเน้นด้านอาชีพจริงจังมากเกินไป แต่ควรหนักไปในด้านปูพื้นฐาน คือ สร้างความสนใจ ความสำนึกในความสำคัญของงานอาชีพ และทัศนคติที่ดีต่องานอาชีพ

๓. การสร้างเด็กให้เข้มแข็งออกไปแข่งขันระดับโลก สำหรับเมืองไทยยังทำไม่ได้เต็มที่ เพราะยังไม่มี การส่งเสริมกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

๔. การต่อสู้ในสังคมจะเข้มงวดขึ้นทุกขณะ คนจะเริ่มเห็นแก่ตัวมากขึ้น หลักสูตรจะต้องเน้นให้คนมีความสำนึกและรับผิดชอบต่อสังคมให้มากขึ้น การเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพก็จะต้องเสริมแนวคิดดังกล่าวเข้าไปด้วย

๕. กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ก็คือ วิทยาศาสตร์กับสังคมศึกษา ซึ่งการจัดลำดับเนื้อหายังสับสน เรียนย้อนไปย้อนมา เมื่อพิจารณาถึงโครงสร้างเนื้อหาโดยเฝิน ๆ แล้ว หลักสูตรกลุ่มประสบการณ์นี้อาจเป็นการบูรณาการ แต่จริง ๆ แล้ว ไม่ใช่ เมื่อหลักสูตรไม่บูรณาการจะให้ผู้รู้ทำถูกได้อย่างไร จึงควรทบทวนว่าการบูรณาการจะทำอย่างไร

๖. โรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย มีมากพอ แต่ก็ยังปล่อยให้ต้องมีการสอบเข้าเรียน ซึ่งทำให้เกิดข้อกำหนดต่าง ๆ ที่เป็นเหตุให้หลักสูตรประถมศึกษาต้องคล้อยตาม นอกจากนี้ การบังคับให้นักเรียนที่เรียนอ่อนแล้วสอบตกต้องออกไปนั้นเป็นการสร้างปมด้อยให้แก่เด็ก จะถือว่าเป็นความผิดของใคร

วิจิตร จันทรากุล

การจัดการศึกษาดำเนินในเรื่องพัฒนาศักยภาพของคน และถือค่านิยมที่ว่าค่าของคนคืองาน สิ่งที่จะต้องนำมาสอนเด็กต่อไปในอนาคตก็คือ สอนให้รู้จักตัวเอง และชีวิตที่เป็นงาน

ทวิรัสมิ ธนาคม

การจัดสัมมนาครั้งนี้ ถ้าพิจารณาแล้วจะเห็นว่า เนื่องจากเกิดปัญหาข้อบกพร่องในด้านการใช้หลักสูตรขึ้นมา ทำให้กรมวิชาการต้องหาทางแก้ไข ต้นเหตุของปัญหา ได้แก่ เด็กไม่อ่านหนังสือ จึงมีผลให้เด็กไม่รู้หนังสือ หนทางที่จะแก้ไขจึงอยู่ที่การพยายามหาวิธีการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้เด็กอ่านหนังสือ เรียนหนังสือ

บันลือ พุกกะวัน

๑. หลักสูตรดี แต่ยังมีข้อบกพร่องอยู่บ้าง อาจจะพูดรวม ๆ ได้ว่า หลักสูตรยังไม่สามารถอำนวยความสะดวกต่อการเรียนการสอนของเด็กและครู

๒. โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตร ควรปรับปรุงเป็น
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ควรมีโครงสร้างที่เน้นทักษะพื้นฐานที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ - ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ มีโครงสร้างที่เน้นทักษะการค้นคว้า ขยายประสบการณ์ที่จำเป็นที่ต้องใช้ในเหตุการณ์ประจำวัน

๓. ลักษณะการจัดหลักสูตรจะต้องสนองธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก เช่น ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ ทำสื่อ โดยเฉพาะหนังสือเป็นภาพการ์ตูน เป็นต้น

วรรณิ โสมประยูร

ครูประถมศึกษารับภาระหนักทั้งด้านการสอนและงานอื่น ๆ และยังจัดการเรียนการสอนไม่ถูกต้อง ผู้เกี่ยวข้องในการบริหารหลักสูตรทุกฝ่ายทุกระดับจะต้องทบทวนบทบาทในการนำหลักสูตรไปใช้ สำหรับตัวครูผู้สอนยังไม่มีแบบอย่าง (model) ในการจัดการเรียนการสอน ควรปรับปรุงแก้ไขด้วยการให้ตัวอย่าง จะช่วยครูได้มาก นอกจากนี้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรควรมีการพัฒนาย้อนรอยจากระดับครูในห้องเรียนกลับขึ้นสู่ผู้บริหารระดับสูง จนเป็นข้อมูลตอบกลับไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดหลักสูตร

ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์

สรุปการอภิปรายทั่วไปว่า การอภิปรายได้แสดงออกในลักษณะที่อยากเห็นสิ่งที่นักการศึกษาทุกระดับทำอยู่ขณะนี้เป็นไปในทางดีขึ้น จึงมีการเสนอแนะข้อแก้ไขไว้หลายประการ รวมทั้งการระบายความรู้สึกถึงความกดดันต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งเตือนสติแก่นักการศึกษาทั้งสิ้น

ในประเด็นที่ว่า เราจะยึดหลักสูตรเป็นคัมภีร์หรือไม่ จากการอภิปรายก็ไม่ได้แสดงเจตนาเด็ดขาดต่อการที่จะหันทิศทางการแก้ไขไปทางหนึ่งทางใดอย่างชัดเจน การอภิปรายได้ข้อสรุปลงที่ประเด็นคำถามว่า

ทำอย่างไร จึงจะมีการสนับสนุนให้ครูทำงานตามหลักสูตรได้ด้วยความสะดวกใจ โดยไม่ต้องรับข้อกล่าวหาด้วยประการใด ๆ ทั้งปวง การบริหารหลักสูตรจะกุมอำนาจทางด้านการเงินและการบังคับบัญชาตลอดไป หรือจะเปิดโอกาสให้ผู้ทำงานหลักสูตรในแต่ละท้องถิ่น มีอิสระในการพัฒนาหลักสูตรได้มากขึ้นบ้าง

ความเหมาะสมของหลักสูตรประถมศึกษา

สรุปคำบรรยายและอภิปราย

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ เป็นหลักสูตรที่ดีเพราะมีความเหมาะสมหลายประการ ประการแรกมีปรัชญา หรือความมุ่งหมายที่เหมาะสม เพราะเน้นที่ตัวเด็กเป็นสำคัญ ส่วนการจัดโครงสร้างเนื้อหาเป็นกลุ่มประสบการณ์เพื่อพัฒนาผู้เรียนรวม ๔-๕ กลุ่ม ประสบการณ์นั้น ไม่มีรายงานการวิจัย และการวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องความไม่เหมาะสม แต่ได้พูดถึงความไม่เหมาะสมในการจัดเนื้อหาของหลักสูตรในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ โดยเฉพาะในแผนการสอน คู่มือครูและแบบเรียนซึ่งเป็นส่วนที่นำหลักสูตรไปขยาย สื่อดังกล่าวแม้จะช่วยครูได้มาก แต่ก็มีเนื้อหามากเกินไป

รายละเอียด

ประกอบด้วยคำบรรยายและอภิปรายดังนี้

ความเหมาะสมของหลักสูตรประถมศึกษาแต่ละกลุ่มประสบการณ์*

การอภิปรายมีข้อคิดเห็นและประเด็นดังรายละเอียดต่อไปนี้

วิชัย วงษ์ใหญ่

สิ่งที่จะพูดมีประเด็นใหญ่อยู่ ๓ ประเด็น คือ

๑. การพัฒนาหลักสูตร ถ้าจะมีการปรับปรุง จะต้องมีข้อมูลพื้นฐานที่ชัดเจนและนำไปปฏิบัติได้ ถ้ามีข้อมูลที่หลากหลายและกระจัดกระจาย คณะทำงานจะทำงานด้วยความลำบากและจะไม่ได้อะไรเลย จึงขอฝากให้นำไปคิดในการประชุมกลุ่มย่อยด้วย

๒. การบริหารหลักสูตร จะต้องตระหนักถึงกลไก ความเป็นไปได้ของหลักสูตร การจัดระบบข้อมูลของหลักสูตรที่เอื้อต่อการบริหาร การควบคุมระบบข้อมูลของหลักสูตร การวางแผนงบประมาณ การจัดผู้สอน การฝึกอบรมครูประจำการ ซึ่งจะต้องฝึกอบรมแบบปฏิบัติการให้ครูเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนให้เป็นไปตามแนวทางของหลักสูตร คือ จะให้ครูสอนอย่างไรในห้องเรียนก็ให้ใช้สถานการณ์นั้นในการฝึกอบรม การที่จะคาดหวังให้ครูไปปรับหรือประยุกต์เอาเองนั้น น่าจะเห็นใจครูบ้าง และธรรมชาติขบวนการแสวงหาความรู้ของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ก็ไม่เหมือนกัน การหวังว่าการอบรมเรื่องหลักสูตรในภาพรวม จะทำให้เกิดผลในทางปฏิบัตินั้น อาจสูญเสียทั้งเวลาของครูและงบประมาณ นอกจากนี้ในเรื่องการวัดผลและประเมินผลมีการจัดให้เป็นระบบมากนักน้อยเพียงไร ระบบข้อมูลของนักเรียน แหล่งอำนวยความสะดวกทั้งหลายที่จะเอื้ออำนวยช่วยให้การใช้หลักสูตรเป็นไปได้อาจได้แก่อะไรบ้าง

* ผู้อภิปราย	วรณี	สุนทรเวช
	ทองหล่อ	แก้วประยูร
	ทองคำ	ผดุงสุข
	อรพินท์	องค์ศรีกุล
	วิชัย	วงษ์ใหญ่
	สิริภรณ์	สิริยานนท์
ผู้ดำเนินการอภิปราย	ศักดิ์ดา	คำประไพ

๓. การประเมินหลักสูตร ต้องตอบคำถามให้ชัดว่าจะเอาผลการวิจัยนั้นไปทำอะไร และมุ่งหวังอะไรจากการติดตามผลนั้น จะประเมินรวม หรือประเมินส่วนใด เวลาพูดถึงผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรก็มักจะเอาตัวบ่งชี้เฉพาะคณิตศาสตร์และภาษาไทยเท่านั้น ตัวบ่งชี้เอาเพียงสองอย่างเท่านั้นหรือ แล้วคุณสมบัติของความเป็นมนุษย์หายไปไหน ฉะนั้น เวลาพูดถึงคุณภาพของการประถมศึกษา หรือคุณภาพของหลักสูตร ขอให้พูดให้ครบ

สำหรับเอกสารหลักสูตร โดยเฉพาะตัวหลักสูตรนั้น ไม่มีปัญหา แต่สิ่งที่จะต้องทบทวนคือ ต้องปรับความหลากหลายของเอกสารหลักสูตรให้มีเอกภาพ ถ้าไม่มีเอกภาพแล้ว การสื่อสารหลักสูตรก็จะไม่ตรงกัน เกิดการขัดแย้งกันซึ่งน่าจะต้องทบทวน ประเด็นที่จะต้องทบทวนในเอกสาร คือ ความสอดคล้องของหลักสูตร จุดหมาย จุดประสงค์ทั่วไปของแต่ละกลุ่มประสบการณ์ซึ่งแตกต่างกัน ถ้าสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ที่มีอยู่ในหลักสูตรยังไม่มีความเป็นเอกภาพแล้ว เราจะแปลงหลักสูตรไปสู่การเรียนการสอนได้อย่างไร ปัญหาที่พูดกันอยู่ก็คือ แผนการสอน เราต้องคุมตัวแผนการสอนให้สอดคล้องกับตัวหลักสูตรแม่บทหรือไม่ ในการนำหลักสูตรไปใช้ครูก็ไม่ได้ศึกษาหลักสูตร ดูแต่แผนการสอนและบอกว่ามีมากมาย ทำไม่ได้ เพราะการแปลงหลักสูตรออกมาเป็นแผนการสอนนั้น ไม่เหมาะกับพัฒนาการและวัยของเด็ก เช่น ในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ เรื่องการถนอมอาหาร เวลาเราแปลงหลักสูตรไปสู่แผนการสอนนั้น เราให้สอนการเชื่อม ซึ่งเด็กทำไม่ได้ น่าจะให้ทำของง่าย ๆ คือ การตากกล้วย ดองไข่เค็ม จึงน่าจะต้องทบทวน

กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ มีสิ่งที่จะต้องปรับปรุง คือ จุดประสงค์ ๖ ข้อ ของหลักสูตรที่เน้นให้เด็กรักงาน ไม่เป็นคนจับจด แต่จุดประสงค์การเรียนรู้ในกลุ่มการทำงานที่มี ๘๐๐ ข้อ จุดประสงค์ใน ป.๑-๒ มี ๑๓๗ ข้อ มันคืออะไรแน่ ขอให้ทบทวน สำหรับความคิดรวบยอด ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๖ รวม ๖ ชั้น ที่เด็กต้องเรียน มีถึง ๖๗ ความคิดรวบยอด ประเด็นที่อยากให้เราทบทวนคืออะไรบางอย่างที่เป็น Concept หลักใน ๖๗ ข้อ และ Concept ใดบ้าง ที่เด็กต้องเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ เมื่อขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๔ จึงค่อย ๆ เปลี่ยนจากอาชีพศึกษาเข้าสู่พื้นฐานอาชีพจะได้ไหม เพราะเด็กยังเล็กมาก และยังต้องการที่จะเล่น ถ้าเราได้ Concept หลัก ๆ ในหลักสูตรแล้ว เราจะสอนอะไรในแต่ละชั้น ก็มาทำเป็น Sub concept ในแผนการสอน โดยคำนึงถึงเวลาซึ่งจะเป็นตัวกำหนดเพื่อครูจะได้ไม่บอกว่าทำไม่ได้มีมากเกินไป และจะต้องคำนึงถึงการฝึกปฏิบัติของเด็กด้วย เช่น อาจแบ่งเวลาที่สอนออกเป็น ๔ ส่วน ให้ครูสอนทฤษฎีและสาธิตอะไรต่าง ๆ เสีย ๑ ส่วน อีก ๓ ส่วน ให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติ ครูอย่าทำหรือแสดงมากนัก เพราะครูก็เหนื่อยอยู่แล้ว ส่วนในการประเมินนั้น ควรให้ชัดเจนว่า ตามคาบเวลาและจุด

ประสงค์ที่เรากำหนดไว้ เด็กบรรลุจุดประสงค์นั้นหรือไม่ ถ้าไม่บรรลุก็แสดงว่าเราออกแบบกิจกรรมไม่ดีหรือ Concept ที่ตั้งไว้ไม่ถูกต้อง ซึ่งจะต้องปรับตัวนี้ให้ชัดเจน

อรพินท์ องค์กรีกุล

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยมีผลการวิจัยเป็นที่น่าพอใจ แต่จะต้องพิจารณาต่อไปว่าผลที่น่าพอใจนั้นพอหรือยัง สำหรับกลุ่มประสบการณ์นี้ถ้ามองโดยลักษณะของวิชาแล้ว น่าจะเป็นวิชาที่สนุกสนาน นักเรียนสามารถเรียนได้ทุกคน ถ้าผู้สอนสามารถจัดสถานการณ์ให้เหมาะสม ในโรงเรียนที่ผู้พูดเคยเป็นผู้บริหารอยู่นั้น เราจะเอานักเรียนที่เรียนซ้ำมาเรียนร่วมกันในวิชานี้ทุกระดับ ซึ่งนักเรียนก็สามารถเรียนได้ดี เพราะว่าสนุกสนาน เมื่อคุณลักษณะโครงสร้างของกลุ่มประสบการณ์นี้แล้ว เห็นว่าเหมาะสมกับเด็กมาก เด็กที่เรียนก็เรียนอย่างมีความสุข แต่พอไปดูการสำรวจความคิดเห็นซึ่งกรมวิชาการทำไว้ ปรากฏว่าความคิดเห็นของผู้บริหาร ผู้สอน บอกว่าเหมาะสมเพียง ๖๐ เปอร์เซ็นต์ ซึ่งคงจะไม่น่าพอใจนัก เพราะว่า ๖๐ เปอร์เซ็นต์ คือ ผ่านเท่านั้นเอง และที่เห็นว่ามี ความเหมาะสมมาก มีเพียง ๑๐ เปอร์เซ็นต์ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าคิด และเมื่อเรามาดูเหตุการณ์ต่าง ๆ ในหน้าหนังสือพิมพ์หรือดูจากสภาพทั่ว ๆ ไป เช่น มีการแย่งกันขึ้นรถเมล์ มีการล่อลวงกัน ทำให้คิดว่า กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยในหมวดจริยศึกษาของเราจะยังไม่สมบูรณ์ ไม่น่าพอใจนัก แต่ถ้าพิจารณาในโรงเรียนแล้ว เด็กของเราได้รับการฝึกฝนในเรื่องคุณธรรมคือ เด็กจะมีความเอื้อเฟื้อ มีระเบียบวินัย มีสมรรถภาพอะไรหลายอย่าง เรื่องของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยในอดีตตอนที่มีการทดลองกันจนถึงปี ๒๕๒๕ นั้น พบว่ามีปัญหามากในแง่การบริหาร และจากการสรุปผลการใช้หลักสูตรของกรมวิชาการก็พบว่า มีปัญหาที่ครูผู้สอนคือ คุรขาดความรู้ ครูไม่มีวุฒิทางด้านนี้ นอกจากนั้นครูผู้สอนยังต้องทำงานหนักมากเพราะต้องสอนทุกวิชา

ในเรื่องของคนตรีและนาฏศิลป์มีปัญหา เพราะครูทำไม่ได้ตามแผนการสอน คงจะต้องแก้ที่ผู้บริหารด้วย เพราะครูมักจะเชื่อผู้บริหาร เท่าที่ผู้พูดปฏิบัติมาก็คือ ให้ครูมาประชุมร่วมกันเพื่อแก้ปัญหา ซึ่งในช่วงทดลองนั้น โรงเรียนต้องทำงานหนักมาก ต้องมาตีความคำว่าความคิดรวบยอด จุดประสงค์ คุณสมบัติและคุณธรรมที่ต้องการนั้น ให้ครูเข้าใจเสียก่อน เพราะตอนมารับการอบรมก็มีครูเพียง ๑ คนเท่านั้นที่เข้าอบรม จึงต้องมีการอบรมระดับกลุ่มโดยให้ครูเข้าอบรมทุกคน ในการอบรมนั้น ต้องมีการสาธิตให้ดู ทำให้ครูดูเลยว่าจะสร้างสถานการณ์ในห้องเรียนอย่างไร ซึ่งก็สามารถแก้ปัญหาไปได้ พอหลังจากปี ๒๕๒๕ แล้ว สถานการณ์การใช้หลักสูตรก็ดีขึ้น การเรียนการสอนก็ได้ผลมากขึ้นเป็นที่น่าพอใจ ผลการวิจัยจากทั่วประเทศก็มีผลเป็นที่น่าพอใจ

อย่างไรก็ตามก็มีบางเรื่องในพลศึกษาเช่นเกี่ยวกับสมรรถภาพในการวิ่งเร็ว มีการเอานักเรียนในกรุงเทพมหานครไปเปรียบเทียบกับนักเรียนในต่างจังหวัด ซึ่งย่อมจะสู้กันไม่ได้ ของกรุงเทพมหานครแพ้ เพราะเหตุว่าสนามของเราไม่อำนวย ไม่มีโรงเรียนไหนมีสนามยาวถึง ๕๐ เมตรเลย นักเรียนในกรุงเทพมหานครจะต้องวิ่งเป็นวงกลม จะไปวิ่งตามถนนก็กลัวรถจะชนเด็ก อย่างนี้เป็นต้น

เรื่องทั้งหลายก็อยู่ที่การอบรม ผู้บริหารต้องฉลาดที่จะหาเงินมาให้ได้ เราใช้วิธีช่วยครูในลักษณะนี้ ครูจึงเข้าใจหลักสูตร

ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้มีการเร่งรัดครู มีการเข้ามาวัดผลในโรงเรียนมากจนครูและผู้บริหารแทบจะเป็นโรคประสาท ครูบางคนอยากจะลาออกและอยู่กันอย่างไม่มีความสุข แม้แต่ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่เคยเรียนอย่างสนุกสนานรื่นเริง ก็มีการเร่งรัดว่าคุณธรรมนั้นคุณธรรมนี้สร้างแล้วหรือยัง ผู้บริหารระดับโรงเรียนก็ต้องพยายามปลอบใจครูอยู่ตลอดเวลา ให้อภัย ๆ ทำกันไป สำหรับการนิเทศภายในเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร ๆ ต้องเดินดูโรงเรียน ต้องบันทึกเพื่อเตรียมให้เขาตรวจ

ทองคำ ผดุงสุข

ในการปรับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต มีข้อที่ควรคำนึงถึงดังนี้

๑. ความสอดคล้องระหว่างระดับมัธยมศึกษากับระดับประถมศึกษา ในระดับประถมศึกษา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีจุดประสงค์ให้ผู้เรียนมีความรู้แล้วนำไปใช้ได้ ให้ความภูมิใจในความเป็นไทย แต่ของมัธยมให้รู้ในเรื่องของวิทยาศาสตร์ สังคม ให้อ่านขบวนการและขั้นตอนทางวิทยาศาสตร์ ให้เกิดทักษะ ซึ่งไม่สอดคล้องกัน จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงความต่อเนื่อง

๒. การจัดเนื้อหาของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตนั้น มีลักษณะไม่เหมือนใคร โดยเฉพาะเรื่องของวิทยาศาสตร์นั้นมีน้อยมาก พอเด็กของเราขึ้นไปอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จะเห็นได้ชัดเจนเลยว่า ไปกับเขาไม่ได้ ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตนี่อะไรที่เป็นตัวของตัวเองก็ควรจะแยกออกไป เช่น วิทยาศาสตร์ เป็นต้น

๓. ต้องดูจิตวิทยาการเรียนรู้ของกลุ่มประสบการณ์นี้ การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กควรให้หลักของกระบวนการทางความคิด หลักของประสบการณ์ตรง ซึ่งจะต้องคำนึงว่าจะให้ครูจัดประสบการณ์อย่างไร ต้องหาวิธีการให้เขาจัดประสบการณ์ให้ได้ จะโดยบอกขั้นตอนเอาไว้หรืออื่น ๆ ถ้าไม่มีวิธีที่จะบอกให้ครูได้ก็จะไม่ได้ผล

๔. จุดอ่อนของหลักสูตรและเอกสารหลักสูตร ตามที่ได้อภิปรายกันไปแล้วก็คือ ครูมักบ่นว่าไม่ทราบจะไปหาความรู้ได้ที่ไหน เพราะไม่มีอยู่ในภาคผนวก มีแค่หัวข้อเนื้อหา ถ้าใครรู้เรื่องก็ว่าไป ถ้าใครไม่รู้เรื่องก็สอนแค่หัวข้อเนื้อหา ควรจะทำเกณฑ์ขั้นต่ำเอาไว้ให้ครู ส่วนเรื่องคาบเวลาก็ควรจะปรับปรุง เช่น เรื่องบุคลิกภาพ มีคาบเวลามาก แต่เรื่องพระมหากษัตริย์ มีคาบเวลาน้อย เป็นต้น

๕. ความต้องการของหลักสูตรและผู้ใช้หลักสูตร ความต้องการดังกล่าวมีความสำคัญที่สุดคือ หลักสูตรต้องการอะไร ครูต้องการอะไร ดูเหมือนว่าเราขึ้นอยู่กับความขัดแย้งเหล่านี้ หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตต้องการให้ครูคิดค้นเอง เด็กก็ต้องค้นคว้าเอง แต่เราไม่มีอะไรให้เขาค้นคว้า หนังสือค้นคว้าก็ไม่มี หนังสือเรียนก็มีน้อย ยิ่งชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ ยิ่งไม่มีอะไรเลย เพราะฉะนั้นความต้องการของครูกับหลักสูตรจึงสวนทางกัน ทำอย่างไร จึงจะทำให้ความขัดแย้งเหล่านี้กลมกลืนกันได้

๖. ความพร้อมเรื่องหลักสูตรในคอนประกาศใช้ เรายังไม่พร้อมแต่ก็จำเป็นต้องประกาศใช้ เรื่องของความพร้อมนี้ผู้บริหารต้องพยายามช่วย ผู้บริหารจึงกลายเป็นผู้มีความสามารถทำได้ทุกอย่าง เช่น ครูไม่มีความรู้ในบางเรื่อง ก็จัดการอบรมกัน พอรู้ว่าอ่อนวิทยาศาสตร์ ก็จัดเสริมเข้ามา ความไม่พร้อมเรื่องหลักสูตรมีมากมาย เช่น ความสัมพันธ์ของเนื้อหาสาระ ความต่อเนื่อง ความยากง่าย การเรียงลำดับ บางเรื่องก็ลืมนึกไปมาก บางเรื่องก็กว้างเกินไป ฉะนั้น ต้องดูความพร้อมทุกด้าน ทำอย่างไรจึงจะเสริมความพร้อมได้

๗. การนำหลักสูตรไปใช้ ต้องคำนึงถึงการทำได้ การทำไม่ได้ต้องนำมาพูดกัน เราจะต้องติกรอบให้เขาทำ เช่น ช่วยจัดบุคลากร ช่วยจัดทำคู่มือเพิ่มเติมทางด้านวิทยาศาสตร์ ซึ่งบรรจุเนื้อหาสาระในเกณฑ์ขั้นต่ำที่จะต้องให้กับเด็ก และก็มีบางส่วนที่จะต้องไปศึกษาค้นคว้าอีก

สิ่งที่อาจจะทำได้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ก็คือ ทำขั้นตอนของวิธีการทดลอง การจัดบรรยากาศในห้องเรียน ทำอย่างไรเราจึงจะมีศูนย์สักศูนย์หนึ่ง รวบรวมเรื่องที่ทันสมัยต่าง ๆ เอาไว้ เพราะครูบ่นว่าวิทยาศาสตร์ระดับประถมศึกษานั้นไม่ทันสมัย ถ้าเราได้มีสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะทำให้ครูเกิดความคิด เด็กก็เกิดความคิด ไม่ต้องเสียเวลามาสอนกันให้ลำบาก จึงขอฝากไว้ให้ช่วยแก้ไข ปรับปรุงหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรในส่วนที่เป็นปัญหาดังกล่าวด้วย

วรณี สุนทรเวช

จากการอภิปรายที่ผ่านมา ๒ วัน เราพูดกันในเรื่องปัญหาของหลักสูตร ความจริงแล้วตัวหลักสูตรไม่ค่อยมีปัญหาเท่าไร สิ่งที่เป็นปัญหาสำคัญก็คือ แผนการสอนและคู่มือครู ซึ่งกรมวิชาการได้จัดทำขึ้นแล้วแจกไปยังโรงเรียน ครูส่วนหนึ่งมีความเชื่อว่าแผนการสอนซึ่งมี

คณะกรรมการส่วนหนึ่งเป็นผู้จัดทำนั้น ถูกต้องตามหลักสูตร ครูก็ยึดแผนการสอนซึ่งจะต้องนำไปปฏิบัติให้ได้ตามนั้น

สำหรับภาษาไทย ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ หนังสือ เรียนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ มี ๕๐ บท มีเวลาเรียนประมาณ ๕๐ สัปดาห์ อาจใช้เวลาสอนสัปดาห์ละบท แต่ความจริงแล้วในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ต้องมีการเตรียมความพร้อมให้เด็กอีก ๖ สัปดาห์ นอกจากนั้นก็มีการสอบปลายภาคและการทบทวนก่อนสอบคงเหลือเวลาจริง ๆ ประมาณ ๓๐ สัปดาห์ ใน ๓๐ สัปดาห์เรียน ๕๐ บท และบทท้าย ๆ ก็ยากสำหรับเด็กประถมศึกษาปีที่ ๑ มาก จุดประสงค์ก็มีมาก แต่เวลาสอนมีน้อย นี่ก็คือปัญหาของคู่มือการสอนภาษาไทย ซึ่งเราไปทำให้มันยากเอง ไม่ใช่ปัญหาที่ตัวหลักสูตร ศูนย์พัฒนาหลักสูตรได้จัดสัมมนาผู้บริหารโรงเรียน ก็มีการอภิปรายกันถึงเรื่องที่ว่าทำไมเมืองไทยจึงเรียนกันยาก ทำไมจึงมีหนังสือมากอย่างนี้ ซึ่งก็มีการพูดกันว่าจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไข เมื่อพิจารณาในเรื่องเวลาเรียนของชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑, ๒ ซึ่งมีเวลาเรียน ๖๐๐ คาบ แต่พอขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕, ๖ เหลือเวลาเรียน ๓๐๐ คาบต่อปี แม้ว่าจะเอาเวลาของกลุ่มประสบการณ์อื่นมาเสริมเพื่อสอนภาษาไทย ครูก็ยังบ่นว่ามีเนื้อหาหนัก ไปดูโรงเรียนในต่างจังหวัดที่เขาเก่งภาษาไทย เขาไม่ค่อยได้สอนตามแผนการสอนกันเลย แต่กลับไปทำข้อสอบกันตัวกันยกใหญ่ ควรจะสอนเด็กอย่างไร จะสอนให้เขาเป็นคนเห็นแก่ตัว โดยการให้เอาชนะคนอื่น ๆ หรือการเอาชนะคนต้องมีกลยุทธ์ เมื่อเป็นเช่นนี้ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยก็ไม่มีทางที่จะทำได้สำเร็จ การสอนเด็กนั้นเราไม่ได้สอนให้เขาเก่งความรู้เพียงอย่างเดียว จริงอยู่ความรู้จำเป็นแต่สิ่งอื่นก็มีความจำเป็นด้วย มีคนเรียนจบปริญญาตรีมากมาย แต่เด็กที่ไม่ได้ปริญญาตรี ที่ได้รับความสำเร็จในชีวิตก็มีอยู่มาก โรงเรียนคาราคามเลือกวิธีสอนคนมากกว่าสอนหนังสือ ศิษย์เก่าของเราที่ได้รับความสำเร็จในชีวิตมีมาก เช่น เป็นนักกีฬาเหรียญทอง เขาชอบทางไหนก็จะส่งเสริมเขาทางนั้น เราได้มีการเปลี่ยนหลักสูตรจาก subject matter curriculum คือ ให้ความรู้อย่างเดียวมาเป็น social need curriculum เน้นความต้องการของสังคมและในปัจจุบันก็เป็นแบบ child need curriculum เน้นตัวเด็กเป็นสำคัญ แต่ครูยังใช้วิธีสอนแบบเดิมอยู่ จุดประสงค์ในบทเรียนมีมาก ทำให้การเรียนของเด็กมีปัญหา เด็กสมัยนี้เขียนไม่ค่อยได้ ย่อไม่ค่อยเป็น ซึ่งเราจะต้องแก้ไขในต่างจังหวัดมีปัญหาเรื่องภาษาถิ่น ซึ่งในกรุงเทพฯ ก็มีเช่นเดียวกัน เพราะโรงเรียนบางโรงเรียนนักเรียนที่อพยพมาจากทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามผู้ปกครองมาทำมาหากินในกรุงเทพฯ

ทองหล่อ แก้วประยูร

เรื่องการสอนคณิตศาสตร์ กลุ่มทักษะๆ คณิตศาสตร์มีผลการเรียนอยู่ในระดับที่ต่ำกว่ากลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ คือ ได้ค่าเฉลี่ยเพียงร้อยละ ๓๓ แต่กลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ ได้ถึง

ร้อยละ ๔๔-๕๕ เพราะเหตุใดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์จึงมีผลเช่นนี้ ในฐานะที่เป็นฝ่ายปฏิบัติ ในโรงเรียน ขอเรียนว่าหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้ในแต่ละระดับชั้น ตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ ๑-๖ นั้น ดีมาก ได้จัดลำดับเนื้อหาเป็นขั้นตอนไม่ก้าวก่ายกัน แต่ก็ยังเห็นว่าเอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ คู่มือครู จะต้องมีการแก้ไข ดังนี้ คำชี้แจงในแต่ละเรื่องไม่ชัดเจน แบบเรียนมีกระบวนการหลายอย่างที่ซับซ้อน แบบฝึกหัดมีน้อยเกินไป จุดประสงค์ของหลักสูตรมี ๕ ข้อด้วยกัน ข้อที่ควรศึกษาให้เข้าใจแจ่มแจ้งคือ ข้อ ๒, ๓ และ ๕ สำหรับจุดประสงค์ข้อ ๒ นั้น สอนเพื่อให้เด็กเกิดความรู้ความเข้าใจในหลักการง่าย ๆ เป็นพื้นฐาน ให้เด็กเกิดความแม่นยำ ซึ่งจะต้องมีจุดประสงค์ข้อ ๔ ตามมา คือ การฝึกให้เกิดทักษะ เกิดการสังเกต เกิดเหตุผลในสิ่งที่ถูกและผิด จุดประสงค์เหล่านี้มีความสมบูรณ์มาก ถ้าต้องการให้เด็กเกิดความคิดคล่องแคล่วจะอย่างไร ปัจจุบันสังเกตดูเด็กเบื่อหน่ายต่อการคิดเลข ไม่เกิดความคิดสร้างสรรค์ ฉะนั้น คู่มือคณิตศาสตร์จะต้องมีการปรับแก้เพิ่มเติมให้เหมาะสม จัดกิจกรรมให้เพียงพอ เพื่อให้เด็กเกิดพฤติกรรมตามจุดประสงค์ข้อ ๒, ๓, ๕ นอกจากนี้ก็ยังมีปัญหาเรื่อง ครูไม่ถนัดทางวิธีสอนคณิตศาสตร์ แต่ครูบางคนก็พยายามฝึกฝนเพื่อให้มีความสามารถที่จะชี้แนะให้แก่เด็ก สำหรับครูอีกส่วนหนึ่งที่รักที่จะสอนคณิตศาสตร์วิชานี้เป็นวิชาพื้นฐานที่จะเรียนวิชาอื่น ๆ ต่อไป สำหรับคณิตศาสตร์มีคาบเวลาเรียน ๔๕๐ คาบ ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๖ เฉลี่ยแล้ว ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑, ๒ เรียนสัปดาห์ละ ๑๑ คาบ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓, ๔, ๕ และ ๖ ก็เรียนสัปดาห์ละ ๑๑ คาบเท่ากัน ทั้ง ๆ ที่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ มีเนื้อหาน้อยกว่า ซึ่งน่าจะจะต้องปรับแก้ สำหรับความเหมาะสมของเนื้อหาตามวัยของเด็กนั้น น่าจะมีการปรับบ้าง เช่น เรื่องชั่ง ตวง วัด ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ เด็กอาจจะยังพัฒนาไปไม่ถึงรายละเอียดที่จะดูตาชั่งเป็นขีด หรือเป็นจุดทศนิยม น่าจะเป็นเพียงให้เด็กรู้จักหนัก เบา รู้จักชั่งก็พอเพียงแล้ว การเรียงลำดับเนื้อหาในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ก็ข้ามชั้น เช่น เรียนเรื่องคูณหาร แล้วก็เว้นไปเรียนเรื่องเวลา จากนั้นจึงไปเรียนเรื่องคูณ หาร ต่อ มีผลเสียแก่เด็กมาก เพราะการเรียนคณิตศาสตร์ที่ต้นนั้นจะต้องให้เด็กมีความคิดรวบยอดที่เป็นกลุ่มก้อน ฉะนั้นผู้บริหารจะต้องช่วยเหลือโดยจัดลำดับเรื่องราวกำหนดการสอนให้ถูกต้อง ก็จะสามารถช่วยแก้ปัญหาได้ ปัญหาอีกอย่างหนึ่งก็คือ ไม่ได้กำหนดเวลาสอนซ่อมเสริมเอาไว้ ขอยกย่องครูคณิตศาสตร์ที่ได้ใช้เวลาหลังเลิกเรียนอีก ๑ ชั่วโมง กระทำในเรื่องนี้ นับว่าเป็นภาระเกินหน้าที่ของครูบางคน จึงน่าเห็นใจครูประถมศึกษามาก เพราะสัปดาห์หนึ่งครูต้องสอน ๑๕-๒๒ ชั่วโมง มากกว่าครูอาจารย์ตามสถาบันต่าง ๆ ฉะนั้น ถ้าจะปรับแก้ก็ขอให้ครูได้มีอิสระในเรื่องเวลาด้วย

เรื่องเด็กก็มีปัญหาเช่นเดียวกัน เด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ กัน พื้นฐานประสบการณ์เดิมเป็นส่วนประกอบในการเรียนคณิตศาสตร์อยู่มาก จะต้องปูพื้นฐานที่ถูกต้องให้เด็ก ความจริงแล้ว คณิตศาสตร์เป็นเรื่องทำทนาย น่าเรียน เด็กจะสนใจคณิตศาสตร์ถ้าเราพยายามเสริมสิ่งต่าง ๆ

ให้เขาบ้าง เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เขาคิด แก้ปัญหาตามที่ได้กำหนดไว้ในจุดประสงค์ของคณิตศาสตร์ สำหรับวัสดุอุปกรณ์มีส่วนสำคัญ แต่ครูไม่มีเวลาทำขึ้นใช้เอง

สิริพร สิริยานนท์

หลักสูตรกลุ่มประสบการณ์พิเศษเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษนั้น คิดว่าเหมาะสมกับวัยของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ แล้ว สอนแล้วเด็กกล้าแสดงออก กล้าพูด กล้าทำ แต่แบบฝึกอ่านฝึกเขียนมีน้อยไป โดยเฉพาะแบบฝึกของชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ส่วนเรื่องเวลาเรียน ๒๐๐ ชั่วโมงนั้นพอดี เรื่องการวัดผล ประเมินผล ปัญหาที่พบคือ ยังไม่มีข้อทดสอบที่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน เช่น ข้อทดสอบวัดจุดประสงค์ การเรียนรู้ ครูจะต้องออกข้อทดสอบเอง เป็นการเพิ่มงานให้ครู ในเรื่องการจัดครูเข้าสอน ถ้ามีการเปลี่ยนครูทุกปี จะทำให้มาตรฐานของภาษาอังกฤษที่เด็กจะได้รับไม่เท่ากัน ส่วนผลการเรียนภาษาอังกฤษ ในโรงเรียนอนุบาลที่สอนอยู่มีผลน่าพอใจ และเด็กส่วนมากจะเรียนต่อ

คู่มือครูภาษาอังกฤษนั้น เป็นคู่มือที่ดีที่สุด เพราะบอกรายละเอียดไว้เลยว่าชั่วโมงนี้จะสอนอะไร สำหรับจุดประสงค์ของภาษาอังกฤษที่ต้องการให้มีความรู้ ทักษะ พื้นฐานเกี่ยวกับการเพิ่มพูนประสบการณ์ของภาษา ให้มีความรู้พื้นฐานสำหรับแสวงหาความรู้เพิ่มเติมทั้งในและนอกโรงเรียน และมีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันเพื่อการสื่อความหมายนั้น นักเรียนมีความสนใจและภูมิใจ เพราะเป็นหลักสูตรใหม่และนักเรียนสามารถสื่อความหมายได้ดีกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๗ หลักสูตรเดิม ทั้งนี้เพราะแบบเรียนภาษาอังกฤษ ๔ เล่ม ได้เน้นให้นักเรียนทำกิจกรรมที่จะช่วยเสริมความสามารถในการสื่อความหมาย ปัญหาสำคัญอยู่ที่ตัวครู โรงเรียนประถมศึกษาส่วนมากไม่สามารถบรรจุครูซึ่งจบวิชาเอกหรือวิชาโททางภาษาอังกฤษได้ เรื่องนี้มีความสำคัญเพราะครูจะต้องมีความมั่นใจ เชื่อมั่นตนเองในการสอน โดยเฉพาะด้านทักษะในการออกเสียง ส่วนปัญหาของนักเรียนอยู่ที่ห้องเรียน มีนักเรียนมากเกินไป ครูจะดูแลนักเรียนไม่ทั่วถึง ทำให้การฝึกทักษะการทำกิจกรรมไม่ได้ดีเท่าที่ควร และไม่ทันเวลา เนื่องจากครูไม่ได้สอนวิชาเดียว บางทีเตรียมตัวไม่ทัน จึงทำไม่ได้ดีเท่าที่ควร จึงต้องขอความกรุณาจากผู้บริหารในเรื่องนี้ ส่วนโรงเรียนที่อยู่รอบนอก นักเรียนไม่เรียนต่อ ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญ อุปกรณ์ไม่พร้อม ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนภาษาอังกฤษไม่ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ คือ อยู่ในเกณฑ์ต่ำ โดยเฉพาะในจังหวัดอุดรดิตถ์ กลุ่มประสบการณ์พิเศษภาษาอังกฤษอยู่ในเกณฑ์ต่ำ กลุ่มที่อยู่ในอันดับหนึ่งคือ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย จึงขอเรียนฝากไว้ว่า ทำอย่างไรจึงจะสามารถเข้มงวดให้โรงเรียนได้เลือกสอนภาษาอังกฤษ เพราะมีความจำเป็นต่อชีวิตประจำวัน

ของเด็ก เพื่อเด็กจะได้นำไปใช้อ่านฉลากยา อ่านชื่อสินค้า ราคาสิ่งของ พุดทักทายกันอย่าง
ง่าย ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานต่อไป ปัญหาอยู่ที่ตัวครูจะทำอย่างไร ให้ครูเกิดความเชื่อมั่นในตัวเอง
ให้ครูได้เตรียมความพร้อมในการสอนให้ดีกว่าที่เป็นอยู่

การอภิปรายเรื่อง ความเหมาะสมของหลักสูตรประถมศึกษา* แต่ละกลุ่มประสบการณ์

การอภิปรายมีข้อคิดเห็นและประเด็นดังรายละเอียดต่อไปนี้

สวัสดิ์ จงกล

การพิจารณาเรื่องรายละเอียดของหลักสูตรในตอนแบ่งกลุ่มย่อยนั้น ขอให้ใช้หลักฐานการวิจัย ข้อคิดต่าง ๆ ที่ได้จากการประชุมครั้งนี้ และขอให้พิจารณากันให้รอบคอบ สำหรับเรื่องที่เราพูดกันว่าหลักสูตรและเอกสารหลักสูตรมีข้อบกพร่อง อยากให้บอกด้วยว่าหลักสูตรและเอกสารหลักสูตรมีข้อบกพร่องตรงไหน ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมาก สำหรับรายละเอียดดังกล่าวนี้ ขอให้ไปพูดกันในตอนแบ่งกลุ่มด้วย

ทวีรัสมิ์ ธนาคม

เรื่องภาษาอังกฤษ ในฐานะที่เรียนวิชาเอกภาษาอังกฤษจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้เรียนภาษาอังกฤษมาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ มีความรู้สึกว่าการเรียนการสอนภาษาอังกฤษไม่ใช่เรื่องง่าย พอไปเรียนต่อต่างประเทศ ถูกแก้ภาษาอังกฤษมาก ไม่รู้ว่าผิดมาตั้งแต่ครั้งไหนถึงต้องแก้ซ้ำ ๆ ซาก ๆ จนเกิดความรู้สึกว่าเราคงใช้ภาษาอังกฤษที่ถูกต้องไม่เป็น จึงไม่เห็นด้วยที่จะให้เด็กเรียนภาษาอังกฤษในชั้นประถมศึกษา เพราะมีครูที่สอนไม่เป็นมาก ต้องคิดว่าเสียเวลาสอนไปมากแล้ว ยังต้องกลับมาแก้กันมากนั้น สมควรหรือไม่

ธนวรรณ อิมสมบูรณ์

เมื่อพูดถึงหลักสูตร ก็จำเป็นต้องเข้าใจร่วมกัน โดยเฉพาะการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ได้ผลตามจุดประสงค์ที่วางไว้หรือเปล่า เพราะยังมีนักเรียนประถมศึกษาที่เอาลูกกระเบิดมาโยนเล่น ในฐานะที่เป็นกรรมการป้องกันอุบัติภัยแห่งชาติ ก็ได้พยายามเผยแพร่ความรู้ต่าง ๆ ผ่านไปยังครู อาจารย์ ให้ช่วยสั่งสอนเด็กว่าถ้าพบอะไรที่ผิดปกติอย่าเอามาเล่นกัน แต่เหตุการณ์เช่นนี้ก็เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีก มีอีกเรื่องหนึ่งจากหนังสือพิมพ์ที่พาดหัวข่าวว่า โรงเรียนแห่งหนึ่งต้องสั่งปิดโรงเรียน เพราะนักเรียนเป็นไข้เลือดออกกันมากจนโรงเรียนไม่สามารถเปิด

* ผู้ดำเนินการอภิปราย โกวิท วรพิพัฒน์

เรียนได้ หรือเด็ก ๕ ขวบ แพ้คลอรีนจนเสียชีวิต เป็นต้น การที่เราสอนเด็กในเรื่องที่เกี่ยวกับสุขภาพ โดยให้เด็กบอกได้นั้น เป็นคนละอย่างกับการนำมาใช้ เพราะว่าลักษณะของพฤติกรรมมีอยู่ ๓ ส่วน เรามานั่งเพียงส่วนเดียว ได้แก่ Cognitive แต่ในแง่ของความตระหนัก ความรู้สึก ที่มีต่อปัญหา การแก้ปัญหา หรือทักษะ การปฏิบัติตนเพื่อเป็นพื้นฐานในเรื่องของสุขภาพ เราไม่ได้เน้นกัน ถ้าหากเราไม่ได้คำนึงว่า สิ่งที่เป็นพื้นฐานจำเป็นที่สุดในชีวิต ควรจะได้รับความสนใจและได้รับการพัฒนาไปแล้ว เราจะไปพูดถึงเรื่องอะไรที่ห่างไกลตัวจนไปถึงเรื่องสังคม อาจารย์ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องอยู่ คงจะมองได้ลึกซึ้งกว่า เราจะใช้หลักสูตรที่ปรับปรุงใหม่ หรือที่เป็นอยู่ขณะนี้ อย่างไร จึงจะมีประโยชน์ต่อการสร้างคนให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะทางด้านสุขภาพ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนากำลังคน

บรรเทา กิตติศักดิ์

มีข้อสังเกตอยู่ ๒-๓ ประการ คือ เวลาสร้างหลักสูตรเราพยายามใส่ทุกสิ่งทุกอย่างไปในหลักสูตรให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อเด็กจะได้ไม่ขาดความรู้ในเรื่องนั้นเรื่องนี้ แต่ความรู้ที่มีมากมายนั้น คงไม่สามารถประมวลเข้าไปในหลักสูตรได้ครบถ้วน จะต้องสร้างเครื่องมือให้เด็กหาความรู้ด้วยตนเอง เคยให้หนังสือทำวิทยานิพนธ์เรื่อง ผลสัมฤทธิ์ของการอ่านเร็วและอ่านเพื่อความเข้าใจ ก็ปรากฏว่าเด็กมัธยมในแผนการเรียนวิทยาศาสตร์มีผลสัมฤทธิ์ดีกว่าเด็กในแผนการเรียนทางภาษา จึงเห็นได้ว่าเราไม่ได้สร้างความคิดความรู้เรื่องการแสวงหาความรู้ให้เด็ก ถ้าสร้างคุณสมบัติอันนี้ให้เด็กรู้จักรักการอ่านเพื่อหาความรู้ ความรู้ทั้งหลายจะเข้าสู่ตัวเด็กเอง

โยทะกา แก้วปลั่ง

ในฐานะครู สิ่งที่มีปัญหาที่สุดขณะนี้คือ การอำนวยความสะดวกแก่ครูในการปฏิบัติงานให้ได้เต็มที่ โดยเฉพาะเอกสารหลักสูตรที่ส่งไปให้โรงเรียนยังได้ไม่ครบและไม่พอกับความต้องการ ทางส่วนกลางควรจะได้มีการแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะในเรื่องหนังสือค้นคว้าในห้องสมุด และสื่อการเรียนการสอนในศูนย์วิชาการกลุ่ม เป็นต้น

สำหรับตัวหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ปัญหาอยู่ที่คาบเวลาในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ ซึ่งกำหนดไว้ในแผนการสอนไม่เหมาะกับกิจกรรมที่จัดให้ เช่น ภาษาไทยเนื้อหาในแต่ละบทดีมาก การเตรียมความพร้อมทางด้านภาษาของเด็กต่างจังหวัดช้ามาก สำหรับคณิตศาสตร์ ปัญหาที่พบคือ ครูถ่ายทอด Concept ให้เด็กยังไม่ถูกต้อง

สำหรับกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เนื้อหาในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ มากและเนื้อหาบางเรื่องยากเกินไป ต้องอาศัยครูที่มีความรู้ความชำนาญในด้านนี้มาก เช่น การร้อยมาลัย

การตัดเย็บเสื้อผ้า ซึ่งมีจุดประสงค์ว่าให้เด็กสามารถตัดเย็บเสื้อผ้าได้ ใช้งานได้ ซึ่งต้องคำนึงถึงวัสดุอุปกรณ์ให้มากเพราะเด็กยากจน แต่อย่างไรก็ตามครูจะต้องพยายามแก้ปัญหา

การประเมินผลการเรียนรู้ก็มึปัญหา เช่น ในวิชาภาษาไทย จุดประสงค์ข้อที่ ๑ เกี่ยวข้องกับเนื้อหาบทที่ ๑, ๓, ๕, ๑๕, ๒๐ และ ๒๕ เวลาปฏิบัติครูจะต้องกำหนดการประเมินว่าภาคเรียนที่ ๑ จะวัดจุดประสงค์อะไร ก่อนวัดนักเรียนจะต้องเรียนบทที่ ๑-๒๕ ก่อน จึงจะวัดจุดประสงค์ข้อที่ ๑ ได้ เวลาปฏิบัติจริงต้องวัดที่สะสมไว้ แล้วจึงประเมินปลายภาคเรียน สิ่งนี้แหละที่ขัดกับการปฏิบัติจริง ซึ่งทำอยู่

ต่อมา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ หันมาเร่งรัดเรื่องคุณภาพการศึกษา มีการจัดลำดับโรงเรียน ซึ่งครูทุกคนต้องเร่งในเรื่องการเรียนการสอน เพื่อแสดงว่าโรงเรียนของตนเองมีคุณภาพ ในภาพรวมแล้วหลักสูตรมีข้อบกพร่อง ทั้งเรื่องการนำไปใช้และตัวหลักสูตรเอง แต่ก็มีข้อสงสัยว่าในการวัดผลนั้น ถ้าวัดตามเกณฑ์ถือว่า ๖๐ เปอร์เซนต์ ก็ผ่าน แต่ถ้าจะให้เกิน ๖๐ เปอร์เซนต์ เราดูจากอะไรได้บ้าง ครูที่เด็กมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิม กล้าแสดงออก รู้จักนำเหตุผลมาใช้ กล้าตอบโต้ครูหรืออย่างไร

จิรา จันทรกระจ่าง

เนื้อหาในหลักสูตรยังไม่อยากให้ตัดออก นอกจากเนื้อหาที่ยากเกินกว่าพัฒนาการของเด็ก เช่น เด็กระดับประถมศึกษาให้เรียนตัดเย็บเสื้อผ้า เป็นต้น สำหรับเรื่องที่มีเนื้อหามากนั้นดีแล้วขอให้ครูเลือกใช้จะดีกว่า ถ้าให้มีเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ ก็ต้องมีเกณฑ์มาตรฐานขั้นสูงเอาไว้เพื่อเด็กเก่งบ้าง สำหรับกิจกรรมนั้นควรให้เลือกใช้เฉพาะกิจกรรมที่เหมาะสมกับสติปัญญาของเด็ก ไม่ต้องใช้หมดทุกกิจกรรม แต่ขณะนี้สิ่งที่เราขาดก็คือสิ่งที่เอื้ออำนวยต่อการค้นคว้าที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของเด็ก เรื่องนี้ขอให้ทางสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติและกรมวิชาการเห็นความสำคัญอย่างแท้จริงของห้องสมุด นอกจากนี้ก็มีพวกวัสดุอุปกรณ์ซึ่งอยู่ที่ศูนย์วิชาการกลุ่ม ทำให้เกิดความลำบากในการไปยืมใช้ เรื่องวัสดุอุปกรณ์นี้ควรให้งบประมาณมาก ๆ

สำหรับเรื่องวิธีสอนที่ครูยังไม่เข้าใจ เช่น วิธีการสอนโดยการเล่นบทบาทสมมติ การแสดงละคร ครูก็จะทำไปตามความนึกคิดของตนเอง ควรหาแนวทางแก้ไข ส่วนสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาตินั้นควรจะลดการประกวดโรงเรียนทางด้านความรู้ ความจำของเด็กลง เพราะขณะนี้มีการดิ้นรนขอสอบให้นักเรียนเพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์สูง โรงเรียนจะได้มีหน้ามีตา ส่วนคุณภาพของเด็กทางด้านอื่น ๆ เราไม่ได้ดูกันเลย

วิระยุทธ วิเชียรโชติ

ขอเสนอความเห็นเพื่อเป็นคำตอบให้แก่ผู้อภิปราย ประการแรกคือ วิชาการนั้นควรจะสนองตอบการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม ประการที่สอง ควรจะได้มีการส่งเสริมให้มีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ประการที่สาม เรื่องการตัดหรือเพิ่มเนื้อหาสาระ เพื่อคุณภาพชีวิตและสังคม รวมทั้งความสามารถที่จะแข่งขันกับมาตรฐานโลกให้ไปไกลตามที่พึงปรารถยานั้น ควรหาสาเหตุและวิธีการที่จะไปสู่ผลนี้

สาเหตุสำคัญหรือปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ให้นักเรียนสามารถนำวิชาการมาประยุกต์เพื่อพัฒนาชีวิตและสังคม ตลอดจนสามารถออกไปต่อสู้กับประชากรของโลกได้นั้น คือ การส่งเสริมเป้าหมายสำคัญได้แก่ แรงจูงใจใฝ่พัฒนาชีวิต สังคม และคุณภาพชีวิตที่เป็นพื้นฐาน วิธีการที่จะพัฒนาไปสู่คุณภาพชีวิตของบุคคลและสังคมนั้น ก็คือนำเอาจุดมุ่งหมายที่เน้นการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เน้นจริยพิสัย ทักษะประชาธิปไตยซึ่งกระจายอยู่ในหลักสูตรมาบูรณาการเข้าด้วยกัน แล้วเอาไปใส่ไว้ในทั้ง ๔-๕ กลุ่มประสบการณ์ ซึ่งเราจะเรียกว่าบูรณาการเบญจลักษณ์ เมื่อบูรณาการวิชาการทั้งหมดเข้าด้วยกัน แล้วก็ทำเป็นชุดการเรียนการสอน การบูรณาการดังกล่าวจะช่วยให้การบริหารหลักสูตรง่ายขึ้น เพราะเป็นระบบการเรียนการสอนอยู่ในตัว ในชุดการเรียนการสอนนี้จะมีจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน มีเนื้อหาที่สำคัญ ๆ มีข้อทดสอบก่อนเรียน หลังเรียน มีการประเมินผล ตลอดจนวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ มีข้อเสนอแนะในการใช้ห้องเรียน อุปกรณ์การเรียน การโยนการศึกษาเข้ากับชุมชน ชีวิตและสังคม

ฉวีวรรณ กীরติกกร

การอภิปรายครั้งนี้ได้พูดกันถึงเรื่องเนื้อหาสาระ การเตรียมความพร้อม ทำให้เกิดความคิดว่า การที่เราจะมาพิจารณาเรื่องความเหมาะสมของหลักสูตรประถมศึกษานั้น น่าจะได้มีการตกลงเบื้องต้นกันเสียก่อนว่า ระบบการศึกษาของเราซึ่งเป็นช่วงก่อนประถมศึกษา จะมีการเตรียมความพร้อมกันแค่ไหน เพียงไร และระดับประถมศึกษาที่ว่าเป็นพื้นฐานและเครื่องมือในการที่จะพัฒนาคนให้เป็นคนต่อไปนั้นต้องพูดกันให้ชัดเจน จะได้กำหนดโครงสร้าง หลักการของการประถมศึกษาได้ถูกต้อง แทนที่เราจะมาดูในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ จะต้องดูทั้งระบบ ซึ่งเราอาจจะเห็นว่าบางเรื่องอาจไม่จำเป็นต้องมาเพิ่มในระดับประถมศึกษา ขณะนี้เราก็ได้เตรียมขยายการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งจะเป็นการให้การศึกษาสำหรับเด็กที่จะเรียนต่อและไม่เรียนต่อ ในเรื่องนี้เรามีความเข้าใจชัดเจนกันแล้วหรือยัง ถ้าพูดกันยังไม่ชัดเจน แล้วก็มาบอกว่าหลักสูตรประถมศึกษาจะต้องเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ นั้น เหมาะสมแค่ไหน เพียงไร การประชุมครั้งนี้เป็นการประชุมเพื่อระดมความคิด จะต้องตกลงกันในหลักการใหญ่ให้ได้ ส่วนที่มีการอภิปรายก็จะเป็นสิ่ง

ประกอบสำหรับนำไปพิจารณาในการทำงานต่อไป จากการอภิปรายที่ผ่านมา ได้มีการพูดกันถึงการเตรียมความพร้อมซึ่งเห็นว่าต้องเพิ่มคาบเวลาให้ นั่น ควรจะได้พูดกันเสียก่อนว่า จะเตรียมความพร้อมให้เด็กก่อนประถมแค่ไหน อย่างไร เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเรื่องเวลาอีก

นิยม เสรีรัตน์

หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรที่ดี แต่คงยังเป็นหลักสูตรไม่พอดี เราน่าจะแสวงหาความพอดีของหลักสูตรเพื่อจะได้พัฒนาเด็กของเราให้ได้ตามที่ต้องการ ฉะนั้นตัวอะไรที่ไม่พอดี เช่น มีส่วนที่เกินมากหรือขาดไป ก็น่าจะปรับให้พอดี ยกตัวอย่างเช่น ภาษาไทยซึ่งมีปัญหาในทุกท้องถิ่น และทุกโรงเรียน เพราะเป็นหลักสูตรที่มีเนื้อหามากเกินไปสำหรับเด็ก ถ้าจะให้วิชานี้เป็นวิชาที่ฝึกทักษะให้เด็กจริง ๆ ในด้านการฟัง การพูด การเขียน การใช้ภาษา นั้น คงจะต้องลดเนื้อหาเพื่อฝึกทักษะให้มากขึ้น ปัญหาอีกอย่างหนึ่งก็คือ เรื่องการประเมินผลของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่จัดในลักษณะการแข่งขัน ทำให้ปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีก ถ้าลดการแข่งขันลง แล้ววัดผลสัมฤทธิ์ให้มากขึ้นเพื่อจะได้รู้ว่าการสอนได้ผลแค่ไหน การวัดผลเพื่อนำผลไปวิเคราะห์และวางแผนพัฒนาหลักสูตรก็น่าจะดีขึ้น คิดว่าการนำหลักสูตรไปใช้ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาตินั้น ทางฝ่ายบริหารค่อนข้างจะเอาจริงเอาจังเกินไป ฉะนั้น จึงควรจะต้องพูดกันในการสัมมนาครั้งนี้ว่า หลักสูตรที่พอดีอยู่ตรงไหน

พยุง สุขสังวร

หลักสูตรฉบับปัจจุบันต้องการเปลี่ยนแปลงใน ๒ สิ่ง คือ

๑. พฤติกรรมของเด็ก ซึ่งคาดหวังไว้ว่าถ้าทำได้ตามหลักสูตร พฤติกรรมของเด็กจะเปลี่ยนไปคือ มีการปฏิบัติดีขึ้น มีสุขภาพดีขึ้น และมีลักษณะนิสัยตามที่กำหนดไว้

๒. พฤติกรรมการสอนของครู ผู้บริหารทุกระดับอยากจะเห็นเด็กเป็นผู้มีสมรรถนะที่ดีในการอ่าน การฟัง การทำงาน แต่ปรากฏว่าเราก็ทำไม่ถูก เช่น ให้เด็กเดินจงกรมหน้าเสาธง เราอยากฝึกคนให้ศึกษาค้นคว้า ปฏิบัติ แต่ตำรามากมายที่เขียนขึ้นก็เขียนกันผิด ๆ ถูก ๆ ส่วนการประเมินผลเราก็ประเมินทางสมองมากกว่าประเมินทางด้านคุณธรรม

วิรัตน์ นรินทร์

หลักสูตรของเราที่ใช้อยู่ปัจจุบันนี้ไม่ใช่หลักสูตรที่ยึดเนื้อหา แต่เป็นหลักสูตรที่ยึดจุดประสงค์ ฉะนั้น เวลาวัดผลก็ต้องวัดตามจุดประสงค์ซึ่งเป็นปัญหามาก ในการอภิปรายนั้น บางท่านก็บอกว่ามีเนื้อหาน้อย บางท่านก็บอกว่ามีเนื้อหามาก ทั้งนี้ก็เพราะว่า เวลาทำหลักสูตรเราไม่ได้กำหนดเนื้อหา แต่เรากำหนดวัตถุประสงค์ เสร็จแล้วก็ให้ผู้สอนไปไขว่คว้าเอาเอง บางคนก็

ไขว่คว้าข้อสอบมาสอนบ้าง บางคนก็ไปเอาเวลาของกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ มาบ้าง ก็เพราะว่าเขาอยากให้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่เรากำหนดให้ เมื่อหลักสูตรของเราได้ก้าวไปแล้ว เราดันไปไม่ไหว ก็น่าจะหวนกลับมาทำหลักสูตรเนื้อหาหรือรายวิชาเสีย เพราะว่าหลักสูตรเนื้อหามันง่ายต่อการนำไปใช้ ส่วนการที่ว่า จะบรรลุวัตถุประสงค์อย่างไรวินั้น ก็คงจะเป็นไปตามลักษณะวิชาซึ่งเรารู้แล้วว่าแต่ละวิชามีจุดประสงค์อะไร

อัมพร ณ เชียงใหม่

ทุกวันนี้ครูขาดแรงจูงใจใฝ่ที่จะสอน การพูดว่าครูไม่เข้าใจวิธีสอนเช่น วิธีสอนแบบ บทบาทสมมติ แบบการแสดงละคร และครูไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการสอนนั้น อยากจะเสนอวิธีทำให้ครูเข้าใจ ขอย้อนไปถึงสมัยที่มีการทดลองหลักสูตรปีแรก ดิฉันไม่เข้าใจหลักสูตรใหม่เลย ต่อมามีความเข้าใจขึ้น เพราะการนิเทศของกรมวิชาการ จึงทำให้การทดลองหลักสูตรประสบความสำเร็จ การที่ครูสอนไม่ได้ สอนไม่เป็นก็เพราะว่า เราขาดการนิเทศ จึงขอเสนอให้ท่านผู้เกี่ยวข้องกับการนิเทศให้เปลี่ยนบทบาทศึกษานิเทศก์ ซึ่งมีหน้าที่หิ้วข้อสอบเข้าโรงเรียน ตรวจโรงเรียน ประเมินผลเด็ก เป็นวิธีช่วยเหลือครูในเรื่องการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรให้มากขึ้น

ในเรื่องหลักสูตรนั้น เห็นว่าวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ มีคู่มือครูที่สมบูรณ์แบบมาก แต่ก็อยากให้ตัดบทเรียนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ลงเหลือ ๓๐ บท ทั้ง ๆ ที่รู้สึกเสียดยอีก ๑๐ บท แต่สอนไม่ไหวจริง ๆ ศัพท์บางคำค่อนข้างยากเกินไปสำหรับเด็ก เช่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ มีคำว่า พระมหากษัตริย์ เป็นต้น ครูที่สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ สอนหนักมาก สัปดาห์หนึ่งสอน ๒๓ ชั่วโมง และยังต้องทำหน้าที่หลายอย่าง เช่น เป็นนักวิชาการกลุ่ม เป็นหัวหน้าอาคารสถานที่ เป็นครูนิเทศในโรงเรียน นอกจากนั้นจุดประสงค์ในวิชาภาษาไทยยังมีมาก ดูแล้วซ้ำ ๆ กัน คิดว่าจุดประสงค์ปลายทางน่าจะรวมกันได้

สงวน องค์กรีกุล

ในการประชุมตั้งแต่วันที่ ๒๒-๒๕ กรกฎาคม ๒๕๓๐ ที่ผ่านมา เราอภิปรายกันในหัวข้อเรื่อง สภาพปัจจุบันและแนวโน้มของหลักสูตรประถมศึกษา รู้สึกว่าจะพูดถึงแต่เรื่องสภาพปัจจุบันกันมาก เท่าที่ได้พูดกันมาแล้ว รู้สึกว่าทุกอย่างมีความจำเป็นและสำคัญมาก ตอนนี้คิดว่า จะเอาอะไรให้แก่เด็กตัวเล็กของเราที่เขาพอจะทำกิจกรรมเล็ก ๆ น้อย ๆ ได้คือ พยายามเอาสิ่งที่จำเป็นในชีวิตประจำวันของเด็กยังขาดอยู่ นับตั้งแต่เด็กตื่นนอน กินข้าว ถูกระเป๋ามาโรงเรียน สิ่งเหล่านี้ส่วนใหญ่ผู้ใหญ่จะทำให้ทั้งสิ้น แม้กระทั่งทำความสะอาดห้องเรียน ผู้ปกครองก็จะบอกว่า ลูกฉันไม่เคยทำ ต่อไปก็เรื่องของเศรษฐกิจ ซึ่งควรต้องคำนึงถึง จะเอาอะไรมาช่วยความยากจน

เด็กในต่างจังหวัดไม่มีอาหารจะกิน บางครอบครัวก็ต้องอพยพไปทำมาหากินที่อื่น เหลือแต่คนแก่ หุงข้าวก็ไม่ไหว เด็กก็เลยอดข้าว สภาพอย่างนี้จะแก้อย่างไร บางที่เราพูดกันถึงเรื่องอุตสาหกรรม เกษตร เราจะเริ่มต้นตรงไหน จุดประสงค์เราก็มี Concept เราก็มี ปัจจุบันเราเห็นเขาส่งเครื่องกระป๋อง ไปขายต่างประเทศกัน ซึ่งทางเกษตรเราไม่ได้คิดเรื่องนี้ไว้ แต่พ่อค้าก็สามารถส่งไปขายได้ หลักสูตร ของเราน่าจะได้สอดคล้องเทคโนโลยีต่าง ๆ ไว้ด้วย

คุณหญิงอัมพร มีสุข

เรื่องที่จะสรุปวันนี้เป็นเรื่องที่หลายท่านได้พูดกันไปแล้ว

๑. เกี่ยวกับความมุ่งหมายหรือปรัชญาของหลักสูตรปี ๒๕๒๑ ซึ่งทุกคนบอกว่ามี ความสำคัญมาก และก็บอกว่าหลักสูตรนี้ดีบ้าง ไม่ดีบ้าง ส่วนใหญ่ก็ว่าดี แต่ท่านเลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติบอกว่าดีถ้าทำได้ ฉะนั้นเราจะต้องมีการวิเคราะห์หลักสูตรว่าดี หรือไม่ดี อยากจะตั้งข้อสังเกตจากที่ท่านได้พูดมาว่า ปรัชญาของหลักสูตรคืออะไร ทำไมเรา จึงเปลี่ยนหลักสูตร ไม่ใช่เพราะว่าทำไป ๑๐ ปี แล้วก็เปลี่ยนกันที่ คิดว่าความคิดอันนี้ผิดอย่างยิ่ง ทั้งนี้ไม่ได้ว่าบรรพบุรุษของเราไม่ดี แต่สังคมสมัยก่อนกับสมัยนี้ไม่เหมือนกัน อาจารย์ธำรง บัวศรี พูดเรื่องสอนคนกับสอนหนังสือว่า สมัยก่อน ครูท่านสอนคน และนับตั้งแต่สงครามโลก ครั้งที่ ๒ เหตุการณ์และสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน อะไรต่าง ๆ ท่านก็รู้กันหมด และเห็นว่า จะต้องปรับปรุงเรื่องหลักสูตร พอปรับหลักสูตรก็เป็นห่วงเรื่องเนื้อหาสาระที่เราว่ามานี้ ซึ่งไม่ใช่ ความผิดของใครทั้งสิ้น นั่นคือ เราพยายามบรรจุสิ่งที่เรียกกันว่า ความรู้เข้าไปในตัวเด็ก ซึ่งเด็ก รับไม่ได้ ครูก็รับไม่ได้ ด้วยเหตุนี้ในปี พ.ศ. ๒๕๑๖-๒๕๑๘ จึงมีการปฏิรูปการศึกษาขึ้น และได้ พยายามพัฒนาหลักสูตรนี้ขึ้นมา ปรัชญาของหลักสูตรนี้ดีหรือไม่ ถูกหรือไม่ถูกก็แล้วแต่ท่าน คือ พยายามเปลี่ยนเป็นให้ความสำคัญที่สุดที่ตัวเด็ก และการที่ท่านทั้งหลายพูดถึงเรื่องความแตกต่าง ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเด็ก ซึ่งแตกต่างกัน ที่เราจะต้องคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ อยากให้พวกเราได้วิเคราะห์ต่อไปว่า อุดมการณ์วันนั้นมันเกินสติปัญญาที่เราจะทำหรือไม่ ซึ่งคิดว่าไม่ เกิน และทำอย่างไรจึงจะทำให้เป็นไปตามอุดมการณ์นี้ คือ เน้นที่ตัวเด็ก ไม่ได้เน้นที่ความรู้หรือตัวครู และก็ต้องพยายามให้เด็กเรียนเอง ให้เด็กได้คิดเป็น ทำเป็น ฟังคู่มือก็คิดว่ายาก แต่ควรจะทำดู จะต้องปรับอะไรเพื่อให้ทำได้ ทำอย่างไรจึงจะไม่ให้กลายเป็นความฝัน คงจะต้องพยายามทำต่อไป

๒. การบริหารหลักสูตร เห็นจะต้องตัดสินใจว่าจะต้องเป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร การศึกษาทั้งระบบ ขณะนี้เราทำเรื่องของประถมศึกษา เราก็ต้องคิดเรื่องก่อนประถม หลังประถม ซึ่งได้แก่ มัธยม และเด็กที่จบไปแล้วไม่ได้เรียนต่อมัธยมและอุดมศึกษาว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นกับเขา เหล่านั้น จะช่วยเขาได้อย่างไร เหล่านี้เรียกว่า การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบ การศึกษา นอกโรงเรียน ซึ่งจะต้องคิดทั้งหมด

๓. **เนื้อหาสาระ** ซึ่งเรียกว่า ความรู้มีความสำคัญมาก เป็นปัญหาอยู่ในขณะนี้ว่ามีมากไปบ้าง น้อยไปบ้าง พอดีบ้าง เรื่องเนื้อหาสาระนี้เป็นสิ่งสำคัญของการทำงานหลังจากสัมมนาไปแล้ว ได้มีการอภิปรายกันมากมายถึงเรื่องการแบ่งเนื้อหาสาระที่เป็นแกนกลางซึ่งทุกคนควรจะรู้ และเนื้อหาสาระที่เรียกว่าเป็นส่วนรองของท้องถิ่น ซึ่งทางกรมวิชาการจะต้องไปจัดทำในเกณฑ์ที่เรียกว่า minimum และ maximum คิดว่าจะได้ประโยชน์มาก และจะช่วยแก้ปัญหานี้ได้

๔. **กลวิธีและกระบวนการ** การที่จะนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ถ้าหลักสูตรมีปรัชญาที่สูงส่งหรือเป็นอุดมการณ์ และทำไม่ได้ ก็อยากจะให้ครูผู้สอนช่วยก่อน โดยเป็นผู้ทำให้นักเรียนเรียน ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ แต่ถ้าเห็นว่าทำไม่ได้ก็ต้องเริ่มกันใหม่ จะต้องมาช่วยกันคิดว่าจะทำอย่างไร ฉะนั้นในเรื่องกลวิธีและกระบวนการของการทำงานจึงมีความสำคัญมาก แต่เรื่องการวางแผนเท่าที่ผ่านมายังไม่ครบวงจร เพราะการที่จะให้เด็กและผู้ใหญ่คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น นั้น จะต้องไม่ใช่กลวิธีล้างสมองคน แต่จะต้องทำให้เขาคิดเอง เพราะฉะนั้นเนื้อหาสาระจะมีความสำคัญน้อย ซึ่งก็ไม่ได้หมายความว่าไม่มีเนื้อหาเลย คิดว่าเนื้อหาสาระจะมีไม่มากเพียงให้เป็นตัวอย่างเท่านั้น เพราะในโลกมีความรู้อยู่มากมายที่จะนำมาแก้ปัญหาได้ เนื้อหาสาระจำเป็นเหมือนเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับผู้เรียน แต่สำหรับผู้สอน ผู้บริหาร การศึกษา ศึกษาพิเศษ เราไม่มีให้ เราทำไม่ครบวงจร ผู้เข้าประชุมหลายท่านพูดถึงห้องสมุด แหล่งข้อมูลไม่ใช่ห้องสมุดอย่างเดียว แหล่งข้อมูลมีอยู่ทั่วไปในชีวิตของคนเรา ทำอย่างไรจึงจะทำได้ครบวงจร คิดว่าทรัพยากรมีอยู่แล้ว แต่เราไม่สามารถจะเอามาใช้ได้ด้วยเหตุผลนานาประการ

๕. **Sense of Direction** จากการอภิปรายที่ผ่านมา คุณแสงชัย สุนทรวัฒน์ อภิปรายว่า รัฐบาลไทยไม่มี Sense of Direction แต่จริงแล้วมีคนพูดว่าปัญหาใหญ่คือ เราไม่มี Political Will หรือเจตนารมณ์อันมุ่งมั่นทางการเมืองที่จะพัฒนาประเทศของเราและพัฒนาคนของเราไปตามทิศทางที่เราคิดว่าถูกต้อง จึงคิดต่อไปว่า เรามี Educational Will หรือเปล่า เรามีอุดมการณ์และมุ่งมั่นจะช่วยกันฝึกกำลังต่อสู้หรือเปล่าว่า จะให้มันเป็นไปอย่างนั้นคือ ให้มีความยืดหยุ่น ไม่ใช่ออกมาว่าต้องเป็นไปอย่างนั้นอย่างนี้ อันนี้เป็นอุดมการณ์ของการศึกษาซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ สิ่งที่ท่านพูดมาว่าครูไม่พอ ไม่มีศึกษานิเทศก์ ครูต้องย้าย และอะไรต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้กระทบกระเทือนการทำงานของพวกเรา แต่ว่าทำอย่างไรพวกเราที่เป็นครูจะได้พยายามฝึกให้เด็กรุ่นหลังได้มีการเจริญเติบโตและการดำรงชีวิตไปในทางที่ถูกที่ควร เรื่องที่ว่าเราไม่มี Political Will ไม่มี Educational Will นั้น เราต้องโทษที่ตัวเราเองคิดว่าที่ที่เราทำไปแล้วมันบกพร่อง การทำงานทางด้านการศึกษามีฐานกว้างคือ เราต้องได้รับการสนับสนุนจากชุมชน เริ่มตั้งแต่พ่อแม่ ผู้ปกครอง นักเรียน และตัวท่านเอง

๖. **เรื่องเกี่ยวกับครู** เราได้พูดกันมาหลายสิบปีแล้ว ในการประชุมครั้งนี้ก็พูดว่า

ครูขาดแรงจูงใจ สุขภาพจิตเสีย หมกปัญหา ซึ่งเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายจะต้องช่วยครู ที่จริงพวกเราที่เป็นครูก็มีอำนาจมากมาย เราจะทำอย่างไรให้เกิด Political Will และ Educational Will ได้ เพื่อพวกเราผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ จะได้ช่วยครูให้ทำงานได้ คิดว่าจะต้องระดมสรรพกำลังให้เป็นที่ยิ่งทางวิชาการและเป็นแรงจูงใจให้แก่ครู ไม่ใช่ให้กรมวิชาการทำแต่ฝ่ายเดียว เพราะกรมวิชาการทำตามลำพังไม่ได้ แต่ต้องทำในลักษณะเป็นแกนกลาง

๗. เรื่องการวัดผล โดยเฉพาะผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน เป็นเรื่องที่จะต้องสัมมนากันอีกครั้ง สรุปได้เลยว่า ถ้าจะแก้ปัญหานี้ ต้องไม่พยายามทำสิ่งซึ่งยังทำไม่ได้ ถ้าเราจะวัดผลอะไรได้ก็วัดไป บางเรื่องต้องวัดผลในเชิงอ้อมก็วัดไป แต่การอบรมคนให้มีคุณธรรมจะวัดผลทางปรนัยได้อย่างไร จะต้องมาร่วมกันคิดว่าจะทำอย่างไร เพราะเรื่องการวัดผลจะต้องมีเกณฑ์ การวัดผลจะต้องทำด้วยกันไม่ใช่ต่างคนต่างทำ ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณากัน

๘. การประเมินผล เพื่อดูว่าเราได้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ ควรต้องทำเรื่องนี้ต่อไป ถ้าเราไม่สามารถรู้อดีตได้ดีพอ เราก็จะไม่สามารถรู้อนาคตได้ดีเช่นกัน

๙. การประสานงาน ในการทำงานจะต้องมีการประสานงานกันให้ดีกว่านี้ เพราะเรื่องนี้ยังมีข้อบกพร่องอีกมาก ทุกคนจะต้องลดอัตตา

๑๐. การสอนเพื่อแข่งขัน หลายคนพูดว่า สอนไปโดยไม่คิดถึงเรื่องติดบอร์ดของนักเรียน เพราะเห็นว่าเป็นปัญหาทางด้านจิตวิทยา แต่เราก็หันมาติดบอร์ดครูกันเอง จึงต้องพิจารณากันใหม่ว่า จะหาวิธีที่จะกระตุ้นให้ครูเกิดกำลังใจ โดยไม่ใช้การประกวดการแข่งขันได้อย่างไร ไม่ได้บอกว่าไม่ทำให้ถ้าจะต้องพิจารณาว่าจะมีผลดีผลเสียอย่างไร และขอเรียนว่าสังคมไทยถึงอย่างไร ๆ ก็อยู่รอด แต่ก็อยู่รอดอย่างร่อแร่ พวกเราในฐานะที่ทำงานที่สำคัญที่สุดของสังคมจะยอมให้สังคมของเราเป็นอย่างนี้หรือ จึงขอฝากความหวังไว้กับท่านทั้งหลาย ณ ที่นี้ด้วย

ศักดิ์ดา คำประไพ

ขอเสนอบทเพลงที่แสดงถึงน้ำใจของพวกเขาชาวประถมศึกษายุคใหม่

เกิดเป็นครูคนมีหรือจน	อย่าให้คนหยามหมิ่น
แม้เห็นคเหน้อยกายาเป็นอาจณ	อย่าได้สิ้นความเพียร
คนเป็นครูต้องไม่แคร์	ไม้อ่อนแอแปรเปลี่ยน
ทำทุกอย่างใจเพียรเพื่อนักเรียน	ดุจเปลวเทียนด้านลม
คนจะมาเป็นครู	ต้องให้รู้ว่าใจสู้หรือเปล่า
ใครจะมาเป็นครูอยู่บ้านไกล	ปรับตัวได้หรือเปล่า
หากแม้มีวเมาคความโก้หรู	ไม่เหมาะเป็นครูบ้านนา
คนที่เป็นครูสอน	พึงสังวรณเอาไว้เถิดว่า
คนที่เด็กบูชาคือเรา	อย่าบังเสาโรงเรียนกิน

การประชุมกลุ่มเรื่องความเหมาะสมของหลักสูตรประถมศึกษา และแนวโน้มในอนาคต

การประชุมกลุ่มทั้ง ๓ กลุ่ม แบ่งเป็น ๒ ประเภท ประเภทแรกมี ๖ กลุ่ม เป็นกลุ่มตามโครงสร้างของหลักสูตร ได้แก่ กลุ่มภาษาไทย คณิตศาสตร์ สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สร้างเสริมลักษณะนิสัย การงานและพื้นฐานอาชีพ ภาษาอังกฤษ ส่วนประเภทหลังเป็นกลุ่มพิเศษ ๑ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มการศึกษาตลอดชีวิต การประชุมกลุ่มดำเนินไปตามขอบเขตของประเด็นอภิปรายดังนี้

ก. ประเด็นอภิปรายสำหรับกลุ่มตามโครงสร้างของหลักสูตร (กลุ่มที่ ๑-๖)

๑. ความเหมาะสมของหลักสูตรประถมศึกษา ในเรื่องต่อไปนี้

๑.๑ อัตรเวลาเรียน

๑.๒ จุดหมาย หลักการ โครงสร้างของหลักสูตร

๑.๓ เนื้อหาสาระ

๑.๔ กระบวนการเรียนการสอน

๑.๕ การวัดผลและประเมินผล

๑.๖ สื่อการสอน

๒. ปัญหาสำคัญที่ควรแก้ไขในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ (โปรดระบุทั้งด้านหลักสูตรและการใช้หลักสูตร) และแนวทางในการแก้ไข

๓. สาระและรูปแบบของหลักสูตรประถมศึกษาในอนาคต

ข. ประเด็นอภิปรายของกลุ่มพิเศษ (กลุ่มที่ ๗)

๑. แนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

๒. ระบบคู่ขนานระหว่างการศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียน และวิธีจัดดำเนินการที่ประสานสัมพันธ์กัน

สรุปการประชุมกลุ่ม

กลุ่มประสบการณ์ทั้ง ๕ ตามโครงสร้างของหลักสูตร ได้แก่ กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มประสบการณ์พิเศษนั้น มีความเหมาะสมในเรื่องอัตรเวลาเรียน จุดมุ่งหมาย และโครงสร้างเนื้อหา ยกเว้นกลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ที่เวลาเรียนน้อยไป

ส่วนรายละเอียดเนื้อหาที่บรรจุไว้ในตัวหลักสูตร แผนการสอน คู่มือครู และหนังสือเรียนทุกกลุ่มประสบการณ์ต้องลดเนื้อหาและปรับปรุงรายละเอียดให้ชัดเจนและทันกับความเปลี่ยนแปลง

ในเรื่องกระบวนการเรียนการสอน รวมทั้งการวัดผลประเมินผลที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ นั้น ยังทำไม่ได้ตามหลักการและเป้าหมายของหลักสูตร ต้องหาแนวทางแก้ไขและช่วยครู ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญในเรื่องดังกล่าวให้มีความพร้อมมากขึ้น

สำหรับแนวโน้มของการจัดการศึกษาระดับประถมที่เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สมบูรณ์ในตัวเองนั้นคงเป็นไปได้ยากเนื่องด้วยเวลา และทรัพยากรจำกัด จึงควรใช้การศึกษานอกระบบเข้ามาช่วย โดยจัดแบบให้คู่ขนานกันไประหว่างการศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียน

รายละเอียด

ผลการประชุมกลุ่มมีดังนี้

กลุ่มที่ ๑ ภาษาไทย

รายนามผู้ร่วมประชุม

๑. นายสวัสดิ์ จงกล	ที่ปรึกษา
๒. นางอารมณี เพชรชื่น	ประธาน
๓. นางวันเพ็ญ สุทธากาศ	เลขานุการ
๔. นายบันลือ พุกกะวัน	สมาชิก
๕. นางวรรณิ์ โสมประยูร	สมาชิก
๖. นายบรรเทา กิตติศักดิ์	สมาชิก
๗. ว่าที่ ร.ต.นิยม เสรีรัตน์	สมาชิก
๘. นางสาวจันทร์แรม เจริญวงศ์	สมาชิก
๙. นางสาววรรณิ์ สุนทรเวช	สมาชิก
๑๐. นางสาวสุชาดา วงศ์จักร	สมาชิก
๑๑. นางมลิวัดย์ นุพศิริกุล	สมาชิก
๑๒. นางวรรณิ์ พรหมบุรณย์	สมาชิก
๑๓. นายสุระ ดามาพงษ์	สมาชิก
๑๔. นางสุนิย์ วิจัยเสรมณีกิจการ	สมาชิก
๑๕. นายวิรัช ้วยวุฒิ	สมาชิก
๑๖. นางสุชาดา ้วยวุฒิ	ผู้ประสานงาน กรมวิชาการ
๑๗. นายสุชาติ วงศ์สุวรรณ	ผู้ประสานงาน กรมวิชาการ

สรุปผลการประชุม

ที่ประชุมได้อภิปรายประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรและปัญหาการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสรุปผลได้ดังนี้

๑. ความเหมาะสมของหลักสูตร

...หลักสูตรภาษาไทย ในเรื่องอัตราเวลาเรียน จุดหมาย หลักการ โครงสร้าง เนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล ตลอดจนสื่อการสอนมีความเหมาะสมเพียงไร

๑.๑ จุดประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมดีแล้ว แต่ควรเติมข้อความว่า “ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ และยังเป็นเครื่องมือในการสร้างเอกภาพของชาติ” ลงในจุดประสงค์ของภาษาไทยเพื่อให้ชัดเจน และควรแก้ไขถ้อยคำของจุดประสงค์หลักสูตรในข้อความว่า “เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอันจะนำไปสู่ชีวิตที่ผาสุกในสังคม” โดยแก้คำว่า “ผาสุก” เป็น “สงบสุข” ให้สอดคล้องกับหลักสูตร

๑.๒ อัตราเวลาเรียน สมควรเพิ่มอัตราเวลาเรียนภาษาไทยในทุกระดับชั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ให้มีเวลาเรียนเพิ่มอย่างน้อยวันละ ๑ ชั่วโมง

๑.๓ เนื้อหาสาระ ที่ประชุมมีความเห็นว่า เนื้อหาภาษาไทยในทุกระดับชั้น เขียนเหมือนกันหมดเช่น “การประสมอักษรเป็นคำง่าย ๆ การอ่านแบบแจกลูกสะกดคำในมาตราต่าง ๆ การผันอักษร การอ่านคำควบกล้ำ การอ่านอักษรนำ การอ่านเครื่องหมายต่าง ๆ ที่จำเป็นและเหมาะสมกับระดับชั้น” ควรระบุว่าจะสอนมาตราตัวสะกดอะไร ผันอักษรอะไร คำควบกล้ำใด เพื่อให้สอดคล้องกับการเขียนหนังสือเรียนและการวัดผลตามจุดประสงค์รวมทั้งการจัดลำดับชั้นการเรียนรู้ด้วย

๑.๔ กระบวนการเรียนการสอนในแผนการสอนยังมีจุดอ่อนเกี่ยวกับการฝึกทักษะ เช่น การย่อความ การเขียน เป็นต้น ทำให้เด็กขาดทักษะในเรื่องดังกล่าว

๑.๕ การวัดผลและประเมินผล การวัดผลตามจุดประสงค์ใน ป.๐๒ ในแต่ละระดับชั้นมีจุดประสงค์มากเกินไป บางจุดประสงค์สมควรตัดออกได้ เช่น จุดประสงค์ที่ ๒๘ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ดังนั้นควรจะได้พิจารณาทบทวนจุดประสงค์การเรียนรู้ที่สำคัญและเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ด้านภาษาไทยมากกว่าสิ่งปลีกย่อยซึ่งไม่เป็นพื้นฐานของการเรียนภาษาไทย และควรจะได้พิจารณาจุดประสงค์การเรียนรู้พื้นฐานที่เป็นลำดับขั้นของการเรียนภาษาไทยมากกว่า นอกจากนี้ควรกำหนดจุดประสงค์ย่อยใน ป.๐๒ ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรด้วย

๑.๖ ด้านสื่อการสอน ที่ประชุมได้มีความคิดเห็นดังนี้

๑.๖.๑ ควรปรับคู่มือการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรและบทเรียนในหนังสือเรียน คู่มือการสอนยังมีทักษะการอ่านเพื่อหาความรู้ ย่อความ ทักษะการอ่านเพื่อวิเคราะห์หิวใจน้อยไป เน้นแต่การอ่านเพื่อความเพลิดเพลินและอ่านจับใจความเป็นส่วนมาก

๑.๖.๒ หนังสือเรียน สมควรลดบทเรียนลงในทุกระดับชั้น เพราะบทเรียนมากเกินไป ครูสอนไม่ทัน ที่ประชุมมีความคิดว่า ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ไม่ควรเกิน ๓๐ บทเรียน เพื่อจะได้สอนได้ทันกับเวลาเรียนและมีเวลาเพื่อการฝึกฝนทักษะในด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน ให้เพียงพอ ส่วนชั้นอื่นสมควรพิจารณาให้เหมาะสมด้วย

๑.๖.๓ แบบฝึกหัด ควรได้รับการปรับปรุง เพราะบางข้อไม่ก่อให้เกิดการ

พัฒนาการทางภาษา เช่น การหาตัวที่สะกดด้วย ถ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ และ ณ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ และอื่น ๆ เป็นข้อที่ควรตัดออก เพราะไม่เหมาะสมกับวัย

๒. ปัญหาการสอนภาษาไทย

...ปัญหาการสอนภาษาไทยที่สำคัญ มีอะไรบ้าง

ที่ประชุมได้พิจารณาถึงปัญหาการสอนภาษาไทยในด้านภาษาถิ่น ซึ่งเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่วนหนึ่งที่มีผลกระทบต่อ การสอนภาษาไทย และได้เสนอข้อคิดเห็นดังต่อไปนี้

๒.๑ ควรใช้ภาษาไทยกลางตลอดเวลาในการเรียนการสอน จะช่วยให้การเรียนภาษาไทยกลางดีขึ้น เพราะนักเรียนรู้ภาษาถิ่นในครอบครัวและในชุมชนอยู่แล้ว จึงไม่ควรนำมาพูดในห้องเรียน

๒.๒ บางท้องถิ่นที่พูดภาษาถิ่นอื่น เช่น ภาษาชาวเขา ภาษาเขมร ภาษาส่วย ฯลฯ ครูควรใช้เวลาในการวางพื้นฐานภาษาไทยกลางให้แก่ นักเรียนระยะหนึ่งจะเน้นการเตรียมความพร้อมจึงมีความสำคัญ จึงต้องมีแผนการเตรียมความพร้อมด้านภาษา จึงอาจใช้เวลามากขึ้นในการสอนเด็กบางท้องถิ่น

๓. หลักสูตรภาษาไทยในอนาคต

...หลักสูตรภาษาไทยในอนาคตควรจะเป็นอย่างไร

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรภาษาไทย มีดังนี้

๓.๑ สมควรจะได้มีนักวิชาการทางด้านภาษาศาสตร์ นักจิตวิทยา นักการศึกษา และครูผู้สอนช่วยตรวจสอบหลักสูตรภาษาไทยอีกครั้ง เพื่อให้ถูกต้องตามหลักการเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาไทย และสอดคล้องกับจิตวิทยาการเรียนรู้และทฤษฎีการสอนภาษา

๓.๒ การปรับปรุงหลักสูตรภาษาไทย ควรจะได้คำนึงถึงสื่อประกอบการสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะทางภาษาของนักเรียนให้มากขึ้น เช่น หนังสืออ่านประกอบ บัตรงาน บัตรคำ เป็นต้น รวมทั้งแนวทางการใช้สื่อเหล่านี้ประกอบการสอนให้มีประสิทธิภาพด้วย

๓.๓ การปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๑ นั้น คงจะต้องใช้เวลา ฉะนั้นในระยะอันใกล้นี้จึงควรจัดหาสื่อ เช่น แบบฝึกจากโรงเรียนต่าง ๆ ที่ใช้ได้ผลดีแล้ว รวมทั้งสร้างแบบฝึกขึ้นใหม่ เพื่อเสนอแนะแก่ครูเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๓.๔ ควรจัดทำข้อทดสอบวินิจฉัยทางการเรียนภาษาไทย รวมทั้งข้อทดสอบความพร้อม รวมทั้งสื่อสำหรับการสอนซ่อมเสริมตามข้อบกพร่องที่ค้นพบ

๓.๕ หนังสือเรียนน่าจะได้รับการปรับปรุงเรื่องภาพให้ชัดเจน เช่น ประถมศึกษาปีที่

๑-๓ นักเรียนชอบภาพล้อของจริง นอกจากนี้ควรนำคำพื้นฐานมาพิจารณาแต่งหนังสือเรียนภาษาไทยซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนอ่านหนังสือได้ดีขึ้น เพราะคำพื้นฐานเหล่านี้ผ่านการวิเคราะห์หิวจัยมาแล้ว

กลุ่มที่ ๒ คณิตศาสตร์

รายนามผู้ร่วมประชุม

๑. นางจารุณี สุตะบุตร	ที่ปรึกษา
๒. นายศรีเริญ ดวงสะอาด	ประธาน
๓. นางภัทรกุล จริยวิทยานนท์	เลขานุการ
๔. นางปิยวดี วงษ์ใหญ่	สมาชิก
๕. นางสาวประสงค์ ปิ่นจินดา	สมาชิก
๖. นายศักดิ์ คำประไพ	สมาชิก
๗. นางทองหล่อ แก้วประยูร	สมาชิก
๘. นางลำพอง จันทร์ถาวร	สมาชิก
๙. นายกำพล กัลยาณสุข	สมาชิก
๑๐. นางมาลินี ฝโลประการ	สมาชิก
๑๑. นายประสาท สอ้านวงศ์	สมาชิก
๑๒. นางรัตนา ฤชาฤทธิ์	สมาชิก
๑๓. นางโยทะกา แก้วปลั่ง	สมาชิก
๑๔. นายวิโรจน์ ศรีโกคา	สมาชิก
๑๕. นายประสพ จันทเขต	ผู้ประสานงาน กรมวิชาการ
๑๖. นางสาวเสาวคนธ์ อรุณรัตน์	ผู้ประสานงาน กรมวิชาการ
๑๗. นางภาวนี ชำรงเลิศฤทธิ์	ผู้ประสานงาน กรมวิชาการ

สรุปผลการประชุม

ที่ประชุมอภิปรายประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรและปัญหาการจัดหลักสูตรคณิตศาสตร์ ตลอดจนแนวโน้มของหลักสูตรในอนาคต ซึ่งสรุปผลการประชุมได้ดังนี้

๑. ปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้

...ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับผลการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้น ป.๖ ในวิชาคณิตศาสตร์ที่ค่อนข้างต่ำ

๑.๑ ข้อสังเกต ในการประเมินคุณภาพดังกล่าวใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพเที่ยงตรงหรือไม่ วัดเนื้อหาตรงกับหลักสูตรหรือไม่ และเวลาที่ทำการทดสอบนักเรียนนั้น นักเรียนเรียนจบทุกบทแล้วหรือไม่ นอกจากนั้นที่ประชุมยังให้ข้อสังเกตว่า ในการวัดผลการเรียนให้นำคะแนนภาษาไทยมารวมกับคณิตศาสตร์ แต่เมื่อประเมินคุณภาพกลับแยกเป็นรายวิชาจึงไม่สอดคล้องกัน

๑.๒ สาเหตุของการที่ผลการประเมินคุณภาพนักเรียนประถมศึกษาปีที่ ๖ วิชาคณิตศาสตร์ค่อนข้างต่ำสรุปดังนี้

๑.๒.๑ สาเหตุที่เกี่ยวกับตัวนักเรียน

๑) ขาดความรู้พื้นฐาน เช่น เรื่องการคูณ การหาร เพราะเวลาเรียนมีน้อย จึงไม่มีเวลาฝึกทักษะ เรื่องการหารมีหลายวิธีเกินไป นักเรียนเลือกใช้ไม่ถูก

๒) ขาดการซ่อมเสริมที่ดี

๑.๒.๒ สาเหตุที่เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร

๑) การเลื่อนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑, ๓, ๕ นักเรียนที่ได้ระดับคะแนน ๐ ก็ได้เลื่อนชั้น เมื่อนักเรียนมีพื้นฐานในชั้นก่อนไม่ดี เมื่อมาเรียนเพิ่มในชั้นที่สูงขึ้นก็ทำให้เรียนได้ไม่ดีขึ้นเรื่อย ๆ

๒) ระเบียบวิธีวัดผล

การให้ผ่านเกณฑ์ ๘๐ เปอร์เซนต์ ของจุดประสงค์ทั้งหมด ยังไม่เหมาะสม ควรเป็น ๖๐ เปอร์เซนต์ ของแต่ละจุดประสงค์ เพราะในวิชาคณิตศาสตร์จุดประสงค์ทุกจุดประสงค์สำคัญและเป็นพื้นฐานของจุดประสงค์อื่น ๆ ด้วย

การกำหนดจุดประสงค์ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ และในคู่มือครูไม่เหมือนกัน ทำให้มีปัญหาในทางปฏิบัติ

๓) ครูไม่มีเวลาซ่อมเสริม เพราะจำนวนนักเรียนต่อห้องมาก และก็มีนักเรียนตกมาก เด็กขาดเรียนมาก ทำให้จัดซ่อมเสริมได้ยาก

๔) เอกสารเสริมหลักสูตรขาดแคลน

๕) เวลาเรียนของโรงเรียนจำนวนมาก ไม่ครบ ๒๐๐ วัน

๑.๒.๓ สาเหตุเกี่ยวกับหลักสูตร

เวลาเรียนโดยเฉพาะคณิตศาสตร์ของชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ มีน้อย หรือเป็นเพราะหลักสูตรมีเนื้อหามากเกินไป

๑.๒.๔ สาเหตุเกี่ยวกับครู

ครูขาดความรู้คณิตศาสตร์และความเข้าใจถึงความสำคัญของการสอนให้นักเรียนมีความเข้าใจในความคิดรวบยอด (Concept) ทางคณิตศาสตร์

๒. หลักสูตรคณิตศาสตร์ในอนาคต

...หลักสูตรคณิตศาสตร์ในอนาคตควรเป็นอย่างไร

ควรทบทวนเนื้อหาสาระที่จัดให้นักเรียนระดับประถมศึกษาเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ว่าเหมาะสมหรือไม่ ยังเป็น “พื้นฐาน” และมากเกินไปหรือไม่ และควรกำหนดเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ สำหรับความรู้ความสามารถของนักเรียนในวิชาคณิตศาสตร์

๓. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

๓.๑ ควรติดตามประเมินผล และช่วยเหลือครูทางด้านวิชาการเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอ

๓.๒ ควรมีการประสานงานระหว่างหน่วยพัฒนาหลักสูตรและหน่วยงานผลิตครู เพื่อให้ได้ครูที่สามารถสอนได้ตามหลักสูตร

๓.๓ ควรให้สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นหน่วยงานเดียวที่ดูแลเรื่องการผลิตวัสดุและเอกสารหลักสูตรวิชาคณิตศาสตร์ เพื่อความเป็นเอกภาพของหลักสูตรของชาติ

๓.๔ ควรมีข้อสอบมาตรฐานที่จะใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาวิชาคณิตศาสตร์

๓.๕ ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ เพื่อนำไปปรับปรุงหลักสูตรวิชาคณิตศาสตร์ในอนาคต

กลุ่มที่ ๓ สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

รายนามผู้ร่วมประชุม

๑. นางสาวเอิบบุญ สุทธิประภา	ที่ปรึกษา
๒. นายวิจิตร สินศิริ	ประธาน
๓. นางธนาลัย สุขพัฒน์ธี	เลขานุการ
๔. นางนวลเพ็ญ วิเชียรโชติ	สมาชิก
๕. นางสาวทิพย์พรรณ นพวงศ์ ณ อยู่ธยา	สมาชิก
๖. นางสมจิตต์ สวชนไพบุลย์	สมาชิก
๗. ว่าที่ ร.ต.สวัสดิ์ ดวงจันทร์	สมาชิก
๘. นายวิรัตน์ นรินทร์	สมาชิก
๙. นางปรานี ชูแผน	สมาชิก
๑๐. นางทวายน้อยประไพ	สมาชิก
๑๑. นางพรรณี คุจดา	สมาชิก
๑๒. นางพัชรดา จิรายุกุล	สมาชิก
๑๓. นางสาวเดือนใจ นาคะตะ	สมาชิก
๑๔. นายธำรง ชูทัพ	สมาชิก
๑๕. นางปฏิพัทธ์ สุวรรณสร	สมาชิก
๑๖. นางสมปอง อึ้งสกุล	สมาชิก
๑๗. นางประไพพรรณ โกศัยสุนทร	สมาชิก
๑๘. นางอัปสร มีสิงห์	สมาชิก
๑๙. นางสาวกนกรัตน์ ชาญกว้าง	สมาชิก
๒๐. นายไพบุลย์ แจ่มพงษ์	สมาชิก
๒๑. นางสาวเพราพรรณ โกมลมาลย์	ผู้ประสานงาน กรมวิชาการ
๒๒. นายดวงชัย ผลชีวิน	ผู้ประสานงาน กรมวิชาการ
๒๓. นางสาวนิรมล โสรเนตร	ผู้ประสานงาน กรมวิชาการ

สรุปผลการประชุม

ที่ประชุมได้อภิปรายประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตร ปัญหาการจัดการเรียนการสอน และสรุปผลการประชุมดังนี้

๑. ความเหมาะสมของหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

...หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในเรื่องอัตราเวลาเรียน จุดหมาย หลักการ โครงสร้าง เนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลตลอดจนสื่อการสอนมีความเหมาะสมเพียงไร

๑.๑ อัตราเวลาเรียน สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เหมาะสมแล้ว แต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เนื่องจากเนื้อหามาก จึงทำให้ดูเสมือนว่า เวลาเรียนน้อยไป แนวทางแก้ไขอาจทำได้ ๓ ลักษณะ คือ

ก. ปรับเนื้อหาให้น้อยลง

ข. เพิ่มอัตราเวลาเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

ค. จัดวิธีสอนใหม่ให้ทันเวลาที่กำหนดไว้เดิม

๑.๒ สำหรับจุดประสงค์กลุ่มประสบการณ์นี้ เหมาะสมแล้ว ส่วนความคิดรวบยอด/หลักการบางแห่งยังไม่ชัดเจน สมควรปรับปรุงในแง่ภาษาเพื่อให้คนทั่ว ๆ ไปอ่านแล้วเข้าใจทันที ในแง่โครงสร้างของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ที่ประชุมเสนอว่า

ก. ในสาระที่เป็นวิทยาศาสตร์ น่าจะนำเทคโนโลยีมาสอดแทรกไว้

ข. น่าจะจัดลักษณะบูรณาการที่อำนวยความสะดวกแก่ครูผู้สอนมากกว่านี้

๑.๓ เนื้อหาสาระในแผนการสอน น่าจะได้จัดขอบข่ายเนื้อหาในเรื่องเดียวกันของแต่ละชั้นให้ละเอียดชัดเจนและเหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็กและต้องสามารถนำเด็กไปสู่ความคิดรวบยอด/หลักการได้ เพราะถ้าไม่ทำเช่นนั้น เนื้อหาสาระของเรื่องเดียวกันในประถมศึกษาปีที่ ๓ อาจมากกว่าในประถมศึกษาปีที่ ๔ เนื่องจากครูผู้สอนกำหนดเอาเอง

๑.๔ กระบวนการเรียนการสอนหย่อนในทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สาเหตุสำคัญอาจมาจากครูซึ่งไม่เข้าใจการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ข้อเสนอแนะจากที่ประชุม คือ

ก. จัดอบรมครูประจำการให้เข้าใจหลักการของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งสามารถใช้ได้ในการเรียนทุกวิชา ไม่ใช่เฉพาะวิทยาศาสตร์เท่านั้น

ข. ผลิตสื่อการเรียนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มากขึ้น และแจกจ่ายให้ทั่วถึงทุกโรงเรียน

ค. กิจกรรมที่มีอยู่ในแผนการสอนควรเพิ่มตัวอย่างคำถามให้มากขึ้น

๑.๕ สื่อการเรียนการสอน ที่ประชุมเห็นว่ามีเพียงพอแล้ว แต่อุปกรณ์บางอย่าง โดยเฉพาะทางด้านวิทยาศาสตร์ เช่น สารเคมีบางชนิดครูใช้ไม่เป็น เพราะพื้นฐานความรู้ไม่เพียงพอ ที่ประชุมเสนอว่า

ก. ควรจัดทำคู่มือการใช้อุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ให้ละเอียด

ข. ควรเสนอสื่อการเรียนการสอนให้หลากหลายพอที่ครูจะได้เลือกใช้ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

ค. ควรเสนอสื่อการเรียนการสอนที่เป็นของจริงให้มากที่สุด

ง. เดิมกระทรวงศึกษาธิการ มีหลักการไม่ให้มีแบบเรียนสำหรับกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ต่อมาภายหลังเกิดปัญหาในเรื่องการจัดการเรียนการสอน จึงให้มีแบบเรียนสำหรับกลุ่มประสบการณ์ขั้น ซึ่งบริษัทเอกชนก็ได้ผลิตหนังสือแบบเรียนของกลุ่มประสบการณ์ขั้นขึ้นมาด้วย และโรงเรียนหลายแห่งก็เลือกใช้ จึงอยากให้กระทรวงศึกษาธิการ ทบทวนหลักการในเรื่องนี้คือจะยังคงหลักการเดิมหรือไม่ ขณะเดียวกัน กรมวิชาการควรผลิตชุดการสอนแจกจ่ายให้โรงเรียนเป็นตัวอย่าง โดยเฉพาะในเรื่องที่โรงเรียนไม่สามารถหาข้อมูลได้

จ. จัดอบรมครูให้รู้จักสร้างชุดการสอนขึ้นเอง

๑.๖ การวัดผลและประเมินผล เนื่องจากครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินผลเองตามจุดประสงค์การเรียนรู้ จึงไม่มีปัญหา แต่เครื่องมือวัดผลที่ครูสร้างเองอาจไม่มีคุณภาพพอ ที่ประชุมจึงเสนอว่า

ก. กรมวิชาการควรผลิตเครื่องมือวัดผลและประเมินผล พร้อมทั้งคู่มือการใช้ ควรเน้นด้าน Affective Domain และ Psychomotor Domain ด้วย เพื่อช่วยให้ครูพัฒนาเด็กให้เกิดศักยภาพในการเรียนรู้มากขึ้น อาจทำในหลายรูปแบบ เช่น เด็กประเมินตนเอง ประเมินระหว่างเพื่อน ครูประเมินเด็ก ผู้ปกครองประเมินเด็ก เป็นต้น

ข. ในทางปฏิบัติ ขณะที่ทำแผนการสอน ควรสร้างเครื่องมือวัดผลไปพร้อม ๆ กันโดยบุคลากรกลุ่มเดียวกัน

ค. ถ้าเป็นไปได้ ควรหาทางอบรมครูให้รู้จักการวัดผล/ประเมินผลที่เป็น formative evaluation

ง. ควรปรับปรุงจุดประสงค์ใน ป.๐๒ ให้เน้นด้านปฏิบัติมากขึ้น

๒. หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในอนาคต

...แนวโน้มหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในอนาคตควรเป็นอย่างไร

๒.๑ หลักสูตรในอนาคตควรมีหลักการว่า “เป็นพลเมืองดี มีความรู้คู่คุณธรรม นำสังคม”

๒.๒ ที่ประชุมเห็นว่า ถ้าใช้นิยามตามหลักสากลแล้ว หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริม-
ประสบการณ์ชีวิตยังไม่บูรณาการอย่างแท้จริง แต่เท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ครูก็พอจะรับหลักการ
และนำไปปฏิบัติได้ จึงยังไม่อยากให้เปลี่ยนแปลง

กลุ่มที่ ๔ สร้างเสริมลักษณะนิสัย

รายนามผู้ร่วมประชุม

(กลุ่ม ก)

๑. นายศิริ ศิริบุตร	ที่ปรึกษา
๒. ม.ร.ว.สุรวัช ศรีธวัช	ประธาน
๓. นางสาวจันทนา ตั้งสุวรรณพานิช	เลขานุการและผู้ประสานงาน กรมวิชาการ
๔. นายวิชัย วงษ์ใหญ่	สมาชิก
๕. นายแสงชัย สิงห์วิบูลย์	สมาชิก
๖. นางอาภรณ์ มนตรีศาสตร์	สมาชิก
๗. นายวินัย ใจมั่น	สมาชิก
๘. นายวินัย โพธิ์งาม	สมาชิก
๙. นางวิริยา เพชรราเวช	สมาชิก
๑๐. นางโยทะกา แก้วปลั่ง	สมาชิก
๑๑. นางสาวทรัพย์สิน ปกัรณะ	สมาชิก
๑๒. นายพิพัฒน์ ระเบียบ	สมาชิก
๑๓. นางจิตรา ทองเกิด	สมาชิก
๑๔. นายชนานันต์ จอมมณี	สมาชิก

(กลุ่ม ข)

๑. นายศิริ ศิริบุตร	ที่ปรึกษา
๒. นายสมพงษ์ พลະสุรย์	ที่ปรึกษา
๓. นายศักดิ์ชาย ทัพสุวรรณ	ประธาน
๔. นางอัมพร ณ เชียงใหม่	เลขานุการ
๕. นายวีระยุทธ วิเชียรโชติ	สมาชิก
๖. นางอรพินท์ องค์กรกูล	สมาชิก
๗. นายพิพิธพร แก้วมุกดา	สมาชิก

๘. นายไพฑูรย์ จัยสิน	สมาชิก
๙. นายพยุง สุขสังวร	สมาชิก
๑๐. นางกัลยา สุนิล	สมาชิก
๑๑. นายวัชระ อุทธา	สมาชิก
๑๒. นายเสนีย์ พิทักษ์อรณพ	สมาชิก
๑๓. นางสาวยุพิน ธชาศรี	สมาชิก
๑๔. นายธำรงค์ศักดิ์ ธำรงเลิศฤทธิ	สมาชิก
๑๕. นางสาวจำเริญ โห้ไทย	ผู้ประสานงาน กรมวิชาการ
๑๖. นางสาวภา นาคทอง	ผู้ประสานงาน กรมวิชาการ

สรุปผลการประชุม

ที่ประชุมได้อภิปรายประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตร ปัญหาสำคัญ และแนวโน้มของหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยในอนาคต สรุปผลการประชุมได้ดังนี้

๑. ความเหมาะสมของหลักสูตร

...หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยในเรื่องอัตราเวลาเรียน จุดหมาย หลักการ โครงสร้าง เนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล มีความเหมาะสมเพียงใด

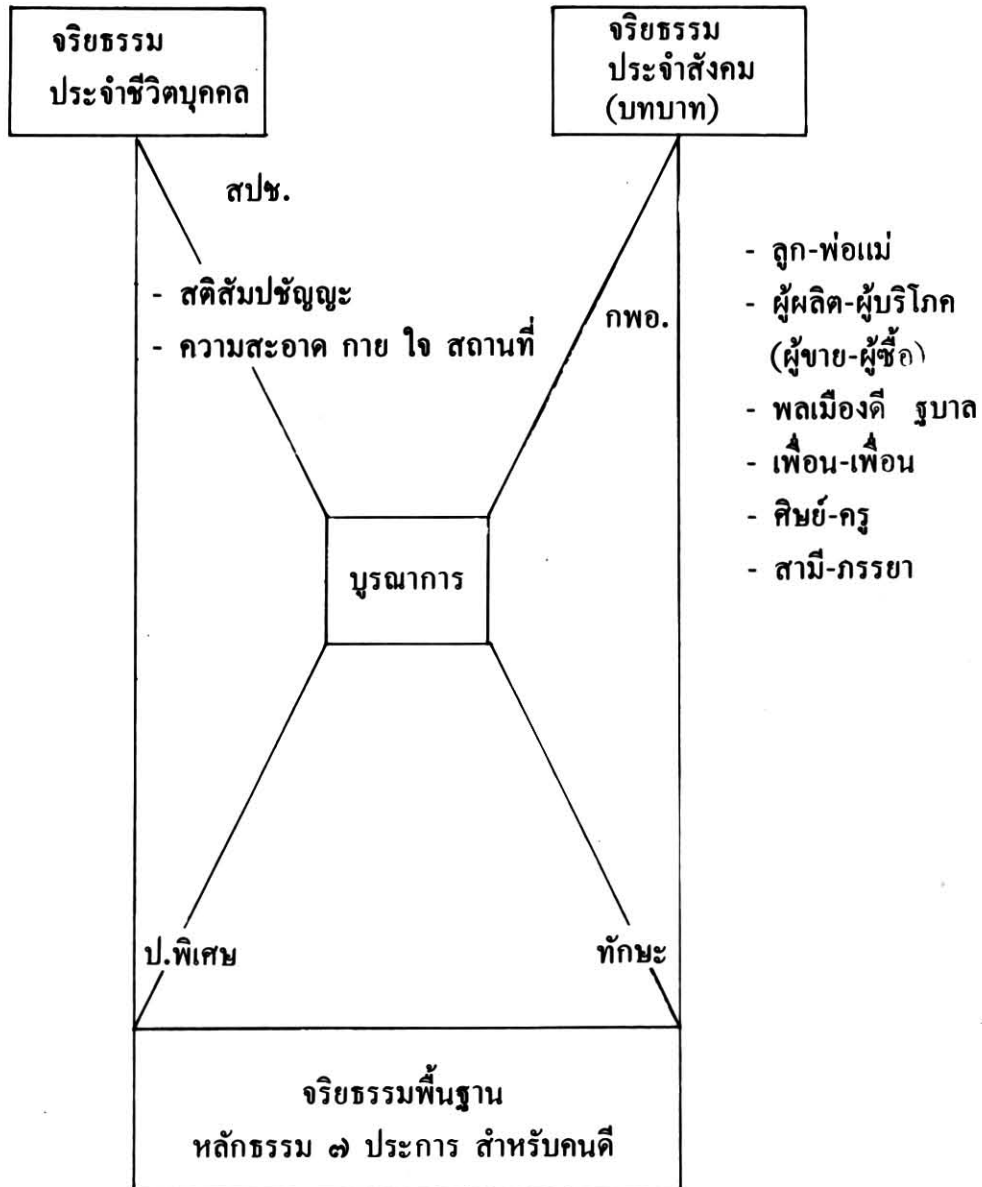
- ๑.๑ อัตราเวลาเรียนควรปรับให้เหมาะสมกับเนื้อหาทั้งหมด
- ๑.๒ เรื่องของจุดหมาย หลักการ และโครงสร้าง เหมาะสมดีแล้ว
- ๑.๓ เนื้อหาสาระควรปรับปรุงดังนี้

จริยศึกษา

๑) เนื้อหาทางด้านพุทธศาสนาโดยตรงที่ไม่มีอยู่ในจริยศึกษานั้น ที่ประชุมเห็นว่ายังไม่ควรนำมาใส่ไว้ในจริยศึกษา เพราะมีอยู่แล้วในหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เช่น วันสำคัญทางศาสนา และยังมีเรื่องของศาสนาอื่นไว้ด้วย ทั้งนี้เพื่อมิให้เกิดความขัดแย้งทางด้านศาสนา แต่ควรบีบให้นำขึ้นมามีอีกหน่วยหนึ่งก่อนที่จะสอนคุณธรรม เช่น หน่วย “ศาสนากับการเป็นคนดี”

๒) คุณธรรม ๓๐ ข้อ ในจริยศึกษา ควรปรับปรุงให้ลดน้อยลง หรือคงเนื้อหาไว้ทั้งหมด แต่รวมคุณธรรมให้เป็นหมวดหมู่ เน้นให้เห็นจริยธรรมพื้นฐาน เช่น จริยธรรมในการเป็นคนดี ควรรวมคุณธรรม ๓๐ ข้อ ไว้ในหลักสูตรสำหรับคนดี (สัปปุริสธรรม)

ผังแผนภูมิต่อไปนี้

ศิลปศึกษา

งานसान งานถักทอ งานประดิษฐ์ ซึ่งมีความซ้ำซ้อนกับกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ให้อยู่ในที่เดียวกัน และให้สอนแบบบูรณาการ ถ้านำไปไว้ในกลุ่มการทำงานฯ ซึ่งเน้นขั้นตอนการทำงาน ควรเน้นความคิดสร้างสรรค์ให้ศิลปะด้วย หรือหากกิจกรรมใหม่ที่เป็นความคิดสร้างสรรค์มาไว้ในศิลปะก็ได้

พลศึกษา

๑) ที่ประชุมมีความเห็นในเรื่องเนื้อหาของพลศึกษาต่างกัน ครูคนเดียวที่สอนทุกวิชาเห็นว่าเนื้อหาดีมาก แต่ครูพลศึกษาเห็นว่าเนื้อหาเหมาะสมแล้ว

๒) จุดประสงค์แต่ละหน่วยมีมากเกินไป

๓) เนื้อหาขมनाสติที่ครูเห็นว่าไม่เหมาะสมกับเด็กเพราะจะเกิดอันตรายแก่เด็กนั้น ไม่ควรตัดออก เพราะเป็นการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การเรียนรู้กีฬาประเภทต่าง ๆ ต่อไป ส่วนการที่จะเกิดอันตรายแก่เด็กหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับความรอบรู้ของครูผู้สอน

๔) ไม่ควรบังคับให้เรียนกีฬาประเภททีม เช่น บาสเกตบอล วอลเลย์บอล ฯลฯ แต่ควรจัดเนื้อหาให้นักเรียนเลือกเรียนตามความสนใจและความถนัด

๕) ควรตัดเนื้อหาเกี่ยวกับการเลี้ยวเสียงสัตว์ออก เพราะซ้ำซ้อนกับเนื้อหาในดนตรีและนาฏศิลป์

๖) ควรปรับปรุงหลักสูตรพลศึกษาทั้งระดับประถมและมัธยมให้สอดคล้องกัน โดยเฉพาะพลศึกษาระดับประถม ควรปรับปรุงเนื้อหาให้ครูที่มีได้เรียนพลศึกษามาโดยตรงสามารถสอนได้

ดนตรีและนาฏศิลป์

๑) จุดประสงค์ของดนตรีและนาฏศิลป์มีมาก ควรปรับปรุงโดยลดและยุบรวมจุดประสงค์เข้าด้วยกัน

๒) เนื้อหาของดนตรีและนาฏศิลป์ไม่มากเกินไป แต่ในการสอนควรคำนึงถึงสิ่งใกล้ตัวเด็ก ความคิดสร้างสรรค์ ความสนุกสนาน และควรปรับเนื้อหาทั้ง ๔ หน่วยในหลักสูตรนาฏศิลป์-ดนตรี ให้อยู่ในรูปบูรณาการ ส่วนที่บูรณาการไม่ได้ ให้แยกออกต่างหาก

๓) โน้ตสากลยากไปสำหรับเด็ก ควรปรับปรุงให้ผู้สอนเข้าใจง่าย และเหมาะสมกับวัยของเด็ก

๔) ควรพิจารณาเนื้อหาดนตรีและนาฏศิลป์ว่า มีส่วนใดบ้างที่บูรณาการกับพละ ศิลปะ จริยะ ได้

๑.๔ กระบวนการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนกลุ่มประสบการณ์นี้ยังไม่บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรโดยเฉพาะพลศึกษาและดนตรี-นาฏศิลป์ ทั้งนี้เพราะครูไม่สามารถสอนได้ เนื้อหาของทั้ง ๒ วิชาดังกล่าว ได้แก่ โน้ตสากลในนาฏศิลป์-ดนตรี และยิมนาสติกในพลศึกษา ที่เป็นเช่นนั้นเพราะครูไม่มีความถนัดจึงไม่เกิดความมั่นใจที่จะสอน นอกจากนี้ครูบางส่วนที่มีความถนัด แต่ไม่ได้รับการอบรมในเรื่องการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางของหลักสูตรประถมศึกษาศึกษามาก่อนก็ทำการสอนได้ไม่ตรงตามเป้าหมาย ฉะนั้น ควรจัดการอบรมให้แก่ครูในเรื่องนี้

๑.๕ การวัดผลและประเมินผล ที่ประชุมมีความคิดเห็นดังนี้

การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนในแผนการสอนยังไม่ชัดเจน ควรระบุว่าจะเรื่องใดจะวัดผลโดยวิธีใด และกำหนดเกณฑ์ในการวัดไว้ก่อน นอกจากนี้ การวัดผลตามจุดประสงค์ใน ป.๑๒ ในทางปฏิบัติยังไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ เพราะครูส่วนหนึ่งไม่ทำตามข้อกำหนดของการวัดผลที่วางไว้ ควรหาวิธีแก้ไขและป้องกันในเรื่องดังกล่าว

๑.๖ สื่อการสอน ที่ประชุมมีความคิดเห็นดังนี้

สื่อการสอน โดยเฉพาะเครื่องดนตรี ในรูปภาพไม่ได้บอกว่าเป็นเครื่องดนตรีอะไร ควรระบุให้ชัดเจน และภาพควรมีสีสันสวยงาม ควรจัดทำสื่อการสอนประเภทวิดีโอ เกี่ยวกับวิธีสอนดนตรีและนาฏศิลป์ ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาในเรื่องการสอนได้มาก ส่วนเทปประกอบเพลงนั้น ควรปรับปรุงให้เสียงดังและฟังชัดเจน

สำหรับสื่อการสอนพลศึกษา ควรจัดให้มีอุปกรณ์ ตลอดจนสถานที่สอนพลศึกษาที่เหมาะสม

๒. ปัญหาที่สำคัญของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

เรื่องการสอนจริยศึกษา เมื่อพิจารณาจากสภาพทั่ว ๆ ไปในสังคมแล้ว เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนยังไม่สมบูรณ์จนเป็นที่น่าพอใจ เพราะเด็กได้รับการสอนมาอย่างหนึ่ง แต่สังคมมีการประพฤติปฏิบัติอีกอย่างหนึ่ง ควรจะต้องสอนให้เด็กรู้จักพิจารณาด้วยเหตุและผล และมีความถี่ของการฝึกให้มากกว่าที่เป็นอยู่โดยให้สอดคล้องกับคาบเวลาและเนื้อหา

๓. สารและรูปแบบของหลักสูตรในอนาคต

หลักสูตรแม้จะต้องมีการปรับปรุงบ้าง แต่ก็คงจะต้องคงไว้ซึ่งหลักเกณฑ์ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ สิ่งที่จะต้องปรับเข้าหาตัวหลักสูตรก็คือ ตัวครู และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ประชุมมีข้อเสนอแนะดังนี้

๓.๑ เนื้อหาในหลักสูตรควรจะเป็นในลักษณะบูรณาการเข้าด้วยกันเป็นหน่วย

แต่ละหน่วยจะต้องมีจุดหมายหลักคือ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เน้นจริยพิสัย มีทักษะประชาธิปไตย และจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีระบบ

๓.๒ หลักสูตรพลศึกษาควรจะมุ่งปลูกฝังนิสัยรักการออกกำลังกายและมีลักษณะนิสัยที่ดีคือ มีน้ำใจเป็นนักกีฬา มีความสามัคคี อดทน รู้จักแพ้ชนะ ให้เกิดผลอย่างจริงจัง การที่จะให้บรรลุผลสำเร็จดังกล่าวอย่างแท้จริง ควรต้องมีคณะกรรมการเฉพาะเรื่อง พิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในเรื่องนี้

กลุ่มที่ ๕ การงานและพื้นฐานอาชีพ

รายนามผู้ร่วมประชุม

๑. นางสาวทวีรัสมิ์ ชนาคม	ที่ปรึกษา
๒. นางสาวอารี สันหลวี	ประธาน
๓. นางวนิดา เสาร์โสภณ	เลขานุการ
๔. นายอำนวยการ อากรชี	ผู้ช่วยเลขานุการ
๕. นายเปรี๊ยม วรรณดิ	สมาชิก
๖. นายไพบุลย์ เจริญกุล	สมาชิก
๗. นางอุไร ศรีธวัช ณ อยุธยา	สมาชิก
๘. นายสงวน องศ์ศรีกุล	สมาชิก
๙. นางประคอง สุวรรณภา	สมาชิก
๑๐. นางสุภาพ พรรณชนะ	สมาชิก
๑๑. นายทวีศักดิ์ พัวตระกูล	สมาชิก
๑๒. นางสาวปรุ่งสุกนธ์ ชูทอง	สมาชิก
๑๓. นางสาวพรพิมลเพรา กงชนะ	สมาชิก
๑๔. นางสาวปราณี สินธุ์สะอาด	สมาชิก
๑๕. นางบังอร เอี่ยมรอด	สมาชิก
๑๖. นายธีระ รัตนจันทร์	สมาชิก
๑๗. นางอารีรัตน์ วัฒนสิน	สมาชิก
๑๘. นางสาวลักณา เบญจจรรยาวงศ์	สมาชิก
๑๙. นางสาวพรเพ็ญ ปทุมศิริ	ผู้ประสานงาน กรมวิชาการ
๒๐. นางวิไล ชารส	ผู้ประสานงาน กรมวิชาการ
๒๑. นางปานทิพย์ จตุรานนท์	ผู้ประสานงาน กรมวิชาการ

สรุปผลการประชุม

ที่ประชุมได้อภิปรายประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตร ปัญหาสำคัญ และแนวโน้มของหลักสูตรกลุ่มการงานฯ ในอนาคต และสรุปผลการประชุมได้ดังนี้

๑. ความเหมาะสมของหลักสูตรและแนวโน้มในอนาคต

๑.๑ จุดมุ่งหมายของกลุ่มการงานฯ เหมาะสมหรือไม่อย่างไร

๑) ควรตัดกลุ่มการงานฯ ออกหรือไม่ ที่ประชุมเห็นว่าควรให้คงกลุ่มการงานฯ ไว้ตามเดิมเพราะ

- ก. สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
- ข. เป็นพื้นฐานในการทำงาน
- ค. เป็นการสร้างนิสัยในการทำงาน
- ง. มีกำหนดเรื่องนี้ไว้ในแผนการศึกษาชาติ
- จ. นักเรียนประมาณร้อยละ ๔๘ จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ แล้วไม่ได้

เรียนต่อต้องให้พื้นฐานทางอาชีพ

๒) จุดมุ่งหมายให้คงไว้ตามเดิม แต่ให้กรมวิชาการปรับปรุงให้เหมาะสม

๑.๒ อัตราเวลาเรียนเหมาะสมหรือไม่เพียงไร

อัตราเวลาเรียนโดยส่วนรวมทั้งกลุ่มประสบการณ์เหมาะสมดีแล้ว ควรคงไว้ตามเดิม

๑.๓ เนื้อหาเหมาะสมกับเวลา เพศ วัย เพียงไร ควรตัดอะไรและเพิ่มอะไร

- ๑) ให้ยืดหยุ่นเวลาในการสอนได้ตามความเหมาะสม
- ๒) เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมกับระดับชั้น เช่น การปะ การชุนผ้า ควรปรับให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กและขอให้กรมวิชาการปรับจากข้อมูลที่ได้จากครูที่สอน
- ๓) คาบเวลาในแต่ละงานย่อย ควรปรับให้เหมาะสมกับเนื้อหาและข้อมูลที่กรมวิชาการได้รับจากครูที่สอน

๑.๔ การจัดเนื้อหาหลักสูตรการงานฯ เป็น ๒ ส่วน คือ งานพื้นฐานและงานเลือกในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ นั้นเหมาะสมหรือไม่

การจัดเนื้อหาในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ เป็นงานพื้นฐานและงานเลือกเห็นว่าเหมาะสมแล้ว ส่วนการสอนงานเลือกที่ประชุมเสนอไว้ ๓ ประเด็น

๑) ถ้าตัดงานเลือกให้นำเวลาไปสอนเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เกี่ยวกับการงานและพื้นฐานอาชีพ

๒) ถ้าให้คงงานเลือกไว้ ให้เลือกสอนอาชีพอิสระที่มีในท้องถิ่น

๓) ให้เลือกเรียนงานเลือกจาก ๕ แขนงงานตามกำหนดเวลาในหลักสูตรเหมือนเดิม

๑.๕ การวัดผลและประเมินผลที่เหมาะสม ควรเป็นอย่างไร

๑) ให้ปรับจุดประสงค์ในแบบ ป.๑๒ ให้เหลือน้อยข้อ

๒) ให้คิดรูปแบบหรือวิธีให้ง่ายต่อผู้ปฏิบัติ

๓) การประเมินผลเด็กประถม ให้ประเมินทั้งภาคความรู้และภาคปฏิบัติ สำหรับภาคปฏิบัติจะประเมินในเรื่องกระบวนการทำงานลักษณะนิสัยและผลผลิต โดยเน้นกระบวนการทำงานให้มากกว่าผลผลิต เพื่อเน้นลักษณะนิสัยในการทำงาน

๑.๖ โครงสร้าง เนื้อหาสาระหลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ สามารถสนองจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คือทำให้ผู้เรียนมีนิสัยและพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือไม่ ที่ประชุมเห็นว่าสนองจุดมุ่งหมายของหลักสูตรคืออยู่แล้ว แต่ควรปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัย สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

๒. ปัญหาสำคัญของกลุ่มการทำงาน

๒.๑ การพัฒนาหลักสูตรกลุ่มการทำงาน ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ควรทำอย่างไรจึงจะเหมาะสมและเป็นไปได้มากที่สุด

๑) ที่ประชุมเห็นว่า ควรให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรงานเลือก

๒) ท้องถิ่นหมายถึง ระดับโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน อำเภอ จังหวัด ที่ใช้หลักสูตรนั้น (ใครทำใครใช้) ทำเสร็จแล้วเสนอเขตและกรมวิชาการ โดยใช้นโยบายพึ่งตนเอง และความสนับสนุนของกรมเจ้าสังกัด และกรมวิชาการ

๓) การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น ควรประสานงานกับ ๔ กระทรวงหลัก ๒ กระทรวงร่วมหรือองค์กรบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในท้องถิ่น

๔) เมื่อมีการปรับปรุงหลักสูตรขอให้ทำครบวงจร โดยให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการทำการใช้

๒.๒ อื่น ๆ

ตามระเบียบกระทรวงการคลัง (๒ พ.ค. ๒๕) ให้ส่งเงินรายได้บางรายการของโรงเรียนเป็นเงินรายได้ของแผ่นดินนั้น ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานของโรงเรียน ควรหาทางปรับปรุงแก้ไข

กลุ่มที่ ๖ กลุ่มประสบการณ์พิเศษ (ภาษาอังกฤษ)

รายนามผู้ร่วมประชุม

๑. นายสวัสดิ์ สุวรรณอักษร	ที่ปรึกษา
๒. นายสมยศ แม่นแยม	ประธาน
๓. นายบุญส่ง พลอยขาว	รองประธาน
๔. นายวิโรจน์ บำเพ็ญรัตน์	เลขานุการ
๕. นางสุไร พงษ์ทองเจริญ	สมาชิก
๖. นายทองพูน บุปผาพรหม	สมาชิก
๗. นางเดือนใจ แก้วโอภาส	สมาชิก
๘. นางศรีวิไล บุญยดีระณะ	สมาชิก
๙. นางกฤษยา แสงเดช	สมาชิก
๑๐. นางศรีปัญญา เจริญวิริยะภาพ	สมาชิก
๑๑. นางสาวสิริภรณ์ ศิริยานนท์	สมาชิก
๑๒. นางสาวทัศนีย์ สงวนสัตย์	สมาชิก
๑๓. นางสุภรณ์ สภาพงศ์	สมาชิก
๑๔. นางสาวสมพร จารุณี	สมาชิก
๑๕. นางศิริอร อินทร์ตลาดชุม	ผู้ประสานงาน กรมวิชาการ
๑๖. นางสาวสวาท มูลศาสตร์	ผู้ประสานงาน กรมวิชาการ
๑๗. นายพันธ์ศักดิ์ บุญญรัตน์	ผู้ประสานงาน กรมวิชาการ

สรุปผลการประชุม

ที่ประชุมได้อภิปรายประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตร ปัญหาสำคัญและแนวโน้มของหลักสูตรภาษาอังกฤษในอนาคต และสรุปผลการประชุมได้ดังนี้

๑. ความเหมาะสมของหลักสูตรภาษาอังกฤษ

๑.๑ หลักสูตรภาษาอังกฤษ ในเรื่องอัตราเวลาเรียน จุดหมาย หลักการ โครงสร้าง เนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนการสอน การวัดผล และประเมินผล มีความเหมาะสมเพียงใด

๑) อัตราเวลาเรียนที่กำหนดให้เรียนสัปดาห์ละ ๕ ชั่วโมง/วัน ๆ ละ ๑ ชั่วโมงนั้นเหมาะสมแล้ว

- ๒) จุดหมาย หลักการ โครงสร้างของหลักสูตร เหมาะสมแล้ว
- ๓) ควรปรับจุดประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหาในหลักสูตร เพื่อเป็นการแก้ปัญหาเนื้อหาสาระของหนังสือเรียนมากเกินไป
- ๔) ถ้าครูมีความพร้อมครูจะสามารถปรับกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมได้
- ๕) ควรปรับจุดประสงค์ใน ป.๑๒ ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตร

๑.๒ เนื้อหาในหนังสือเรียนภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ มากเกินไป มีทั้งหมด ๑๕ บท ควรลดจำนวนลงบ้าง จะมีวิธีการปรับอย่างไร

ที่ประชุมได้อภิปรายว่า ถึงแม้เนื้อหาจะมาก แต่การพิจารณาตัดส่วนหนึ่งส่วนใดออกจะทำให้ความรู้ที่นักเรียนได้รับไม่สมบูรณ์ ทั้งนี้เพราะกระทรวงศึกษาธิการกำหนดเนื้อหาในหลักสูตรภาษาอังกฤษไว้ ให้เรียนทักษะการฟัง พูด อ่านเขียนในขอบเขตของคำศัพท์ ๘๐๐ คำ การเขียนหนังสือเรียนก็ต้องสอดคล้องกับข้อกำหนดในหลักสูตรดังกล่าว จึงสรุปว่าให้ปรับจุดประสงค์และเนื้อหาของหลักสูตรให้เหมาะสม

สำหรับเรื่องตัวอักษรแบบเขียนที่มีปรากฏอยู่ในแบบฝึกเขียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ นั้น เป็นแบบที่ถูกต้องแล้ว

๒. ปัญหาสำคัญของวิชาภาษาอังกฤษ

๒.๑ ภาษาอังกฤษควรเป็นวิชาบังคับหรือไม่

ที่ประชุมได้อภิปรายกันอย่างกว้างขวางดังนี้

๒.๑.๑ การสอนภาษาอังกฤษแนวใหม่จะให้ผลดี จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญ คือ

- ๑) ครูพร้อม คือเรียนวิชาเอก หรือวิชาโทภาษาอังกฤษ หรือผ่านการอบรมการสอนภาษาอังกฤษหลักสูตรใหม่มาแล้ว
- ๒) นักเรียนพร้อม
- ๓) วัสดุหลักสูตรต้องให้พร้อม การเรียนการสอนจึงจะบรรลุผล

๒.๑.๒ ภาษาอังกฤษควรเป็นวิชาเลือก เพราะนักเรียนโรงเรียนที่อยู่ไกลเมืองไม่มีโอกาสได้ใช้ภาษาอังกฤษ และภาษาอังกฤษไม่ใช่ภาษาของเรา บางท่านเห็นสมควรให้ยกเลิกการสอนภาษาอังกฤษไปเลย เพราะไม่ได้สนองตอบเป้าหมายและหลักการของหลักสูตรประถมศึกษา ถ้าเลิกไม่ได้ต้องให้เป็นวิชาเลือก และไม่ควรถูกคัดเลือกบุคคลหนึ่งตัดสินใจเลือกสอนวิชานี้ แต่ควรให้คณะบุคคลเป็นผู้ตัดสินใจ โดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาสำหรับให้

โรงเรียนที่ต้องการจะเปิดสอน สรุปได้ว่าให้คงวิชาภาษาอังกฤษไว้เป็นวิชาเลือก แต่ต้องปฏิบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

๒.๒ ควรเริ่มเรียนภาษาอังกฤษในชั้นใด

ที่ประชุมได้อภิปรายกันในหลาย ๆ ด้าน สรุปได้ว่า ควรเริ่มเรียนภาษาอังกฤษในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ เหมือนเดิม

๒.๓ ครูขาดความพร้อม และไม่มีความถนัดในการสอนภาษาอังกฤษ ควรทำอย่างไร ที่ประชุมได้อภิปรายถึงวิธีการแก้ไขในเรื่องดังกล่าว ต่อไปนี้

๒.๓.๑ ดำเนินการจัดการอบรมครูสอนภาษาอังกฤษ ดังเช่นที่กลุ่มโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครทำไปแล้ว

๒.๓.๒ ดำเนินการอบรมครูสอนภาษาอังกฤษในลักษณะเชิงปฏิบัติการหรืออบรมเข้ม เพื่อเป็นการตอบสนองครูผู้สอนภาษาอังกฤษที่มีปัญหาในเรื่องภาษา และการวัดผลประเมินผล ทั้งนี้อาจจะขอความร่วมมือจากวิทยาลัยครูในส่วนภูมิภาคที่มีความเชี่ยวชาญในการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา

สรุปในเรื่องครูขาดความพร้อม แก้ไขได้โดยจัดการอบรมครูแบบเข้ม

๒.๔ การปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนการสอนในเรื่องอื่น ๆ ควรทำอย่างไร

ถ้ามีการปรับปรุงการเรียนการสอน ควรจะได้ปรับปรุงไปพร้อม ๆ กันตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา เพื่อให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน

กลุ่มที่ ๗ การศึกษาตลอดชีวิต

รายนามผู้ร่วมประชุม

๑. คุณหญิงอัมพร มีสุข	ที่ปรึกษา
๒. นายสุภรณ์ ประดับแก้ว	ประธาน
๓. นายเจริญผล สุวรรณโชติ	รองประธาน
๔. นางสาวเพ็ญสุข หวังแก้ว	เลขานุการ
๕. นายสมาน ชาติยานนท์	สมาชิก
๖. นายเค่นดวง อัมมวรินทร์	สมาชิก
๗. นางมัลลิกา นิตยาพร	สมาชิก
๘. นายสุทธิ หนูมณี	สมาชิก
๙. นายสำราญ วรรณศรี	สมาชิก
๑๐. นายวิจิตร จันทรากุล	สมาชิก
๑๑. นายนิรันดร์ สุขปรีดี	สมาชิก
๑๒. นายวิชัย เพ็ชรเรือง	สมาชิก
๑๓. นางสาวสุธามาศ สังข์ลาโพธิ์	สมาชิก
๑๔. นางสาวกฤษณา บุญเรืองรอด	สมาชิก
๑๕. นางสิริพร บุญญานันต์	ผู้ประสานงาน กรมวิชาการ
๑๖. นางรัตนาภรณ์ สุขเกษม	ผู้ประสานงาน กรมวิชาการ

สรุปผลการประชุม

ที่ประชุมได้อภิปรายประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิต และการจัดระบบคู่ขนานระหว่างการศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียนที่มีการประสานสัมพันธ์กัน สรุปผลการประชุมได้ดังนี้

- เสนอแนะการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับกลุ่มเป้าหมายแยกเป็น ๓ ระดับ คือ
 - ก่อนเข้าเรียนประถมศึกษา
 - ระหว่างเรียนประถมศึกษา
 - หลังเรียนประถมศึกษา

เริ่มตั้งแต่ที่บ้าน พ่อ-แม่ ผู้ปกครอง ไม่มีความรู้หรือไม่ได้สนใจในบุตรเท่าที่ควร หรือไม่มีเวลาที่จะช่วยเหลือเด็กได้ จึงให้ข้อเสนอแนะแต่ละระดับนี้

ระดับการศึกษา	วัตถุประสงค์	กิจกรรม	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
ก่อนการประถมศึกษา ในบ้าน	เพื่อเตรียมตัวเด็กให้มีชีวิตที่สุข สมบูรณ์ มีความพร้อมและมีประสิทธิ- ภาพที่จะรับการศึกษาก็ได้ โดยเตรียม ในด้านสุขภาพ โภชนาการ สังคม และทักษะพื้นฐานสำหรับการเรียน ในโรงเรียนประถมฯ	ให้การศึกษานในบ้านโดยการให้ความ รู้แก่พ่อแม่ ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ๑. ทางเอกสาร ๒. สื่อมวลชน ๓. สื่อทางไกล เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ๔. ให้การศึกษาโดยให้แก่เด็กที่อยู่ใน ในศูนย์เด็กต่าง ๆ เช่น ศูนย์ เด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์โภชนาการ ฯลฯ ด้วยวิธี ต่าง ๆ คือ ๑) ให้เอกสาร ๒) ให้ความรู้ผู้ดูแลเด็ก ๓) ให้สื่อต่าง ๆ เช่น ของเล่น รูปภาพ เกมการเล่นต่าง ๆ	๑. กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรุงเทพฯ- มหานคร หรือกรมวิชาการ ๒. หน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้านก่อน ประถมศึกษาในท้องถิ่น ๓. กรมการฝึกหัดครูจัดดำเนินการ ตั้งโครงการที่ทำมาแล้ว เช่น Head Start Project ทั้งนี้เพื่อจัด ปัญหาการทำงานซ้ำซ้อนกัน
ประถมศึกษา	เพื่อเสริมให้ผู้เรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์ ของการเรียนในระดับประถม- ศึกษาได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น	๑. จัดทำหนังสือหมู่บ้านให้เป็น แหล่งข้อมูลข่าวสาร	๑. หน่วยงานในกระทรวงศึกษาธิการ เช่น กรมการศึกษานอกโรงเรียน

ระดับการศึกษา	วัตถุประสงค์	กิจกรรม	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
	<p>เพื่อให้การเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา-ศึกษามีความยืดหยุ่น คล่องตัว และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น</p>	<ol style="list-style-type: none"> ๒. จัดตั้งศูนย์เด็กและเยาวชนในหมู่บ้านเพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ ช่วยพัฒนาเด็กในทุกด้าน ๓. ประสานสัมพันธ์ในการใช้บุคลากร/ทรัพยากร ร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่น ๔. ให้มีการเทียบโอนกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างในและนอกโรงเรียนได้ 	<p>กรมวิชาการ หรือสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นหน่วยประสานงานกับหน่วยงานอื่น</p> <ol style="list-style-type: none"> ๒. หน่วยปฏิบัติงานในท้องถิ่น เช่น โรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา ๓. กรมการฝึกหัดครู จัดดำเนินการโครงการ เช่น โครงการฝึกหัดครูชนบท ๔. กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
หลังประถมศึกษา	<ol style="list-style-type: none"> ๑. เพื่อการดำเนินชีวิตที่ดีในสังคม ๒. เพื่อการศึกษาต่อ 	<ol style="list-style-type: none"> ๑. จัดทำหนังสือ/ระบบจำหน่าย และแจกจ่ายหนังสือ ๒. จัดหน่วยให้การศึกษาเคลื่อนที่ ๓. จัดการศึกษาต่อเนื่อง ๔. จัดการศึกษาทางไกล และการศึกษาทางสื่อมวลชนต่าง ๆ ๕. จัดตั้งศูนย์เด็กและเยาวชน 	<ol style="list-style-type: none"> ๑. กรมการศึกษานอกโรงเรียน ประสานงานกับหน่วยงานที่จัดการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียนและหน่วยงานของอีก ๔ กระทรวงหลัก (สาธารณสุข เกษตร มหาดไทย อุตสาหกรรม) รวมทั้งองค์การเอกชน

ข้อเสนอแนะ

๑. ควรมีการประชุมสัมมนาเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันในเรื่องการจัดระบบเครือข่ายประสานงานการศึกษาตลอดชีวิตทุกรูปแบบของหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
๒. การจัดบรรจุครูและการอบรมครูควรพิจารณาให้เอื้อต่อโรงเรียนประถมศึกษาให้สามารถเลือกครูที่เหมาะสมกับหมวดวิชาที่โรงเรียนต้องการ
๓. พิจารณาการสอนของครูในทุกด้าน ให้ขวัญกำลังใจ

สรุปการสัมมนา เรื่องหลักสูตรประถมศึกษา*

การสัมมนา มีข้อคิดเห็นและประเด็นโดยสรุป ดังนี้

๑. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑

เป็นหลักสูตรที่ดีมากและดีกว่าหลักสูตรฉบับก่อน ๆ แต่มีสิ่งที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขบ้าง ได้แก่ เนื้อหา คาบเวลา เอกสารประกอบหลักสูตร การวัดผล และการบริหารหลักสูตร

๒. ผลการวิเคราะห์หลักสูตร จากประเด็นในการสัมมนาการประชุมกลุ่มย่อย

๒.๑ หลักสูตรกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ

๑) กลุ่มทักษะฯ ภาษาไทย

- ๑.๑ ให้ปรับจุดประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งมีมากเกินไป
- ๑.๒ ให้เพิ่มเวลาเรียน
- ๑.๓ กำหนดเนื้อหาแต่ละชั้นให้ชัดเจน
- ๑.๔ เพิ่มการฝึกทักษะบางอย่าง
- ๑.๕ ปรับคู่มือการสอน หนังสือเรียน เพิ่มแบบฝึก
- ๑.๖ ทำข้อทดสอบวินิจฉัยทางการเรียน/ความพร้อม และทำสื่อซ่อมเสริม
- ๑.๗ ให้มีนักภาษาศาสตร์ นักจิตวิทยา นักการศึกษา และผู้สอน ร่วมกันปรับหลักสูตร ทั้งนี้ให้คำนึงถึงสื่อที่จะใช้ตามหลักสูตร

๒) กลุ่มทักษะฯ คณิตศาสตร์

- ๒.๑ ผลสัมฤทธิ์ค่อนข้างต่ำเกิดจากสาเหตุหลายประการ
- ๒.๒ เนื้อหาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ มาก เวลาเรียนน้อย
- ๒.๓ คณิตศาสตร์สร้างปัญหาให้กับผู้ปกครองเพราะไม่สามารถสอนบุตรหลานได้
- ๒.๔ นักเรียนยิ่งเรียนยิ่งรู้น้อย ไม่อยากเรียน

๓) กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

- ๓.๑ เนื้อหามาก เวลาเรียนน้อย

*ผู้บรรยาย : ศิริ ศิริบุตร

- ๓.๒ ปรับความคิดรวบยอด/หลักการบางเรื่อง
- ๓.๓ ให้สอดคล้องเทคโนโลยีและทักษะกระบวนการเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์
- ปรับแผนการสอนให้บูรณาการได้มากขึ้น
ผลิตสื่อที่เน้นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ช่วยครู
ปรับหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียน “เป็นพลเมืองดี มีความรู้ คู่
คุณธรรม นำสังคม
- ๔) กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย
- ๔.๑ ให้มีหน่วยนำเรื่องก่อนสอนคุณธรรม คือ “ศาสนากับการเป็นคนดี”
- ๔.๒ ปรับเนื้อหาจริยธรรมไปไว้ใน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
- ๔.๓ ปรับคุณธรรม ๓๐ ข้อใหม่ และบูรณาการเข้าไปในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ กลุ่มทักษะ และกลุ่มประสบการณ์พิเศษ
- ๔.๔ บูรณาการเนื้อหาจริยศึกษา โดยจัดเป็นหน่วย อาจตัดแผนการสอนจริยศึกษาบางเรื่องออก
- ๔.๕ ปรับหลักสูตรพลศึกษาให้สัมพันธ์กันทั้งระดับประถมและมัธยม และปรับเนื้อหาให้ครูสามารถสอนได้
- ๔.๖ ปรับส่วนที่ซ้ำซ้อนในตัวหลักสูตรศิลปศึกษาเอง และที่ซ้ำซ้อนกับกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ โดยนำบางเรื่องไปไว้ในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ
- ๔.๗ ปรับจุดประสงค์เฉพาะ เป็นจุดประสงค์ปลายทาง
- ๔.๘ ปรับโน้ตสากลให้เหมาะสมกับวัย
- ๔.๙ ให้ทบทวนเรื่องการจัดกิจกรรมสร้างนิสัยว่า ควรตัดออกหรือไม่
- ๔.๑๐ ปรับแผนการสอน โดยจัดกระบวนการสอนให้เหมาะสม
- ๔.๑๑ พัฒนาครูให้สามารถสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยได้
- ๕) กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ
- ๕.๑ กงกลุ่มการงานฯ ไว้ตามเดิม
- ๕.๒ ปรับเนื้อหาให้เหมาะกับเวลาและให้ทันสมัย
- ๕.๓ เปิดโอกาสให้จัดงานเลือกได้มากขึ้น

๕.๔ ลดจุดประสงค์ใน ป.๐๒

๕.๕ ให้ท้องถิ่นมีส่วนพัฒนาหลักสูตรงานเลือกมากขึ้น

๖) ภาษาอังกฤษ

๖.๑ ให้คงไว้เป็นวิชาเลือกโดยมีเงื่อนไขและควบคุมให้มีการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด หากไม่เลือกภาษาอังกฤษ อาจเลือกอย่างอื่นแทน

๖.๒ ให้มีกรรมการปรับจุดประสงค์ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

๖.๓ อบรมครู

๒.๒ การจัดการศึกษาตลอดชีวิต แบ่งออกเป็น ๓ ระดับ

๑) ก่อนเข้าเรียนประถมศึกษา

๒) ระหว่างเรียนประถมศึกษา

๓) หลังเรียนประถมศึกษา

ก่อนเข้าเรียนประถมศึกษา

ที่บ้าน/ปฐมวัย

วัตถุประสงค์ เตรียมตัวเด็กด้านสุขนิสัย สังคมและทักษะพื้นฐานสำหรับการเรียนในระบบเพื่อให้พร้อมที่จะศึกษาต่อในระดับต่อไป

- กิจกรรม
๑. ให้การศึกษาแก่พ่อแม่ โดยใช้สื่อบุคคล สื่อมวลชน และเอกสารต่าง ๆ
 ๒. ให้การศึกษาแก่เด็กที่อยู่ในศูนย์ต่าง ๆ โดยใช้สื่อบุคคล เอกสารต่าง ๆ และของเล่นที่ช่วยพัฒนาสติปัญญา

ประถมศึกษา

- วัตถุประสงค์
๑. เพื่อเสริมให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนในระดับประถมศึกษาได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
 ๒. เพื่อให้การเรียนในระดับประถมศึกษา มีความยืดหยุ่นคล่องตัว และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น
- กิจกรรม
๑. จัดแหล่งข้อมูล/ข่าวสาร เช่น ที่อ่านหนังสือหมู่บ้าน
 ๒. จัดตั้งศูนย์เด็กและเยาวชน
 ๓. กำหนดหน่วยงานในท้องถิ่น เช่น โรงเรียน วัด ฯลฯ ให้เป็นแกนกลางในการประสานการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

๔. กำหนดหลักการในการเทียบโอนกิจกรรมการเรียนระหว่างในและนอกระบบโรงเรียน

หลังประณม

- วัตถุประสงค์ เพื่อการดำเนินชีวิตที่ดีในสังคมและเพื่อการศึกษาต่อ
- กิจกรรม
๑. จัดที่อ่านหนังสือ/ระบบจำหน่าย และแจกจ่ายหนังสือ
 ๒. จัดหน่วยให้การศึกษาเคลื่อนที่
 ๓. จัดการศึกษาต่อเนื่องรูปแบบต่าง ๆ
 ๔. จัดตั้งศูนย์เด็กและเยาวชน
- ข้อเสนอแนะ
๑. ควรทำการศึกษา/สำรวจการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกระบบของหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ ทั้งรัฐและเอกชน เพื่อขอจัดการทำงานซ้ำซ้อนและประสานการใช้ทรัพยากรร่วมกัน
 ๒. ควรจัดประชุมสัมมนาเพื่อจัดระบบเครือข่ายประสานงานการศึกษาตลอดชีวิตทุกรูปแบบ
- ๒.๓ การใช้หลักสูตรมีปัญหาอุปสรรค ดังนี้
๑. เนื้อหามาก คาบเวลาเรียนมีน้อย
 ๒. การบูรณาการการสอนยังไม่ได้ผลและสับสน
 ๓. สื่อการเรียนการสอนโดยเฉพาะแผนการสอนดีแต่ปฏิบัติได้ไม่สมบูรณ์ เพราะเนื้อหากิจกรรมมากเกินไป และแผนการสอนบางแผนไม่สอดคล้องกับหลักสูตร
 ๔. ระเบียบวัดผล จุดประสงค์การเรียนรู้ และเครื่องมือวัดผลเสนอแนะไว้ดี แต่ยังยากในการปฏิบัติ
 ๕. ครูยังไม่เข้าใจการจัดการเรียนการสอนตามแนวหลักสูตร และไม่เคยได้รับการอบรม
๖. การบริหารหลักสูตรยังไม่ครบวงจรและขาดการประสานงาน
 ๗. ขาดแคลนเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น หนังสืออ่านเพิ่มเติม หนังสือค้นคว้าและวัสดุฝึกการปฏิบัติ
๓. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตร
๑. ให้ทบทวนจุดหมาย หลักการ และโครงสร้างของหลักสูตร

๒. ให้มีหลักสูตรแกนกลางกับหลักสูตรท้องถิ่น
๓. กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำและขั้นสูงของหลักสูตร
๔. ปรับปรุงแผนการสอนและสื่อการเรียนการสอน
๕. ปรับปรุงแก้ไขปัญหาการวัดผล ไม่ควรเน้นผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้เท่านั้น
๖. เพิ่มเวลาให้แก่กลุ่มทักษะฯ ให้มาก เพราะเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้
๗. ปรับเนื้อหาของหลักสูตรเพื่อให้ครูสามารถทำได้โดยสอนเรื่องใกล้ตัว เพื่อคุณภาพชีวิตและสังคม และการแข่งขันระดับโลกตามลำดับ
๘. เนื้อหาบางเรื่องอาจตัดออกให้เรียนนอกห้องเรียนแทน
๙. ทบทวนแนวความคิดและวิธีการ ของกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพว่าควรยกเลิกหรือปรับอย่างไร
๑๐. ทบทวนเรื่องคณิตศาสตร์แนวใหม่ กับแนวเก่า
๑๑. ทบทวนเรื่องการสอนภาษาอังกฤษ
๑๒. จัดทำชุดการสอนช่วยครูรวมทั้งเครื่องมือในการสอนซ่อมเสริม
๑๓. สร้างความเข้าใจให้ตรงกันในเรื่องหลักสูตรบูรณาการ
๑๔. พัฒนาระบบการบริหารหลักสูตรและการบริหารการศึกษา ซึ่งควรมี Political และ Educational Will เพื่อให้มีแรงจูงใจ
๑๕. ให้การอบรมครู ผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้อง
๑๖. ให้ความสำคัญเรื่องกรณีพิเศษ
๑๗. เน้นการวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอน
๑๘. ประชาสัมพันธ์/ทำความเข้าใจหลักสูตร
๑๙. ให้ประสานงานกัน ลดข้อขัดตา และทบทวนการปฏิบัติงานในเชิงประจักษ์และแข่งขัน

การอภิปรายทั่วไปเรื่อง หลักสูตรประถมศึกษา*

การอภิปรายมีข้อคิดเห็นและประเด็นดังนี้

ทวีรัสมิ์ ธนาคม

การเพิ่มทักษะในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เป็นไปไม่ได้ ขอให้เพิ่มวิธีการ ซึ่งจะ
ได้ทักษะอยู่ในนั้น

เจริญผล สุวรรณโชติ

๑. การจัดหลักสูตร ต้องมองบ้านเมืองว่าเป็นอย่างไร เช่น มองว่าเป็น Micro Society
หรือ Learning Society ถ้ามองเป็น Micro Society ก็ต้องปรับบางจุดโดยยอมรับว่าความต้องการ
ของสังคมไทยอยู่ที่จุดไหน และต้องการสังคมระบบเศรษฐกิจอย่างไร ในแต่ละกลุ่มมีความสำคัญ
อย่างไร ต้องดูว่าเราจะพัฒนาสังคม พัฒนาคนและจิตใจอย่างไร หรือระบบการเมืองเราสนอง
อย่างไร การปูพื้นฐานของการเมืองให้แก่เด็กของเราจะทำอย่างไร เราดูแลรักษาเด็กให้มีการศึกษา
ตลอดชีวิตอย่างไร ควรแยกการศึกษาเป็นสองระบบหรือรวมกัน ต้องคิดและสร้างตั้งแต่ระดับ
ประถมศึกษา

๒. ตัวครูต้องสะท้อนให้เห็นการจัดการศึกษาที่สนองความต้องการของสังคม การ
ผลิตครู คิดในเรื่องนี้แค่ไหน หรือสนองความต้องการเฉพาะของคนแต่ละคน

วิจิตร จันทรากุล

๑. หลักสูตรต้องสอดคล้องกับการพัฒนาศักยภาพของคน เพื่อให้อยู่ร่วมกันในสังคม
ได้ คนแตกต่างกันในสังคม ฉะนั้นหลักสูตรควรมีเนื้อหา ๒ ส่วน คือ

๑) ส่วนที่เรียนเหมือนกัน

๒) ส่วนที่ให้เรียนแตกต่างกัน

๒. การสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ที่เป็นปัญหาคือ การสอนดนตรีซึ่งก็ไม่ยาก
การสอนต้องเริ่มต้นด้วยโน้ตก่อน ให้รู้ว่าเสียงแตกต่างกันอย่างไร มีสูง มีต่ำ แต่เราเอาคนไม่รู้
ดนตรีมาสอน ปัญหาปัจจุบันไม่มีครูดนตรีสอน เรามีนักศึกษาดนตรีแต่บรรจุนไม่ได้ เพราะไม่มี
อัตรารับ

*ผู้ดำเนินการอภิปราย : โกวิท วรพิพัฒน์

หลักสูตรฝึกหัดครูปัจจุบันสร้าง professional หลักสูตรวิทยาลัยครูแบ่งออกเป็น ๕ อย่าง

๑. ก่อนประถม
๒. ประถม
๓. มัธยม
๔. เทคนิคการศึกษา
๕. การศึกษาพิเศษ

ถ้าถือว่าครูเป็นอาชีพเฉพาะ ขอให้หน่วยงานที่รับครูรับครูให้ตรงกับสาขาวิชาที่สอน จะได้ไม่เกิดปัญหาสอนไม่เป็นขบวนการตามหลักวิชานั้น

วิญญูท วิเชียรโชติ

การเปลี่ยนแปลงปรับปรุงหลักสูตร เท่ากับเปลี่ยนแปลงครรลองของวัฒนธรรมและสังคม

การพัฒนาคุณภาพชีวิตก็เพื่อต้องการมีชีวิตที่สงบสุข การพัฒนาคุณภาพสังคม เพื่อต้องการสังคมที่เป็นอารยประชาธิปไตย ถือประชาธิปไตยเป็นหลักและมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข การพัฒนาคุณภาพของโลกก็เน้นเทคโนโลยี ข่าวสาร และการแข่งขันกันทางวัตถุนิยมและภัยของสงครามโลก ครั้งที่ ๓

เราจะปรับปรุงหลักสูตรอย่างไรเพื่อให้เสริมคุณภาพทั้งสามอย่างนี้ เนื้อหาในหลักสูตรก็เป็นปัจจัยสำคัญ แต่สิ่งที่จะเอาไปใช้ที่สำคัญมากคือ ปัญญาและคุณธรรม ซึ่งหลักสูตรนี้ก็มีจุดมุ่งหมาย ถูกต้องแล้ว แต่จะส่งเสริมอย่างไร ต้องดึงวิธีการอย่างไรมาให้คนของเราคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร อยากให้เพิ่มโดยเน้นลักษณะนิสัย เบญจลักษณะเป็นจริยนิสัย กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่เกี่ยวกับจริยธรรมต้องเน้นให้เกิดนิสัยของความดี ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติควรจะเน้นเท่า ๆ กัน คุณภาพทางสังคม ทักษะการอยู่ร่วมกันแบบประชาธิปไตยเดิม ไม่ค่อยเน้นเท่าที่ควร การแก้ปัญหาโลก นอกจากเน้นคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น คือ คิดเป็นวิทยาศาสตร์ ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น คือ เทคโนโลยี ทั้งสองตัวนี้ก็ยิ่งสู้เขาลำบาก ถ้าเราจะสู้กับโลกที่เต็มไปด้วยวัตถุนิยม เราต้องสู้ด้วยวัตถุนิยมและธรรมนิยม คือ เอาธรรมนิยมนำหน้าต่อด้วยเทคโนโลยี

ฉวีวรรณ กীরติก

เรื่องเกี่ยวกับระบบ เราต้องตกลงกันให้ชัดเจน และดูทั้งโครงสร้างของหลักสูตร ขณะนี้เรายอมรับแล้วว่า บางกลุ่มประสบการณ์ต้องปรับปรุง เช่น กลุ่มทักษะที่เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้

คือ ภาษาไทยและคณิตศาสตร์ ต้องเพิ่มเวลาให้มากขึ้นจากเดิม คือ จาก ๕๐ เปอร์เซ็นต์ เป็น ๘๐ เปอร์เซ็นต์ หรือ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ เพิ่มเวลาในตัวเอง โดยไม่ต้องไปใช้เวลาของกลุ่มประสบการณ์อื่น เราควรจะเริ่มทำกันอย่างจริงจังในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ก่อน คือ ภาษาไทยสอนให้อ่านออกเขียนได้ ฟุค-ฟังกับใครรู้เรื่อง แล้วถามการปฏิบัติว่าพอใจหรือไม่ ทำได้หรือไม่

เรื่องศาสนา จริยธรรม ขอให้กระทำอย่างรอบคอบ เพราะคนส่วนใหญ่นับถือศาสนา พุทธ อาจมีปัญหาทางการเมืองได้

โรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตร ควรทำอย่างต่อเนื่องจริงจัง และน่าจะมีการขยายผลให้กว้างขึ้น ข้อมูลจากโรงเรียนเหล่านี้จะมีประโยชน์ นอกจากนี้กรมวิชาการควรจะประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรให้มากขึ้น

เรื่องวัสดุหลักสูตร นอกจากหลักสูตร คู่มือครู และแผนการสอนแล้ว ยังมีสิ่งแปลกปลอมเข้ามาจนผู้ใช้หลักสูตรชักจะหลงทางกันแล้ว ทำไมเราปล่อยไว้ทั้งที่มีระเบียบกระทรวงฯ อยู่แล้ว จะปล่อยให้ออกนอกทางกันหรือ ปัจจุบันการปั้นคนเป็นการทดสอบไปแล้ว

ผลจากการสัมมนาวันนี้ ควรจะมีการประชาสัมพันธ์ หาวิธีบอกให้ผู้ใช้ได้ทราบว่าจะเกิดอะไรขึ้น และเราทำอะไรไปแล้วบ้าง

จันทร์แรม เจริญวงศ์

การนำหลักสูตรไปใช้ เกิดปัญหามากกับผู้ปฏิบัติ ฉะนั้นสิ่งที่จะบรรจุลงไปในหลักสูตร ต้องชัดเจน ไม่ต้องมานั่งวิเคราะห์ตีความกันอีก

ในฐานะผู้ปฏิบัติ ประเด็นสำคัญคือ การทดสอบตามจุดประสงค์ส่วนใหญ่ครูไม่เข้าใจ และการจัดการเรียนการสอนครูก็ไม่เข้าใจอีก นอกจากนี้กิจกรรมบางอย่างก็ไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์

การซ่อมเสริมโดยขยายเวลาเรียน ไม่ได้ผลอย่างแท้จริง และยังทำให้เด็กขาดโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาด้านอื่น ๆ

วรรณิ โสภประยูร

ทุกหน่วยงานต้องมีความสัมพันธ์กันในการพัฒนาทรัพยากรของชาติ รัฐบาลที่ถูกต้อง และเหมาะสมของตนและกระทำสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

วัสดุหลักสูตรเป็นเพียงตัวอย่างที่จัดทำไว้ให้เห็นแนวทางของหลักสูตร สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุการณ์ได้ ส่วนวิธีการนั้นสำคัญมากเราไม่ได้เน้น ถ้าครูมีวิญญูณครูแล้ว วัสดุต่าง ๆ ก็เป็นเพียงส่วนประกอบ ไม่ใช่สิ่งสำคัญ

สถาบันผลิตครูหรือผู้เกี่ยวข้องกับการสอน ควรสอนให้ครูรู้จักวิธีการที่ถูกต้องและครูก็จะคิดได้ เราให้ตัวอย่างไปแต่เราไม่ให้วิธีการใช้ แผนการสอนที่มีในหลักสูตรมีหลายแผนเสนอ วิธีจัดการเรียนการสอนไว้หลายวิธีก็ได้อยู่แล้ว การสอนพิเศษที่ครูใช้ในวันเสาร์-อาทิตย์เพื่อซ่อมเสริมไม่ใช่วิธีที่ถูก เด็กจะเครียด ครูก็จะเบื่อ ครูประเภทนี้เป็นเพชร ดังนั้นเราจึงต้องหาวิธีการที่ถูกช่วยครูไว้ เพื่อรักษาเพชรของชาติ

เปรียบเทียบ วรรตันติ

ขอเพิ่มเติมในเอกสารการประชุมกลุ่ม หน้า ๒๕ โดยเพิ่มหน่วยงานที่รับผิดชอบคือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้รับมอบหมายจากคณะรัฐมนตรีให้ดูแลเด็กก่อนประถมศึกษาอีกด้วย เมื่อหลายปีที่ผ่านมา เราได้เปิดโรงเรียนอนุบาลในจังหวัดภาคใต้และภาคอีสานที่พูดสองภาษา และในพื้นที่ ๆ มีปัญหาทางเศรษฐกิจ ๓๘ จังหวัด และเปิดโอกาสให้โรงเรียนเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ครูนิเทศการจัดการเรียนการสอนร่วมกับศึกษานิเทศจังหวัด และจะขยายโรงเรียนเด็กก่อนประถมศึกษาให้กว้างขวางขึ้นก่อนจะประกาศใช้ในปีต่อไป ผู้รับผิดชอบก็คือโรงเรียนต่าง ๆ โดยเฉพาะโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ดังนั้นจึงสมควรเพิ่มหน่วยงานที่รับผิดชอบคือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

สำราญ วรรณศรี

การเปลี่ยนแปลงอะไรต้องมีระบบข้อมูลที่เพียงพอ ต้องสัมผัสและศึกษาความจริงให้มากกว่านี้ การสัมมนาอย่างนี้น่าจะมีมาก่อนหน้านี้หนึ่งหรือสองปีมาแล้ว การประชุมครั้งนี้ยังไม่สรุปว่าได้ข้อมูลเพียงพอ อยากให้ได้รายละเอียดมากขึ้น

ความเป็นอยู่ของคนบ้านนอกต่างกว่าพวกเราคือ เด็กต้องช่วยเหลือผู้ปกครอง บางวันเด็กไม่ได้กินอาหารเช้า หรือบางครั้งทั้งอาหารเช้า อาหารกลางวันไม่ได้กิน สิ่งเหล่านี้อยากให้ผู้เกี่ยวข้องได้ไปสัมผัสว่าเขาอยู่กันอย่างไร คือ อยู่กันอย่างที่เรียกว่า “ปากกัดเท้าถีบ” ดังนั้นเราจะเอาตัวอะไรเป็นตัวบ่งชี้ว่าจะเปลี่ยนแปลงไหน

ในเรื่องของหลักสูตร มีศัพท์ที่น่าสนใจคือ บูรณาการ หรือ Integration แรกเริ่มเป็น Integration แต่ใช้หลักสูตรไปแล้วกลายเป็น Summation

วิจารณ์ ศรีโพธิ์คา

กรมวิชาการมีข้อมูลเรื่องการใช้หลักสูตรประถมศึกษา ปี พ.ศ. ๒๕๒๑ ครบแล้ว แต่ต้องการพยานยืนยันว่า เรื่องนี้เกิดในภาคสนามจริง เราควรคิดว่าทำอะไรหลักสูตรจะไปถึงโรงเรียนประถมศึกษาให้ได้ ของดีถ้าไม่มีคนใช้ก็ไม่เกิดประโยชน์ และตัวการสำคัญที่จะทำให้เกิดคือ หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอและศึกษานิเทศก์อำเภอ ซึ่งก็ไม่ได้รับเชิญมาในที่นี้

เมื่อเรามีของดี คือ หลักสูตรแล้ว ก็ต้องมีเครื่องอำนวยความสะดวก ซึ่งได้แก่ หนังสือเรียน คู่มือครู แผนการสอน อยากให้หลักสูตรเหล่านี้มีความน่ารัก น่าหยิบ น่าใช้ หนังสือที่ใช้อยู่ตัวหนังสือค่อนข้างจะเล็กเกินไป ไม่มีรูปภาพ หรือมีก็เป็นรูปขาวดำ ไม่น่าอ่าน ไม่เหมือนของเอกชนที่พิมพ์แล้วมีคนซื้อ

ความต่อเนื่องของกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ ที่ฝึกในระดับประถม พอไปอยู่โรงเรียนมัธยมก็หายไป เช่น ในประถมสอนให้เด็กมีวินัยในตนเองในเรื่องความสะอาด การปิดกวางด เช็ดถู แต่พอไปอยู่ในโรงเรียนมัธยม เรื่องเหล่านี้ไม่มี พอโรงเรียนเล็กก็กลับบ้าน ก็ขอฝากไปในการสัมมนาในระดับมัธยมด้วย

สมประสงค์ ปิ่นจินดา

๑. การสัมมนาครั้งนี้ได้ข้อมูลและสิ่งที่เป็นปัญหาหลายประการ แต่ก็ยังหาเกณฑ์หรือตัวบ่งชี้ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ไม่เพียงพอ น่าจะทำการวิจัยหรือเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวไว้ให้มากกว่านี้ อยากให้กรมวิชาการเป็นแกนกลาง

๓. กรมวิชาการควรเสนอผลการสัมมนาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระทรวงและนอกกระทรวงให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกัน และต้องประชาสัมพันธ์ต่อสื่อมวลชนอย่างถูกต้องตรงกับเรื่องที่เราสัมมนา มิฉะนั้นอาจจะเกิดปัญหาอีก

๓. เราน่าจะได้มีการประชาสัมพันธ์เรื่องหลักสูตรเฉพาะในหัวข้อที่มีปัญหา แต่ต้องวิเคราะห์เสียก่อน เพื่อให้ผู้ปกครองได้ทราบ โดยใช้ทีวี วิดีโอ ทำให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

ศักดิ์ คำประไพ

ครูเป็นหนูตะเภาและแพะรับบาปจากความปรารถนาดีของทุกฝ่าย อยากให้ทุกท่านได้ลงไปปฏิบัติจริงในทุกกระบวนการที่มีในหลักสูตรและแผนการสอนในลักษณะที่ตรงตามสภาพจริงให้ได้ผลเสียก่อนแล้ว จึงค่อยเปลี่ยนแปลง คนปฏิบัติคืออยากทำ แต่บางครั้งเหลือบ่ากว่าแรงก็ทำไม่สำเร็จ

อารมณ์ เพชรจีน

เรามีผู้ปฏิบัติมาจากสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติมากและเราก็ยังมีหน่วยงานอื่นที่รับผิดชอบในการศึกษาระดับประถมศึกษาอีกมากซึ่งน่าจะเชิญมาบ้างอาจได้ข้อมูลหลากหลาย

ขอเดิมข้อความในการประชุมกลุ่มย่อยภาษาไทยหน้าสอง จุดประสงค์ของหลักสูตรว่า “ภาษาเป็นเอกลักษณ์ของชาติและเป็นเครื่องมือในการสร้าง...” และควรจะได้กำหนดว่า การเริ่มต้นสอนภาษาไทย จะสอนอักษรหรือการประสมคำก่อน แบบเรียนและคู่มือครู ขาดเรื่องของการอ่านประเภทต่าง ๆ เน้นเรื่องความเพลิดเพลินและการอ่านจับใจความเท่านั้น แบบฝึกหัดควรได้รับการปรับปรุง การใช้ “จ” สะกดในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ “ต ง” ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ควรตัดออกเพราะค่อนข้างยาก สำหรับหนังสือเรียนนั้นภาพควรปรับปรุง ส่วนคำพื้นฐานในการแต่งหนังสือเรียนควรกำหนดจากคำที่มีการวิจัยมาแล้วมาสร้างในหนังสือเรียน

มรว.สุรธวัช ศรีธวัช

อยากฟังความเห็นของนักคณิตศาสตร์และนักวิทยาศาสตร์ เพราะวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ทั้งสองอย่างน่ากลัวกว่าวิชาภาษาไทย

ทุกคนในที่นี้มีส่วนได้ใช้ภาษีของราษฎรเพื่อการศึกษา เราใช้ผ่านเด็กแต่เราผ่านน้อย อยากเห็นศูนย์ที่ให้ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ไปปรากฏในชนบท ทำอย่างไรจะยกศูนย์บริภัณฑ์เพื่อการศึกษาไปตั้งอยู่ในชนบทเพื่อให้ชาวชนบทได้ใช้บ้าง เพราะเขาก็หาเงินช่วยภาษีของชาติเหมือนกัน

ภัทรกุล จริยวิทยานนท์

๑. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มองเห็นข้อมูลที่ได้ในส่วนนี้ ซึ่งมีประโยชน์มาก ทำให้ทราบว่าสิ่งที่เราได้ทำไปนั้น เช่น หนังสือเรียน คู่มือครู แบบฝึกหัด บัตรงาน อุปกรณ์การสอน เอกสารเสริมความรู้สำหรับครู เอกสารเรื่องน่ารู้สำหรับผู้ปกครอง เกี่ยวกับคณิตศาสตร์ในระดับประถมศึกษาตลอดจนการอบรมครู เป็นเรื่องที่ต้องปรับปรุง

๒. หนังสือเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ได้ปรับปรุงแบบฝึกหัดในปี พ.ศ. ๒๕๒๘ ของชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ กำลังดำเนินการและจะใช้ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ในปีหน้า เรื่องเหล่านี้ควรมีการประสานงานกันทุกระดับ เรื่องที่ฝากไว้เกี่ยวกับการเสนอวิธีคิดหลาย ๆ วิธี เช่น วิธีกระจายนั้น เป็นวิธีที่ดี เราสอนให้เข้าใจว่า ทำไม เราถึงบวกเลขหลักตรงกัน เมื่อเข้าใจแล้วจึงฝึกทักษะ

๓. เราต้องช่วยครู ต้องเน้นการสอนซ่อมเสริม ซึ่งมองเห็นแล้วว่า มีจุดอ่อน เพราะเรายกให้เป็นภาระของครู ครูก็บอกว่าจะเอาเวลาที่ไหน ซ่อมอย่างไร

๔. เรื่องการปลูกฝังให้เด็กรักและเข้าใจคณิตศาสตร์ เพื่อให้เขาประสบความสำเร็จบ้าง ให้เขาทำในสิ่งที่เขาทำได้

๕. ควรตั้งเกณฑ์ขั้นต่ำไว้ว่าเด็กจบชั้นประถมศึกษาควรรู้อะไรเกี่ยวกับคณิตศาสตร์บ้าง แล้ววัดให้ได้ส่วนนี้ อย่าเอาตัวเองไปวัด

สรุปการอภิปราย

คณะผู้บริหารและผู้ชำนาญการของกรมวิชาการให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่สัมมนาไว้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สมพงษ์ พลตะสุรย์

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ เป็นประโยชน์ต่อชาติมากในแง่ที่ว่า เป็นเครื่องมือบังคับรัฐบาลให้ทำตามความต้องการของนักวิชาการ มิฉะนั้นเด็กเราคงไม่ได้เรียนอะไรหลาย ๆ อย่าง เช่น โน้ตสากล ยิมนาสติก ฯลฯ ถ้าไปตัดออกก็น่าเสียดาย เราลงมือทำไปแล้ว และได้อะไรมาหลายอย่าง เช่น เราได้เงินค่าซื้อวัสดุจากรัฐปีละ ๑๐๐ กว่าล้านบาท และเรามีนักพัฒนาหลักสูตรที่กระจายออกไปในส่วนภูมิภาค ต่อไปเราจะได้มากกว่านี้

หลักสูตรประถมศึกษาก็เหมือนรถไฟชั้นสาม เรามาที่นี่เพื่อมาวิพากษ์วิจารณ์ดูรถไฟชั้นสามว่า จะช่วยกันปรับปรุงอย่างไรให้ดีขึ้น เช่น สะอาดน่านั่งขึ้น แต่เราคงลืมไปว่า รถชั้นสามมันตามรถชั้นสอง รถชั้นสองก็ตามรถปรับอากาศ ในรถชั้นสามนี้เราบอกว่าผู้โดยสารบนรถคันนี้จะต้องรอบรู้ ขยัน มีวินัย อดทน เราทำได้ แต่ปรากฏว่าคนนั่งชั้นสามก็อยากจะไปนั่งชั้นสองบ้าง อันนี้เราห้ามไม่ได้ และคนนั่งชั้นสองก็อยากจะนั่งปรับอากาศ แต่คนจะไปนั่งชั้นสองหรือปรับอากาศ เขามีวิธีรับคนโดยสารอย่างไร แทนที่จะเอาลักษณะทั้งหลายที่กำหนดไว้ในรถชั้นสามกลับเอาเพียงข้อเดียว คือใครมานั่งชั้นสองต้องเป็นคนฉลาดรอบรู้ ดังนั้นคนนั่งชั้นสามที่มานั่งชั้นสองก็ต้องลืมหลาย ๆ ข้อ คือ ลืมข้อข้อสุดท้าย อดทน อดทน ทำอย่างไรรถไฟทั้งสามชั้นจะรับเป็นขบวนเดียวกัน เรามีจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่เขียนขึ้นโดยนักวิชาการเป็นเป้าหมายในการจัดการเรียนการสอน แต่เราอย่าลืมน่ายังมีจุดมุ่งหมายอีกข้อหนึ่งคือ จุดมุ่งหมายของผู้ปกครอง ซึ่งเป็นตัวบังคับให้ขบวนรถไฟวิ่งไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกันคือ รถทุกขบวนวิ่งเข้าสู่กรุงเทพฯ กรุงเทพฯ คือมหาวิทยาลัยที่เป็นเจ้าคนนายคน เราจะทำอย่างไรจึงจะให้ชั้นสามวิ่งโดยตัวของมันเอง ไปสู่จุดหมายปลายทางโดยไม่ต้องตามหัวจักรซึ่งเป็นรถปรับอากาศ

เอิบบุญ สุทธิประภา

๑. ปัญหาการประเมินผลปลายปี โดยเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ และการวัดผลระหว่างปี จะมีการปรับปรุงให้มีการวัดผลทุกด้าน

๒. การตรวจสอบคุณภาพโดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติหรือกรมวิชาการ ควรจะมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยจัดให้มีการประเมินในทุกด้าน ไม่ใช่แต่ด้านความรู้หรือความจำอย่างเดียวเรื่องนี้คงต้องดำเนินการหาข้อมูลต่อไป

จารย์ สุตะบุตร

ได้ทราบความคิดเห็นของบุคคลหลายฝ่ายในที่ประชุมว่า หลักสูตรประถมศึกษาเป็นอย่างไร โดยสรุป โครงสร้างใหญ่ ๆ คืออยู่แล้ว มีแต่รายละเอียดภายในต้องปรับปรุง ข้อคิดความเห็นทั้งหลายจะมีประโยชน์ต่อเราในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป หลักสูตรจะดีหรือไม่ดี ต้องดูว่าผู้ใช้ใช้ได้สะดวกและสบายใจหรือไม่ จุดนี้เป็นจุดใหญ่ที่ต้องดูให้ละเอียดถี่ถ้วนในการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมต่อไป

สวัสดิ์ สุวรรณอักษร

๑. ข้อมูลจากการสัมมนาครั้งนี้ มีหลายอย่างที่กรมวิชาการทำแล้วและมีหลายอย่าง que เพิ่มเข้ามา แต่การสัมมนาครั้งนี้เป็นการสัมมนาระดับชาติ จึงต้องมีความสำคัญมาก และได้รับความร่วมมือจากท่านมากขึ้น ทุกท่านมีเจตนาต่อเด็กและต้องการที่จะปั้นให้เขาเป็นหลาย ๆ อย่าง หลายประการด้วยกัน แต่หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ที่ผ่านมาก็ยังไม่ปรากฏว่า เด็กจะเป็นอย่างไร เราจะต้องรออีกระยะหนึ่ง ต้องมีข้อมูลมากกว่านี้ อย่างที่อาจารย์สำราญว่า

๒. หลักสูตรนี้มีทั้งความยาวและใหญ่ สอนอย่างไรให้เด็กมีความรู้กว้างขวาง มีความสามารถมากขึ้น วิทยาการในโลกนี้มีมากมาย ต้องสอนให้เด็กสนใจใฝ่วิชา คิดว่าคงต้องใส่แนวคิดหลายประการ ที่จะให้เด็กเกิดนิสัยใฝ่รู้ ท่านจะมีวิธีการอย่างไร ให้เด็กสนใจที่จะสร้างพลังตนเองขึ้นมาที่จะเรียนรู้ แก้ปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ด้วยปัญญาให้มีคุณค่าแก่ชาติ เพื่อความอยู่รอดของชีวิตให้ได้ เพื่อเด็กของเราจะได้เห็นไปสู่ฟ้า กล้าไปชิงชัย

๓. หลักสูตรนี้ดีหลายอย่าง มีแนวทางปฏิบัติได้หลายสถาน เพื่อให้เด็กเราเก่งกล้า วิชาการ มีพื้นฐานอาชีพบ้างไว้สร้างตน มีบุคลิกและคุณธรรมประจำจิต มีแนวคิดเชิงสรรค์สร้างอย่างได้ผล มีศรัทธาพัฒนาด้านชุมชน ทั้งเปี่ยมล้นรักชาติศาสน์กษัตริย์ไทย

ศิริ ศิริบุตร

เรื่องหลักสูตรนี้เป็นเรื่องง่ายแต่ทำยาก บางคนบอกว่าเนื้อหามากเวลาเรียนมีน้อย ให้ปรับ ให้ตัด แต่บางท่านบอกว่าถ้าจะปรับจะตัดอะไรก็ต้องหาตัวบ่งชี้ให้มาก ๆ เช่น ไปทำวิจัย ถ้ารอทำวิจัยอีกชาติหน้าบ้าย ๆ ก็ไม่เสร็จ อาจารย์ศักดิ์ก็บอกว่าพวกเด็กเป็นหนูตะเภา ลองมาทำกันเองบ้างได้ไหม อาจารย์สวัสดิ์ อดีตผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหลักสูตร ก็บอกว่า ต้องหาข้อมูลให้มากกว่านี้ เราคอยสืบทอดแล้ว คงต้องทำอะไรบ้าง แน่นอนเราต้องปรับแผนการสอน ความจริงเรื่องปรับแผนการสอนก็คิดไว้แล้วหลังจากที่ประชุมหารือกับผู้อำนวยการโรงเรียนในกรุงเทพมหานครและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ หลายคนบ่นว่า เห็นด้วยกับหลายท่าน ทำไมเราไม่เน้นวิชาทักษะ ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ เราเอาสองเรื่องนี้ให้ได้เสียก่อนใน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ประถมศึกษาปีที่ ๒ และประถมศึกษาปีที่ ๓ เน้นกันตรงทักษะ และที่ใครบอกว่าวิทยาศาสตร์ก็สำคัญเทคโนโลยีก็สำคัญ เพื่อจะได้ไปแข่งกับชาวโลกได้ ก็เราเอาคณิตศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้ได้ก่อนก็จะนำไปสู่อย่างอื่นได้

อีกวิชาหนึ่งที่ควรเน้นคือ วิชาพลานามัยและพลศึกษา จะพัฒนาในหลักสูตรประถมและมัธยมอย่างไร ในประถมควรเน้นเรื่องความเป็นพลเมืองดี คือ มีความรู้คู่คุณธรรม มีจริยนิสัยอย่างที่ว่าอาจารย์วิรุทธพุด การงานและพื้นฐานอาชีพสอนอย่างไรให้ไปใช้ประโยชน์ได้จริง ๆ อยากให้ครูประถมสอนอะไรก็ได้ในโรงเรียน สอนได้ทุกอย่าง สอนอย่างสบายใจ สอนได้อย่างมีความสุข และนักเรียนก็สนุก มีผู้อภิปรายเกี่ยวกับครูที่ใช้เวลาสอนเด็กในวันเสาร์-อาทิตย์เพิ่มเติมครั้งนี้เราควรจะต้องรีบแก้ไข หลักสูตรประถมศึกษาเป็นผลผลิตของนักวิชาการ นักทฤษฎี แต่แผนการสอนที่กำลังจะปรับ ต้องอาศัยพวกเรา ซึ่งเป็นผู้รู้และผู้ทำ เราต้องการให้มาช่วย และถ้าจะทำเราก็ไม่ต้องมารอการวิจัย เราอาจรวบรวมข้อมูลจากผู้ใช้ที่ทดลองใช้ได้ผลมาแล้ว และจะไม่เชื่อผลการวิจัยบ้างก็คงไม่ได้

อีกเรื่องคือ เรื่องการวัดผลและประเมินผล คิดว่ามีปัญหามาก ต้องปรับปรุงด่วน

โกวิท วรพิพัฒน์

ขอให้ถือว่า กรมวิชาการเป็นฝ่ายเลขานุการ พวกเราทั้งหมดและชาวบ้านเป็นผู้ใช้หลักสูตรนี้ คนทำซึ่งเป็นฝ่ายเลขานุการ จะต้องบอกว่าใจตัวเองเป็นอย่างไร ส่วนรายละเอียดทิศทางเราจะตกลงกันในโอกาสต่อไป

วิชัย ตันศิริ

การประชุมครั้งนี้มีความหมายมาก เพราะได้ฟังความคิดเห็นมากมาย สิ่งที่ท่านเสนอแนะมาทั้งหมด ได้จดไว้ แต่ไม่สามารถจะมาสรุปได้ทั้งหมดในเวลานี้ เราจะทำอะไรสักอย่างที่จะนำความคิดเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรไปสู่ผู้บริหารระดับโรงเรียน เรามีสถาบันผู้บริหารของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ แต่ไม่ได้ทำเรื่องนี้

เรื่องที่เกี่ยวข้องกับสื่อต่าง ๆ โรงเรียนหาคู่มือและแผนการสอนไม่ได้ ในโรงเรียนซึ่งอาจจะเคยมี แต่หายไป เรื่องนี้เราน่าจะแก้ได้

การอบรมครูก่อนประจำการ (Pre service Training) มี ๒ ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์แรก คือ ให้ศึกษานิเทศก์จังหวัดเป็นหลักของการกระจายเผยแพร่หลักสูตรไปสู่โรงเรียน

ยุทธศาสตร์ที่สอง คือ วิทยาลัยครูซึ่งมี ๓๖ แห่งในสมัยนั้น มีความพร้อมในด้านการวิจัยมาก และก็อยากจะดึงครูมาเกี่ยวข้องกับหลักสูตรให้มากยิ่งขึ้น ด้วยความหวังว่าวิทยาลัยครู

เป็นองค์กรที่จะฝึกอบรมครูก่อนประจำการต่อไป ก็เลยเลือกยุทธศาสตร์ที่สองในการประกาศใช้หลักสูตร แต่เราคงล้มยุทธศาสตร์แรกว่า จะต้องสร้างองค์กรตรงนี้ขึ้นมาให้มาก เพราะว่าศึกษานิเทศก์นี้เป็นตัวหลักในการควบคุมดูแลโรงเรียน ตรงนี้ขอเสนอว่า ถ้าเราแบ่งความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ระดับประถมให้ศึกษานิเทศก์ ๑ คน ดูแลโรงเรียน ๑๐ โรงเรียนดีที่สุดที่สุดทำความเข้าใจกับอาจารย์ใหญ่และครูในโรงเรียนให้ดีที่สุด ก็น่าจะมองเห็นศักยภาพได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น อันนี้เป็นตัวอย่างที่คิดว่าเป็นสิ่งที่ทำได้ แต่สิ่งที่หนักใจคือ เรื่องความคิดของนักวิชาการ ซึ่งเชื่ออะไรก็จะเชื่อในสิ่งที่ตนเรียนมาจากสำนักตน ไม่ยอมรับความคิดเห็นของสำนักอื่น จึงทำให้เกิดการขัดแย้งกัน ทำอย่างไรเราจะมองดูปัญหาเหล่านี้ด้วยทัศนคติของผู้รับฟัง ถ้าจุดนี้เราทำได้ก็จะทำงานง่ายขึ้น

นอกจากนี้สิ่งที่สำคัญที่สุดในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาคือแรงจูงใจที่จะให้แก่เด็ก ถ้าเราสร้างแรงจูงใจได้ สิ่งอื่น ๆ ก็จะง่าย ในเรื่องของกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพและกลุ่มบูรณาการเหล่านี้ เราควรมองในแง่แรงจูงใจ เมื่อไปต่างประเทศเวลาคุยเรื่องหลักสูตรของเรา คุยได้อยู่ ๒ เรื่อง คือ บูรณาการและกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เพราะว่ายูเนสโกคุณนักร้องบอกว่า สิ่งเหล่านี้ดี ประเทศไหน ๆ ก็ทำไม่ได้ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อเรามาถึงจุดนี้แล้ว สิ่งที่เราต้องทำต่อไป คือ ปรับให้ดีขึ้น สิ่งที่ไม่สะดวกก็ต้องปรับ เราควรภูมิใจเนื้อหาสาระกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในแนวบูรณาการ แต่ก็นำมาทบทวนดูว่าจะบูรณาการอย่างไรจึงจะดีขึ้น กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพที่เราทำขึ้นมาจะทำอย่างไรให้ดีขึ้น อันนี้ก็เป็นเรื่องที่ขอฝากไว้

วินัย เกษมเศรษฐ

มีข้อเสนอแนะต่อที่ประชุมดังนี้

๑. ต้องสนใจกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพให้มาก การที่เราจะมารังวัดคณิตศาสตร์และภาษาไทยในชั้นประถมศึกษาชั้นนั้นเป็นการสอนที่ผิด เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๓ หลักสูตรกรมวิชาการมองไปข้างหน้าเน้นการพัฒนาที่ตัวมนุษย์ แต่การบริหารประเทศเราเน้นในเรื่องพฤติกรรม หลักสูตรจึงไม่สมหวัง เพราะนักพฤติกรรมชอบบอก ชอบสั่ง ชอบบังคับ ฯลฯ เราควรมองการศึกษาไปข้างหน้าเพื่อจะไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งก็เป็นของยากและลำบาก

๒. ถึงเวลาหรือยังที่เราจะคิดจริง ทำจริง แก้ปัญหาจริง

๓. คณิตศาสตร์ต้องก้าวต่อไป เราล่าหลังไม่ใช่เพราะเราด้อยความรู้ ความสามารถ แต่ต้องแก้ไขด้านมโนธรรม

๔. ระหว่างการสอนทักษะและสมรรถภาพ เราต้องเลือกสมรรถภาพ

๕. หลักสูตรมีปัญหาเพราะ

การสื่อความ ดังนั้นจึงต้องทำความเข้าใจให้ตรงกันและอย่างกว้างขวาง
ควรเน้นความสอดคล้องของหลักสูตรกับการใช้หลักสูตรหรือการบริหารหลักสูตร

อารี สัณห์วิ

ข้อคิดที่ได้รับจากการประชุม

๑. เวลาใช้หลักสูตรก็บ่นว่ามีปัญหา แต่พอให้มาปรับปรุงหลักสูตรก็บอกว่าพอใจแล้ว
ทุกอย่างดีหมด หลักสูตรนี้พวกเราชอบแต่ในขณะเดียวกันก็มีอะไรหลายอย่างที่เรายากปรับปรุง
และที่อาจารย์สำราญพูดเกี่ยวกับเรื่องเวลานั้นก็เห็นด้วย เพราะตามความเป็นจริงโรงเรียนใน
กรุงเทพมหานคร มีวิชาเลือกเสรีในวิชาเลือกของกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ แต่เราเลือกเรียน
คณิตศาสตร์ซึ่งเราไม่รู้ว่าจะคิด

ในการที่จะปรับปรุงหลักสูตรในโอกาสต่อไป อยากให้มีการระบุเวลาเรียนให้หลวมขึ้น
เช่น ระบุว่าต้องเรียนกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพไม่น้อยและไม่มากกว่าเท่านี้ชั่วโมง และถ้า
โรงเรียนอยากสอนเรื่องอื่น ๆ จะได้มีเสรีและไม่รู้สึกเป็นการขโมยเวลา

๒. การเพิ่มเนื้อหาสาระในหลักสูตร ถ้ามีเรื่องอะไรใหม่ ๆ จะเพิ่มเข้าไปในหลักสูตร
หมดคงเป็นไม่ได้ เราควรจะมีศูนย์กลางส่งข่าวไปถึงครูได้ไหมว่า เวลานี้มีอะไรที่เป็นปัญหา
มีเรื่องใหม่ ๆ ที่จะให้ครูช่วยแทรกลงในแผนการสอนตรงไหน ควรบอกให้ละเอียดโดยไม่ต้อง
แก้ไขในเนื้อหาหลักสูตร

ถ้าเราสามารถบูรณาการเนื้อหาได้ จะช่วยลดปัญหาได้ เช่น คณิตศาสตร์และกลุ่ม
งานและพื้นฐานอาชีพ กำลังสอนกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพเกี่ยวกับจักสานอยู่ ก็อาจเรียก
เด็กมาสอนซ่อมเสริมคณิตศาสตร์

๓. อัตราส่วนนักเรียนต่อครู อยากให้เป็น ๓๐ : ๑ เพราะในชนบท ถ้านักเรียนมาก
เกินไป อาจมีปัญหา

๔. เกณฑ์ขั้นต่ำขั้นสูง ควรทำเกณฑ์มาตรฐาน เช่น โรงเรียนประถมจะต้องมีห้องสมุด
เพื่อฝึกให้เด็กรักการอ่าน มีการสอนซ่อมเสริม มีการสอนกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพให้
สอดคล้องกับท้องถิ่น เป็นต้น

อุไร ศรีธวัช ณ อยุธยา

มีข้อคิดเห็นให้แก่กรมวิชาการ ดังนี้

๑. เรื่องแรก ขอเท้าความไปถึงเมื่อครั้งที่มาประชุมเพื่อที่จะกำหนดกิจกรรมการ
เรียนการสอนต่าง ๆ หรือช่วยกันทำคู่มือหรือแผนการสอน เมื่อครั้งนั้นได้พูดกันว่า ถ้าหากมี

วิธีใดที่จะช่วยครูให้ทำงานเบาที่สุด ก็ต้องช่วยกัน ถึงแม้การทำงานครั้งนั้นจะหนักได้มีเตรียมการเพิ่มกิจกรรมไว้ให้มาก เพื่อให้ครูได้เลือกใช้ และในช่วงนั้นครูก็อยากให้แผนการสอนและคู่มือครูพิมพ์ออกมาเร็ว ๆ เมื่อออกมาเล่มใหญ่ ครูไม่เข้าใจ นึกว่าให้สอนหมดเล่มเลยกลัวว่าจะทำไม่ได้ ต่อมามีการปรับปรุงให้ดีขึ้น แต่เข้าใจว่าไม่ได้ย้ำเจตนาครั้งแรกที่จะให้ครูได้เลือกใช้ ข้อนี้อาจจะเป็นประโยชน์อันหนึ่งในเรื่องการปรับว่าทำให้เพื่อให้เลือกไม่ใช่ต้องทำตามทั้งหมด

๒. เรื่องการตัดเนื้อหาที่บอกว่ามากไป เช่น ภาษาไทยนั้นเมื่อไปถามทุกโรงเรียนแล้ว มากไปสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ และอาจารย์รพีก็ได้ชี้แจงให้เห็นแล้วว่า มากจริง ๆ อันนี้ควรกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่านักเรียนจะเรียนได้กับท ถ้าคนเก่งก็ให้เรียนมาก เพราะก็รู้กันว่า บางอย่างในกรุงเทพมหานครมีแต่ต่างจังหวัดไม่มี หรือบางอย่างต่างจังหวัดทำได้แต่กรุงเทพมหานคร ทำไม่ได้ ความเป็นไปได้ในที่หนึ่งอาจเป็นไม่ได้ในอีกที่หนึ่ง ถ้าไปตัดทิ้งบางแห่งซึ่งเคยทำได้ดี ก็น่าเสียดาย อันนี้ก็ป็นข้อคิดสำหรับการทำงานต่อไป

๓. ในเรื่องทำอะไรให้ครูทำได้ง่าย ทำด้วยความสบายใจ สำหรับวิชาที่ให้เลือก ในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพไม่ควรตัด แต่ให้เพิ่มเนื้อหาในเรื่องเกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้าไป

โกวิท วรพิพัฒน์

กรมวิชาการได้งานและแนวคิดเป็นจำนวนมาก พร้อมกับได้รับความคิดเห็นจากฝ่ายเลขานุการด้วย ซึ่งเข้าใจว่าพวกเราได้รับฟังแล้วทั้งสิ้น ขอขอบคุณผู้ที่ได้แสดงความคิดเห็น ขอขอบคุณอย่างยิ่งต่อผู้ไม่ได้พูดไมโครโฟนเพราะไม่มีโอกาส แต่การที่ท่านได้ร่วมนั่งฟัง ได้ร่วมสะกิดพวกเราให้ระวังและดูเลตตรงนั้นตรงนี้ ถือว่าพวกท่านได้ช่วยเหลือทั้งสิ้น การทำงานต่อไปคิดว่าต้องขอพึ่งพาท่านต่อไป สำหรับการสัมมนาระดับมัธยม เราคงต้องประสานงานให้สืบเนื่องต่อไป คือ เรื่องการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เรื่องไม่มีหลักสูตรใช้ เรื่องการอ่านออกจะทำอย่างไรให้ทั่วประเทศอ่านได้ ตามที่อาจารย์หลายท่านพูด ในลำดับต่อไปขอให้ท่านผู้ตรวจฯ สุภรณ์ ประดับแก้ว กล่าวปิดการประชุม และสอศแทรกข้อคิดตามที่เห็นสมควร

สุภรณ์ ประดับแก้ว

เรื่องสำคัญจริง ๆ เตรียมไว้ ๖ ข้อ แต่จะขอพูดข้อเดียว หลักสูตรใหม่นี้ได้วางรากฐานด้านอาชีพ ด้านนิสัยรักงานตั้งแต่เยาว์วัย เป็นการช่วยสนองนโยบายด้านเศรษฐกิจที่ดีและเหมาะสมกับภาวะการณ์ในปัจจุบัน อันนี้เราอดหลังอีกไม่ได้แล้ว ใครมาเปลี่ยนแปลงกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพไม่ได้แล้ว

ขอฝากข้อคิดเห็นและเสนอแนะไว้ ๔ คำ คือ มาก ยาก ฟาก และ ลาก

“มาก” ทุกคนคงไม่ปฏิเสธเพราะฟังน้ำเสียงแล้ว ส่วนใหญ่บอกว่ามีเนื้อหาสาระมาก ถึงแม้บางกลุ่มอาจจะบอกว่าสู้ได้ ข้อนี้นี้เราต้องคำนึงถึงเด็กในชนบทด้วย

“ยาก” ข้อนี้นี้ขอฝากฝ่ายเลขานุการไว้ เราต้องนึกถึงสภาพชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการยาก วิธีการที่ว่าหมายถึงการเรียนการสอนสนองเจตนารมณ์ของหลักสูตรรวมทั้งการประเมินผลการเรียนด้วยซึ่งไม่ใช่ของง่าย

“ฟาก” ฟากหนามมาก คำนี้มี ๑๐-ข้อ แต่ขอพูดข้อเดียวคือ ขาดผู้บริหารที่ชอบเล่นวิชาการ อันนี้จำเป็นมาก ถ้าผู้บริหารอย่างที่วัดคอนทองว่าเป็นเรื่องจริง ครูอยู่ไม่ได้ต้องช่วยกัน ฉะนั้นผู้บริหารต้องเล่นวิชาการให้มากขึ้นอีก

“ลาก” คือ เราต้องช่วยกันระดมกำลังกันออกแรงมากหน่อย ต้องลาก ลากเขียนไว้ ๔ ข้อ ขอเสนอข้อเดียวคือ ลากผู้บริหารให้สนใจวิชาการให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับกรมวิชาการ คือ

๑. ตั้งคณะทำงานซึ่งควรได้คนจากส่วนภูมิภาคให้ครบทุกภาค เพื่อพิจารณาทบทวนหลักสูตร การใช้หลักสูตร การวัดและการประเมินผลการเรียน การนิเทศรวมทั้งเอกสารประกอบหลักสูตรต่าง ๆ ให้พิจารณาว่า อะไรดี อะไรไม่ดี และควรปรับปรุงอย่างไร หลังจากนั้นต้องทำเลย ไม่รอวิจัย ทำให้ทันใช้ในปี ๒๕๓๑ นี้ ทำได้แค่ไหนก็ต้องทำ เพราะถ้าไม่เริ่มเดี๋ยวนี้แล้วไม่รู้จะเริ่มเมื่อใด

๒. ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่หลักสูตรประจำสถานศึกษา โดยเฉพาะเรื่องนี้สำคัญมาก ที่ว่าสิ่งนั้นขาดสิ่งนี้หาย เช่น เอกสารหลักสูตรมีเจ้าหน้าที่ดูแลหรือเปล่า ความจริงเราพิมพ์หลายครั้งหลายหนแจกไปให้ เพราะไม่มีคนดูแลคนอื่นอาจหยิบไป คิดว่าเรื่องนี้สำคัญมาก สื่อการเรียนการสอนมีมากมายต้องมีคนรับผิดชอบเช่นกัน

๓. พิจารณาการปฏิบัติต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักสูตร ควรพิจารณาให้หมด ไม่ว่าส่วนกลาง จังหวัด อำเภอ และโรงเรียน ส่วนกลางด้านประสานงานต้องดีกว่านี้ การจัดพิมพ์เอกสารต่าง ๆ ต้องเพียงพอ

๔. ส่วนกลางต้องจัดประชุมสัมมนาหลักสูตรทุกปี ไม่ควรเว้น เหมือนกับกรรมการกลุ่มโรงเรียนเขาจัดกันทุกปี การบริหารของกลุ่มมัธยมก็เหมือนกันต้องพบกัน

๕. มอบสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจัดประชุมอบรม สัมมนาเรื่องหลักสูตรให้แก่ผู้บริหารและครูเป็นประจำ โดยเฉพาะครูบรรจุใหม่สำคัญมาก อย่าไปนึกว่าเขารู้เท่าเรา เปิดเป็น course พิเศษ ให้สำนักงานศึกษาธิการเขตช่วยด้วยก็ไม่ขัดข้อง

๖. ควรทำหนังสือคู่มือหรือวิดีโอในเรื่องที่ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการใช้

หลักสูตร การบริหารหลักสูตร แล้วอัดสำเนาแจกไปเป็นเรื่อง ๆ จะช่วยผ่อนแรงได้ดีมาก ให้เขาสามารถตอบคำถามสำคัญ ๆ เกี่ยวกับหลักสูตรได้นั้นแหละจึงจะเชื่อใจว่าปล่อยเขาได้

๗. กรมการศึกษานอกโรงเรียน รับผิดชอบการศึกษาตลอดชีวิต จะต้องช่วยอุดหนุนต่าง ๆ ทุกขั้นตอน จะต้องเป็นเจ้าของเรื่อง เป็นผู้ประสานงานกับส่วนราชการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาต่อเนื่อง การเติมให้เต็มและการเสริมบางส่วน เพื่อช่วยยกระดับประชาชนในชาติให้อยู่ในสังคมได้ดีขึ้น

๘. ให้กรมวิชาการถือว่าหลักสูตรเป็นเรื่องของกรมวิชาการ เพราะถ้าไม่มีหลักสูตร กรมวิชาการก็อยู่ไม่ได้ กรมวิชาการเริ่มสร้างขึ้นเพราะหลักสูตรและดำรงอยู่ได้ก็เพราะหลักสูตร และคงไม่สิ้นสุดด้วยหลักสูตร เพราะหลักสูตรคงต้องอยู่ตลอดไป ฉะนั้นเรื่องการใช้หลักสูตรเป็นงานหลักสำคัญขอให้พิจารณาปรับปรุงอยู่เสมอ ทั้งในด้านบุคลากร งบประมาณและการจัดการติดตามผลการใช้หลักสูตร

การสัมมนาครั้งนี้เป็นงานระดับชาติ และเป็นงานที่สำคัญยิ่ง ประเมินดูแล้ว การจัดสัมมนาครั้งนี้ได้รับความสนใจ และทำให้พวกเราได้พบกัน ฉะนั้นถือว่ากรมวิชาการทำดี ถ้าเห็นด้วยช่วยปรบมือให้แก่กรมวิชาการ

สุดท้ายขอยกคำกลอนของหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล ซึ่งเข้ากับบรรยากาศของงาน คือ

บ้านเมืองเรานั้นหรือคือตึกใหญ่

จะมันคงอยู่ได้เพราะรากฐาน

เข็มดอกถือการศึกษาประชาบาล

ส่วนนายงานนั้นหรือก็คือครู

เราทำงานอาบเหงื่อเพื่อวางราก

ไม่มีใครออกปากว่าสวยหรู

บ้านเราเองจะหวังให้ผู้ใดดู

แต่เรารู้เราเห็นเป็นสุขเฮย

บทที่ ๓

สรุปผลการสัมมนาและข้อเสนอแนะ

การสัมมนาระดับชาติ เรื่องหลักสูตรประถมศึกษา ที่กรมวิชาการจัดขึ้นครั้งนี้ มีจุดประสงค์ที่จะรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ/ปัญหาการใช้หลักสูตร และความเหมาะสมของหลักสูตรในปัจจุบัน ตลอดจนแนวโน้มของหลักสูตรประถมศึกษาในอนาคตเพื่อทำเป็นข้อเสนอแนะต่อกระทรวงศึกษาธิการ ได้ใช้เป็นแนวทางปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการด้านเศรษฐกิจ สังคมของประเทศชาติและท้องถิ่น ตลอดจนความต้องการของผู้เรียนต่อไป

ในการสัมมนาครั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักการศึกษา ครู อาจารย์ และผู้บริหารทั้งในระดับกำหนดนโยบาย และระดับปฏิบัติทุกภูมิภาคทั่วประเทศประมาณ ๒๐๐ คน ที่มาร่วมสัมมนาได้ระดมความคิดในเรื่องหลักสูตรศึกษาดังกล่าวอย่างกว้างขวาง ได้ข้อมูลต่าง ๆ ทั้งที่เป็นแนวคิด ประเด็นและปัญหามากมาย ผลของการสัมมนา มีข้อสรุปดังต่อไปนี้

สรุปผลการสัมมนา

๑. หลักสูตร

๑.๑ ความมุ่งหมายหรือปรัชญาของหลักสูตร ปรัชญาของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ฉบับนี้เน้นที่ตัวเด็ก ไม่ได้เน้นที่ความรู้หรือตัวครู นั่นคือ จะต้องพยายามให้เด็กเรียนด้วยตนเอง ให้เด็กได้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ปรัชญาหรืออุดมการณ์นี้ส่วนใหญ่เห็นว่าดีแล้ว มีส่วนน้อยที่เห็นว่ายังมีจุดอ่อนเพราะ โรงเรียนไม่สามารถนำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายได้

ในเรื่องนี้คงจะต้องมีการวิเคราะห์วิจัยกันต่อไปว่า หลักสูตรดีหรือไม่อย่างไร เพื่อหาแนวทางแก้ไขต่อไป

๑.๒ หลักการ มีความคิดเห็นอยู่หลายประเด็น

ประเด็นแรก การให้ท้องถิ่นมีโอกาสจัดหลักสูตรบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการได้นั้น เห็นว่ายังไม่มีความชัดเจนในการปฏิบัติเป็นเหตุให้ต้องใช้หลักสูตรเหมือนกันทั่วประเทศ ทั้ง ๆ ที่โรงเรียนมีความแตกต่างกัน มีการพูดถึงเรื่องการกำหนดแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้ชัดเจน เพราะการสร้างหลักสูตรจากส่วนกลางมีปัญหาในการนำไปใช้ในท้องถิ่น

มาก เรื่องนี้ที่ประชุมมีความเห็นเป็น ๒ แนวแนวหนึ่งให้ระบุว่า ใครต้องทำอะไร ทำส่วนไหน และทำอย่างไร แต่อีกแนวหนึ่ง เห็นว่าไม่ควรกำหนดเช่นนั้น ทั้งนี้เพราะมีหลักสูตรแม่บทอยู่แล้ว ควรให้ท้องถิ่นปรับเองได้ แต่กรมวิชาการต้องแบ่งเนื้อหาหลักสูตรเป็น ๒ ส่วน ได้แก่ ส่วนที่เป็นแกนกลางที่ทุกคนต้องเรียนและส่วนที่ท้องถิ่นจะนำไปปรับปรุงได้ โดยกรมวิชาการคอยชี้แนะ และติดตามประเมินผล

ประเด็นที่สอง การศึกษาระดับประถม เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน ให้คงสภาพอ่านออกเขียนได้ และคิดคำนวณได้ เพื่อจะได้ประกอบอาชีพตามควรแก่วัย และความสามารถ โดยเฉพาะข้อความที่เป็นตัวอักษรสีดำนั้นที่ประชุมมีความเห็นหลายประการ คือ

๑) การจัดการศึกษาให้แก่เด็กวัย ๖-๑๒ ปีนั้น ควรเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาคนให้มีสติปัญญา มีคุณธรรม และให้สามารถแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตได้ ยังไม่ควรเน้นวิชาอาชีพเพื่อออกไปเป็นกลไกทางเศรษฐกิจ ควรสอนให้เด็กมีความตระหนักในเรื่องอาชีพเท่านั้น

๒) ในสภาพที่เป็นจริง เด็กที่จบจากโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มิจะเรียนต่อ ต้องเข้าสู่ตลาดแรงงานทันที จึงควรมุ่งสอนการทำงานและพื้นฐานอาชีพให้มีการนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ตามวัย โดยหาทางให้โรงเรียนเป็นหน่วยผลิตที่ครบวงจร

๑.๓ จุดหมายของหลักสูตร มีมากเกินไปคือ มีถึง ๓๑ ข้อ ทำให้ฝายนำหลักสูตรไปปฏิบัติไม่สามารถทำได้ครบถ้วน

ในเรื่องนี้ที่ประชุมมีความเห็นให้นำจุดมุ่งหมายของหลักสูตรไปพิจารณากำหนดให้น้อยลง โดยคัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญของจุดหมายดังกล่าวเพื่อให้สามารถนำไปสอนและปฏิบัติได้อย่างจริงจัง

๑.๔ โครงสร้างและเนื้อหาสาระ ผู้เข้าประชุมส่วนใหญ่เห็นว่า ทุกกลุ่มประสบการณ์มีเนื้อหามากเกินไปจนไม่สามารถสอนได้ครบถ้วนตามคาบเวลาที่กำหนด จึงควรปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม โดยตัดทอนส่วนที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตน้อยออกไปบ้าง

ส่วนรายละเอียดอื่น ๆ จำแนกตามกลุ่มประสบการณ์ดังนี้

๑) กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้

ภาษาไทย ส่วนใหญ่เห็นว่าจุดประสงค์ของหลักสูตรภาษาไทยเหมาะสมแล้ว แต่เนื้อหายังเขียนไว้ไม่ชัดเจน โดยเฉพาะอัตราเวลาเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ มีน้อยไม่สัมพันธ์กับเนื้อหาสาระที่ต้องเรียน

ในเรื่องเนื้อหาที่ประชุมให้ระบุว่าชั้นใดควรสอนเรื่องอะไรให้ชัดเจน ทั้งนี้ เพื่อให้สะดวกในการเขียนหนังสือเรียนและการวัดผล ประเมินผล ส่วนอัตราเวลาเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ที่ไม่เพียงพอ นั้น เมื่อมีการปรับปรุงเนื้อหาในหลักสูตร หนังสือเรียนและคู่มือการสอนให้สอดคล้องกันแล้ว ปัญหาเรื่อง เวลาเรียนดังกล่าวก็จะหมดไป

คณิตศาสตร์ เนื้อหาที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับชั้น ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๖ นั้น ส่วนใหญ่เหมาะสมดีแล้ว เพราะจัดลำดับเนื้อหาไว้เป็นขั้นตอน แต่ก็มีบางเรื่องควรปรับแก้ไขให้เหมาะสมกับคาบเวลาและวัยของผู้เรียน

และเนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนค่อนข้างต่ำ จึงมีความเห็นให้ทบทวนเนื้อหาสาระที่จัดให้นักเรียนเรียนว่ามีมากเกินไปหรือไม่ และเป็นความรู้พื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิตของผู้เรียนเพียงใด

๒) กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

ในเรื่องเนื้อหาของหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต มีความเห็นหลายประการ ดังนี้

๒.๑ เนื้อหากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของเด็กแล้ว แต่มีเรื่องเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์น้อย และเมื่อกล่าวโดยสรุป เนื้อหากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตก็มีมากและเวลาเรียนมีน้อยโดยเฉพาะในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ จนครูไม่สามารถจัดกิจกรรมได้อย่างกว้างขวาง ควรลดเนื้อหาลง

๒.๒ การจัดเนื้อหาในหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตนั้นแตกต่างจากกลุ่มประสบการณ์ตรงที่มีการบูรณาการกันในเนื้อหาที่ชัดเจนกว่า และในการบูรณาการโดยนำวิชาวิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ฯลฯ เข้ามาผสมผสานกันนั้น ทำให้ลดความสำคัญของวิชาวิทยาศาสตร์ลงทั้ง ๆ ที่ปัจจุบันวิทยาศาสตร์กำลังเจริญก้าวหน้าและมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ควรหาทางปรับปรุงแก้ไข

๒.๓ การจัดลำดับเนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตยังสับสน ทำให้ต้องเรียนย้อนไป-มา ควรกำหนดให้แน่ชัดว่าใช้หลักอะไรในการลำดับเนื้อหา

๓) **กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย** ประกอบด้วยจริยศึกษา ศิลปศึกษา พลศึกษา ดนตรี-นาฏศิลป์ และกิจกรรมสร้างนิสัย ในเรื่องโครงสร้างเนื้อหาสาระมีข้อคิดเห็นหลายประการ ดังนี้

๓.๑ เมื่อพิจารณาตามโครงสร้างของหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย เป็นส่วนร่วมแล้วเห็นว่าเหมาะสมกับเด็กมาก เพราะนอกจากจะพัฒนากายและใจเด็กให้สมบูรณ์ตามจุดมุ่งหมายแล้ว ยังมีเนื้อหาสาระให้เด็กเรียนอย่างสนุกสนานด้วย

๓.๒ เนื้อหาของจริยศึกษาในหลักสูตรกลุ่มประสบการณ์ดังกล่าวเสนอคุณธรรมไว้ให้นักเรียนเรียนมาก คือ มีถึง ๓๐ คุณธรรม จนครูไม่สามารถสอนได้ควรปรับปรุงแก้ไขโดยจัดคุณธรรมให้เป็นหมวดหมู่ และเน้นให้เห็นจริยธรรมพื้นฐานด้วย

ส่วนเนื้อหาพุทธศาสนาที่มีผู้กล่าวว่าไม่มีในจริยศึกษานั้น เห็นว่ายังไม่ควรนำเนื้อหาพุทธศาสนาโดยตรงมาใส่ไว้ และเนื้อหาพุทธศาสนาดังกล่าวก็มีบรรจุอยู่ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตแล้ว

๓.๓ พลศึกษา มีเนื้อหาเหมาะสมแล้ว แต่ในบางเรื่องเช่น ยิมนาสติก ครูขาดความรู้ความเข้าใจจึงเห็นว่ายากต่อการจัดการเรียนการสอน เรื่องยิมนาสติกนี้ที่ประชุมกลุ่มเห็นว่าต้องคงไว้ในหลักสูตร เพราะเป็นพื้นฐานสำหรับกีฬาทุกประเภท นอกจากนี้ที่ประชุมยังเห็นควรให้จัดเนื้อหาให้นักเรียนเลือกเรียนตามความสนใจและความถนัด ได้แก่ กีฬาประเภทหมู่คณะ (ทีม) เช่น ฟุตบอล วอลเลย์บอล เป็นต้น

๓.๔ ดนตรี-นาฏศิลป์ มีความเห็นเช่นเดียวกับพลศึกษา คือเนื้อหาเหมาะสมแล้ว แต่เนื้อหาบางเรื่อง ได้แก่ โน้ตสากล ยากควรปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะกับวัยและความสามารถของเด็ก

๓.๕ ศิลปศึกษา เนื้อหาสาระยังต้องปรับปรุงแก้ไขโดยเฉพาะเนื้อหางานสานงานดักทอ และงานประดิษฐ์ที่ซ้ำซ้อนกับเนื้อหาในงานประดิษฐ์และงานช่างของกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่องนี้มีความเห็นให้นำไปไว้ในกลุ่มประสบการณ์ใดกลุ่มประสบการณ์หนึ่งไม่ควรแยกกันอยู่ หากนำเนื้อหาดังกล่าวไว้ในกลุ่มการทำงานฯ ให้เน้นจุดประสงค์ของศิลปศึกษาในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยด้วย

๓.๖ กิจกรรมสร้างนิสัย เห็นว่าไม่ควรบรรจุไว้ในหลักสูตรกลุ่มประสบการณ์นี้ เพราะกิจกรรมสร้างนิสัยดังกล่าวได้มีการสอนสอดแทรกไว้ในทุกกลุ่มประสบการณ์แล้ว

๔) กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

๔.๑ หลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เป็นหลักสูตรที่ต้องการให้เด็กเรียนรู้ด้วยการทำงาน เพื่อวางรากฐานด้านอาชีพ และปลูกฝังนิสัยรักงานให้กับเด็กตั้งแต่เยาว์วัยเป็นการสนองนโยบายด้านเศรษฐกิจที่ดี และเหมาะสมกับภาวะการณ์ในปัจจุบัน แต่ควรปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัย สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

๔.๒ จุดประสงค์เฉพาะ จุดประสงค์การเรียนรู้ของกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพและจุดประสงค์ใน ป.๐๒ นั้นเป็นสิ่งที่ควรจะต้องทบทวนเพื่อการปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

๔.๓ ความคิดรวบยอดในหลักสูตรกลุ่มการทำงานฯ ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๖ ที่มีอยู่ ๖๗ ข้อนั้นควรทบทวนใหม่ว่าจะอะไรเป็นความคิดรวบยอดหลัก และความคิดรวบยอดใดบ้างที่ต้องเรียนในแต่ละชั้น ทั้งนี้ให้จัดลำดับความคิดรวบยอดจากอาชีพศึกษาไปสู่พื้นฐานอาชีพ ต่อจากนั้นจึงทำเป็นหัวข้อย่อย ๆ ในแผนการสอน

๔.๔ เนื้อหาสาระในหลักสูตรกลุ่มการทำงานฯ นั้น ส่วนใหญ่เห็นว่ายังมีบางเรื่องที่ไม่เหมาะสมกับวัยและระดับชั้น เช่น เรื่อง การปะ การชุนผ้า การถนอมอาหาร เป็นต้น ควรปรับให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก

สำหรับการแบ่งเนื้อหาในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ออกเป็น ๒ ส่วนได้แก่งานพื้นฐานและงานเลือกนั้น ที่ประชุมเห็นว่าเหมาะสมแล้ว ส่วนการสอนงานเลือกนั้นนอกจากจะให้เลือกเรียนจากงานเลือก ๕ แขนงงานตามกำหนดเวลา ในหลักสูตรเหมือนแนวปฏิบัติเดิมแล้ว ยังเสนอแนะให้เลือกสอนอาชีพอิสระที่มีในท้องถิ่นด้วย

๕) กลุ่มประสบการณ์พิเศษ (ภาษาอังกฤษ)

๕.๑ การจัดให้วิชาภาษาอังกฤษ เป็นวิชาเลือกในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ คู่กับวิชาอาชีพที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตนั้น ที่ประชุมมีความเห็นไม่แตกต่างจากแนวปฏิบัติตามหลักสูตรประถมศึกษา ๒๕๒๑ คือให้คงเป็นวิชาเลือกตามเดิม แต่การเลือกสอนภาษาอังกฤษต้องปฏิบัติตามเกณฑ์อย่างเคร่งครัด กล่าวคือโรงเรียนต้องมีความพร้อม ตามเกณฑ์จึงจะเลือกสอนภาษาอังกฤษได้

๕.๒ จุดประสงค์ และโครงสร้างวิชาภาษาอังกฤษ ส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสมแล้ว แต่เนื้อหาวิชาภาษาอังกฤษมีมากจนครูไม่สามารถสอนให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรได้ในเรื่องนี้ มีความเห็นให้ปรับปรุงจุดประสงค์ให้แคบเข้า และลดเนื้อหาในหลักสูตรลง ทั้งนี้เพราะการเขียนหนังสือเรียนและคู่มือครูวิชาภาษาอังกฤษต้องทำตามนโยบายและข้อกำหนดของหลักสูตร คือให้นักเรียนมีทักษะในการฟัง พูด อ่าน เขียนภายในวงศัพท์ ๘๐๐ คำ

๒. สื่อการเรียนการสอน

๒.๑ คู่มือครูและแผนการสอน

เอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ คู่มือครู และแผนการสอนนั้นมีความเห็นส่วนใหญ่ว่าดีมากแต่ครูไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างครบถ้วน เพราะเนื้อหา/กิจกรรมมากและคาบเวลาเรียนมีน้อย นอกจากนี้แผนการสอนบางแผนในบางกลุ่มประสบการณ์ยังไม่เหมาะสมกับพัฒนาการและวัยของเด็ก บางกลุ่มประสบการณ์มีรายละเอียดเนื้อหาน้อย มีเฉพาะหัวข้อเนื้อหา ควรปรับปรุงและ

เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดทำคู่มือครูและแผนการสอนดังกล่าว และถ้าจะให้สะดวกและเหมาะสมกับการใช้ในโรงเรียนที่มีความแตกต่างกัน ควรกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำไว้ให้ครูด้วย สำหรับคาบเวลาในแผนการสอนควรกำหนดไว้ให้ยืดหยุ่นได้ ชื่อแผนการสอนหรือคู่มือครูควรเลือกใช้ชื่อใดชื่อหนึ่งให้เหมาะสมเพื่อให้การสื่อสารตรงกัน

เนื่องจากในปัจจุบันการบูรณาการสอนยังไม่ได้ผล ครูยังไม่เข้าใจวิธีการบูรณาการอย่างแท้จริง ดังนั้น แผนการสอนจึงต้องบูรณาการเนื้อหาสาระให้ครูสะดวกที่จะใช้ โดยจัดทำเป็นชุดการสอนหรืออาจสร้างแรงจูงใจให้ครูทำขึ้นใช้เองก็ได้

รายละเอียดนอกจากที่กล่าวแล้ว ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ ที่ประชุมมีความเห็นดังต่อไปนี้

๑) **กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้**

ภาษาไทย คู่มือครูภาษาไทยเขียนขึ้นตามเนื้อหาสาระในหนังสือเรียน ซึ่งส่วนใหญ่เห็นว่าหนังสือเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑, ๕ และ ๖ เนื้อหามากและยากมีการใช้คำผิดและไม่ร่วมสมัยทั้งยังมีคานเวลาน้อย ควรปรับปรุงให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหาของหลักสูตร และหนังสือเรียนที่จะเปลี่ยนแปลง

คณิตศาสตร์ คู่มือการสอนคณิตศาสตร์มีคำชี้แจงที่ไม่ชัดเจน นอกจากนี้เนื้อหาในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ยังมีมากไม่เหมาะสมกับคาบเวลาที่สอนควรปรับปรุงให้เหมาะสม

๒) **กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต** รายละเอียดเนื้อหาในแผนการสอนมีไม่เพียงพอ มีเฉพาะหัวข้อ เนื้อหา ควรกำหนดขอบข่ายและเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหาในแต่ละชั้นให้ชัดเจน และเหมาะกับวุฒิภาวะของเด็ก

สำหรับสาระที่เป็นวิทยาศาสตร์นั้นควรเพิ่มเติมโดยนำเทคโนโลยีมาสอดแทรกไว้และเขียนขั้นตอนให้ครูเห็นแนวทางที่จะสอนเด็กให้เกิดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ด้วย

๓) **กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย** แผนการสอนในบางวิชา เช่น ดนตรี-นาฏศิลป์ ยังเขียนแยกกันตามเนื้อหาในหลักสูตรเป็นหน่วย ๆ ควรปรับปรุงให้มีการบูรณาการกันในระหว่างหน่วยเนื้อหา อีกทั้งควรเพิ่มรายละเอียด และขั้นตอนในการทำกิจกรรมให้ชัดเจนขึ้นด้วย

๔) **กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ** เนื้อหาในแผนการสอนบางแขนงงาน เช่น แขนงงานบ้าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ เรื่อง การถนอมอาหาร เรื่อง เสื้อผ้าและการแต่งกาย มีความยากไม่เหมาะสมกับวัยและระดับชั้น เป็นต้น

ในเรื่องนี้มีความเห็นให้ทบทวนเนื้อหาสาระในแผนการสอนกับหลักสูตรว่า สอดคล้องกันหรือไม่ แล้วจัดเนื้อหาสาระใหม่ให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็ก ส่วนในเรื่องคาบ เวลาที่ไม่เหมาะสมกับเนื้อหา นั้น ควรปรับปรุงโดยกำหนดให้เพียงพอที่จะสอนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ

๕) กลุ่มประสบการณ์พิเศษ

ภาษาอังกฤษ คู่มือครูวิชาภาษาอังกฤษเป็นคู่มือที่ดี เพราะมีรายละเอียด บอกขั้นตอนการสอนไว้ชัดเจน แต่ควรต้องปรับปรุงให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาของ หลักสูตรที่เปลี่ยนแปลงไป

๒.๒ หนังสือเรียน

ปัจจุบันสื่อประกอบการเรียนการสอนยังมีน้อย ควรผลิตให้มากขึ้นและแจกจ่าย ให้ทั่วถึงทุกโรงเรียน เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนเน้นที่ตัวเด็กก็ต้องสอนให้เด็กคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาได้ ดังนั้นหนังสือเรียนจึงไม่จำเป็นต้องมีเนื้อหามาก ควรมีลักษณะที่让孩子สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งข้อมูลที่มีอยู่ทั่วไป และควรมีลักษณะที่น่าหยิบ น่าอ่าน มีเนื้อหาสาระที่ทันสมัย และชัดเจนเหมาะกับวัยและระดับชั้นของผู้เรียนและควรมีมาตรการ ควบคุมเอกสารประกอบหลักสูตรที่แปลกล่อมเข้าไปในโรงเรียนนอกเหนือจากที่กรมวิชาการ ทำขึ้น ทั้งนี้เพื่อไม่ให้ผู้ใช้หลักสูตรหรือโรงเรียนหลงทาง

สำหรับในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ที่ประชุมมีความเห็น ดังนี้

๑) กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้

ภาษาไทย หนังสือเรียนมีเนื้อหามากและยากไม่เหมาะสมกับคาบเวลา โดยเฉพาะในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑, ๕ และ ๖ ควรปรับปรุงโดยลดเนื้อหาที่ไม่สำคัญลงให้สอดคล้องกับเวลาเรียนเพื่อให้เด็กมีเวลาที่จะฝึกทักษะมากขึ้น

คณิตศาสตร์ หนังสือเรียนมีกระบวนการหลายอย่างที่ซับซ้อนใช้ภาษาที่ค่อนข้างยากต่อการเข้าใจของนักเรียน แบบฝึกหัดมีน้อย ควรปรับปรุงให้เหมาะกับวัยและระดับชั้นของนักเรียน

๒) **กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต** ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ ไม่มีหนังสือเรียน ผู้ใช้หลักสูตรต้องการให้มีหนังสือเรียนเพิ่มขึ้น เพื่อช่วยครู และเด็กโดยเฉพาะในท้องถิ่นที่ไม่มีหนังสือค้นคว้า นอกจากนี้ควรเพิ่มเติมเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์ที่ทันสมัยและเหมาะสมกับวัย และความสามารถของเด็กกลงไว้ในหนังสือดังกล่าวด้วย

๓) กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ไม่มีหนังสือเรียน

๔) กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ไม่มีหนังสือเรียน

๕) กลุ่มประสบการณ์พิเศษ

ภาษาอังกฤษ เนื้อหาในหนังสือเรียนบางชั้นมากและยากเกินไป ได้แก่ หนังสือเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ส่วนหนังสือเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ก็มีแบบฝึกหัดอ่าน และเขียนน้อยเกินไป

ในเรื่องนี้มีความเห็นให้ปรับปรุงหนังสือชั้นดังกล่าวให้เหมาะสมและให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ และเนื้อหาของหลักสูตรภาษาอังกฤษที่จะปรับปรุงใหม่ด้วย

๒.๓ แบบฝึกหัด

๑) กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้

ภาษาไทย ควรเพิ่มแบบฝึกทักษะในการใช้ภาษา เช่น การย่อความ การเขียน เป็นต้น

คณิตศาสตร์ แบบฝึกหัดคณิตศาสตร์มีน้อย ควรเพิ่มเติมให้มีมากขึ้น

๒) กลุ่มประสบการณ์พิเศษ

ภาษาอังกฤษ มีแบบฝึกหัดเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ซึ่งจะต้องปรับปรุงให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาในหลักสูตรที่จะปรับปรุงใหม่ ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ แบบฝึกหัดเขียนรวมอยู่ในคู่มือครูวิชาภาษาอังกฤษ ซึ่งก็น้อยเกินไปต้องปรับปรุงให้มีมากขึ้นด้วย

๒.๔ หนังสือเสริมประสบการณ์

ที่ประชุมเห็นว่ากรมวิชาการควรมีมาตรการควบคุมสื่อประเภทนี้โดยเฉพาะที่เอกชนทำขึ้นให้มีคุณภาพ และสอดคล้องกับหลักการของหลักสูตรเพื่อให้นำหลักสูตรไปใช้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

สำหรับหนังสือเสริมประสบการณ์ที่กรมวิชาการจัดทำขึ้นนั้นยังไม่เพียงพอควรจัดทำเพิ่มขึ้นทุกกลุ่มประสบการณ์โดยเฉพาะการเสริมประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์

๒.๕ *อุปกรณ์การเรียนการสอน* ในเรื่องของอุปกรณ์การเรียนการสอนควรพัฒนาให้ก้าวหน้ากว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ให้มีการผลิตสื่อหลาย ๆ ประเภท และควรเน้นสื่อประเภทที่ใช้เป็นเครื่องมือให้เด็กแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ เพื่อครูจะได้เลือกให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น นอกจากนี้ ควรสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การสอนแก่ครูให้มากที่สุด และควรมีการอบรมให้ครูเข้าใจแนวความคิด และผลิตสื่อขึ้นใช้เอง

๓. การนำหลักสูตรไปใช้

ที่ประชุมเห็นว่าในภาพรวมแล้วการนำหลักสูตรไปใช้มีปัญหามากกว่าตัวหลักสูตร ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้ เนื่องมาจากการขาดความเข้าใจในเรื่องกลวิธีและกระบวนการในการจัด

การเรียนการสอน ขาดความพร้อมในเรื่องการเตรียมบุคลากรในการใช้หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร การวัดผลและประเมินผลยังมีปัญหา รวมทั้งการประสานงานในระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็มีจุดอ่อน สาเหตุทั้งหลายดังกล่าวทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำของการใช้หลักสูตรซึ่งจะต้องศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางแก้ไขจุดบกพร่องต่อไป

สำหรับรายละเอียดเรื่องการนำหลักสูตรไปใช้ที่ประชุมมีความคิดเห็นสรุปได้เป็น ๓ เรื่อง คือ

๓.๑ การจัดการเรียนการสอน

๓.๒ การวัดผลและประเมินผล

๓.๓ การบริหารหลักสูตร

๓.๑ การจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามแนวทางของหลักสูตรเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะการจัดการเรียนการสอนที่ดีจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และสามารถพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพได้ ความเห็นจากการสัมมนาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนยังมีข้อบกพร่องคือ กิจกรรมส่วนใหญ่ที่จัดขึ้นมิได้มุ่งเน้นที่ตัวเด็ก แต่มุ่งให้เนื้อหาหรือเน้นที่ตัวครูเป็นสำคัญ เรื่องนี้มีความคิดเห็นหลายประการ คือ

๑) ด้านความรู้ ความเข้าใจเรื่องการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางของหลักสูตร

ครูไม่เข้าใจวิธีจัดการเรียนการสอนตามแนวทางของหลักสูตรที่มุ่งส่งเสริมและพัฒนาคนเป็นสำคัญ จึงมุ่งสอนเนื้อหาเป็นหลัก โดยใช้วิธีสอนของครูไม่คำนึงถึงวิธีการเรียนของเด็ก นอกจากนี้ความไม่เข้าใจของครูยังส่งผลไปถึงการนำไปปฏิบัติที่เบี่ยงเบนไปจากเป้าหมาย เช่น การสอนสมาธิในการเรียนของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ก็มีการปฏิบัติล้าลึกไปถึงการเดินจงกรม เป็นต้น

ที่เป็นเช่นนี้เพราะครูขาดการสนับสนุนทางด้านวิชาการและการนิเทศ ขาดขวัญและกำลังใจ

ครูไม่เข้าใจวิธีสอนแบบบูรณาการ เพราะครูยังสอนเป็นรายวิชาในบางกลุ่มประสบการณ์

ครูมุ่งสอนในลักษณะกลุ่มใหญ่ มิได้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้เด็กอ่อนหรือเรียนไม่ทันเพื่อนมีปัญหา และการสอนซ่อมเสริมก็ยังไม่เป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ เช่น ให้เด็กใช้เวลาเรียนเพิ่มขึ้นเพื่อการนี้ เป็นเหตุให้ทั้งครูและเด็กต้องแบกภาระหนัก ครูไม่มีเวลาเป็นของตนเองและเตรียมการสอน เด็กก็ไม่ได้ใช้เวลาไปเพื่อพัฒนาตนเองด้านอื่น

๒) ด้านการจัดการเรียนการสอนตามกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ

ภาษาไทย

ท้องถิ่นบางแห่งมีปัญหาด้านภาษา เพราะเด็กส่วนใหญ่ใช้ภาษาถิ่น เมื่อเด็กเริ่มเรียนครูต้องปรับภาษาถิ่นให้เป็นภาษาพื้นเมือง และภาษาไทยกลางตามลำดับ ทำให้เสียเวลามาก การสอนจึงไม่ทันตามหลักสูตร เป็นสาเหตุหนึ่งของการอ่านไม่คล่อง เขียนไม่คล่อง

คณิตศาสตร์

การเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในหลักสูตรประถมศึกษานั้น เห็นว่าเด็กยิ่งเรียนยิ่งไม่เข้าใจ และเกลียดวิชาคณิตศาสตร์ การปลูกฝังให้เด็กรัก และเข้าใจวิชาคณิตศาสตร์นั้นทำได้ โดยสอนให้เด็กทำในสิ่งที่ทำได้ เมื่อประสบความสำเร็จก็จะเกิดแรงจูงใจ ต่อจากนั้นจึงส่งเสริมให้ทำสิ่งต่าง ๆ ที่ท้าทายเพื่อให้คิดและแก้ปัญหาได้

สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

ในการจัดการเรียนการสอนเนื้อหาที่เป็นวิทยาศาสตร์ ครูไม่เข้าใจวิธีสอนที่จะทำให้เด็กเกิดทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ครูจึงใช้วิธีสอนวิชาสังคมศึกษาเป็นส่วนใหญ่

สร้างเสริมลักษณะนิสัย

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่องคุณธรรมเป็นเรื่องยาก เพราะโรงเรียนสอนให้เด็กปฏิบัติอย่างหนึ่ง แต่สังคมกลับไปปฏิบัติอีกอย่างหนึ่ง ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าจะเลือกปฏิบัติตนอย่างไร

ในเรื่องนี้ควรจะสอนให้เด็กรู้ว่า คนทุกคนเป็นมนุษย์ธรรมดาย่อมมีข้อบกพร่องบ้าง เมื่อเด็กเข้าใจอย่างนี้ก็จะไม่มีปัญหาในการเลือกปฏิบัติ

นอกจากนี้การสอนกลุ่มประสบการณ์ดังกล่าว ควรให้สมดุลทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดนิสัยที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร

ส่วนศิลปศึกษา ดนตรี-นาฏศิลป์ พลศึกษา ครูผู้สอนก็ไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าที่ควร

การทำงานและพื้นฐานอาชีพ

การจัดการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ไม่มีการเอาจริงเท่าที่ควร และโรงเรียนเองก็ไม่มีสภาพเป็นหน่วยผลิต จึงไม่สอดคล้องกับชีวิตจริง และในสภาพที่เป็นจริงเด็กประถมส่วนใหญ่เมื่อเรียนจบแล้วไม่ได้เรียนต่อ จึงควรเน้นการทำงานที่เป็นพื้นฐานเพื่อออกไปประกอบอาชีพอย่างจริงจัง

นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานฯ ยังทำในลักษณะให้เด็กกระโจนเข้าสู่งานอาชีพทันทีและงานต่าง ๆ ที่ให้เด็กทำก็เป็นสิ่งที่พ่อแม่ทำอยู่แล้ว จึงไม่เกิดศรัทธาในงาน

ในเรื่องการจัดการเรียนการสอนกลุ่มประสบการณ์นี้ให้บรรลุตามเป้าหมายจะต้องพยายามปลูกฝังให้เด็กเกิดความรักและศรัทธาในอาชีพ โดยกระทำเป็นขั้นตอนไป คือขั้นแรกต้องให้เด็กสำนึกว่าทุกคนต้องประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงตนเองก่อน จากนั้นจึงแนะนำให้รู้จักงานต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่หลากหลาย พร้อมกับสอนให้เกิดความเข้าใจในเรื่องอาชีพ และให้โอกาสเด็กตัดสินใจว่าชอบงานอาชีพอะไร ต่อไปจึงให้ทดลองฝึกทำจริงเพื่อให้เกิดทักษะและประสบการณ์

กลุ่มประสบการณ์พิเศษ (ภาษาอังกฤษ)

การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ในสภาพที่เป็นจริงแล้วครูยังไม่มีความพร้อม ฉะนั้นการจัดการเรียนการสอนจึงได้ผลไม่สมบูรณ์ตามเป้าหมายของหลักสูตร

๓.๒ การวัดผลและประเมินผล

เรื่องการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ นั้นมีความเห็นว่า หลักการและวิธีการค่อนข้างยุ่งยาก ทำให้ครูไม่เข้าใจ ทั้งยังมีรายละเอียดบางประการที่ไม่เหมาะสม เช่น การกำหนดกฎเกณฑ์ผ่านจุดประสงค์ จุดประสงค์ของการวัดผล ประเมินผลดีมาก และจุดประสงค์ของการวัดผลและประเมินผลดังกล่าวก็แตกต่างจากจุดประสงค์การเรียนรู้ในหลักสูตรและแผนการสอน เป็นต้น นอกจากนี้แนวการวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรจะเป็นปัญหาแก่ครูแล้ว การควบคุมคุณภาพการศึกษาของกรมที่เป็นหน่วยปฏิบัติยังทำให้ครูมีปัญหาเพิ่มขึ้น

สำหรับเรื่องอื่น ๆ มีความเห็นดังนี้

๑) ผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนการสอน เมื่อประเมินแล้วพบว่า เด็กไทยอ่อนวิชาคณิตศาสตร์ มีปัญหาทางด้านภาษา ได้แก่ อ่านไม่คล่อง เขียนไม่คล่อง คิดคำนวณไม่ได้ และสมรรถภาพเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ลดลง

๒) การวัดผลและประเมินผลในระดับประถมศึกษายังมีลักษณะเป็นการสอบเพื่อแข่งขันและเน้นทางด้านผลสัมฤทธิ์มากกว่าที่จะวัดเพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือวัดเพื่อพัฒนาคน นอกจากนี้การวัดผลยังเน้นหนักไปทางด้านความรู้มากกว่าที่จะวัดอีก ๒ ด้าน คือ ทักษะนิสัย และจิตพิสัย และการวัดผลประเมินผลดังกล่าวก็ใช้ข้อสอบปรนัยเป็นส่วนใหญ่

๓) การวัดผลและประเมินผลแยกตามกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ

ภาษาไทย

การวัดผลและประเมินผลภาษาไทยใน ป.๐๒ ของแต่ละระดับชั้นมีจุดประสงค์มากเกินไป ควรวัดผลจุดประสงค์ที่เป็นพื้นฐานของการเรียนภาษาไทยตามลำดับชั้นมากกว่าวัดผลเป็นจุดประสงค์ย่อย และควรให้สอดคล้องกับคู่มือครูและหลักสูตร

คณิตศาสตร์

การวัดผลและประเมินผลคณิตศาสตร์โดยให้ผ่านเกณฑ์ ๘๐ เปอร์เซ็นต์ จากจุดประสงค์ที่ต้องการวัดทั้งหมดนั้น ควรปรับปรุงให้เป็นผ่านเกณฑ์ ๖๐ เปอร์เซ็นต์ ในแต่ละจุดประสงค์เพราะคณิตศาสตร์ให้ความสำคัญต่อทุกจุดประสงค์เท่าเทียมกัน เนื่องจากจุดประสงค์แรกจะเป็นพื้นฐานของจุดประสงค์ต่อไป

สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

การวัดผลและประเมินผลยังมีเรื่องการปฏิบัติน้อยไป และครูยังไม่เข้าใจวิธีวัดผลประเมินผลประเภท formative

สร้างเสริมลักษณะนิสัย

การวัดผลและประเมินผลกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยยังไม่ชัดเจนว่าจะวัดอะไรและวัดอย่างไร

การทำงานและพื้นฐานอาชีพ

• การวัดผลและประเมินผลกลุ่มการทำงานฯ ควรวัดทั้งภาคความรู้และภาคปฏิบัติ สำหรับภาคปฏิบัติ ควรเน้นในเรื่องกระบวนการและลักษณะนิสัยในการทำงานแทนที่จะเน้นแต่ผลงานอย่างเดียว

๓.๓ การบริหารหลักสูตร

๑) นโยบายและการวางแผนนำหลักสูตรไปใช้

นโยบายเร่งรัดคุณภาพการศึกษาของกรมที่เป็นหน่วยปฏิบัตินั้นเป็นเรื่องถูกต้องและจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องดำเนินการ แต่วิธีการที่จัดในลักษณะแข่งขันทำให้โรงเรียนจำนวนมากทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคใช้เวลาเรียนส่วนใหญ่เพื่อฝึกหรือติวให้เด็กทำข้อทดสอบเพื่อสอบให้ได้คะแนนที่ ๑ มากกว่าที่จะเรียน-สอนตามหลักสูตร จึงเป็นเรื่องหนึ่งที่ทำให้การเรียนการสอนไม่บรรลุตามเป้าหมาย

กรมที่เป็นหน่วยปฏิบัติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างก็มีโครงการพิเศษที่ต้องดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล และตามแผนการศึกษาชาติ โครงการดังกล่าวส่วนใหญ่

มักให้โรงเรียนเป็นหน่วยปฏิบัติ ครูจึงมีภาระเพิ่มขึ้นเป็นเหตุให้จัดการเรียนการสอนได้ไม่สมบูรณ์ตามหลักสูตร

การวางแผนการนำหลักสูตรไปใช้มีข้อบกพร่องตรงที่ทำได้ไม่ครบวงจร ประกอบกับมีการประสานงานกันน้อยระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในการใช้หลักสูตร จึงทำให้เกิดความไม่พร้อมในการใช้หลักสูตร โดยเฉพาะความไม่พร้อมของบุคลากร ได้แก่ ครู ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์

๒) บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร

ครู

การผลิตครูของกรมการฝึกหัดครูยังไม่สอดคล้องกับหลักสูตร ทำให้ครูที่จบการศึกษาจากวิทยาลัยครูต่าง ๆ ไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรได้

การบรรจุครูเข้าสอนในโรงเรียนประถมศึกษายังไม่เอื้อต่อการนำหลักสูตรไปใช้ ทำให้เกิดการขาดแคลนครูที่จะสอนในกลุ่มประสบการณ์บางเรื่องที่ต้องใช้เทคนิคเฉพาะ เช่น พละ ศิลปะ ดนตรี-นาฏศิลป์ งานประดิษฐ์และงานช่าง เป็นต้น

ผู้บริหาร

ผู้บริหารในแต่ละท้องถิ่นตั้งแต่ระดับสูงลงมาจนถึงระดับโรงเรียนมีภาระอื่นที่จะต้องทำมาก ไม่มีเวลาที่จะทำความเข้าใจเรื่องหลักสูตรและบริหารงานทางด้านวิชาการหรือด้านหลักสูตร การเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ จึงไม่สามารถควบคุมการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ศึกษานิเทศก์

ถึงแม้ว่าศึกษานิเทศก์จะมีภาระสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน แต่ก็ยังมองไม่เห็นบทบาทที่ชัดเจนในเรื่องการพัฒนาการเรียนการสอน ครูจึงขาดที่พึ่งทางด้านวิชาการ

ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร

ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรยังไม่เข้าใจเรื่องหลักสูตร เนื่องจากการประชาสัมพันธ์หลักสูตรมีน้อย

๔. อื่น ๆ

เนื่องจากการจัดการศึกษาในระดับประถมไม่สามารถจัดให้สมบูรณ์ในตัวเองได้เพราะทรัพยากรและเวลาจำกัด จึงต้องนำการศึกษาในระบบเข้ามาประสานสัมพันธ์

ในเรื่องการจัดการศึกษาคู่ขนานระหว่างการศึกษาในระบบและนอกระบบนี้ มีความเห็นว่า ควรจะจัดการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ดังนี้

- ๑) ก่อนเข้าเรียนประถมศึกษา เพื่อเตรียมตัวเด็กด้านสุขนิสัย สังคมและทักษะพื้นฐาน สำหรับการเรียนในระบบเพื่อให้พร้อมที่จะศึกษาในระดับต่อไป
- ๒) ระหว่างเรียนประถมศึกษา เพื่อเสริมให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนในระดับประถมศึกษาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น
- ๓) หลังเรียนประถมศึกษา เพื่อการดำเนินชีวิตที่ดีในสังคมและเพื่อการศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการสัมมนา มีข้อเสนอแนะ เรื่องหลักสูตร และการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ในอนาคต ดังนี้

๑. ด้านหลักสูตร

๑.๑ ในเรื่องความมุ่งหมายหรือปรัชญาของหลักสูตรนั้น มีความเห็นให้เน้นการศึกษาเพื่อชีวิต โดยให้โรงเรียนประถมศึกษาสอนทั้งนักเรียนและชุมชนของนักเรียนด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้โรงเรียนประถมศึกษาเป็นเครื่องมือในการปรับปรุงคุณภาพของคน นั่นคือโรงเรียนต้องทำหน้าที่ ๓ อย่าง ได้แก่ สอนเด็ก จัดการศึกษานอกโรงเรียนให้กับผู้ใหญ่ และเป็นศูนย์วิชาการให้แก่ชุมชน

๑.๒ หลักสูตรประถมศึกษาในอนาคต ควรเป็นหลักสูตรที่น่าสังคมมากกว่าที่จะให้สอดคล้องกับสังคม

๑.๓ โครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตรทุกกลุ่มประสบการณ์ควรปรับปรุงให้เหมาะสมสอดคล้องกับหลักการในข้อ ๑.๑ เช่น ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ มีโครงสร้างเนื้อหาสาระที่เป็นทักษะพื้นฐานที่จะใช้ในชีวิตประจำวัน และตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ จัดโครงสร้าง เนื้อหาที่เน้นทักษะการค้นคว้าและขยายประสบการณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในเหตุการณ์ประจำวัน เป็นต้น

๒. ด้านเอกสารประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

๒.๑ เอกสารประกอบหลักสูตร ประกอบด้วยคู่มือครู แผนการสอน คู่มือการใช้หลักสูตรและหนังสือเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์ต่าง ๆ ควรยึดหลักการการจัดทำให้มีเอกภาพสอดคล้องกับหลักสูตร สะดวกและง่ายต่อการนำไปใช้ ทั้งนี้เพื่อให้การสื่อสารตรงกันและไม่เกิดความสับสนในการปฏิบัติ นอกจากนี้ควรมีมาตรการควบคุมการผลิตและการใช้เอกสารดังกล่าวที่เอกชนจัดทำขึ้นให้อยู่ในแนวทางที่สอดคล้องกับหลักสูตรด้วย

ในเรื่องคู่มือครูหรือแผนการสอนนั้น ควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับการนำหลักสูตรไปปฏิบัติในโรงเรียนที่มีสภาพแตกต่างกัน

สำหรับ หนังสือเรียน และหนังสือเสริมประสบการณ์ต่าง ๆ ต้องมีคุณภาพ น่าสนใจ น่าอ่าน ทันสมัย มีเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับวัย และระดับชั้น และมีปริมาณเพียงพอ ๒.๒ สื่อการเรียนการสอน ต้องคิดสร้างสื่อหรือเครื่องมือให้เด็กค้นคว้าหาความรู้ ด้วยตนเอง เพราะวิทยาการในโลกมีมากมาย ไม่สามารถนำมาเรียนมาสอนในโรงเรียนได้หมด สื่อประเภทนี้ควรทำให้มากเพราะจะช่วยสร้างคุณสมบัติในการแสวงหาความรู้ให้กับเด็กได้

๓. ด้านการจัดการเรียนการสอน

๓.๑ การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาเด็กไม่ควรเน้นที่เนื้อหาแต่ควรเน้นที่ กระบวนการ เช่น

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต การจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนในกลุ่มประสบการณ์นี้ต้องใช้กระบวนการทางความคิด หลักประสบการณ์ตรง

กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ต้องสอนให้เด็กรู้จักวิเคราะห์ปรับปรุงงาน และสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ ฝึกให้เด็กทำงานเพื่อมีความรับผิดชอบซึ่งจะเป็นการพัฒนาความฉลาด เพราะเวลาทำงานได้มีโอกาสคิดไปด้วย เกิดกระบวนการแก้ปัญหาตามมา นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรจะแตกต่างกันและมีความหลากหลายไปตามสภาพท้องถิ่น และความต้องการของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนลักษณะดังกล่าวจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามแนวทางของหลักสูตร นั่นคือ การพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ได้แก่ คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น

๓.๒ ในเรื่องการวัดผลและประเมินผล ต้องจัดให้เป็นระบบโดยมีหลักการที่สอดคล้องกับหลักสูตร และมีวิธีการที่ชัดเจนและเรียบง่าย การวัดผลและประเมินผลควรกระทำให้ครบทุกด้าน และใช้เครื่องมือในการวัดหลาย ๆ ประเภทมิใช่เน้นเฉพาะข้อทดสอบแบบปรนัยอย่างเดียว ทั้งนี้เพื่อให้การวัดผลและประเมินผลเป็นการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง

๔. ด้านการนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปใช้ต้องเน้นที่การพัฒนาคุณภาพของคน เพื่อให้คนเป็นคนที่สมบูรณ์ หลักสูตรประถมศึกษาควรเป็นหลักสูตรที่มุ่งสอนคน ฉะนั้นเรื่องการบริหารหลักสูตรจึงมีความสำคัญเพราะจะช่วยทำให้การนำหลักสูตรไปใช้บรรลุเป้าหมาย

ในเรื่องการบริหารหลักสูตรนั้นจะต้องตระหนักถึงกลไกความเป็นไปได้ของหลักสูตร ข้อกำหนดต่าง ๆ ของหลักสูตร ต้องเอื้อต่อการบริหาร การวางแผนในเรื่องงบประมาณ การจัดครูเข้าสอนและฝึกอบรมครูประจำการเพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนให้เป็นที่ไปตามแนวทางของหลักสูตร การพัฒนาผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร เช่น ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ศึกษานิเทศก์ให้มีความรู้เรื่องหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร การจัดระบบนิเทศทั้งภายในและ

ภายนอกโดยเน้นการนิเทศภายในให้เข้มแข็ง การสนับสนุนให้มีและใช้ ตลอดจนผลิตสื่อการเรียน การสอนที่มีคุณภาพและเพียงพอ และการจัดระบบประสานสัมพันธ์ในระหว่างหน่วยงาน เพื่อให้ การนำหลักสูตรไปใช้ดำเนิน ไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย

อื่น ๆ

การจัดการศึกษาในระดับประถมมีความไม่สมบูรณ์ในตัวเอง เนื่องจากมีทรัพยากร และเวลาเรียนที่จำกัด จึงต้องจัดการศึกษาในโรงเรียนให้ควบคู่กันไปกับการศึกษานอกโรงเรียน ในลักษณะของการศึกษาตลอดชีวิต การจัดการศึกษาดังกล่าวจะมุ่งที่กลุ่มเป้าหมาย ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มก่อนเข้าเรียนประถมศึกษา กลุ่มระหว่างเรียนประถมศึกษา และกลุ่มหลังเรียนประถมศึกษา

ในเรื่องการจัดการศึกษาตลอดชีวิตนี้ ต้องมีการจัดเครือข่าย และระบบการประสานงาน ทุกรูปแบบให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย

บทที่ ๔

อภิปรายผลการสัมมนา

การสัมมนาระดับชาติ เรื่องหลักสูตรประถมศึกษาที่กรมวิชาการจัดขึ้น เมื่อวันที่ ๒๒-๒๕ กรกฎาคม ๒๕๓๐ ณ โรงแรมเอเชียพทยา เมืองพทยา ด้วยวิธีระดมความคิดจากผู้เข้าร่วมสัมมนาที่มาจากบุคคลหลายประเภทและต่างระดับ ซึ่งได้ข้อคิดเห็นและแนวทางหลากหลายที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาระดับประถมเป็นส่วนรวมและโดยเฉพาะนั้นเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่กรมวิชาการในการพัฒนาหลักสูตรประถมศึกษาให้เหมาะสมต่อไป

ข้อคิดในการอภิปรายซึ่งผู้เข้าสัมมนาได้เสนอแนะไว้ เมื่อรวบรวมและนำมาวิเคราะห์แล้วมีทั้งเรื่องที่กรมวิชาการต้องแก้ไขปรับปรุง เรื่องที่ต้องทบทวน และเป็นแนวคิดใหม่ที่จะริเริ่มดำเนินการต่อไป ซึ่งได้แจกแจงตามประเด็น/ปัญหา และข้อพิจารณาของกรมวิชาการดังนี้

๑. เรื่องที่ต้องแก้ไขปรับปรุง

๑.๑ หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร

๑) ตัวหลักสูตร โดยเฉพาะจุดหมาย หลักการ โครงสร้างของหลักสูตรในภาพรวมไม่มีปัญหา แต่รายละเอียดของเนื้อหาสาระในแต่ละกลุ่มประสบการณ์มีมากเกินไป

การแก้ไขควรจะต้องปรับปรุงเนื้อหาสาระให้พอดี เหมาะสมกับอัตราเวลาเรียนที่กำหนด วัยของผู้เรียน ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

๒) เอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ แผนการสอน คู่มือครู และหนังสือเรียนเหล่านี้เป็นเอกสารที่นำเนื้อหาสาระในหลักสูตรไปขยายเพื่อให้ครูสะดวกต่อการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งก็ปรากฏว่าขยายเนื้อหามากเกินไปทุกกลุ่มประสบการณ์ จนครูไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้ครบถ้วน

การปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมควรจะขยับย่อ ตัดทอนเนื้อหาส่วนที่เกินความจำเป็นและล้าสมัย ปรับส่วนที่ยากแต่จำเป็นต้องเรียนให้ง่ายขึ้น เพิ่มเติมส่วนที่เป็นความรู้และเทคโนโลยีใหม่ที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้อง การเสนอแนะกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่จะทำให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้ สำหรับรูปแบบแผนการสอน คู่มือครู ควรจะประยุกต์ชุดการสอนมาใช้เพื่อให้ครูสะดวกในการจัดการเรียนการสอนให้มากที่สุด

๑.๒ การนำหลักสูตรไปใช้ ในภาพรวมครูส่วนใหญ่ไม่ได้สอนนักเรียนให้ได้ประสบการณ์ตรงจากการทำกิจกรรม แต่เน้นการให้ความรู้เป็นสำคัญ จึงทำให้ผู้เรียนคิดไม่เป็น ทำไม่เป็น และแก้ปัญหาไม่ได้ ซึ่งไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ต้องปรับปรุงแก้ไขโดยพิจารณาปัจจัยทุกด้านที่จะทำให้ครูนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างถูกต้อง

ในเรื่องการปรับปรุงต้องร่วมมือกันทุกฝ่าย โดยเฉพาะหน่วยงานที่เป็นฝ่ายนำหลักสูตรไปปฏิบัติเรื่องที่ต้องปรับปรุงมีดังนี้

๑) นโยบายและการปฏิบัติในเรื่อง การนำหลักสูตรไปใช้ ทุกหน่วยปฏิบัติต้องยึดหลักการและแนวทางของหลักสูตร เพื่อความเป็นเอกภาพและเหมาะสมกับกำลังทรัพยากรที่มีอยู่ให้การใช้หลักสูตรบรรลุตามเป้าหมาย

๒) บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร

ครู

สอนตามหลักสูตรไม่ได้ ไม่ถนัดในวิชาที่สอน หน่วยผลิตครู คือ กรรมการฝึกหัดครูต้องปรับปรุงผลผลิตของคนให้มีคุณภาพ ให้ครูที่ผลิตออกมาสามารถสอนตามหลักสูตรได้

หน่วยงานที่มีโรงเรียนในสังกัด ต้องช่วยเหลือครูประจำการด้วยการจัดอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอในการอบรมจะต้องใช้วิธีการเช่นเดียวกับที่สอนในโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนและศึกษานิเทศก์

หน่วยงานเจ้าสังกัดต้องจัดประชุมอบรม ศึกษา และดูงานสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพทางด้านวิชาการให้แก่ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์ และหามาตรการควบคุมและติดตามผลการทำงานด้านวิชาการของบุคลากรดังกล่าวเพื่อให้เป็นที่พึงแก่ครูได้

๓) การจัดการทางการศึกษา เป็นปัจจัยเรื่องหนึ่งที่จะทำให้การนำหลักสูตรไปใช้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประเด็นที่พูดกันมากก็ได้แก่ การจัดการในเรื่องต่อไปนี้

วัสดุอุปกรณ์การสอน มีไม่เพียงพอ และไม่ตรงตามความต้องการเป็นหน้าที่ของหน่วยงานเจ้าสังกัดฝ่ายปฏิบัติต้องปรับปรุงแก้ไข และหามาตรการติดตามผล การใช้วัสดุอุปกรณ์การสอนให้เกิดประโยชน์อย่างจริงจังต่อการเรียนการสอน

กรณีเทศการเรียนการสอน ที่กระทำกันยังไม่พอเพียง โดยเฉพาะศึกษานิเทศก์อำเภอที่อยู่ใกล้ขีดครูที่สุดต้องเป็นผู้ช่วยเหลือครูได้

หน่วยงานเจ้าสังกัดฝ่ายปฏิบัติ ต้องปรับปรุงระบบการนิเทศการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยให้มีทั้งระบบนิเทศภายนอกและภายในที่เข้มแข็ง

ระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ก็เป็นอุปสรรคทำให้การใช้หลักสูตรไม่บรรลุตามเป้าหมาย เช่น ระเบียบเกี่ยวกับการเงินที่เป็นปัญหาต่อการเรียนการสอน กลุ่มงานฯ เป็นต้น หน่วยงานที่เป็นเจ้าสังกัด ควรวิเคราะห์ระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ แล้วดำเนินการแก้ไขเมื่อเห็นว่าเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการจัดการศึกษา ซึ่งก็จะทำให้โรงเรียนปฏิบัติกิจกรรมตามหลักสูตรได้คล่องตัวยิ่งขึ้น

๑.๓ การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน ในเรื่องการกำหนดเกณฑ์การผ่านจุดประสงค์ที่ยังไม่เหมาะสม กำหนดจุดประสงค์ใน ปี.๐๒ มากเกินไป และไม่เป็นจุดประสงค์ตัวเดียวกับที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และแผนการสอน กรมวิชาการจะต้องปรับปรุง นอกจากนี้จะต้องเสนอแนะแนวทางการวัดผลให้ครบทั้ง ๓ ด้าน คือ ด้าน พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะ-พิสัย โดยเฉพาะการวัดผลประเมินผลด้านพุทธิพิสัยนั้น ต้องหาทางแก้ไขการวัดที่มุ่งใช้ข้อสอบปรนัยอย่างเดียว

๒. เรื่องที่ต้องทบทวน มีดังต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดในการสร้างหลักสูตร ลักษณะโครงสร้างของหลักสูตรประถมศึกษา ๒๕๒๑ จัดเนื้อหาสาระเป็นกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ แทนการจัดเป็นรายวิชา และภายในกลุ่มประสบการณ์หนึ่ง ๆ ก็มีการบูรณาการกันในเนื้อหา โดยพยายามผสมกลมกลืนเนื้อหาให้มองเห็นภาพรวมของคุณสมบัติที่ต้องการให้นักเรียนได้รับและมีพัฒนาการ ที่เห็นได้ชัดคือเนื้อหาในหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ที่นำเอาเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เช่น สุขศึกษา วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษาเข้ามารวมกันไว้ ทำให้ความเข้มของวิชาลดลง ที่พูดกันมากคือวิชาวิทยาศาสตร์ ซึ่งปัจจุบันเข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของเรามาก โดยเฉพาะเทคโนโลยีสมัยใหม่ นอกจากนี้หลักสูตรแบบบูรณาการในแต่ละกลุ่มประสบการณ์นั้นก็ยังมีไขเป็นการบูรณาการอย่างแท้จริง

ทำอย่างไรจึงจะจัดมวลประสบการณ์ในหลักสูตรให้เหมาะสม คงจะต้องทบทวนแนวคิดเรื่องการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการว่าจัดอย่างไร จึงจะแก้ปัญหาดังที่กล่าวมาข้างต้นได้

๒.๒ หลักสูตรกลุ่มประสบการณ์พิเศษ กลุ่มประสบการณ์นี้เป็นกลุ่มที่เพิ่มเติมเข้ามาใหม่ หลักสูตรประถมศึกษาเดิม มี ๔ กลุ่มประสบการณ์ กลุ่มนี้เป็นกลุ่มประสบการณ์ที่ ๕ ที่เพิ่มเข้ามาในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ มีเนื้อหาให้เลือก ๒ วิชา คือ ภาษาอังกฤษ และวิชาอาชีพ เกี่ยวกับการดำรงชีวิตในทางปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนกลุ่มประสบการณ์นี้ไม่บรรลุตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร คือ

๑) โรงเรียนส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ ๘๐ เลือกสอนภาษาอังกฤษ การปฏิบัติดังกล่าวไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตรที่ต้องการให้โรงเรียนเลือกสอนวิชาที่จะเป็น

ประโยชน์ต่อผู้เรียนให้มากที่สุด นั่นคือวิชาอาชีพเกี่ยวกับการดำรงชีวิต เพราะผู้เรียนส่วนใหญ่อยู่ในชนบทและไม่ได้ศึกษาต่อ

๒) โรงเรียนเกิดความยุ่งยาก และสับสนในทางปฏิบัติ

ในกรณีที่นักเรียนย้ายโรงเรียน การเลือกสอนวิชาในกลุ่มประสบการณ์นี้ของโรงเรียนเก่า-ใหม่ ไม่เหมือนกัน แม้จะได้แก้ไขแนวปฏิบัติในเรื่องวัตถุประสงค์แล้วก็ตาม แต่ก็เป็นการยากที่จะให้ครูมาสอนซ่อมเสริม เพิ่มเติม ให้แก่เด็กในกรณีดังกล่าว ผลเสียจึงตกอยู่กับผู้เรียน

โรงเรียนมัธยมมีอิทธิพลในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพราะโรงเรียนมัธยมได้จัดครูออกไปประจำสัมพันธ์ในโรงเรียนประถมศึกษาเพื่อชักชวนให้เด็กมาเรียนต่อ และได้เน้นให้เห็นความสำคัญของการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถม

โรงเรียนที่เลือกสอนวิชาอาชีพที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตในกลุ่มประสบการณ์นี้ มีเวลาสอนกลุ่มการทำงานฯ เพิ่มขึ้นจากเดิมอีก ๒๐๐ ชั่วโมง หรือ ๖๐๐ คาบต่อปี รวมกับเวลาเรียนในกลุ่มการทำงานฯ ๕๐๐ คาบ เป็น ๑,๕๐๐ คาบต่อปี ซึ่งการเรียนการสอนในกลุ่มการทำงานฯ ๕๐๐ คาบ ก็ไม่ได้ผลเท่าที่ควรอยู่แล้ว จึงกลายเป็นว่าการเรียนการสอนการทำงานและพื้นฐานอาชีพจะไม่ได้ผลเพิ่มขึ้นเพราะใช้เวลาถึง ๑,๕๐๐ คาบ

จากข้อสรุปในการสัมมนาในระดับชาติ เรื่องหลักสูตรประถมศึกษา เมื่อ ๒๒-๒๕ กรกฎาคม ๒๕๓๐ ให้กลุ่มประสบการณ์นี้มีวิชาเลือกต่อไปนั้น เห็นควรต้องทบทวนเพราะไม่เป็นการแก้ปัญหาด่างๆ ดังกล่าวข้างต้น ปัญหาดังกล่าวอาจแก้ไขให้มีเพียงวิชาภาษาอังกฤษวิชาเดียว ลดอัตราเวลาเรียนลงให้ได้สัดส่วนใกล้เคียงกับกลุ่มประสบการณ์อื่น และนำอัตราเวลาเรียนที่เหลือไปเพิ่มให้กับกลุ่มทักษะฯ (ภาษาไทย คณิตศาสตร์) ที่มีอัตราเวลาเรียนน้อยในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ สำหรับการสอนให้ผู้เรียนมีพื้นฐานในเรื่องอาชีพนั้นไม่มีปัญหา ถ้าสอนกลุ่มการทำงานฯ อย่างจริงจังก็จะบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรได้อย่างแน่นอน

๒.๓ การกระจายอำนาจทางวิชาการให้ท้องถิ่น กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายที่จะให้ท้องถิ่น คือ เขตการศึกษาได้มีส่วนร่วมในการพัฒนารายละเอียดของหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่น จึงได้มีคำสั่งระบุไว้ชัดเจนในเรื่องการใช้หลักสูตร และกรมวิชาการก็ได้ดำเนินการสนองนโยบายนั้นโดยให้เขตการศึกษาพัฒนารายละเอียดของหลักสูตร แผนการสอนกลุ่มการทำงานฯ ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น โดยให้การดำเนินการอยู่ในความควบคุม ดูแล และชี้แนะของกรมวิชาการ แต่ผู้เข้าร่วมสัมมนามีความเห็น ว่า ต้องกระจายให้มากขึ้นไปอีกอาจขยายขอบเขตไปถึงจังหวัด โรงเรียน เพื่อให้หน่วยปฏิบัติเหล่านี้ปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพยิ่งขึ้น

ในเรื่องนี้ กรมวิชาการจะต้องทบทวนวิธีดำเนินการที่ผ่านมาว่ามีปัญหาอุปสรรคอย่างไร แล้วร่วมกันกับหน่วยปฏิบัติหาแนวทางที่เหมาะสมต่อไป

๓. เรื่องที่เป็นแนวคิดใหม่

การจัดหลักสูตรประถมศึกษาในอนาคตตามสภาพที่มีทรัพยากรจำกัดย่อมไม่สมบูรณ์ ถ้าจะให้ผลต่อผู้เรียนอย่างแท้จริงต้องให้การศึกษานอกระบบเข้ามาช่วย คือ ต้องจัดการศึกษา ในลักษณะเป็นการศึกษาลดชีวิต โดยจัดระบบประสานสัมพันธ์กันระหว่างการศึกษานอกระบบ กับในระบบ เพื่อเสริมการเรียนรู้ในโรงเรียนให้สมบูรณ์ขึ้น ซึ่งในการดำเนินการจะต้องจัดหลักสูตร ในโรงเรียนให้ยืดหยุ่น และหาแนวทางบริหารหลักสูตรที่เหมาะสมให้โรงเรียนทำหน้าที่ได้ถึง ๓ อย่าง คือ

๑. สอนเด็ก
๒. จัดการศึกษานอกโรงเรียนให้กับผู้ใหญ่
๓. เป็นศูนย์วิชาการของชุมชน

กรมวิชาการอาจนำแนวคิดนี้มาหาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม และทำเป็นโครงการ นำร่อง เรื่องการจัดและบริหารหลักสูตรประถมศึกษาเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตขึ้น แล้วติดตามผล การทดลอง และดำเนินการขยายผลเมื่อเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ภาคผนวก

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

คำกล่าวรายงานในพิธีเปิดการสัมมนา
ของ
อธิบดีกรมวิชาการ

กราบเรียน ฯพณฯ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

กระผมในนามของกรมวิชาการและผู้เข้าร่วมสัมมนา ขอขอบพระคุณ ฯพณฯ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้กรุณามาเป็นประธานในพิธีเปิดการสัมมนา เรื่อง หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ในวันนี้

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ นี้ เป็นหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๒๐ เป็นหลักสูตรที่มุ่งเพื่อชีวิตและสังคม เป็นหลักสูตรที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานให้คงสภาพอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณได้ ประกอบอาชีพตามควรแก่วัยและความสามารถได้ และสามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดีในระบอบการปกครองประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข หลักการของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ มีเป็น ๓ ข้อ คือ

๑. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน
๒. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต และ
๓. เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างเอกภาพของชาติ

โดยมีเป้าหมายหลักร่วมกัน แต่ให้ท้องถิ่นมีโอกาสที่จะจัดหลักสูตรบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการได้

ในการประกาศใช้หลักสูตร พุทธศักราช ๒๕๒๑ กรมวิชาการด้วยความร่วมมือจากหน่วยงาน คณาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภาครัฐและเอกชน ได้จัดทำแผนการสอน และสื่อการเรียนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับความต้องการของประเทศ และให้สำนักงานศึกษาธิการเขตดำเนินการพัฒนารายละเอียดของหลักสูตรแผนการสอน และสื่อการเรียนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพและความต้องการของแต่ละท้องถิ่น ทั้งนี้ด้วยความเห็นชอบของกรมวิชาการ นอกจากนี้ยังได้ร่วมกับหน่วยงานเจ้าสังกัดและกรมการฝึกหัดครูอบรมครูเพื่อให้เข้าใจหลักสูตรแผนการสอน สื่อการสอน และวิธีเรียน วิธีสอนตามแนวของหลักสูตรใหม่ด้วย โดยเฉพาะครู

ที่สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ของหลักสูตรใหม่ ซึ่งประกาศใช้ทั่วประเทศ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ และครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ และบางส่วนของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ สำหรับครูที่สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ประถมศึกษาปีที่ ๕ และประถมศึกษาปีที่ ๖ ในปีต่อมานั้น ได้รับการอบรมเฉพาะบางส่วนโดยกรมเจ้าสังกัด

นับตั้งแต่เริ่มใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ เป็นต้นมา กรมวิชาการ กรมเจ้าสังกัด และผู้สนใจตลอดจนสถาบันต่าง ๆ ได้มีการติดตามผลการใช้หลักสูตรดังกล่าวโดยสม่ำเสมอ ผลของการติดตาม ผลของการวิจัยต่าง ๆ ได้มีการรวบรวมและนำมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร สื่อการเรียนการสอนตามความจำเป็น

บัดนี้ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ได้ใช้ทั่วประเทศมาเป็นเวลา ๑๐ ปีแล้ว มีท่านผู้สนใจในการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นจำนวนมากตั้งข้อสังเกต แนะนำทั้งในด้านของรายละเอียดและทิศทางที่จำเป็นต้องมีการปรับปรุงให้หลักสูตรประถมศึกษาสอดคล้องกับสภาพของบ้านเมืองของเศรษฐกิจและสังคมยิ่งขึ้น

กรมวิชาการโดยความเห็นชอบของกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารการศึกษา ครู ศึกษานิเทศก์และนักวิชาการที่ให้ความสนใจมาร่วมสัมมนา เพื่อระดมพลังความคิดจากความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของแต่ละท่าน เพื่อจะได้นำไปเป็นข้อมูล เพื่อพัฒนาหลักสูตรประถมศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศยิ่ง ๆ ขึ้นต่อไป

อนึ่ง การสัมมนาครั้งนี้มีผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีประสบการณ์ในด้านการศึกษาโดยเฉพาะชาวชนบทและประชากรกลุ่มเป้าหมายมาร่วมประชุมด้วยน้อยคน ทั้งนี้เพราะเห็นว่าบรรยากาศของที่ประชุมซึ่งมีท่านผู้ทรงคุณวุฒิเป็นจำนวนมากนี้อาจไม่สะดวกที่จะแสดงความคิดเห็น ซึ่งกรมวิชาการจะได้จัดระดมพลังสมองจากประชาชนกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาในการปรับปรุงหลักสูตรนี้ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไปในระยะเวลาอันใกล้

การประชุมครั้งนี้ กรมวิชาการได้ขอให้ท่านผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนหนึ่งเตรียมเสนอแนวคิดที่ท่านเห็นควรที่จะได้ดำเนินการโดยให้เวลาพิเศษต่อท่านประมาณท่านละ ๑๒ นาที ส่วนท่านผู้ทรงคุณวุฒิอื่น ๆ จะใช้เวลาอภิปรายได้ครั้งละประมาณ ๒-๓ นาที ทั้งในที่ประชุมใหญ่และในการประชุมกลุ่ม คณะผู้จัดสัมมนามั่นใจว่า ด้วยเวลาอันจำกัดที่แต่ละท่านมีอยู่จะทำให้ท่านอภิปรายเฉพาะประเด็นหรือจุดที่ท่านเห็นว่าสำคัญที่สุดที่ท่านต้องการให้ดำเนินการหรือให้งดดำเนินการในหลักสูตรเท่านั้น ข้อมูลและรายละเอียดอื่น ๆ เจ้าหน้าที่ของกรมวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รวบรวมไว้พอสมควรแล้ว

กรมวิชาการหวังว่า หลังจากการสัมมนาเสร็จสิ้นแล้ว กรมวิชาการจะได้เนวนโยบาย
หลักการ และทิศทางที่จะทำให้กรมวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการปรับปรุง
หลักสูตร สื่อการเรียนการสอน วิธีการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพด้วยความมั่นใจยิ่งขึ้น
บัดนี้ได้เวลาอันสมควรแล้ว กระผมขอกราบเรียนเชิญ ฯพณฯ รัฐมนตรีช่วยว่าการ
กระทรวงศึกษาธิการ กล่าวเปิดสัมมนา พร้อมทั้งให้ข้อคิดเห็น ซึ่งที่ประชุมจะได้นำมาเป็นแนวทาง
ในการพิจารณาต่อไป

คำกล่าวปราศรัยในพิธีเปิดการสัมมนา

ของ

ฯพณฯ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (พลเอกมานะ รัตนโกเศศ)

ท่านอดีตรัฐมนตรี ท่านอธิบดีกรมวิชาการ และท่านผู้มีเกียรติที่เข้าร่วมสัมมนาทุกท่าน

ผมมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสมาเป็นประธานเปิดการสัมมนาระดับชาติ เรื่อง หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ครั้งนี้ ดังที่ทราบกันดีแล้วว่า การประถมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เติบโตเป็นพลเมืองที่พึงปรารถนาและเป็นกำลังสำคัญของชาติต่อไปในอนาคต จึงรู้สึกดีใจที่ได้เห็นผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเมือง รวมทั้งครู อาจารย์ ผู้บริหารการศึกษา นักการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนผู้แทนสื่อมวลชน ได้ให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าว และได้สละเวลาอันมีค่าของท่านมาร่วมสัมมนาฯ ครั้งนี้ จึงขอขอบคุณเป็นอย่างมากไว้ ณ โอกาสนี้ และใคร่ขอฝากข้อสังเกตบางประการเพื่อท่านทั้งหลายจะได้ช่วยกันคิดและหาแนวทางทำให้บังเกิดผลอย่างจริงจังต่อไป

เรื่องแรกที่อยากกล่าวถึงก็คือ เรื่องที่พ่อแม่ผู้ปกครองบ่นกันมากกว่า นักเรียนประถมศึกษาในปัจจุบันเรียนมากกว่าสมัยก่อน เด็ก ๆ ต้องถือกระเป๋านัก ๆ ไปโรงเรียน ส่วนทางด้านครูผู้สอนก็บอกว่า สอนไม่ทัน เพราะเนื้อหามากแต่เวลาเรียนน้อย และที่มีปัญหาเกี่ยวกับวิชาภาษาไทยซึ่งทำให้เด็กอ่านไม่คล่อง เขียนไม่คล่อง นั้น คำกล่าวเหล่านี้จริงหรือไม่ ถ้าเป็นจริงเป็นเพราะหลักสูตรกำหนดให้เรียนวิชาต่าง ๆ มากจนเกินไปหรืออย่างไร น่าจะได้มีการพิจารณาทบทวนอย่างจริงจังในการสัมมนาคราวนี้

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งที่ใคร่ขอให้ที่ประชุมนี้ช่วยพิจารณาด้วยก็คือ ในปัจจุบันความสนใจของผู้ปกครองในการให้ลูกหลานของตนได้ศึกษาเล่าเรียนมีแนวโน้มจะลดลง อาจจะมีสาเหตุมาจากปัญหาการว่างงานก็ได้ คือ เรียนจบแล้วไม่มีงานทำ แม้แต่ผู้สำเร็จจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ก็ไม่อาจหางานทำได้ สำหรับการประถมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับนั้น ผมเห็นว่าน่าจะทำให้ผู้ปกครองได้รับประโยชน์จากการที่ต้องส่งลูกหลานเข้าเรียนในโรงเรียน อาจต้องปรับปรุงการเรียนการสอนให้ละเอียดอ่อนช่วยให้เด็กได้เรียนรู้หรือมีความสามารถทำสิ่งที่เป็นประโยชน์คือประกอบอาชีพของตนเอง หรือช่วยทำกิจการของผู้ปกครองได้มากขึ้นและดียิ่งขึ้น เป็นกำลังของครอบครัวและท้องถิ่นของตนต่อไป ถ้าเป็นเช่นนี้ การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กประถมก็ควรจะแตกต่างกันและหลากหลายไปตามสภาพของชุมชนและท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

ผมเข้าใจว่า หลักสูตรประถมศึกษาในปัจจุบันคงได้กำหนดสิ่งที่นักเรียนทุกคนจะต้องเรียนเหมือนกันไว้แล้วแน่นอน แต่สิ่งนี้ไม่ควรจะมีมากจนเกินไป ทั้งนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นตั้งแต่ระดับเขตการศึกษา จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ไปจนถึงระดับโรงเรียน ได้จัดการเรียนการสอนตามสภาพความต้องการและความเหมาะสมของท้องถิ่นหรือชุมชนเหล่านั้นด้วย ผมมีความมั่นใจและไว้วางใจในความสามารถและเจตนาดีของทุกท่านที่เข้าร่วมสัมมนา เชื่อแน่ว่าจะช่วยกันระดมความคิด ประสพการณ์ หาข้อยุติหรือข้อเสนอแนะเพื่อกระทรวงศึกษาธิการจะได้พิจารณาดำเนินการต่อไป

ผมขอขอบคุณท่านทั้งหลายอีกครั้งหนึ่ง ขอขอบคุณเจ้าของสถานที่ คือ โรงแรมเอเชีย และคณะเจ้าหน้าที่ ซึ่งให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกเรื่องสถานที่สำหรับการประชุมสัมมนาครั้งนี้ ขออวยพรให้การสัมมนาสำเร็จตามวัตถุประสงค์ทุกประการ

ผมขอเปิดการสัมมนา ณ บัดนี้

คำบรรยายพิเศษ
ของ ฯพณฯ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
(พลเอกมานะ รัตนโกเศศ)

จากประสบการณ์การศึกษาและการทำงานตลอดระยะเวลาอันยาวนานได้เกิดข้อคิดว่าการพัฒนาประเทศของไทยเรานั้นดำเนินไปอย่างล่าช้า โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับประเทศญี่ปุ่นซึ่งมีความเจริญทัดเทียมกันในสมัยรัชกาลที่ ๕ แต่ในปัจจุบันประเทศญี่ปุ่นได้เจริญก้าวหน้าจนเป็นประเทศชั้นนำของโลก ขณะที่ประเทศไทยยังถือว่าเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา ทั้ง ๆ ที่เมื่อพิจารณาแล้วประเทศไทยเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์พร้อมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติและลักษณะภูมิประเทศที่เอื้ออำนวยกว่าอีกหลายประเทศ สาเหตุสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควรน่าจะอยู่ที่คุณภาพของคน นั้นแสดงว่า ประเทศไทยเรายังจัดการเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพของคนไม่เหมาะสม คือ เราได้ให้การศึกษาแก่ประชาชนถูกต้องหรือไม่ เราได้ใช้งบประมาณการศึกษาคุ้มค่าหรือยัง และเราได้ใช้คนให้เหมาะสมกับงานเพียงไร ซึ่งปัญหาเหล่านี้คงไม่พ้นไปจากความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ

ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของคนนั้น เมื่อพิจารณาอย่างถ่องแท้แล้วจะเห็นว่าเป็นปัญหาทางด้านคุณลักษณะนิสัยอันเป็นนามธรรมยิ่งกว่าด้านอื่น ๆ ได้แก่ เรื่องความจริงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความกล้าหาญ เข้มแข็ง เสียสละ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ ประหยัด และอดทน ซึ่งคุณลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้ เราจะสามารถพัฒนาได้ด้วยการจัดการศึกษาที่ถูกต้อง เช่น ให้เด็กได้เข้าฝึกวิชาลูกเสือก็จะช่วยพัฒนาให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย มีความเป็นสุภาพบุรุษได้เป็นอย่างดี การจัดการศึกษาโดยมุ่งเน้นจะให้ความรู้เพียงอย่างเดียว แต่ขาดคุณธรรมเป็นเหตุให้ประเทศชาติได้รับความเสียหายอย่างใหญ่หลวง การที่ประเทศไทยมีหนี้สินมาก มีคนว่างงานมากเป็นเพราะคนของเรายังขาดคุณธรรมเรื่องความประหยัด เรื่องการรักศักดิ์ศรีในทางที่ไม่ถูกต้อง เป็นต้น

จึงขอฝากข้อคิดในการจัดการศึกษาไว้ ณ ที่นี้ว่า เราควรจัดการศึกษาโดยมุ่งเน้นให้คนได้มีความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรม โดยให้มีกิจกรรมและการอบรมที่มุ่งให้นักเรียนเกิดคุณธรรมอย่างแท้จริง ที่อยากจะฝากเป็นกรณีพิเศษ คือ อยากบังคับให้เรียนลูกเสือเพราะการฝึกอบรมลูกเสือแก่นักเรียนนั้นจะก่อให้เกิดนิสัยความมีระเบียบวินัย และมีทักษะในการทำงานเป็นกลุ่มเป็นอย่างดี อีกประการหนึ่ง ประเทศไทยเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์ มีทรัพยากรธรรมชาติเป็น

อันมาก แต่ขาดการวิจัย และการส่งเสริมการวิจัย รวมทั้งไม่มีนักวิจัย ไม่มีนักคิดทางด้านอุตสาหกรรมเกษตร

ฉะนั้น เราควรจัดการศึกษาให้ครบวงจร คือ ให้การอบรมสั่งสอนที่เหมาะสมตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาเข้าสู่ตลาดแรงงานและสังคม และการให้การศึกษอบรมนั้นจะต้องมีลักษณะเป็นประชาธิปไตยด้วย

อย่างไรก็ดี บ้านเมืองของเรายังไม่สิ้นหวังไปเสียทีเดียว เพราะทรัพยากรและปัจจัยของความเจริญอื่น ๆ ยังมีอย่างครบบริบูรณ์ เพียงแต่เราช่วยกันหาทางพัฒนาคุณภาพของคนให้ดีขึ้นกว่านี้ซึ่งผู้เข้าร่วมสัมมนา ณ ที่นี้จะสามารถแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ จึงใคร่ขอให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาทุกคนแสดงข้อมูลที่ป็นความจริงและข้อคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมาด้วย

รายการเอกสารประกอบการสัมมนา

๑. หลักสูตรประถมศึกษา สภาพปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต กรมวิชาการ
๒. การศึกษาเพื่อการพัฒนา พัฒนาอะไร อย่างไร เสน่ห์ จามริก
๓. ป้าเปรมควรทำอะไร ประเวศน์ วะสี
๔. ปรับทของระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง
๕. การพัฒนาหลักสูตรประถมศึกษา ทำที่ที่ค้องทบทวน สุนน อมรวิวัฒน์
๖. หลักสูตรประถมศึกษา - มัธยมศึกษา
ถึงเวลาควรวิเคราะห์เพื่อพัฒนาหรือว่าจะปฏิวัติ สวัสดิ์ สุวรรณอักษร
๗. การประถมศึกษาในประเทศไทยปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ
๘. การจัดประเภท จุดหมายของหลักสูตรประถมศึกษา
เข้าในลักษณะต่าง ๆ ของเบญจลักษณะ นवलเพ็ญ วิเชียรโชติ

รายชื่อวิทยากรและผู้เข้าร่วมสัมมนาในระดับชาติ
เรื่องหลักสูตรประถมศึกษา

วิทยากร

๑. นายก่อ	สวัสดิ์พาณิชย์	อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ที่ปรึกษาสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ
๒. นายธำรง	บัวศรี	ศาสตราจารย์ อดีตนเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษา เอกชน
๓. นางอำไพ	สุจริตกุล	รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๔. นายไสว	พราหมณี	ผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคาม
๕. นายโกวิท	วรพิพัฒน์	อธิบดีกรมวิชาการ
๖. คุณหญิงอัมพร	มีสุข	อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
๗. นายแพทย์บุญสม	มาร์ติน	อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
๘. นางยุพา	อุดมศักดิ์	อดีตรัฐมนตรี ช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพิจิตร
๙. นายสนิท	ยี่รงค์	ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดแพร่
๑๐. นายวิชัย	ตันศิริ	รองอธิบดีกรมวิชาการ
๑๑. นายวัลลภ	กันทรพัย	ผู้อำนวยการกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ
๑๒. นายพนัส	หันนาคินทร์	ศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (พิบูลย์โลก)
๑๓. นายกมล	สุคประเสริฐ	ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ

๑๕๔

๑๔. นางสาวอารี	สัณห์ฉวี	ศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ทำหน้าที่อาจารย์ใหญ่ โรงเรียนมัธยม- สาธิตประสานมิตร
๑๕. นายวินัย	เกษมเศรษฐ	รองอธิบดีกรมวิชาการ
๑๖. นางสาววรรณี	สุนทรเวช	ผู้อำนวยการโรงเรียนดาราคาม สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ
๑๗. นางทองหล่อ	แก้วประยูร	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพลับพลาชัย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ
๑๘. นางอรพินท์	องค์ศรีกุล	อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเวตวัน- ธรรมาวาส สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ
๑๙. นายวิชัย	วงษ์ใหญ่	รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร)

ผู้เข้าร่วมสัมมนา

ทบวงมหาวิทยาลัย

๑. นางสาวทวีร์สมิ์	ธนาคม	รองศาสตราจารย์ ผู้อำนวยการโครงการแผ่ไทย-แคนาดา
๒. นายสวัสดิ์	จงกล	อาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๓. นายบรรเทา	กิตติศักดิ์	รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
๔. นางสาวทิพย์พรรณ	นพวงศ์ ณ อยุธยา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
๕. นายวีรยุทธ	วิเชียรโชติ	รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

๖. นายบันลือ	พฤษภาคม	ศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (พิชญโลก)
๗. นางอารมณี	เพชรชน	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (บางแสน)
๘. นางวรรณิ	โสมประยูร	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร)
๙. นางปิยวดี	วงษ์ใหญ่	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร)
๑๐. นางสุไร	พงษ์ทองเจริญ	ศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร)
๑๑. นายวิจิตร	สินสิริ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร)
๑๒. นางสัมพันธ์	สวนไพบุลย์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร)
๑๓. นายศักดิ์ชาย	ทัพสุวรรณ	คณบดีคณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร)
๑๔. นายธนวรรณ	อิมสมบูรณ์	ผู้ช่วยคณบดี คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร)
๑๕. นางนวลเพ็ญ	วิเชียรโชติ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร)

สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร

๑. นางสุภาพ	พรรณธนะ	หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ หน่วย ๖
๒. นางปรานี	ชูแผน	หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ หน่วย ๓
๓. นางศรีวิไล	บุญยติธนะ	หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ หน่วย ๗
๔. นางวนิดา	เสาร์โสภณ	ศึกษานิเทศก์
๕. นางศุภรางค์	โสมประภัสร์	อาจารย์โรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง
๖. นายกำพล	กัลยาณสุด	อาจารย์โรงเรียนวัดบุญประดิษฐ์

สำนักงานศึกษาท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

๑. นายอนันต์	แจ่งกลีบ	ผู้อำนวยการสำนักงานศึกษาส่วนท้องถิ่น
--------------	----------	--------------------------------------

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๑. นายสมชาย	กรุสวนสมบัติ	ผู้อำนวยการกองศึกษาและเผยแพร่ การพัฒนา
-------------	--------------	---

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

๑. นายพิศาล	สร้อยรุหฺร่า	หัวหน้าสำนักงานผู้อำนวยการสถาบันฯ
๒. นางภัทรกุล	จริยวิทยานนท์	หัวหน้าสาขาวิชาคณิตศาสตร์

กระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

๑. ว่าที่ ร.ต. สวัสดิ์	ดวงจันทร์	ศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา ๕
๒. นายแสงชัย	สิงหวิบูลย์	ศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา ๗
๓. นายธีระ	รัตนจันทร์	ศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา ๘
๔. นายสุภรณ์	ประดับแก้ว	ศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา ๑๒

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

๑. นายศักดิ์ดา	คำประไพ	ผู้อำนวยการการประถมศึกษา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
๒. นายวิรัตน์	นรินทร์	ผู้อำนวยการการประถมศึกษา จังหวัดสกลนคร

๓. นายเปี่ยม	วรัตน์	ผู้อำนวยการการประถมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช
๔. นายศรีเรณู	ดวงสอาด	ผู้อำนวยการการประถมศึกษา จังหวัดมุกดาหาร
๕. นายบุญส่ง	พลอยขาว	ผู้อำนวยการการประถมศึกษา จังหวัดสุรินทร์
๖. นายสมบัติ	กลิ่นผา	ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี
๗. นางฉวีวรรณ	กิริติกร	หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ
๘. นางเดือนใจ	แก้วโอภาส	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ
๙. นายพยุง	สุขสังวร	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ
๑๐. นางสาวจันทร์แรม	เจริญวงศ์	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ
๑๑. นางอาภรณ์	มนตรีศาสตร์	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ
๑๒. นายไพบุลย์	เจริญกุล	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ
๑๓. นายสงวน	องค์ศรีกุล	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ
๑๔. นายเด่นดวง	อัมมวรรธ	หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ สปจ. ลำปาง
๑๕. นายอำนวย	อากรชี่	หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ สปจ.สุพรรณบุรี
๑๖. นายสมยศ	เม่นเข้ม	หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ สปจ.เชียงราย
๑๗. นายสำราญ	วรรณศรี	หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ สปจ. มหาสารคาม
๑๘. นางสาวราศรี	ทองสวัสดิ์	ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลสามเสน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ

๑๙. ม.ร.ว.สุรวัช	ศรีธวัช	ผู้อำนวยการโรงเรียนพิบูลย์อุปถัมภ์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ
๒๐. นางอุไร	ศรีธวัช ณ อยุธา	ผู้อำนวยการโรงเรียนสายน้ำทิพย์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ
๒๑. นายวิโรจน์	ศรีโพธิ์คา	ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนวัดคอนทอง สพจ.ฉะเชิงเทรา
๒๒. นางประคอง	สุวรรณมา	ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลแพร์ สพจ.แพร่
๒๓. นางทวย	น้อยประไพ	ครูใหญ่โรงเรียนวัดพิศุทธทอง สพจ.สิงห์บุรี
๒๔. นายวินัย	ใจมั่น	อาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดตะคร้ำเอน สพจ.กาญจนบุรี
๒๕. นางกัลยา	สุนิลหงษ์	ครูใหญ่โรงเรียนบ้านเชิงคอน สพจ.เชียงใหม่
๒๖. นางกุศยา	แสงเดช	อาจารย์โรงเรียนสายน้ำทิพย์ สำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
๒๗. นางศรีปัญญา	เจริญวิริยะภาพ	ครูโรงเรียนทุ่งมหาเมฆ สำนักงานคณะ- กรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
๒๘. นางสาวสุชาดา	วงศ์จักร	อาจารย์โรงเรียนบ้านป่าหวะ สพจ.ลำพูน
๒๙. นางมลิวลัย	บุพศิริกุล	อาจารย์โรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๒๙ (กระทุ่ม) สพจ.ภูเก็ต
๓๐. นางลำพอง	จันทร์ถาวร	ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดบางไทรนอก สพจ.นนทบุรี
๓๑. นางอัมพร	ณ เชียงใหม่	อาจารย์โรงเรียนชุมชนบ้านทรายมูล สพจ.เชียงใหม่
๓๒. นางสาวทรัพย์สิน	ปภิระณะ	อาจารย์โรงเรียนโกสุมวิทยา มิตรภาพที่ ๒๐๕ สพจ.มหาสารคาม
๓๓. นางสาวปรุงสุคนธ์	ขุนอง	หัวหน้าวิชาการโรงเรียนเพาะปัญญา สพจ.ศรีสะเกษ

๓๔. นายทวีศักดิ์	พัทระกุล	อาจารย์โรงเรียนบ้านแม่คำ (ประชาชนเคราะห์) สປจ.ເຂັ້ງໃໝ່
๓๕. นางพรรณณี	คุดตา	อาจารย์โรงเรียนวัดวังตะกู (เสรีเรืองฤทธิ์) สປจ.ນຄຣປຽມ
๓๖. นางพัชรดา	จิรายุกุล	หัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียนบ้านรามัน สປจ.ຍະລາ
๓๗. นางสาวสิริภรณ์	สิริยานนท์	อาจารย์โรงเรียนอนุบาลอุดรดิตถ์ สປจ.ອຸຕຣດີຕ໌
๓๘. นายวิโรจน์	บำเพ็ญรัตน์	ครูโรงเรียนสฤษดี สປจ.ຈັນທຸນີ
๓๙. นายวินัย	โพธิ์งาม	อาจารย์โรงเรียนอุบลวิทยาคม สປจ.ອຸບລຣາຊຮາຣນີ
๔๐. นางวิริยา	เพชรเวช	อาจารย์โรงเรียนอุบลวิทยาคม สປจ.ອຸບລຣາຊຮາຣນີ
๔๑. นายวัชร	อุทธา	อาจารย์โรงเรียนอุบลวิทยาคม สປจ.ອຸບລຣາຊຮາຣນີ
๔๒. นางโยทะกา	แก้วปลั่ง	อาจารย์โรงเรียนอุบลวิทยาคม สປจ.ອຸບລຣາຊຮາຣນີ

กรมสามัญศึกษา

๑. นายนิยม	เสรีรัตน์	หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา ๒
๒. นายทองพูน	บุปผาพรหม	หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา ๑๐

กรมการฝึกหัดครู

๑. นายวิจิตร	จันทร์รากุล	หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์
๒. นางสมประสงค์	ปิ่นจินดา	อาจารย์ภาควิชาคณิตศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต

กรมการศึกษานอกโรงเรียน

๑. นางสาวนภา	พงศ์พิพัฒน์	ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา
๒. นางกษมา	วรวรรณ ณ อยุธยา	ผู้อำนวยการกองแผนงานและวิจัย
๓. นางสาวเพ็ญสุข	หวังแก้ว	ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
ภาคเหนือ
๔. นายพิภพ	กาญจนะ	ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๕. นายเจริญผล	สุวรรณโชติ	ผู้อำนวยการกองพัฒนาการศึกษานอก
โรงเรียน

กรมพลศึกษา

๑. นายไพฑูรย์	จัยสิน	หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์
๒. นายพิพิธพร	แก้วมุกดา	ผู้อำนวยการกองส่งเสริมพลศึกษาและ
สุขภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

๑. นางสาวพอดู	สุวรรณทัต	ผู้อำนวยการกองควบคุมและติดตาม
การปฏิบัติงาน |
|---------------|-----------|--|

กรมการศาสนา

๑. นายพิพัฒน์	ระเปียบ	ผู้แทนกรมการศาสนา

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

๑. เลขานุการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ หรือผู้แทน

สื่อสารมวลชน

๑. นายแสงชัย	สุนทรวัฒน์	หนังสือพิมพ์เดลินิวส์
๒. นายจอม	เพชรประดับ	หนังสือพิมพ์มติชน
๓. นางสาวชนิดดา	เหล่าจันทร์	เคเบิลทีวีเมืองพัทยา

กรมวิชาการ

๑. นายโกวิท	วรพิพัฒน์	อธิบดีกรมวิชาการ
๒. นายวินัย	เกษมเศรษฐ	รองอธิบดีกรมวิชาการ
๓. นายวิชัย	ตันศิริ	รองอธิบดีกรมวิชาการ
๔. นายสวัสดิ์	สุวรรณอักษร	ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาสื่อการเรียนการสอน
๕. นางจารุณี	สุตะบุตร	ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาหลักสูตร
๖. นายสมาน	ชาติยานนท์	ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยทางการศึกษา
๗. นางสาวสมพร	จารุณีฎ	นักวิชาการศึกษา แทน ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหนังสือ
๘. นายวัลลภ	กันทรพย	ผู้อำนวยการกองวิจัยทางการศึกษา
๙. นายสมพงษ์	พละสุรย์	ผู้อำนวยการศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ
๑๐. นางสาวเอิบบุญ	สุทธิประภา	ผู้อำนวยการสำนักงานทดสอบทางการศึกษา
๑๑. นายศิริ	ศิริบุตร	ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหลักสูตร
๑๒. นางปฎิพัทธ์	สุวรรณศร	นักวิชาการสอบ สำนักงานทดสอบทางการศึกษา
๑๓. นางสาวลักณา	เบญจรวิวังศ์	นักวิชาการสอบ สำนักงานทดสอบทางการศึกษา
๑๔. นางสาวมาลินี	มณีธวัช	นักวิชาการสอบ สำนักงานทดสอบทางการศึกษา
๑๕. นายสมทรง	ลิมาลัย	นักวิชาการสอบ สำนักงานทดสอบทางการศึกษา
๑๖. นางวรรณณา	พรหมบุรณย์	นักวิชาการศึกษา ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ
๑๗. นางบังอร	เอี่ยมรอด	นักวิชาการศึกษา ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ
๑๘. นายศักดิ์สิน	ช่องคารากุล	นักวิชาการศึกษา ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ

๑๘. นางสาวสมปอง	อิงสกุล	นักวิชาการศึกษา ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ
๒๐. นางสาวสุภรณ์	สภาพงศ์	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหนังสือ
๒๑. นางสาวมาลินี	ผโลประการ	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหนังสือ
๒๒. นางสาวเดือนใจ	นาคะตะ	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหนังสือ
๒๓. นายสุระ	คามาพงษ์	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหนังสือ
๒๔. นางสาวยุพิน	ธชาศรี	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหนังสือ
๒๕. นางวันเพ็ญ	สุทธากาศ	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหนังสือ
๒๖. นางรัตนา	ฤชาฤทธิ	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหนังสือ
๒๗. นางสาวกฤษณา	บุญเรืองรอด	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหนังสือ
๒๘. นางสาวพรพิมล	กงธนะ	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหนังสือ
๒๙. นางสุนีย์	เศรษฐวิชัยกิจการ	นักวิชาการศึกษา กองวิจัยทางการศึกษา
๓๐. นายธำรง	ชูทัพ	นักวิชาการศึกษา กองวิจัยทางการศึกษา
๓๑. นางมัลลิกา	นิตยาพร	นักวิชาการศึกษา กองวิจัยทางการศึกษา
๓๒. นายพันธ์ศักดิ์	บุญรัตน์	นักวิชาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการกรม
๓๓. นายทองเปรม	จาตุรานนท์	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป สำนักงานเลขาธิการกรม
๓๔. นางสาวพรเพ็ญ	ปทุมศิริ	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร
๓๕. นางสาวจำเริญ	โห้ไทย	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร
๓๖. นางสาวเพราพรรณ	โกมลมาลัย	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร
๓๗. นางสาวสุชาดา	วิยวุฒิ	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร
๓๘. นายเสนีย์	พิทักษ์อรธณพ	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร
๓๙. นายประสาท	สอ้านวงศ์	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร
๔๐. นางอารีรัตน์	วัฒนสิน	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร
๔๑. นางจิตรา	ทองเกิด	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร
๔๒. นางประไพพรรณ	โกศัยสุนทร	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร
๔๓. นายวิรัช	วิยวุฒิ	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร
๔๔. นางสาวทัศนีย์	สงวนศักดิ์	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร
๔๕. นางสิริพร	บุญญานันต์	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร
๔๖. นางสาวเสาวคนธ์	อรุณรัตน์	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร

๔๗. นางธนาลัย	สุขพัฒนีย์	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร
๔๘. นางสาวจันทนา	ตั้งสุวรรณพานิช	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร
๔๙. นางอัปสร	มีสิงห์	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร
๕๐. นางสาวสวาท	มุลศาสตร์	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร
๕๑. นางวิไล	จารส	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร
๕๒. นายประสพ	จันทเขต	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร
๕๓. นายดวงชัย	ผลชีวิน	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร
๕๔. นายธำรงค์ดี	ธำรงเลิศฤทธิ์	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร
๕๕. นางศิริอร	อินทร์ตลาดชุม	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร
๕๖. นางสาวกนกรัตน์	ชาญกว้าง	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร
๕๗. นางภาวนี	ธำรงเลิศฤทธิ์	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร
๕๘. นายสุชาติ	วงศ์สุวรรณ	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร
๕๙. นางรัตนภรณ์	สุขเกษม	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร
๖๐. นายธนาวิวัฒน์	จอมมณี	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร
๖๑. นางสาวภา	นาคทอง	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร
๖๒. นางสาวนิรมล	โสทรเนตร	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร
๖๓. นายไพบุลย์	แจ่มพงษ์	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร
๖๔. นางปานทิพย์	จตุรานนท์	นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหลักสูตร

รายชื่อคณะกรรมการดำเนินการสัมมนา

๑. คณะกรรมการอำนวยการ ประกอบด้วย

อธิบดีกรมวิชาการ (นายโกวิท วรพิพัฒน์)		ประธาน
รองอธิบดีกรมวิชาการ (นายวินัย เกษมเศรษฐ)		รองประธาน
รองอธิบดีกรมวิชาการ (นายวิชัย ดันศิริ)		รองประธาน
นางแม่นมาศ	ชวลิต	ประธาน
นายสวัสดิ์	สุวรรณอักษร	กรรมการ
นางจารุณี	สุตะบุตร	กรรมการ
นายสมาน	ชาติยานนท์	กรรมการ
เลขานุการกรมวิชาการ		กรรมการ
ผู้อำนวยการศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ		กรรมการ
ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหนังสือ		กรรมการ
ผู้อำนวยการกองวิจัยทางการศึกษา		กรรมการ
ผู้อำนวยการสำนักงานทดสอบทางการศึกษา		กรรมการ
ประธานคณะกรรมการทำงานเอกสารหลักสูตรประถมศึกษา		กรรมการ
ประธานคณะกรรมการทำงานเอกสารหลักสูตรมัธยมศึกษา		กรรมการ
ประธานคณะกรรมการทำงานเอกสารหลักสูตรสังคมศึกษา		กรรมการ
ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหลักสูตร		กรรมการและเลขานุการ
นางสิริพร	บุญญานันต์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
นางสาวเสาวคนธ์	อรุณรัตน์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
นางรัตนาภรณ์	สุขเกษม	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒. คณะทำงานเอกสาร ประกอบด้วย

นางจารุณี	สุตะบุตร	ที่ปรึกษา
นางสาวพรเพ็ญ	ปทุมศิริ	ประธาน
นางสุนีย์	เศรณีวิจัยกิจการ	กรรมการ
นายสมทรง	ลิมาลัย	กรรมการ

นางสาวพริ้มเพรา	กงชนะ	กรรมการ
นางสมปอง	อึ้งสกุล	กรรมการ
นางสาวเพราพรรณ	โกมลมาลย์	กรรมการ
นางสาวจำเริญ	โห้ไทย	กรรมการ
นางสุชาดา	วัยวุฒิ	กรรมการ
นางสาวจันทนา	ตั้งสุวรรณพานิช	กรรมการ
นางวิไล	ชารส	กรรมการ
นายดวงชัย	ผลชีวิน	กรรมการ
นางเสาวภา	นาคทอง	กรรมการ
นางสาวนิรมล	โสเรนทร	กรรมการ
นางปานทิพย์	จตุรานนท์	กรรมการ
นายประสพ	จันทเขต	กรรมการ
นางศิริอร	อินทร์ตลาดชุม	กรรมการ
นางสายสวาท	มูลศาสตร์	กรรมการ
นางสาวกนกกรัตน์	ชาญกว้าง	กรรมการ
๓. คณะทำงานสถานที่ ประกอบด้วย		
นายวิรัช	วัยวุฒิ	ประธาน
นายธำรง	ชูทัฬห	กรรมการ
นายสมทรง	ลิมาลัย	กรรมการ
นายสุระ	คามาพงษ์	กรรมการ
นางสาววิไลวรรณ	ใจแก้ว	กรรมการ
นายทองเปรม	จตุรานนท์	กรรมการ
นายศักดิ์สิน	ช่องดารากุล	กรรมการ
นางรัตนา	บุญญากานนท์	กรรมการ
นายชนานิวัฒน์	จอมมณี	กรรมการ
นางสาวกนกกรัตน์	ชาญกว้าง	กรรมการ
นางรัตนาภรณ์	สุขเกษม	กรรมการ
นางสาวมุสดี	ลิมพานิชย์	กรรมการ
นางวรรรัตน์	ใจซื่อ	กรรมการ
นายธรรมบุญ	เยี่ยมสำอางค์	กรรมการ

๔. คณะทำงานเลขานุการ ประกอบด้วย

ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหลักสูตร		ประธาน
นางประไพพรรณ	โกศัยสุนทร	กรรมการ
นางอัปสร	มีสิงห์	กรรมการ
นางอาภรณ์	สุขพยัคฆ์	กรรมการ
นางสุชาดา	วิญญู	กรรมการ
นางสาวจันทนา	ตั้งสุวรรณพานิช	กรรมการ
นายเสนีย์	พิทักษ์อรรณพ	กรรมการ
นายสุชาติ	วงศ์สุวรรณ	กรรมการ
นางอารีรัตน์	วัฒนสิน	กรรมการ
นางจิตรา	ทองเกิด	กรรมการ
นางธนาถีย์	สุขพัฒน์ธี	กรรมการ
นางสิริพร	อุดมมะเวทิน	กรรมการ
นางสาวนันท์รัตน์	เย็นสมุทร	กรรมการ
นายประสพ	จันทเขต	กรรมการ
นางสิริพร	บุญญานันต์	เลขานุการ
นางรัตนาภรณ์	สุขเกษม	ผู้ช่วยเลขานุการ
นางสาวพูนศรี	อิมประไพ	ผู้ช่วยเลขานุการ

๕. คณะทำงานประเมินผลการสัมมนา ประกอบด้วย

ผู้อำนวยการกองวิจัยทางการศึกษา		ประธาน
นางชลลดา	จิตติวัฒนพงศ์	กรรมการ
นายสหชาติ	เหล็กชาย	กรรมการ
นายประสพ	จันทเขต	เลขานุการ
นางอัปสร	มีสิงห์	ผู้ช่วยเลขานุการ
นายไพบุลย์	แจ่มพงษ์	ผู้ช่วยเลขานุการ

๖. เจ้าหน้าที่พิมพ์เอกสารและอัดสำเนา มีดังต่อไปนี้

นางสาวพรทิพย์	คินดี
นางสาวเขาวรัตน์	ฉิมพสุทธิ์
นางสาวมัทนา	ศรีกมลชาติพ
นางสาวรัตนา	แสงเสถียร
นายทินกร	ทองจันทร์
นายวิทวัส	ฉันทวัฒนา

รายชื่อคณะบรรณาธิการ
รายงานการสัมมนาระดับชาติ เรื่องหลักสูตรประถมศึกษา

๑. นางจรรณี	สุตะบุตร	ประธานกรรมการ
๒. นางสาวจำเริญ	โห้ไทย	กรรมการ
๓. นางสาวชาดา	วิญวุฒิ	กรรมการ
๔. นางสาวเพราพรรณ	โกมลมาลย์	กรรมการ
๕. นางสาวพริ้มเพรา	คงชนะ	กรรมการ
๖. นางสมปอง	อึ้งสกุล	กรรมการ
๗. นางสาวพรเพ็ญ	ปทุมสิริ	กรรมการและเลขานุการ

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์การศาสนา

๑๑๔/๑๑๖ ปากซอยบ้านบาตร ถนนบำรุงเมือง ป้อมปราบ กรุงเทพฯ ๑๑๑๐๐
นายปทุม ผิวนวล ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา โทร. ๒๒๓๓๓๕๑, ๒๒๓๕๕๔๘

8313

ศธ วิชาการ. กรม
07 รายงานการสัมมนาระดับชาติ เรื่อง
7/2531 หลักสูตรประถมศึกษา.

